

شهرپژوه

ویژه نامه پانزدهمین جشنواره

پژوهش و نوآوری

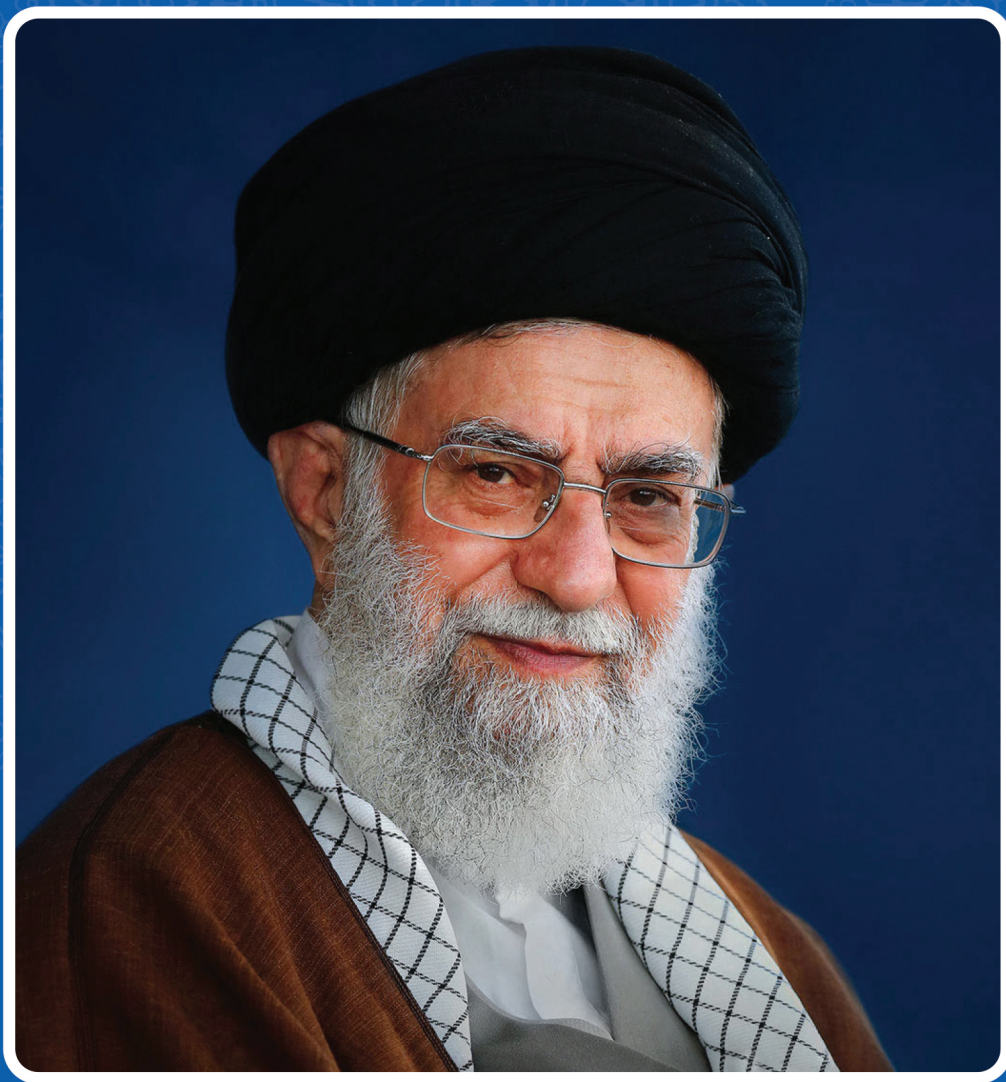
در مدیریت شهری

مجمع شهری تهران (TUF)

ودهمین جشنواره پژوهش و آموزش

در مدیریت شهری و روستایی

علم نافع

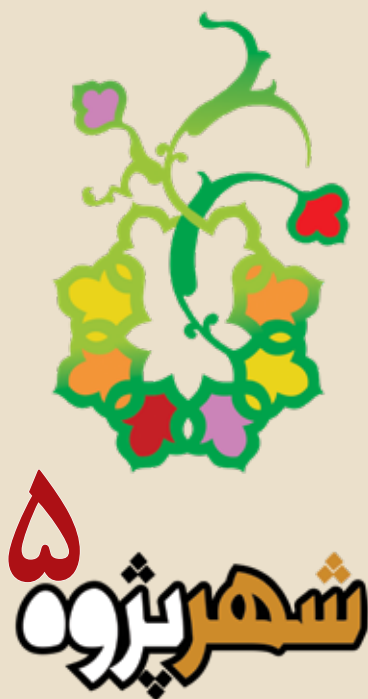
این نکات را قبلاً هم گفتیم، قبلاً هم بارها همین نکات را گفتیم، در ضمن بیانات آقایان هم شاید بود لکن من تأکید می‌کنم؛ چون احساس می‌کنم نیاز هست که اینها گفته بشود و تحقق پیدا کند. یکی مسئله‌ی علم نافع است. دنبال علمی باشیم که برای کشور لازم و نافع است؛ نه فقط برای حال کشور، بلکه برای ده سال بعد و بیست سال بعد کشور. ممکن است ما در بیست سال بعد، یک نیازی داشته باشیم که از امروز باید تحقیقات آن نیاز شروع بشود. اگر امروز تحقیق نکردیم، اگر امروز خودمان را آماده نکردیم، آن وقتی که لازم داریم دستمان خالی خواهد بود. باید این نیازسنجی انجام بگیرد و نیازهای امروز هم مورد ملاحظه قرار بگیرد. دانش‌جویی و دانش‌آموزی و فراگیری علم و تعلیم علم، بر مبنای نفع آن و نیاز آن باشد. الان به من گزارش می‌دهند که بسیاری از همین مقالاتی که گفته شد - که خب تعداد مقالات زیاد است - به درد کشور نمی‌خورد؛ یعنی کار تحقیقی‌ای مقاله‌نویس انجام داده اما مفید برای کشور نیست؛ یا مفید برای هیچ‌کس نیست، یا مفید برای آن شرکت خارجی‌ای است که به‌نحوی سفارش‌دهنده‌ی این مقاله است؛ شاید خود صاحب‌مقاله هم نداند که سفارش‌دهنده‌ی این مقاله کیست! به نفع او است. این فایده ندارد. حتی پایان‌نامه‌های دکتری - این جور که به من گزارش کرده‌اند؛ من نمی‌خواهم تکیه کنم و حتماً بگویم این جور است - به من این جور گزارش کرده‌اند که با نگاه خوش‌بینانه، ده درصد پایان‌نامه‌های دکتری به درد مسائل کشور می‌خورد. خب پایان‌نامه‌ی دکتری یک ذخیره است، یک گنج است؛ پایان‌نامه‌های دانشجویان واقعاً یک گنجینه و یک ذخیره است برای کشور. موضوع این پایان‌نامه چه باشد که برای کشور مفید باشد؟ این مسئله‌ی اول. در روایات ما هم راجع به علم نافع تکیه شده. خود اساتید هم در این جلسات ماه رمضان - که معمولاً هر سال یک جلسه با آقایان و خانم‌های اساتید دانشگاه داریم، اینجا می‌آیند سخنرانی می‌کنند - چندین نفر از آنها تا حالا، من یادم است که راجع به این نافع نبودن بعضی از کارهای تحقیقی در کشور هشدار می‌دادند؛ بنده هم بارها این را گفته‌ام. پس اولین مطلب این است که علم باید، هم نیاز امروز را تأمین کند، هم نیاز آینده را؛ این آینده را حدس بزنید، محاسبه کنید ببینید چه چیزی لازم داریم. ۱۳۹۴/۰۸/۲۰

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار

رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری

به نام خداوند جان و خرد

ویژه نامه پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران FUT)
و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی

مدیر مسئول
عطاء الله رفیعی آتانی

سر دبیر
فرهاد محبتی

امور اجرایی
نبی الله رمضان، تامارا نظری

روابط عمومی
میلاد اعتمادی فر، فرزاد آبادی، یعقوب قاسمی، علیرضا عطاریانی، سپیده میرزایی

مصاحبه و هماهنگی
قائم شریعتی نیاسر، فرهاد محبتی، نسیم احمدی، نیلوفر ضحیمی

تحریریه
هاشم آرام، فرهاد محبتی، نسیم احمدی، حمید قربانی، نبی الله رمضان
مهسا دزفولی، نسیم روستا، میلاد اعتمادی فر، انور مصطفوی

ویراستاری، صفحه آرایی
موسسه فرهنگی هنری نگاه نو تهران

سخن نخست..... ۶

- ۷..... تهران؛ کلان‌شهر الگوی جهان اسلام.....
علیرضا زاکانی؛ شهردار تهران
- ۸..... حکمرانی علمی، بهترین راه مدیریت تهران جدید.....
عطاالله رفیعی آتانی؛ مشاور شهردار و رئیس مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۹..... عدالت شهری؛ شرطی لازم برای حکمروایی خوب شهری.....
مهدی جمالی‌نژاد؛ معاون عمران و توسعه امور شهری و روستائی وزیر کشور
- ۱۰..... سالمندان و عدالت فضای شهری.....
پرویز سروری، رئیس شورای عالی استان‌ها
- ۱۱..... همکاری شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در بستر زنجیره‌های ارزش مدیریت شهری و روستایی.....
جواد وزیری؛ رئیس مرکز مطالعات راهبردی و آموزش شهری و روستائی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
- ۱۲..... سکونتگاه‌های روستایی و توسعه پایدار فضا.....
اسمعیل زیارتی نصرآبادی، رئیس مرکز پژوهش و آموزش شورای عالی استان‌ها

دیبچه..... ۱۳

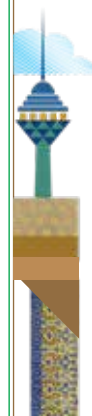
- ۱۴..... گذری از دیروز تا امروز.....
گزارش برگزاری پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران)
- ۱۶..... و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی.....
اعضای شورای سیاستگذاری
- ۱۸..... اعضای شورای علمی.....
علیرضا رهایی / دبیر علمی جشنواره
- ۲۰.....
فرهاد محبتی / دبیر اجرایی جشنواره
- ۲۲.....
تاریخچه مصور جشنواره
- ۲۴.....

نشست‌های تخصصی و کارگاه آموزشی..... ۲۷

رو در رو..... ۴۵

- ۴۶..... عدالت شهری؛ گفتمان در حال رشد برای سیاست‌گذاری مدیریت و برنامه‌ریزی شهری.....
نرگس معدنی‌پور، عضو و رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای اسلامی شهر تهران
- ۴۷..... جشنواره نوآوری در مدیریت شهری.....
مهدی پیرهادی، عضو و رئیس کمیسیون سلامت، محیط زیست و خدمات شهری شورای اسلامی شهر تهران
- ۴۸..... شکاف دیجیتال به تفاوت در دسترسی شهروندان.....
احمد صادقی، عضو شورای اسلامی شهر تهران
- ۴۹..... عدالت شهری حق همه انسان‌ها.....
میثم مظفر، عضو و رئیس کمیته بودجه و نظارت مالی شورای اسلامی شهر تهران
- ۵۰..... نهاد خانواده؛ واحدی کامل برای اتخاذ تصمیم‌های عادلانه.....
مریم اردبیلی، مشاور شهردار و مدیر کل امور بانوان شهرداری تهران
- ۵۱..... پروژه‌های عمرانی در راستای تحقق عدالت شهری.....
هادی حق‌بین، معاون فنی و عمرانی شهرداری تهران
- ۵۲..... تحقیق و پژوهش جهادگونه.....
محمدحسن اسدی، شهردار شیراز
- ۵۳..... جامعه پژوهش محور.....
مهدی نوبانی، شهردار بندرعباس
- ۵۴..... تلاش‌هایی جهت پیاده‌سازی بودجه‌ریزی مشارکتی در شهرداری تهران.....
امیر شهرابی، مدیر کل برنامه و بودجه شهرداری تهران
- ۵۵..... توسعه سرمایه انسانی در شهرداری تهران.....
اکبر مردانی، مدیر کل سرمایه منابع انسانی شهرداری تهران
- ۵۶..... عدالت محیط زیستی در شهر تهران؛ پایدها و نیایدیهای مدیریت شهری.....
حلیاسادات حسینی، مدیر کل محیط زیست و توسعه پایدار شهرداری تهران

۵۸. **پویایی سکونتگاه‌های انسانی**.....
- مهدی مذهبی، مدیر عامل سازمان زیباسازی شهر تهران
۵۹. **توسعه پایدار در مدیریت پسماند**.....
- رضا محمدی، مدیر عامل سازمان پسماند شهرداری تهران
۶۰. **یکپارچه‌سازی داده‌ها جهت تشکیل پایگاه داده روسازی‌های آسفالتی شهر تهران در راستای شفاف سازی و عدالت شهری**.....
- محمدصادق خیرخواه، مدیر عامل سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران
۶۲. **شناسایی چالش‌ها و راه‌حل‌ها برای دستیابی به عدالت شهری**.....
- سیده‌شیمای عباس‌زاده واقفی، نائب رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت خدمات اداری شهر تهران
۶۳. **برقراری عدالت شهری**.....
- سید مهدی صباغ، شهردار منطقه ۱ شهر تهران
۶۴. **نقش پژوهش در برقراری عدالت شهری در کلان‌شهرها**.....
- مهدی صالحی، شهردار منطقه ۲ شهر تهران
۶۵. **سازمان فضایی و عدالت شهری در شهر تهران**.....
- علی اصغر کمالی‌زاده، شهردار منطقه ۴ شهر تهران
۶۶. **مفهوم عدالت، به عنوان راهبردی برای ارتقای سرمایه اجتماعی مدیریت شهری**.....
- احسان اله شریفی، شهردار منطقه ۵ شهر تهران
۶۷. **عدالت شهری و نقش مشارکت شهروندان**.....
- سید مرتضی روحانی، شهردار منطقه ۶ شهر تهران
۶۸. **عدالت شهری و نقش مشارکت شهروندان**.....
- نصراله آبادیان، شهردار منطقه ۷ شهر تهران
۶۹. **نگاهی به مفهوم رفاه شهری از منظر عدالت اجتماعی در فضاهای شهری**.....
- سید محمد رحیم مرتضوی، شهردار منطقه ۹ شهر تهران
۷۰. **تسهیم عدالت در طرح‌های تفصیلی با محوریت شهروندان**.....
- وحیدرضا انارکی محمدی، شهردار منطقه ۱۲ شهر تهران
۷۱. **تحلیلی بر عدالت اجتماعی در ساختار فضایی نواحی شهری و روستایی**.....
- محمد شیرینی، شهردار منطقه ۱۵ شهر تهران
۷۲. **عدالت شهری، بایدها و نبایدها**.....
- غلامرضا سنگی قهی، شهردار منطقه ۲۰ شهر تهران

دیدگاه..... ۷۳

۷۴. **تمرکز دایمی نقطه آغاز تحقق عدالت شهری**.....
- مجتبی فتحی، شهردار ناحیه ۳ منطقه ۱۳ شهر تهران
۷۵. **عدالت شهری و روستایی در مواجهه با مدیریت بحران و سوانح طبیعی در ایران**.....
- ستاره صادقی، مدیر ارتباطات و رسانه سازمان مدیریت بحران
۷۶. **شناسایی مولفه‌های اثرگذار بر رفتار عابر پیاده در عبور از گذرگاه‌های عرضی**.....
- مهدی رمضانی، معاون فنی و مهندسی سازمان مشاور فنی مهندسی شهر تهران
۷۷. **عدالت افقی در مدیریت شهر**.....
- سید امیر حسین ساداتی، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران
۷۸. **مورفولوژی شهر و بازتوزیع امکانات در راستای اجرای عدالت شهری**.....
- هادی قیصریان فرد، مدیر مطالعات اجتماعی شهرداری منطقه ۲۱ شهر تهران
۷۹. **برنامه‌ریزی به‌وسيله مردم، جعبه‌ابزار توسعه و عدالت شهری**.....
- حمید مهری‌اربط، معاون برنامه‌ریزی و سرمایه انسانی شهرداری منطقه ۲۲ شهر تهران
۸۰. **بودجه‌ریزی مشارکتی و تحقق عدالت شهری**.....
- سیدمهدی حسینی، رئیس اداره برنامه و بودجه، شهرداری منطقه ۲۲ شهر تهران
۸۱. **چالش‌ها و مخاطرات پیش روی مشارکت شهروندان مانع تحقق عدالت**.....
- مهدی زارعی، مدیر دفتر معاونت برنامه‌ریزی و سرمایه انسانی، شهرداری منطقه ۲۲ شهر تهران
۸۲. **لزوم تدوین برنامه راهبردی برای مدیریت پسماند کشور**.....
- علی اصغر حبیب‌پور، رئیس گروه مطالعات و پژوهش مرکز مطالعات راهبردی و آموزش سازمان شهرداری یا دهیاری‌های کشور
۸۳. **در باب ضرورت عدالت شهری در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی**.....
- حمید قربانی، مشاور مالی و اقتصادی رئیس مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهرداری تهران

- ۸۴ **■ شکاف و نابرابری‌های توسعه‌ای در مناطق شهری و روستایی**..... بهزاد دوستی، کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
- ۸۵ **■ تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری**..... امید حسین ایبانه نظری، معاون مالی و پشتیبانی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۸۶ **■ تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری**..... فرهاد خسروانی، مدیر مطالعات خدمات شهری و محیط‌زیست مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۸۷ **■ بهسازی لرزه‌ای سازه‌ها با استفاده از جداسازی لرزه‌ای**..... حسین شورورزی، مدیر گروه مطالعات فنی و عمرانی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۸۸ **■ تهران زیر ذره‌بین**..... بیژن یاور، مدیر گروه مطالعات فناوری و نوآوری شهری مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۸۹ **■ مکانیسم‌های مشارکت تأثیرگذار بر عدالت در شهر**..... فریبا نوروزی، کارشناس تحقیق و امور پژوهشی، شهرداری منطقه ۲۲ شهر تهران
- ۹۰ **■ آستانگی، گذار، تعلیق گامی در جهت عدالت‌محوری شهری**..... اسفندیار جاسمی زرکانی، دستیار شهردار در حوزه معاونت شهرسازی و معماری منطقه ۲۱ شهر تهران
- ۹۱ **■ لزوم توجه مدیریت به تحقق عدالت شهری در مناطق شهرداری تهران**..... نعمت حسین‌زاده، پژوهشگر شهری
- ۹۲ **■ عدالت شهری و عدالت روستایی**..... فریده خان‌محمدی، کارشناس شهرداری منطقه ۲۰ شهر تهران
- ۹۳ **■ عدالت شهری و روستایی**..... غلامحسین ابوالحسنی، کارشناس اداره نظارت، ارزیابی و اثربخشی - معاونت آموزش و تربیت بدنی - سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی - شهرداری تهران
- ۹۴ **■ عدالت شهری و روستایی**..... غلامرضا شجاع، کارشناس ارشد معاونت خدمات شهری شهرداری منطقه چهار شهر تهران
- ۹۵ **■ تبیین جایگاه تهران در رتبه‌بندی شهرهای جهان**..... مهسا دزفولی، دستیار مدیر گروه همکاری‌های علمی و بین‌المللی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۹۶ **■ تأثیر سیاست‌های پایدار شهری در حمل‌ونقل جهت کاهش ترافیک و آلودگی هوا**..... پگاه جعفری حقیقت‌پور، مدیر پروژه گروه توسعه و نگهداشت معابر سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران
- ۹۷ **■ نقش آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری در تحول حکمرانی شهری**..... شراره عظیمی، سرپرست گروه مطالعات مدیریت یکپارچه حقوق شهری مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۹۸ **■ مخاطرات گسلش سطحی بر سازه‌ها در کلان‌شهر تهران**..... کوثر یزدان‌نجد، کارشناس گروه مطالعات فنی و عمرانی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۹۹ **■ بهینه‌سازی خدمات شهری از منظر عدالت فضایی**..... سارا قبادی، کارشناس مطالعات خدمات شهری و محیط‌زیست مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۱۰۰ **■ عدالت توزیعی بودجه، راه‌حلی برای تحقق عدالت فضایی**..... شیوا فتاحی، کارشناس گروه مطالعات خط مشی گذاری شهری مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۱۰۱ **■ خواست عمومی به‌مثابه حقوق عمومی؟**..... مریم پاک‌چهر، کارشناس معاونت سیاست‌گذاری شهری مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۱۰۲ **■ بایسته‌های حق به شهر؛ در فرآیند سیاست‌گذاری اجتماعی شهری**..... فرشته رضایی، کارشناس گروه مطالعات پایش و ارزیابی سیاست‌های شهری

۱۰۳ **پروژه‌های شاخص مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران**

۱۱۳ **نگاه بین‌الملل**

- ۱۱۴ **■ کاربست فعالیت‌های پژوهشی در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری**..... افشین کلاتری، مدیر برنامه دفتر برنامه اسکان بشر ملل متحد در ایران
- ۱۱۵ **■ میراث ارزشمند و تکنیک‌های بومی ال‌هام‌بخش رویکردهای امروزی در مدیریت مسایل محیط‌زیست**..... مایمونا مهدشریف، مدیر اجرایی برنامه اسکان بشر ملل متحد

۱۱۷ **منتخبان جشنواره**

سخن نخست

تهران؛ کلان‌شهر الگوی جهان اسلام

علیرضا زاکانی؛ شهردار تهران

تحوّلی دوره جدید مدیریت شهری، در قالب راهبردهای متنوع و متکثری چون هوشمندسازی و توسعه فناوری‌ها، زیست‌پذیر کردن مطلوب شهر، رشد اقتصاد شهری، نوسازی و بازآفرینی شهری، افزایش ایمنی و تاب‌آوری، مولدسازی دارایی‌ها و از همه مهم‌تر، استقرار مدیریت جهادی و نوآور، صورت‌بندی شده است.

همان‌گونه که ذکر شد تحقق این راهبردها و نیز تحوّل در نظام حکمرانی شهری و به‌روزرسانی نرم‌افزار اداره شهر، صرفاً با مشارکت معنادار، مؤثر و حداکثریِ نخبگان شهری امکان‌پذیر خواهد بود. از این رو، سازمان‌دهی نخبگان شهری و بهره‌گیری از دیدگاه‌های آنان در زمینه‌های گوناگون -از جمله پیوسته‌های کارشناسی طرح‌های اجرایی، مسئله‌یابی، نیازسنجی و روش‌های بهتر اداره شهر- از وظایف و مأموریت‌های اصلی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران است.

بلاشک برگزاری «جشنواره برترین‌های پژوهش در حوزه مدیریت شهری با رویکرد عدالت شهری و روستایی»، یکی از لوازم مهم تحقق این اهداف و نیز مشارکت اثربخش در برنامه‌های کلان مدیریت شهری است.

رجاء واثق دارم برگزاری این جشنواره، اجماع فزاینده‌ای را نسبت به شناسایی راه‌حل‌های اساسی مسائل شهری در بین نخبگان کشور فراهم نماید و نتایج دانشی و پژوهشی آن بتواند پشتوانه قوی برای اقدامات سازنده مدیریت شهری باشد.

چشم‌انداز شهرداری تهران در دوران تحوّل، «تهران؛ کلان‌شهر الگوی جهان اسلام» است. راهبرد عقلانی برای تحقق این چشم‌انداز، افزایش مشارکت همه مردم به ویژه نخبگان در اداره شهر و تکیه بر تجربیات انباشته شده و دانش متراکم در ابعاد چهارگانه تحوّل سخت افزاری و کالبدی (با هدف نیل به شهر الگو)، تحوّل درون‌زا (با هدف نیل به مدیریت شهری الگو)، تحوّل فناوریانه و دانش‌بنیان (با هدف نیل به شهر هوشمند) و نیز تحوّل نرم‌افزاری و روحی شهر (نیل به شهروند الگو) است.

نگاهی به آمار کارکردی و عملکردی شهرداری تهران در طول دو سال گذشته، نشانگر آن است که قطار پیشرفت در پایتخت ایران اسلامی به رغم نظام مسائل متعدّد و پیچیده آن در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط‌زیستی و نیز جاماندگی‌ها و کم‌کاری‌های پیشین - با رویکردی راهبردی و جهادی مبتنی بر دانش و پژوهش و مستطهر به ظرفیت آحاد شهروندان به ویژه نخبگان به حرکت درآمده و در حال رقم زدن تحولات ویژه‌ای در ساحات و ابعاد مختلف است.

شرط بنیادین برای حلّ نظام مسائل شهری و رسیدن به اجماع نخبگانی به‌ویژه در وضعیت‌سنجی، مسئله‌یابی و اولویت‌بندی اقدامات اجرایی در شهر، بیش از هر چیز نیازمند اتخاذ رویکرد مناسب در سیاست‌ها و برنامه‌های کلان مدیریت شهری است. ناظر به این ضرورت، رویکرد

حکمرانی علمی، بهترین راه مدیریت تهران جدید

عطاءالله رفیعی آتانی؛ مشاور شهردار و رئیس مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

هر اتفاق در مدیریت شهری یک ماجرای ذوالبعاد و پیچیده فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، و فنی و عمرانی است و هیچ گاه نمی توان هیچ تصمیمی در شهر را بدون ملحوظ داشتن همه ابعاد آن اتخاذ کرد. به همین دلیل تجربه های تصمیم گیری در قلمرو مدیریت شهری یک ساده سازی عملیاتی است که بر پیچیدگی آثار غیرقابل پیش بینی آن می افزاید. ممکن است گفته شود چنین خصوصیتی مخصوص مدیریت شهری نیست. واقعیت این است که این سخن، حرف درستی است اما در جوهر این ایده و ادعا یک واقعیت مهم تر نهفته است و آن اینکه به دلیل تجمع جمعیتی فشرده و تجمیع همه امکانات مادی و معنوی و به شدت برهم انباشته و مؤثر بر هم و تودرتویی همه چیز، شهر و مدیریت شهری به شدت متفاوت است. به همین دلیل ساده سازی ها به معنای نادیده گرفتن بخش های مؤثری از واقعیات زندگی است که به دور از مدیریت شهری شکل می گیرند. و باز هم به همین دلیل، تصمیمات، سیاست ها و برنامه های شهری از اهمیتی انکارناپذیر برخوردار خواهد بود. حال اگر این پیچیدگی با ناآگاهی و تغافل واگذارده شود نتیجه این خواهد بود که علی رغم نیات درست، نتایج پیش بینی نشده و بالطبع نامطلوبی رقم خواهد خورد.

برای نمونه با اینکه هم اینک تلاش می شود تا آثار فرهنگی و اجتماعی تصمیمات عمرانی لحاظ شود هر چند آن هم به طور کامل انجام نمی شود ولی واقعاً ابعاد و نتایج اقتصادی این تصمیمات اساساً آن طور که باید و شاید مورد توجه نیست. حال مسئله اساسی این است که آیا نمی توان برای چنین ماجرای چاره جویی داشت؟!

پژوهش پیش از سیاست گذاری و تصمیم گیری و اجرا، علاقه ترین راه حل این ماجراست. نظریات علمی ذخیره های پژوهشی و... به نحو روشمندی این ساده سازی را انجام می دهد. جهانی که ما در آن زندگی می کنیم تنها همین یک راه حل را برای بهینه سازی تصمیمات خود برگزیده است. اگر این جهان هر اندازه در همان ابعادی که خود درست می داند، مثلاً در بعد فناوری یا در ابعاد اقتصادی، موفق شده فقط به دلیل پژوهش موفق بوده است. به همین دلیل سطح توسعه یافتگی همین کشورها به معنای متعارف آن با سطح هزینه کردهای پژوهشی به نحو یک به یکی متناظر است. توسعه یافته ترین آن ها تا ۳.۵٪ تولید ناخالص خود را صرف پژوهش می کنند. این نسبت احتمالاً در کشور ما کمتر از یک درصد است. اگر بر اساس همین ملاک

درمورد سهم پژوهش از اقتصاد شهرداری تهران تصمیم گرفته شود و اگر میزان تولیدات اقتصادی شهرداری تهران را به میزان بودجه سالیانه آن بدانیم - درحالی که چند برابر آن است - باید در سال جاری چقدر بودجه پژوهشی تعریف می شد؟! و تا این اتفاق نیفتد اتفاقاتی که دوست داریم نخواهد افتاد...! غیرمنصفانه می دانم که اعلام نکنم شهردار مجاهد و انقلابی تهران بیش از متعارف از پژوهش حمایت می کند اما واقعیت آن است که اراده جدی او در این بستر موجود شهرداری به مقصود نمی رسد.

جشنواره پانزدهم فرصتی است تا از ظرفیت های علمی موجود در جامعه به نفع مدیریت شهری استفاده شود. گفت و گوهای ساز، شبکه سازی، نظریه پردازی، تضارب آراء، شناسایی استعدادها و... از جمله اهداف این جشنواره است که امید است در بستر تعامل مؤثر نهادهای علمی و مراکز اجرایی به نتیجه مطلوب برسد. همکاران ما در این دوره با توجه به وقفه طبیعی دوران کرونا تلاش کردند که ضمن دستیابی به پژوهش های انجام شده مقدمات برگزاری یک مراسم باشکوه علمی را فراهم آورند. حال باید بعد از برگزاری با ارزیابی نقاط ضعف و قوت آن با مدد خدای بزرگ برای آینده تدبیر بهتری اندیشید.

عدالت شهری؛ شرطی لازم برای حکمروایی خوب شهری

مهدی جمالی نژاد؛ معاون عمران و توسعه امور شهری و روستائی وزیر کشور

تصمیم‌گیری است. بر اساس این شاخص، می‌بایست در پی توزیع مجدد و عادلانه ثروت و امکانات در فضاهای شهری با بهره‌گیری از مشارکت و تأثیرگذاری فقرای شهری باشیم. به گونه‌ای که اقشار آسیب‌پذیر و گروه‌های منزوی در جامعه شهری احساس هویت و نقش بیشتر و عادلانه‌ای در نظام تصمیم‌گیری شهر و همچنین بهره‌مندی از خدمات و امکانات شهری داشته باشند.

در راستای تحقق حکمروایی خوب شهری و توزیع عادلانه خدمات و در یک کلام تحقق عدالت فضایی و اجتماعی در مدیریت شهری، بایستی تمهیداتی اندیشیده شود. از جمله این تمهیدات می‌توان به مواردی همچون ایجاد تمایل شهروندان به مشارکت و مسئولیت‌پذیری بیشتر، ارتقای آگاهی شهروندان از قوانین و مقررات مرتبط با مدیریت شهری و اهتمام در رعایت آن‌ها، بررسی عالمانه نحوه و فرایند توزیع خدمات و امکانات در سطح شهرها و اصلاح و بازبینی مستمر آن‌ها با رویکرد عدالت اجتماعی، شفاف‌سازی برنامه‌ها و اقدامات مدیریت شهری در خصوص توزیع خدمات و امکانات و پاسخگوبودن نسبت به آن‌ها، محله‌محوری در نظام شناسایی، اولویت‌بندی و توزیع خدمات و امکانات، حمایت از اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر جهت مشارکت در بهسازی و نوسازی محلات، مقررده‌گذاری مناسب در راستای تحقق عدالت اجتماعی در فضاهای شهری، توسعه دولت الکترونیک و بسترسازی برای دسترسی مطلوب آحاد شهروندان به آن، جلوگیری از اعمال نفوذ افراد ذی‌نفوذ و ذی‌نفع در تصمیم‌گیری‌های شهری و... اشاره کرد. از خانواده بزرگ مدیریت شهری انتظار داریم ضمن شناسایی و بررسی عالمانه میزان برخورداری شهروندان از امکانات و خدمات شهری، با بهره‌گیری از مشارکت شهروندان و بنا به شرایط، امکانات و فرصت‌های در اختیار، برنامه مدون و مشخصی در راستای تحقق عدالت شهری داشته و تحقق "شهر عدالت‌محور" را یکی از مهم‌ترین رسالت‌های خود در طول مدت خدمت و فعالیت بدانند.

طی دهه‌های اخیر، شاهد رشد شتابان شهرنشینی در سطح جهانی و همچنین در کشور خودمان بوده و هستیم. در کشور ما سهم جمعیت شهری از کل جمعیت کشور، از سهم ۳۰ درصدی در سال ۱۳۳۵ به سهم ۷۵ درصدی در سال ۱۴۰۰ رسیده است. بدیهی است که چنین تغییرات جمعیتی گسترده‌ای، بیش از هر چیز، دولت‌ها را برای اداره شهرها با چالش‌های تازه‌ای مواجه کرده است. یکی از این چالش‌ها، ازهم‌پاشیدگی نظام توزیع خدمات شهری است که به تبع خود، زمینه‌ساز بروز نابرابری اجتماعی شهروندان در برخورداری از خدمات شهری (از لحاظ کمی و کیفی)، توسعه نابرابر، ایجاد مناطق دوقطبی در شهرها و امثالهم بوده است. این گونه نابرابری‌ها و عدم توازن و نبود تناسب‌ها در توسعه شهری، سبب شده است که مسائلی همچون عدالت شهری، توزیع فضایی عادلانه امکانات و منابع میان مناطق گوناگون شهری، دستیابی برابر شهروندان به امکانات و خدمات و... در رأس مسائل و محورهای مرتبط با نظام برنامه‌ریزی شهری قرار گیرند. به گونه‌ای که بسیاری از متخصصان و صاحب‌نظران شهری بر این باورند که کم‌توجهی به آن‌ها می‌تواند زمینه‌ساز بروز بحران‌های اجتماعی، نارضایتی اجتماعی، کاهش سرمایه اجتماعی و سایر مشکلات پیچیده فضایی باشد.

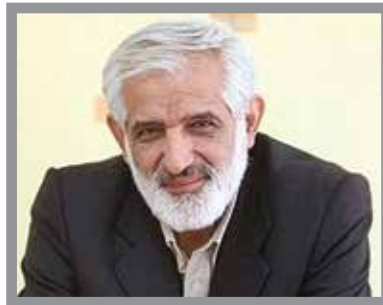
با توجه به ناکارآمدی رویکردهای سنتی در مدیریت شهری و بروز مشکلات پیش‌گفته، طی دهه‌های اخیر، مقوله جدیدی تحت عنوان "حکمروایی خوب شهری" در نظام مدیریت شهری مطرح شده است. حکمروایی خوب شهری بر چگونگی دست‌یافتن به مدیریتی کارا و بهینه با زمینه توسعه‌ای مردم‌سالار و عادلانه تأکید دارد و با داشتن اصولی در زمینه عدالت، برابری و مشارکت اجتماعی، راهکارهایی را برای تحقق مدیریت مطلوب و عادلانه شهرها ارائه می‌دهد.

عدالت شهری سبب شکل‌گیری رفتار منصفانه و دربرگیرنده همه مردم، بدون توجه به قومیت، رنگ، منشأ، ملیت یا درآمد، در اجرای برنامه‌های مرتبط با توسعه پایدار شهری است. امروزه حکومت‌ها در پی آن هستند تا از طریق حکمروایی خوب شهری، نقش مؤثر، تسهیل‌کننده و زمینه‌ساز توسعه جامعه در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی را مبتنی بر همیاری دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی ایفا کنند. حکمروایی خوب شهری، حاکی از آن است که همه شهروندان، اعم از فقرا و گروه‌های به‌حاشیه‌رانده‌شده، این حق را دارند که اولاً به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم در تصمیم‌گیری‌هایی که زندگی و معیشت آن‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد، مشارکت داشته و ثانیاً سهم آن‌ها در توسعه شهری به رسمیت شناخته شود و ثالثاً اینکه در مزایا و منافعی که از راه توسعه شهری ایجاد می‌شود (از قبیل دسترسی به خدمات و زیرساخت‌های شهری و زمین مناسب برای ساخت مسکن و...) سهیم شوند.

امروزه "عدالت و فراگیربودن" به‌عنوان یکی از ویژگی‌های مورد انتظار حکمروایی خوب شهری مورد تأکید و توجه است. منظور از عدالت، ایجاد فرصت‌های مناسب برای همه شهروندان در زمینه ارتقای وضعیت رفاهی خود، تلاش در راستای توزیع عادلانه منابع و مشارکت اقشار محروم در اعلام نظر و

سالمندان و عدالت فضای شهری

پرویز سروری
رئیس شورای عالی استان ها

به طور خاص برای آن ها مناسب سازی کرد. سالمندی یکی از مراحل حساس و سرنوشت ساز رشد انسان است که برخلاف عقیده رایج، نه تنها پایان زندگی نیست، بلکه به عنوان یک روند طبیعی گذر عمر و زندگی مطرح می شود. از این روست که امروز در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، سازوکارهایی که موجبات پیوستن سالمندان به جامعه را فراهم می آورند، مورد حمایت سازمان های دولتی و نهادهای اجتماعی غیردولتی قرار می گیرد. سالمندان به تعامل با فضای اجتماعی شهری و ارتباط با طبیعت، پیاپی و ورزش احتیاج

از آنجا که سرعت کندتر، دید
ضعیف تر و عدم تعادل، تردد
سالمندان را با مشکل روبه رو
می کند، فضاهای عمومی باید
به گونه ای طراحی شوند تا
ناتوانایی های آنان را در نظر
بگیرند

بررسی تحولات جمعیتی در کشور، گویای افزایش روزافزون جمعیت سالمند در کشور است. در حال حاضر جمعیت سالمند کشور، حدود ۱۰ میلیون نفر است که صاحب نظران پیش بینی می کنند این رقم در سال ۱۴۳۰، سه برابر جمعیت فعلی خواهد بود. به گونه ای که در آینده با ابربحرانی تحت عنوان «جمعیت سالمند» مواجه خواهیم بود. در یک دهه اخیر نیز، افزایش جمعیت سالمند در کشور، منجر به پیدایش نیازهای جدید به خدمات، در حوزه های مختلف محیط شهری علی الخصوص در حوزه هایی همچون مناسب سازی فضای شهری با شاخص هایی چون ایمنی، امنیت، دسترسی، سرزندگی، ارتباطات، مشارکت اجتماعی و نهایتاً حمل و نقل برای سالمند شده است که پاسخگویی مناسب به این نیازها، مستلزم اتخاذ تمهیدات، سیاست ها و برنامه های مناسب از سوی برنامه ریزان و مدیران شهری است.

فضای عمومی شهری را می توان به عنوان فضایی تعریف کرد که اجازه می دهد مردم به آن و فعالیت های درون آن دسترسی داشته باشند. فضای عمومی شهر، فضایی است که همسو با منافع عمومی، تأمین و اداره می شود و در واقع باید شرایطی را برای گروه های مختلف اجتماعی فراهم کند تا علاوه بر رابطه های با واسطه، به طور بی واسطه نیز با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. از این رو، امروزه دستیابی به اصولی همچون لزوم توجه به نیازهای انسانی، الگوهای رفتاری شهروندان و گروه های اجتماعی، جنسی و سنی مختلف در طراحی فضاهای عمومی شهری، سرزندگی و ایجاد فرصت دیدار چهره به چهره شهروندان در این فضاها، انعطاف پذیری فضاهای عمومی شهری جهت حضور، مشارکت و فعالیت تمامی اقشار و گروه های اجتماعی، جنسی و سنی و... از دغدغه های اصلی تصمیم گیران و برنامه ریزان شهری است. در این راستا یکی از اصول پذیرفته شده در این بین، «اصل حرکت» است. در نتیجه باید برای تمامی اقشار جامعه از جمله سالمندان، امکانات لازم برای سیر و حرکت در فضاهای عمومی شهر فراهم شود و محیط شهری باید به گونه ای طراحی و مناسب سازی شود تا آن ها نیز بتوانند از همه امکانات شهری به نحو احسن استفاده کنند. سالمندان، بخشی از شهروندان آسیب پذیر به حساب می آیند که باید فضاهای شهری را

دارند. اما ضعف های جسمی و در مواردی انزوای الگوی استفاده آنان از فضاهای عمومی را متفاوت می کند. سالمندان به محله، واحد همسایگی و محیط مسکونی خود بسیار وابسته هستند. لذا استفاده و متمرکز ساختن الگوهای محلات سنتی در نحوه ارائه خدمات و تعاملات اجتماعی، می تواند به استفاده بهتر و بیشتر سالمندان از فضای محلی کمک کند.

از آنجا که سرعت کندتر، دید ضعیف تر و عدم تعادل، تردد سالمندان را با مشکل روبه رو می کند، فضاهای عمومی باید به گونه ای طراحی شوند تا ناتوانایی های آنان را در نظر بگیرند. یکی دیگر از عواملی که مشارکت سالمندان را در زندگی اجتماعی محدود می کند، نامناسب بودن فضاها و امکانات شهری برای تردد ایمن سالمندان است که باعث می شود به منظور پیشگیری از خطراتی مانند زمین خوردن یا سوانح، از خروج از منزل خودداری کنند. بدیهی است برنامه ریزی برای توزیع اثربخش و عادلانه خدمات، نیاز به شناخت صحیح جمعیت گیرنده خدمت دارد. بدون این شناخت، منابع مصرف می شوند، بدون آنکه تأثیری پایدار داشته باشند. به عبارت دیگر، راهکارهای ما باید برآمده از نیازهای ما باشند و تعیین این نیازها وابسته به مطالعه و نیازسنجی صحیح و عالمانه است. برخی از این راهکارها در راستای تحقق شهر دوستدار سالمند عبارتند از:

- محله محوری در نظام برنامه ریزی شهری با متمرکز ساختن خدمات و تعاملات در محله های مسکونی که منجر به استفاده بیشتر و بهتر محله توسط سالمندان می شود.
- مناسب سازی شبکه عبور و مرور عابرین پیاده متناسب با تردد آسان سالمندان
- مناسب سازی فضاهای شهری از طریق به کارگیری شاخص های آن اعم از دسترسی، ایمنی، امنیت، مشارکت اجتماعی، سرزندگی، حمل و نقل و ارتباطات، در راستای رفاه حال سالمندان
- برنامه ریزی برای داشتن سالمندان فعال و پویا
- شناسایی انواع قابلیت های سالمندان
- پیش بینی اولویت ها و نیازهای دوران سالمندی و پاسخ دهی مناسب و متناسب به آن ها
- احترام به چگونگی تصمیم گیری و انتخاب شیوه زندگی سالمندان
- محافظت از سالمندان در معرض خطر
- ارتقای سطح اجتماع پذیری و مشارکت سالمندان در تمام حیطه های زندگی.

همکاری شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در بستر زنجیره‌های ارزش مدیریت شهری و روستایی

جواد وزیری؛ رئیس مرکز مطالعات راهبردی و آموزش شهری و روستائی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

بین مردم و مدیریت شهری باید دستخوش تحول شود. وزارت کشور نهاد توسعه همکاری‌ها و تشکل‌یابی جامعه است و وظیفه خود میداند الگوها و سازوکارهای همکاری را در هر سه محور یادشده توسعه دهد و زمینه تعالی حکمرانی را فراهم آورد.

یکی از مهم‌ترین مفاهیم راهگشا برای همکاری، زنجیره ارزش است. مدیریت شهری نیازمند توسعه و تعمیق زنجیره‌های ارزش است. به‌عنوان مثال زنجیره‌ای از فعالیت‌ها و نگاه‌ها امکان مدیریت پسماند را فراهم می‌آورند. برخی حلقه‌های این زنجیره را باید به‌صورت منطقه‌ای یا ملی ایجاد کرد و یک شهر به‌تنهایی از پس آن برنمی‌آید.

بنابراین معماری زنجیره ارزش مدیریت پسماند امری انفرادی نیست و باید در یک حرکت جمعی و همکاری ملی در قالب زنجیره ارزش صورت گیرد. باید پنجره‌های مشترک را بین شهرداری‌ها گشود ... پنجره مشترک سرمایه‌گذاری، پنجره مشترک خرید و تأمین تجهیزات، پنجره مشترک توسعه فناوری، پنجره مشترک نوآوری‌های اجتماعی، پنجره مشترک یادگیری و از همه مهم‌تر پنجره‌ای که افق مشترک شهر ایرانی-اسلامی را به‌روی سیاست‌گذار، مردم و مدیران شهری می‌گشاید.

پشت دریاها شهری است؛ که در آن پنجره‌ها رو به تجلی باز است...

شهر و روستا به‌عنوان بزرگ‌ترین دارایی ما و مهم‌ترین میراثی که برای آیندگان بر جای می‌گذاریم، باید بتواند کانون تولید سرمایه اجتماعی، همکاری و قوام و برقراری جامعه باشد. وزارت کشور و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به نهاد سیاست‌گذار، پشتیبان و ناظر مدیریت شهری و روستایی در کنار نهاد شهرداری و دهیاری است تا سرمایه اجتماعی، اعتماد عمومی، همکاری و امید به آینده روزه‌روز افزایش یابد.

امروز مسائل متنوعی مدیریت شهری و روستایی را احاطه کرده است که باید با اراده جمعی به مصاف آن‌ها رفت. از هزینه‌های سرسام‌آور جاری و پروژه‌های عمرانی گرفته تا مسائل پسماند،

ترافیک، آلودگی، ایمنی، زیرساخت و روساخت، همه‌وهمه رو به وخامت و پیچیدگی هستند و به‌سادگی سامان پیدا نمی‌کنند و نیازمند چاره‌اند. چاره در فهم مشترک و زبان مشترک است. بدون این دو نمی‌توان این مسائل را به‌درستی صورت‌بندی کرد و به راه‌حل‌های مؤثر دست یافت و از همه مهم‌تر زمینه همکاری راهبردی را فراهم ساخت. نمی‌توان انتظار داشت که شهرها یک‌به‌یک به مصاف مسائل بزرگ و پیچیده بروند یا دستگاه‌های دولتی هر یک به‌تنهایی برای حل آن‌ها به پا خیزند. واگرایی بزرگ‌ترین مانع ما برای دستیابی به اهداف بلندمدت مدیریت شهری است. همکاری بین شهرداری‌ها، همکاری بین دولت و شهرداری‌ها و همکاری

سکونتگاه‌های روستایی و توسعه پایدار فضا

اسمعیل زیارتی نصر آبادی، رئیس مرکز پژوهش و آموزش شورای عالی استان‌ها

مناطق و برنامه‌ریزی برای توزیع متناسب جمعیت در پهنه سرزمین از ضرورت و اهمیت بسیار برخوردار بوده و به‌واقع سخت‌ترین مرحله عدالت اجتماعی، مرحله برنامه‌ریزی است.

اگر نگاهی به پراکندگی جمعیت در پهنه سرزمین ایران بیندازیم، به‌خوبی متوجه عدم تعادل در توزیع جغرافیای جمعیت خواهیم شد. به‌عنوان مثال اگر شمال شرقی‌ترین نقطه کشور (سرخس) را به جنوب غربی‌ترین نقطه کشور (بندر دیلم) وصل کنیم، تقریباً مساحت کشور به دو نیمه مساوی تقسیم می‌شود. این در حالی است که ۸۰ درصد جمعیت کشور در یک نیمه (نیمه سمت چپ) و تنها ۲۰ درصد جمعیت در نیمه دیگر سکونت دارند. این در حالی است که دسترسی کشور به آب‌های آزاد جهان که می‌تواند یکی از محورهای مهم توسعه کشور باشد، در همان نیمه کم‌جمعیت قرار گرفته است.

کوتاه سخن اینکه در کشور ما به‌دلیل ناهمگونی توسعه مناطق و نابرابری‌های موجود بین نواحی مختلف، رشد بی‌رویه شهرنشینی و ناهمگونی توسعه شهر و روستا (به‌دلیل تمرکز بیش از حد نظام برنامه‌ریزی کشور بر فعالیت‌های اقتصادی شهری) شاهد جدایی سکونتگاه‌های شهری و روستایی از یکدیگر و توزیع ناعادلانه شاخص‌ها و استانداردهای زندگی مطلوب در پهنه سرزمین هستیم. در مجموع می‌توان علل اصلی بروز این گونه نارسایی‌ها در سازمان فضایی کشور را مواردی همچون فقدان تفکر سیستمی، منسجم و نهادینه برای مدیریت سرزمین، فقدان طرح و برنامه مشخص برای ساماندهی سکونت در پهنه سرزمین و نهایتاً فقدان نهاد مشخص و وظیفه‌مند در این زمینه دانست.

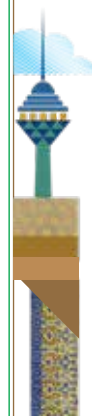
در راستای کاهش مشکلات موجود، بایستی ضمن تهیه و تأکید بر اجرای سند آمایش سرزمین با رویکرد توزیع متناسب جمعیت، امکانات و خدمات در پهنه سرزمین، به‌سوی توسعه متوازن منطقه‌ای و عدالت اجتماعی در سکونتگاه‌های کشور گام برداشته و ضمن تکیه بیشتر بر تجهیز و تقویت منابع و قابلیت‌های توسعه در مناطق مختلف کشور، زمینه جلب مشارکت و همراهی مردم در فرآیند توسعه ملی را بیش‌ازپیش فراهم کنیم. همچنین در سکونتگاه‌های روستایی نیز بایستی گروه‌های انسانی ساکن در این نقاط، در راستای برخورداری از ویژگی‌های یک زندگی خوب، توانمندشدن، بهره‌برداری مطلوب و بهینه از محیط و ارتزاق از طریق آن، به خدمات و امکاناتی مناسب، دسترسی عادلانه و متناسب داشته باشند.

امروزه با توجه به نقش و جایگاه روستاها در فرایندهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و پیامدهای ناشی از توسعه‌نیافتگی سکونتگاه‌های روستایی، بر ضرورت و اهمیت توجه جدی بر مقوله توسعه پایدار روستایی افزوده شده است. با نگاهی گذرا به جامعه روستایی کشور درمی‌یابیم که این جامعه از گذشته تا به حال، همواره با مسائل و مشکلاتی از قبیل: کمبود امکانات زیربنایی، کیفیت نامناسب محیط زیست، کمی درآمد، نظام نامناسب استقرار و پراکندگی بیش از حد جمعیت و فعالیت‌ها، کوچک‌بودن آبادی‌ها، نبود امکان

سرمایه‌گذاری مطلوب در این مکان‌ها و مواردی از این قبیل مواجه بوده و در یک کلام از نابسامانی در عملکرد فضایی رنج می‌برد. به‌گونه‌ای که در تمامی مناطق کشور، آبادی‌های کوچک و بسیار کوچک با خصوصیات همچون تعدد، تنوع، پراکندگی، محرومیت و انزوا، سهم قابل‌توجهی از مجموع آبادی‌ها را به خود اختصاص می‌دهند و شواهد بیانگر وضعیت نامناسب توزیع امکانات و خدمات در سطح سکونتگاه‌های روستایی کشور بوده است. در این راستا تأمین شرایط زیست سکونتگاه‌های روستایی و بهره‌مندی از خدمات و امکانات مورد نیاز، برای بهبود وضعیت معیشت و به تبع آن افزایش کارایی فضاهای روستایی و شکل‌گیری تعادل فضایی، می‌تواند بسیار موثر و کارساز باشد.

مراکز اصلی استقرار جمعیت اعم از سکونتگاه‌های شهری و روستایی، ازجمله عناصر اساسی در فضای جغرافیایی به شمار می‌آیند. در این بین، سکونتگاه‌های روستایی، از یک سو به‌دلیل ارتباط نزدیک با منابع طبیعی آب و زمین و از سوی دیگر به‌دلیل پراکنش گسترده آن‌ها در پهنه سرزمین، نقش مهمی در ساختار فضایی هر کشور به عهده دارند. بدون تردید حرکت به‌سوی تحقق عدالت اجتماعی، نیازمند کاربردی‌کردن رهیافت نظری عدالت اجتماعی است و فقدان عدالت در اجتماع، موجب بروز تبعیض، ستم، فساد و عدم وفاق عمومی می‌شود و چنین جامعه‌ای از فضیلت وفاق و همبستگی فاصله می‌گیرد و به‌سوی گسست و اضمحلال پیش می‌رود.

بدیهی است که قابلیت و امکان نگهداشت جمعیت در نقاط مختلف سرزمین، بنا به شرایط و عوامل مختلف با یکدیگر تفاوت دارد. به‌گونه‌ای که در برخی از مناطق توان نگهداشت جمعیت پایین است و در برخی مناطق دیگر، توان نگهداشت جمعیت بیشتری وجود دارد. لذا شناخت عالمانه این

دیاچہ

مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران؛ گذری از دیروز تا امروز

شهر تهران زیر نظر سازمان برنامه و بودجه شکل گرفت و دبیرخانه شورا با همکاری مشاوران مؤسسه بین المللی توسعه دانشگاه‌ها وارد ایجاد شد که تا سال ۱۳۵۶، بیش از ۵۰ گزارش فنی در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی شهرسازی و ترافیک تهیه شد. با توجه به تفاوت عملکرد شورای نظارت بر گسترش شهر تهران با آنچه در قانون برای آن پیش‌بینی شده بود در فاصله مهر و موم‌های ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۶ کمیته مدیریت شهر تهران طی نشست‌هایی مسئله مشارکت مردم در امور شهری و همچنین لزوم ایجاد و حفظ هماهنگی طرح‌های عمرانی شهری و منطقه‌ای را مطرح نمود. در نهایت در سال ۱۳۵۶ با تأسیس کمیسیون ماده ۵ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و تکمیل محدوده ۲۵ ساله شهر تهران، دبیرخانه شورای نظارت بر گسترش شهر تهران با تصویب هیئت دولت در سال ۱۳۵۶ از سازمان برنامه و بودجه منفک و تحت نظر شهردار پایتخت قرار گرفت. بر این اساس ضمن انتقال وظایف دبیرخانه شورای نظارت بر گسترش شهر تهران از سازمان برنامه و بودجه به شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران با عنوان دفتر مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران به عنوان نهاد مطالعاتی و پژوهشی شهرداری تهران تشکیل شد.

تحولات اواخر دهه ۱۳۶۰ در مدیریت شهرداری تهران نقطه عطف مهمی

هم‌گام با اصلاحات اقتصادی و تغییر در نظام دیرپای «زمین‌داری» تغییراتی در ساختار اجتماعی و اقتصادی جامعه ایران پدید آمد و در پی آماده شدن شهرها برای پذیرش نقش و کارکرد جدید، موضوع برنامه‌های توسعه شهری مورد توجه واقع شد. ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها مصوب ۱۳۳۱ و ماده ۲۵ آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها مصوب ۱۳۴۶ و همچنین ماده ۱۵ قانون نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۴۷، شهرداری‌ها را مکلف به ارائه برنامه‌ها و وظایف و فعالیت‌های مختلف برای نحوه هزینه بودجه و تهیه برنامه عملیاتی عمران و نوسازی و اصلاحات پنج‌ساله شهر نمود. اولین برنامه مدون شهرداری تهران برنامه عمرانی پنج‌ساله (۱۳۴۷) تا (۱۳۵۱) و اولین تجربه برنامه ریزی منطقه‌ای و شهری در شهر تهران به سال ۱۳۴۸ یعنی زمان تهیه طرح جامع شهر تهران برمی‌گردد. در تدوین طرح جامع شهر تهران در سال ۱۳۴۸، نیاز به شکل‌گیری یک نهاد مطالعاتی و برنامه ریزی در شهر تهران احساس شد و نتیجه آن تشکیل «شورای نظارت بر گسترش شهر تهران» با ترکیب اعضای شورای اقتصاد، وزرای آبادانی و مسکن، آب و برق کشور و شهردار پایتخت بود؛ این شورا در ۱۷ مردادماه ۱۳۵۲ به تصویب مجلس سنا رسید و شورای فوق رسمیت یافت و بدین ترتیب نطفه اولیه مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران در سال ۱۳۵۲ با عنوان شورای نظارت بر گسترش

■ کاربست‌محوری و ارتقاء اثربخشی فعالیت‌های مطالعاتی و پژوهشی در تصمیمات و فعالیت‌های شهرداری، ارتقاء دانش مدیریت شهری و ترویج دانش شهر میان شهروندان

■ توجه به راهکارها و رویکردهای علمی و نوآورانه در حل مسائل شهر، شهروندان و مدیریت شهری

■ توجه به حکمرانی مردمی شهر و بهره‌مندی از نخبگان و مردمی‌سازی اداره شهر

■ ارتقاء تعاملات بین‌المللی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران با رویکرد اثرگذاری تهران

مأموریت‌های مرکز

■ سیاستگذاری، راهبری و نظارت در تعریف و اجرای کیفی پژوهش‌ها و فعالیت‌های مطالعاتی کاربردی در سطوح و مقیاس‌های مختلف مبتنی بر نیاز مدیریت شهری

■ ساماندهی و مدیریت یکپارچه پژوهش‌ها و جلوگیری از انجام پژوهش‌های موازی و تکراری در شهرداری تهران

■ جاری‌سازی و اثربخش نمودن نتایج پژوهش‌ها و فعالیت‌های مطالعاتی مرکز در شهر و مدیریت شهری و شهروندان

■ تعیین، سنجش و پایش شاخص‌های پیشرفت شهری و ارتقاء جایگاه شهرداری تهران در رتبه‌بندی‌ها

■ تعریف و برگزاری رویدادهای متعدد علمی و مطالعاتی در راستای مدیریت مردمی شهر

■ ساماندهی مشارکت نخبگان در قالب شبکه نخبگان در حل مسائل مدیریت شهری و اداره شهر و ارائه مدل و مبنا برای سیاستگذاری و حکمرانی مردمی شهر

فعالیت‌های مطالعاتی شاخص

■ بررسی و تدوین طرح موضوعی (جامع) فضای سبز شهر تهران

■ تدوین طرح پیشگیری، مدیریت و کنترل سوانح در محل‌های پر ازدحام شهر تهران (با تاکید بر پهنه میدان امام حسین)

■ مطالعات آبرسانی اضطراری برای خاموش کردن آتش سوزی‌های پس از زلزله شهر تهران

■ مطالعات به هنگام سازی نرخ سفرسازی انواع کاربری زمین در شهر تهران

■ شناسایی و امکان‌سنجی ظرفیت‌های مرتبط با حوزه بازیابی در شهر تهران

■ شناسایی مسائل و مشکلات ایمنی بازار تاریخی تجریش و حوزه بالفصل آن و ارائه برنامه عملیاتی

■ تدوین نقشه راه اینترنت اشیاء شهرداری تهران

■ مطالعات جامع زنجیره تامین محصولات کشاورزی منتخب با محوریت سازمان مدیریت میادین میوه و تره بار

■ طرح جامع مدیریت ارتقاء عملکرد آرامستان بهشت حضرت زهرا (س)

■ سنجش و بهره‌برداری از نظرات شهروندان با هدف ارتقای خدمات‌رسانی و عملکرد شهرداری تهران

■ مطالعات مدیریت پسماند

در تاریخ مرکز مطالعات به شمار می‌رود که بازخورد آن را می‌توان در روند شکل‌گیری محورهای مطالعاتی و پژوهشی شناخت شهر «تهران»، مطالعات شناخت محیط درونی و بیرونی شهرداری تهران، تهیه برنامه‌های عمرانی و راهبردی پنج‌ساله و تهیه و تدوین اولین برنامه راهبردی شهر تهران با عنوان تهران ۸۰ مشاهده کرد. در این دوره اهم اهداف مرکز عبارت بود از «برنامه‌ریزی راهبردی»، «انجام پژوهش‌های کاربردی و تطبیقی برگزاری نمایشگاه‌های تحقیقات کاربردی»، «انجام تحقیقات کاربردی در زمینه شناخت وضع موجود شهر تهران»، «انتشار فصلنامه ویژه‌نامه، کتاب و دیگر محصولات دانشی از نتایج فعالیت‌های تحقیقاتی» و «پیگیری اجرای طرح‌های عمده شهرداری تهران در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی شهری». از ابتدای دهه ۱۳۸۰ رویکرد فعالیت‌های مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران با هدف دستیابی به مدیریت و توسعه پایدار شهری تهران مبتنی بر دانایی محوری و طراحی و کاربست مدل‌های توسعه پایدار شهری جهت‌دهی شد.

و اکنون طی گذشت دو دهه مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران بر اساس مأموریت‌های محوله و نظام‌نامه پژوهشی شهرداری تهران، به عنوان محور اصلی سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و پشتیبان فکری و تأمین‌کننده نیازهای مطالعاتی و پژوهشی مدیریت شهری تهران فعالیت می‌کند. در این راستا مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران تلاش نموده است تا در قالب‌های مختلف فعالیت‌های مطالعاتی اعم از انجام «پروژه‌های مطالعاتی»، «گزارش‌های علمی و تخصصی»، «عقد قرارداد و نظارت بر تألیف و ترجمه کتب»، «حمایت از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی»، «برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی»، «اظهارنظر و تهیه گزارش‌های کارشناسی در خصوص لوایح، طرح‌ها، مصوبات» و «برگزاری جشنواره سالانه پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری» به این امر مهم توجه داشته باشد.

چشم‌انداز مرکز

■ تأمین‌کننده نیازهای مطالعاتی و پژوهشی و پشتیبانی فکری مدیریت شهری تهران در دستیابی به چشم‌انداز تهران؛ کلان‌شهر الگوی جهان اسلام

■ ایفای نقش به عنوان کانون نشر دانش و آگاهی شهری در شهر، مدیریت شهری و میان شهروندان در راستای تحقق چشم‌انداز تهران؛ شهری دانش‌پایه

■ کسب جایگاه مرجعیت علمی و پژوهشی در مراکز پژوهشی مدیریت‌شهری و شهرداری‌های کشور

■ ارتقاء مرکز به مجموعه‌ای فعال و سامان‌دهنده شبکه نخبگان شهر تهران و استفاده از این ظرفیت در حل مسائل متعدد به ویژه شهر و شهرداری تهران

اصول و رویکردهای مرکز

■ توجه به مبانی حقوقی و اسناد فرادستی از جمله برنامه‌های شهرداری تهران و رویکردها و کارکردهای تحولی چشم‌انداز تهران ۱۴۰۱ و جهت‌گیری راهبردی در تعریف، راهبری و نظارت پروژه‌ها و فعالیت‌های مطالعاتی

■ تقاضامحوری و لزوم وجود بهره‌بردار مشخص برای هر مطالعه و پژوهش و مشارکت کارفرما و بهره‌بردار در فرآیند تعریف، تصویب، اجرا و کاربست پژوهش‌ها

گزارش برگزاری

پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی

و ارتقای سطح فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی از سال ۱۳۸۲ تاکنون، اقدام به برگزاری «جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی» نموده است. مدعوین این جشنواره، معاونان امور عمرانی، مدیران و کارشناسان دفاتر امور شهری، روستایی و فنی استانداری‌ها به‌ویژه کارشناسان مسئول امور پژوهش و آموزش استانداری‌ها، شهرداران و دهیاران منتخب استانداری‌ها، اساتید و دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز علمی، مدیران و کارشناسان وزارت کشور و سازمان می‌باشند. این سازمان طی سال‌های گذشته موفق به برگزاری ۹ جشنواره گردیده و دهمین جشنواره را با هدف تقدیر از برترین‌های پژوهش، آموزش و نوآوری و انتقال تجارب و طرح‌های موفق در حوزه مدیریت شهری و روستایی و نهادینه کردن فرهنگ پژوهش و آموزش و نیل به آرمان مدیریت دانش محور شهرها و روستاها برگزار می‌کند.

۲-۱ اهداف و کارکرد

- ایجاد بستر و زمینه مناسب جهت اجرای طرح‌های برتر پژوهشی
- فراهم نمودن بستر تعاملی میان مدیریت شهری و حوزه علمی و پژوهشی جهت ارتقای کاربری مطالعات در حوزه اجرایی

۱. معرفی

۱-۱ مقدمه

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، با هدف توسعه گفتمان علمی، تبادل اندیشه‌ها، اشتراک دانش و انتقال تجارب موفق در حوزه مدیریت شهری، سالیانه جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) را برگزار می‌کند. رویدادی که در طول بیش از یک دهه برگزاری، از سطح شهرداری تهران به سطح ملی و بین‌المللی ارتقاء یافته و تلاش نموده است بستری را به منظور هم‌اندیشی جامعه علمی و دانشگاهی برای حل چالش‌های شهری فراهم آورد.

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور نیز با هدف ارزش‌گذاری به جایگاه پژوهش و آموزش در شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، تقدیر از متصدیان حوزه‌های پژوهش، آموزش و نوآوری در حوزه مدیریت شهری و روستایی، شناسایی، معرفی و ارائه یافته‌های مطالعات انجام شده در این حوزه

۲-۲. رویکرد جشنواره

نظر به شرایط سیاسی و اجتماعی و تاریخی کشور و لزوم حفظ جامعیت موضوع محور ویژه جشنواره، نظر به شرایط سیاسی و اجتماعی و تاریخی کشور و لزوم حفظ جامعیت در محورهای جشنواره، رویکرد اصلی تحت عنوان «عدالت شهری و روستایی» مورد نظر قرار گرفت.

۲-۳. فرآیند داوری

- انجام داوری در فرآیندی شفاف و بر خط از مرحله ثبت نام تا اعلام نتایج داوری
- همکاری دهها نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاهها و مراکز پژوهشی سراسر کشور به عنوان داور
- بهره گیری هم زمان از دانشگاهیان، خبرگان و متخصصین در کارگروههای داوری
- همکاری بیش از ۵۰ دانشگاه، پژوهشکده و سازمانها و نهادهای تخصصی در فرآیند داوری
- داوری و ثبت ۲۵۷۸ اثر در سایت جشنواره

۲-۴. دانشگاهها، پژوهشکدهها و مراکز علمی و اجرایی همکار در فرآیند داوری

دانشگاه شهید بهشتی / دانشگاه تهران / دانشگاه علم و صنعت / دانشگاه علامه طباطبائی / دانشگاه امیرکبیر / دانشگاه تربیت مدرس / دانشگاه مالک اشتر / دانشگاه کردستان / دانشگاه امام علی / دانشگاه بوعلی همدان / دانشگاه خوارزمی / دانشگاه پیام نور / دانشگاه بین المللی امام خمینی / دانشگاه علوم و تحقیقات / دانشگاه محقق اردبیلی / دانشگاه هنر تهران / دانشگاه هنر اصفهان / دانشگاه یزد / مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی / کمیته کشوری اپیدمیولوژی و رئیس گروه واکنش سریع کووید ۱۹ / پژوهشگاه دانشهای بنیادین / مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی / پژوهشکده پولی و بانکی / پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

- شبکه سازی، ایجاد زمینه تشکیل شبکه پژوهشگران برتر شهری با هدف هم افزایی و بهره گیری از خرد جمعی
- شناسایی و معرفی پژوهشگران، فناوران و نوآوران و کشف استعدادهای برتر در حوزه های مختلف جشنواره در مقیاس ملی و بین المللی
- ارتقای جشنواره به یکی از قطب های ملی استعدادیابی در حوزه شهر و مدیریت شهری

۱-۳. مشارکت کنندگان اصلی

- شهرداری تهران
- سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور
- شورای عالی استانها
- شورای اسلامی شهر تهران
- دبیرخانه مجمع شهرداران کلان شهرهای ایران

۱-۴. رویداد پانزدهم

پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) به صورت مشترک و همگام با دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی با رویکرد «عدالت شهری و روستایی» در آذرماه سال ۱۴۰۲ برگزار می شود. این رویداد مشترک با همکاری un-habitat و با حضور نهادها، دانشگاهها، مراکز تحقیقات و نوآوری شهری، شرکتهای دانش بنیان، پارکهای علم و فناوری و انجمن های علمی، با هدف بهره برداری از آخرین تولیدات علمی و راهکارهای خلاقانه در حل چالش های شهری برنامه ریزی شده است.

۲. محورهای جشنواره

۱-۲. محورهای تخصصی

- برای این دوره ۱۵ محور تخصصی به شرح ذیل انتخاب شده است:
۱. معماری و شهرسازی
 ۲. خدمات شهری
 ۳. محیط زیست و آلودگی
 ۴. اجتماعی و فرهنگی
 ۵. اقتصاد شهری
 ۶. برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی
 ۷. حمل و نقل و ترافیک
 ۸. هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری های نوین شهری
 ۹. زیرساخت و عمران شهری
 ۱۰. ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل
 ۱۱. حکمرانی و سیاست گذاری شهری
 ۱۲. پایش و ارزیابی سیاست های شهری
 ۱۳. آینده پژوهی و آینده نگاری شهری
 ۱۴. حقوق شهری
 ۱۵. حکمرانی روستایی

۳. آثار جشنواره پانزدهم

قالبها	پایان نامه	طرح پژوهشی	کتاب	مقاله	ایده خلاقانه
تعداد آثار دریافتی	۲۳۳	۲۳۵	۲۶۴	۱۴۵۳	۲۷۵
مجموع کل آثار دریافتی ۲۵۷۸					

۴. نشست های تخصصی

دوره پانزدهم با برگزاری ۱۵ نشست تخصصی و یک کارگاه آموزشی به عنوان برنامه های جانبی که در تاریخ ۲۹ آذرماه به صورت حضوری برگزار گردید. در این نشست ها که با هدف تولید دانش و ترویج اطلاعات بر اساس محورهای ۱۵ گانه و رویکرد ویژه عدالت شهری و روستایی برنامه ریزی شده بود، متخصصان و حرفه مندان با برگزاری پنل های تخصصی به بحث و تبادل نظر پرداختند.

اعضای شورای سیاستگذاری

پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی

مهدی جمالی نژاد

معاون عمران و توسعه امور شهری و
روستایی وزارت کشور

عطاءالله رفیعی آتانی

مشاور شهردار و رئیس مرکز مطالعات و
برنامه ریزی شهر تهران (رئیس شورا)

بابک نگاهداری

رئیس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

پرویز سروری

رئیس شورای عالی استان ها

جواد وزیری

رئیس مرکز مطالعات
راهبردی و آموزش شهری و روستایی
سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

مهدی سلیمی

رئیس سازمان شهرداری ها
و دهیاری های کشور

احمد صادقی

عضو شورای اسلامی شهر تهران

اسمعیل زیارتی

رئیس مرکز پژوهش و آموزش
شورای عالی استان ها

میثم مظفر

عضو شورای اسلامی شهر تهران

مهدی پیرهادی

عضو شورای شورای سیاستگذاری و
برنامه ریزی پژوهش شهرداری تهرانی و
عضو شورای اسلامی شهر تهران

حمیدرضا صارمی

معاون شهرسازی و معماری شهرداری تهران

لطفاله فروزنده

معاون مالی و اقتصاد شهری
شهرداری تهران

مجید باقری

معاون برنامه ریزی، توسعه سرمایه انسانی و امور شورای شهرداری تهران

سعید جهانی

مدیر عامل و عضو هیأت مدیره سازمان فن آوری ارتباطات و اطلاعات شهرداری تهران

عبدالمظفر محمدخانی

سخنگوی شهردار تهران و رئیس مرکز ارتباطات و امور بین الملل شهرداری تهران

مریم اردبیلی

مشاور شهردار و مدیر کل امور زنان و خانواده معاونت امور اجتماعی، فرهنگی شهرداری تهران

رضا خیرالدین

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت

احسان متولیان

دبیر کل مجمع شهرداران کلان شهرهای ایران

غلامرضا کاظمیان

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

حسن دانائی فرد

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

امید حسین ایبانه نظری

معاون مالی و پشتیبانی مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

علیر ضارهایی

عضو هیئت علمی دانشگاه امیر کبیر (دبیر علمی جشنواره)

مهدی صادقی

مدیر کل دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

سید موسی پور موسوی

مشاور راهبردی ریاست مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

فرهاد محبتی

دبیر شورای سیاستگذاری

محمد حسین بوچانی

مشاور معاونت برنامه ریزی، توسعه سرمایه انسانی و امور شورا شهرداری تهران

اعضای کمیته علمی

پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) و
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستای

علیرضارهای

عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر و
دبیر علمی جشنواره

علی اکبر شیرزادی جاوید

رئیس کارگروه مدیریت معابر شهری

سید جمشید موسوی

رئیس کارگروه مدیریت آب های سطحی

رضا گلشن خواص

رئیس کارگروه حمل و نقل و مهندسی ترافیک

سید بهرام بهشتی اول

رئیس کارگروه پایش سلامت و بهسازی
سازه ها و زیرساخت های شهری

اکرم عوامی

رئیس کارگروه انرژی در ساختمان

مجید حسین زاده

رئیس کارگروه محیط زیست

فرشاد نوریان

رئیس کارگروه برنامه ریزی و مدیریت شهری

محسن فیضی

رئیس کارگروه معماری، طراحی شهری و مرمت

مسعود رضایی

رئیس کارگروه مدیریت پسماند

کیانوش سوزنجی

رئیس کارگروه سیما، منظر و فضای سبز

علیرضا فلاحي

رئیس کارگروه ایمنی،
مدیریت بحران و پدافند غیرعامل

رضا خیرالدین

رئیس کارگروه ساماندهی آرامستان‌ها، صنایع،
مشاغل و مدیریت میدان میوه و تره‌بار

علی انتظاری

رئیس کارگروه اجتماعی و فرهنگی

حسن حقیقی

رئیس کارگروه هوش مصنوعی،
هوشمندسازی و فناوری‌های نوین

مرتضی زمانیان

رئیس کارگروه پایش
و ارزیابی سیاست‌های شهری

محمدرضا عطار دی

رئیس کارگروه حکمرانی
و سیاست‌گذاری شهری

رضا حافظی

رئیس کارگروه آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری شهری

رحیم پیلوار

رئیس کارگروه حقوق شهری

محمدرضا رضوانی

رئیس کارگروه حکمرانی روستایی

مجتبی امیری

رئیس کارگروه برنامه‌ریزی و سرمایه‌انسانی

میثم موسایی

رئیس کارگروه اقتصاد شهری

علیرضاهایی دبیر علمی جشنواره

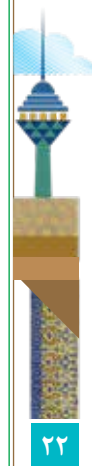

برگزاری جشنواره پانزدهم «پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری» فرصت مغتنمی است که گزارش فعالیت‌های بدیع و علمی در قالب «کتاب، مقاله، طرح‌های پژوهشی و ایده‌های خلاقانه» در زمینه مدیریت شهری در معرض توجه مدیران، متخصصان، محققان و صاحب‌نظران قرار گیرد و در مسیر فعالیت‌های مؤثر توسعه‌ای و اجرایی از نتایج آن‌ها استفاده شود.

تجربه چهارده جشنواره قبلی در زمینه تنوع طرح‌ها، نحوه داوری و انتخاب طرح‌های برگزیده و نحوه ارائه آن‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته تا جشنواره سال جاری با کیفیت بهتر و بازدهی مؤثرتری برگزار شود.

یکی از نقاط شاخص این جشنواره، حضور محققان طرح‌های برجسته از کشورهای همسایه و کشورهای اسلامی به‌طور خاص و کشورهای آسیایی و اروپایی به‌صورت عام است.

مشارکت بین‌المللی امکان آشنائی مدیران شهری کشور را با مشکلات پیش‌آمده و راه‌حل‌های آن‌ها، و همچنین ابتکارات و نوآوری‌های به‌کاررفته در این کشورها در مقایسه با کلان‌شهرها و پایتخت کشور فراهم می‌کند. در نگاه ملی، اهتمام مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران و مدیران ارشد شهر تهران از برگزاری این جشنواره فاخر، ارج نهادن به پژوهش و نوآوری در مراکز علمی است که این رویکرد، خود باعث توسعه تحقیقات هدفمند و کاربردی در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های سرزمین اسلامی می‌شود. امید است با توجه ویژه و مشارکت صاحب‌نظران، این رویداد با بهترین کیفیت برگزار شود.

فرهاد محبتی دبیر اجرایی جشنواره

تصمیم‌گیری‌های آنی، سلیقه‌ای و گاهاً سیاست‌زده و نادیده‌گرفتن اصل مردم‌سالاری و گره‌زدن سرنوشت شهر و شهروندان به تصمیمات شخصی و به‌دور از هرگونه توجیه علمی است.

اجرای طرح‌های موثر و موفق در حوزه‌های مختلف مدیریت شهری و نیل به اهداف توسعه پایدار و بهره‌وری از منابع شهرها، نیازمند همکاری و هماهنگی بین مدیران، پژوهشگران و شهروندان است که با استفاده از تجربیات افراد علمی و مدیریت دانش‌محور شهرها میسر می‌شود.

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستائی به میزبانی مشترک شهرداری تهران و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور با هدف ترویج اقدامات علمی مبتنی بر اندیشه و دانش در حوزه مدیریت شهری و روستائی برگزار می‌شود.

مطالعه و پژوهش، به‌مثابه امری پویا و جاری، و نه ساکن در مراکز مطالعاتی و پژوهشی، هنوز آنچنان که باید در عرصه مدیریت شهری از اهمیت و ضرورت کافی برخوردار نیست و این جشنواره به‌عنوان مستمرترین و معتبرترین رویداد علمی در حوزه مدیریت شهری ایران، می‌کوشد تا در جهت نیل به چشم‌انداز «مجمع شهری» همچون مجامع بین‌المللی، با شناسایی، تبادل و ترویج دستاوردهای علمی و تجربی در سراسر کشور و حوزه بین‌الملل، به تقویت کاربست پژوهش‌ها کمک کرده و در تکمیل و عملیاتی کردن اجزای زنجیره علم و نوآوری شهری نقش آفرینی کند.

با امید به ارتقاء جایگاه دانش و بهره‌گیری از نتایج پژوهش‌ها در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌ها، از پروردگار بزرگ برای همه مردم شریف ایران، سلامتی، سعادت، رشد و شکوفایی مسئلت داریم.

شهرها به‌عنوان مراکز اصلی فعالیت‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، نقشی حیاتی در توسعه پایدار دارند. افزایش روزافزون جمعیت شهری و تحولات سریع در همه حوزه‌ها، مدیریت شهری را به یک چالش عظیم برای سیاست‌گذاران و مدیران شهری بدل کرده است چراکه روش‌های سنتی اداره شهرها پاسخگوی نیازها و چالش‌های امروزی نیست و از این‌رو پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری برای یافتن راه‌حل‌های نوآورانه و علمی از اهمیت بسیاری برخوردار شده است.

هدف غائی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری، بهبود زندگی شهروندان و افزایش کیفیت زندگی در شهر است. در راستای نیل به این هدف، شناسایی و ارزیابی مشکلات شهری و پیشنهاد راهکارهای علمی و عملی برای بهبود مدیریت شهری، گامی مهم و مؤثر در مدیریت شهرهاست. همچنین، استفاده از فناوری‌های نوین، بهبود فرآیندهای مدیریتی و بهینه‌سازی استفاده از منابع موجود، از دیگر موضوعاتی است که در پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مورد توجه خاص هستند.

پیچیدگی‌های مدیریت شهری، نیاز اساسی به دانش و تخصص بالا برای پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری دارد تا نقش مهم خود را در توسعه این حوزه ایفا کند. بنابراین حمایت همه‌جانبه دولت‌ها و سیاست‌گذاران از پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری، به‌عنوان یکی از راهکارهای اصلی برای حل مسائل و بهبود شرایط شهری مطرح است.

تداوم نارسایی‌های مدیریت شهری و سرزمینی در روبرویی با مشکلات طبیعی ازجمله آلودگی هوا، خشک‌سالی، کمبود آب، فرونشست، سیلاب و سایر عوامل مشابه، دامنه وضعیت موجود را به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هم گسترانده است، که دلایل اصلی آن، انحراف سازوکار تصمیم‌گیری‌ها از تحلیل‌های فنی و کارشناسی و جایگزین شدن آن با

بیش از ۵۰ هزار اثر دریافتی در طول ۵۱ دوره جشنواره

جشنواره پژوهش و نوآوری در مراکز علمی

دوره هشتم

محور ۷
اثر ۶۶۷۹
اثر منتخب ۳۳

دوره نهم

محور ۲۶
اثر ۷۵۸۲
اثر منتخب ۸

دوره دهم

محور ۱۹
اثر ۳۵۷۰
اثر منتخب ۲۰

دوره یازدهم

محور ۱۲
اثر ۴۱۰۹
اثر منتخب ۲۱

دوره دوازدهم

محور ۱۶
اثر ۲۴۷۳
اثر منتخب ۱۶

دوره سیزدهم

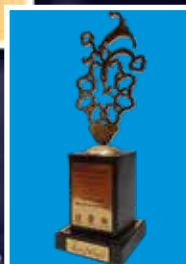
محور ۱۶
اثر ۲۰۲۹
اثر منتخب ۴۷

دوره چهاردهم

محور ۹
اثر ۲۲۳۷
اثر منتخب ۲۷

دوره پانزدهم

محور ۱۵
اثر ۲۵۷۴
اثر منتخب ۳۸

نشست‌های تخصصی و کارگاه آموزشی

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

مکان: مرکز همایش های برج میلاد

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲

نشست علمی - تخصصی

کاربست پژوهش در حل مسائل شهری

سخنرانان

- جواد وزیری / رئیس مرکز مطالعات راهبردی و آموزش شهری و روستایی
- سید موسی پور موسوی / مشاور راهبردی رئیس مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران
- مهرداد رحمانی / عضو هیئت علمی شهرسازی دانشگاه تهران
- مسعود صارمی / پژوهشگر شهری
- افشین کلانتری / مدیر برنامه دفتر برنامه اسکان بشر ملل متحد
- فاطمه تنهایی / شهردار منطقه هشت تهران
- محمد شیرینی / شهردار منطقه پانزده شهر تهران
- احمد منصوریان / عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
- ارانه دو پر وژه برتر رویداد نافه
- دبیر: نبی الله رمضانی / مدیریت کاربرست امور پژوهشی

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار کنفرانس ویژه (VIP) طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

بخش اول
ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰:۰۰

بخش دوم
ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲:۰۰

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

درآمدهای پایدار شهرداری‌های کلانشهرهای کشور

سخنرانان

- میثم مظفر/ عضو شورای شهر و رئیس کمیته بودجه شورا
- لطف‌الله فروزنده/ معاون مالی و اقتصاد شهری شهرداری تهران
- محمد حسین بوچانی/ مشاور شورای عالی استان‌ها
- رضا نصر اصفهانی/ عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان
- ابراهیم جمشیدزاده/ معاون اداره کل تدوین مقررات و ارتباط با شورا
- دبیر: امین عسکری/ سرپرست مدیریت مطالعات اقتصاد و مدیریت شهری

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۸ طبقه B1

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

خانواده و شهر

سخنرانان

- **زهرا شمس احسان** / عضو شورا و رییس کمیته اجتماعی شورای اسلامی شهر تهران
- **مریم اردبیلی** / مشاور شهردار و مدیر کل امور بانوان شهرداری تهران
- **احمد غیاثوند** / دانشیار جامعه شناسی دانشگاه علامه طباطبائی
- **فاطمه محمدی** / جامعه شناس و سیاست پژوه مرکز پژوهش های مجلس
- **دبیر: انور مصطفوی** / پژوهشگر مطالعات اجتماعی و فرهنگی مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۷ طبقه B۱

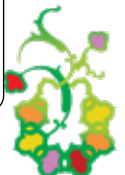
با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

توسعه گردشگری شهری تهران: ظرفیت‌ها، تجارب و بایسته‌ها

سخنرانان

- **محمدرضا مجیدی** / رئیس پژوهشکده تحقیقات راهبردی و رئیس باشگاه گردشگری فرهنگی پایدار یونسکو
- **محمد مهدی مظاهری** / رئیس سابق موسسه فرهنگی اکو
- **محسن امامی** / معاون اسبق وزارت میراث فرهنگی و گردشگری
- **گشتاسب مظفری** / مشاور دیپلماسی فرهنگی و گردشگری در شهرداری تهران
- **علی رحیم پور** / مشاور و مدرس گردشگری و عضو هیئت مدیره انجمن متخصصان گردشگری ایران
- **زاهد شفیعی** / رئیس جهاد دانشگاهی واحد اصفهان
- **دبیر: مهدی یسری** / پژوهشگر مطالعات اجتماعی و فرهنگی

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲:۰۰

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

سالن سعدی طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهری تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

**کیفیت آب شهری، رود دره ها و کانال ها،
آینده ای روشن با فناوری های دیجیتال**

سخنرانان

- **مجید حسین زاده** / استادیار دانشکده عمران دانشگاه علم و صنعت ایران
- **سید رضی شیخ اسلامی** / استادیار گروه مهندسی آب و محیط زیست،
دانشکده مهندسی عمران دانشگاه صنعتی شریف
- **عمار صفایی** / استادیار گروه مهندسی آب و محیط زیست، دانشکده مهندسی
عمران دانشگاه صنعتی شریف
- **دبیر: زهرا بر زگر** / مدیر گروه محیط زیست و انرژی مرکز مطالعات و برنامه ریزی
شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۸ طبقه B۱

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

مدیریت ریسک مبتنی بر فناوری‌های نوین شهری

سخنرانان

- **احمد صادقی** / عضو شورای اسلامی شهر تهران و رئیس کمیته شفافیت و شهر هوشمند
- **حمیدرضا خانکه** / معاون تحقیقات و فن آوری دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- **فخرالدین نادری** / مشاور رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
- **هادی محضرنیا** / مدیرعامل اسبق سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران
- **دبیر: بیژن یاور** / مدیرگروه مطالعات فناوری‌های نوین شهری مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۴ طبقه B۱

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

15 The 15th International Festival of Research and Innovation in Urban Management

Tehran Urban Forum (TUF) ● With an Emphasis on Urban Justice

Location: Milad Tower International Conference Center ● Event Date: Wednesday, December 20, 2023

International specialized
scientific meeting

**structure and urban infrastructures health monitoring and
providing operational solutions with an emphasis on
increasing the resilience of the metropolis of Tehran**

Speakers

Alireza Rahai: Deputy Director of Infrastructure Studies at the Tehran Urban Planning and Research Center (TUPRC)

Seyed Mohamad Aqamiri: Vice Chairperson of the Civil and Transportation Commission at the Islamic City Council of Tehran

Mohammad Sadeq Khairkhah: Chief Executive Officer at the Technical and Engineering Consultant Organization of Tehran

Nikolai Bobylev: Faculty member of St. Petersburg University; Vice-animateur of ITA working group 15

Akbar Esfandiari: Faculty member of Amirkabir University of Technology

Masoud Sanayei: Faculty member of Tufts University

Mohammad Hossein Sadaghiani: Faculty member of Sharif University of Technology

International Meeting Coordinator: Hossein Shurvarzi / Head of Technical and Civil Studies at the Tehran Urban Planning and Research Center (TUPRC)

Event Date: Wednesday, December 20, 2023

From 10:30 AM to 12:30 PM

Location: Milad Tower International Conference Center

Hall No. 4, B1 floor

**Participants will receive
a valid certificate**

rpc.tehran.ir
tufiran.com

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

راهکارهایی برای افزایش قابلیت دیده شدن موتورسیکلت و راکبان آن در شهر تهران

سخنرانان

- محسن فلاح زواره / هیات علمی دانشگاه خوارزمی
- زینب عبادی / معاون حمل و نقل و ترافیک منطقه ۱۲
- احسان مومنی / معاون عملیات پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ
- فرهاد مهریاری / مدیرکل دفتر ایمنی و ترافیک سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای
- دبیر: پیام معینی / مدیر مطالعات حمل و نقل و ترافیک مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۳ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

**نقش آینده پژوهی شهری در
مدیریت شهری تهران**

سخنرانان

- غلامرضا گودرزی / عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
- مریم اردبیلی / مدیر کل امور بانوان شهرداری تهران
- علیرضا افضلی / عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
- احمد گوهی / مدیر گروه آینده پژوهی مرکز پژوهش های مجلس
- سجاد نظری / سرپرست اداره پایش اداره کل حوزه دفتر شهردار
- دبیر: شهریار دبیرزاده / مدیر گروه مطالعات آینده پژوهشی

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۲ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

rpc.tehran.ir
tufiran.com

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

صورت‌بندی مواجهه با مسائل بحران‌زا در حکمرانی کلانشهر تهران

سخنرانان

- **ولی‌اله وحدانی نیا** / عضو هیئت علمی دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران
- **سید مهدی سیدی نیاسر** / معاون پایش و نظارت راهبردی اداره کل حوزه شهردار
- **مصطفی بهزادفر** / عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت
- **مهدی مرتضوی** / عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
- **دبیر: شهریار دبیرزاده** / مدیر گروه مطالعات آینده پژوهشی

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۳ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

مکان: مرکز همایش های برج میلاد

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲

نشست علمی - تخصصی

طرح جامع فضای سبز شهر تهران با محوریت ضرورت استقرار نظام فنی - اجرایی احداث، توسعه و نگهداری فضاهای سبز شهری

سخنرانان

- علی محمد مختاری / مدیر عامل سازمان بوستان ها و فضای سبز شهر تهران
- کیانوش سوزنچی / مدیر طرح موضوعی (جامع) فضای سبز شهر تهران - مجری طرح در دانشگاه تربیت مدرس
- مسعود احمدی / سرپرست دفتر محیط زیست و خدمات شهری سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
- محمد مطلبی / ناظر بخش فضای سبز طرح موضوعی (جامع) شهر تهران مدرس دانشگاه
- دبیر: فرهاد خسروانی / مدیریت مطالعات خدمات شهری و محیط زیست مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۱ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

حکمروایی روستایی

سخنرانان

- سید علی بحدری / دانشیار دانشگاه تهران
- علیرضا دربان آستانه / دانشیار دانشگاه تهران
- وحید ریاحی / دانشیار دانشگاه خوارزمی
- دبیر: محمد رضا رضوانی / استاد دانشگاه تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲
مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران
تالار شماره ۵ طبقه B۲
با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

مدیریت دانش و ساختار نظام برنامه ریزی
در شهرداری تهران

سخنرانان

- **احمد صادقی** / عضو شورای شهر تهران
- **محمد حسن زاده** / رئیس پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایران داک)
- **محمد امیرآبادی** / مدیر کل دفتر پایش برنامه و ارزیابی عملکرد
- **محمد یاسر سعیدی** / معاون توسعه و یادگیری مرکز نوسازی و تحول اداری
- **امیر ذاکری** / عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران
- **محمد تقی رهنمایی** / استاد دانشگاه تهران
- **ریحانه فروزنده** / پژوهشگر حوزه منابع انسانی
- **دبیر: سید علی حسینی** / رییس گروه مطالعاتی برنامه ریزی و سرمایه انسانی

مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۷ طبقه B۱

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و نوآوری در مدیریت شهری

rpc.tehran.ir
tufiran.com

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

نقش آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری و حکمرانی شهری در پایش و ارزیابی سیاست‌های مدیریت شهری تهران

سخنرانان

- بشری هاتف / هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله
- زهرا موسوی / پژوهشگر حوزه اقتصاد رفتاری
- محمود جمعه پور / عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
- دبیر: شراره عظیمی / مدیرگروه پایش و ارزیابی سیاست‌های شهری

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۲ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهری تهران

rpc.tehran.ir
tufiran.com

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

نشست علمی - تخصصی

الزامات شهرسازی و معماری
نواحی نوآوری پیرامون دانشگاه ها

سخنرانان

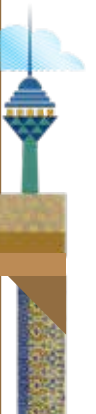
- **مجتبی رفیعیان** / عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
- **علی فرنام** / مدیر گروه عمران و شهرسازی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
- **مصطفی بهزادفر** / عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت
- **ایمان صادق زاده** / رئیس مرکز تهران هوشمند
- **دبیر: احمد خلیلی** / رئیس اداره شهرسازی و معماری مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران و عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۰

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار شماره ۱ طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

پانزدهمین جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری مجمع شهری تهران (TUF) دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

نشست علمی تخصصی - بین‌المللی

**پایش سلامت سازه و زیرساخت‌های شهری و ارائه راهکارهای
عملیاتی با تاکید بر افزایش تاب‌آوری کلان شهر تهران**

سخنرانان

- علیرضا رهانی / معاون مطالعات زیرساخت مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران
- سید محمد آقامیری / نائب رئیس کمیسیون عمران، حمل و نقل شورای اسلامی شهر تهران
- محمد صادق خیرخواه / مدیرعامل سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران
- Nikolai Bobylev / عضو هیئت علمی دانشگاه St. Petersburg ، رئیس کارگروه ۱۵ انجمن بین‌المللی تونل (ITA)
- اکبر اسفندیاری / عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر
- مسعود منایعی / عضو هیئت علمی دانشگاه تافتس آمریکا
- محمدحسین صدقیانی / عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف
- دبیرنشست بین‌المللی: حسین شوروری / مدیر مطالعات فنی و عمرانی مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۰:۳۰ الی ۱۲:۳۰

مکان برگزاری: سالن همایش‌های برج میلاد تهران

تالار شماره ۴ طبقه B1

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

rpc.tehran.ir
tufiran.com

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مجمع شهری تهران (TUF)
دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی
بارویکرد: عدالت شهری و روستایی — برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲ — مکان: مرکز همایش های برج میلاد

کارگاه آموزشی

معرفی و آموزش سامانه پژوهشیار

مسئول کارگاه

مریم ترابی

مسئول سامانه پژوهشیار

زمان برگزاری: چهارشنبه ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ ساعت: ۱۵:۳۰ الی ۱۲:۰۰

مکان برگزاری: سالن همایش های برج میلاد تهران

تالار رودکی طبقه B۲

با ارائه گواهی معتبر آموزشی

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و نوآوری های شهری تهران

روزگار

شفافیت و پاسخگویی

— باید توجه داشت که «عدالت شهری»، تنها فراهم آوردن دسترسی عادلانه به زیرساختها، خدمات و فرصتها نیست، بلکه باید این اطمینان و این حس در شهروندان ایجاد شود که همگان به شکل عادلانه و برابر، از تمامی این منابع، خدمات و فرصتها اطلاع داشته و در صورت نیاز، دسترسی دارند.

حکمرانی محلی، زمانی می تواند در زمینه «عدالت شهری» موفق شود که مؤلفه های این رویکرد را در فرایندها و چرخه های مدیریت و برنامه ریزی خود پیاده کند و برای این منظور، نظام آمایش سرزمین به شکل بنیادین و از جمله از طریق استفاده از فناوری های نوین ارتباطی، به بخش جدایی ناپذیر از بدنه مدیریتی و برنامه ریزی حکمرانی محلی و مدیریت شهری، تبدیل شود. در این صورت، «آمایش سرزمین» همچون نقشه راهی خواهد بود که مسیر توزیع عادلانه منابع، خدمات و فرصتها را ترسیم می کند و منطق و چارچوب قابل دفاع و اطمینان بخشی را برای سیاست گذاران، مدیران و برنامه ریزان شهری، فراهم می کند.

مجموعه ای از چالش های

کنونی شهرها، همچون

آسیب های اجتماعی، ضعف

سرمایه اجتماعی و پایین بودن

شاخص های کیفیت زندگی،

به شکل عمیق و گسترده ای با

«عدالت شهری» در ارتباط و

درهم تنیده هستند.

به طوری که بهبود شاخص های

عدالت شهری و توجه به آن

به عنوان چارچوبی کارآمد در

سیاست گذاری، مدیریت و

برنامه ریزی شهری می تواند

موجب بهبود شاخص های

کلان فرهنگی و اجتماعی شود

عدالت شهری؛ گفتمان

در حال رشد برای سیاست گذاری مدیریت و برنامه ریزی شهری

نرگس معدنی پور

عضو و رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای اسلامی شهر تهران

که می تواند چارچوبی نظری و فنی برای بهبود سایر شاخص های کلان اجتماعی شود، به این شرح است.

عدالت در توزیع منابع

— دسترسی عادلانه شهروندان به منابع، از جمله خدمات و فضاهای شهری می تواند موجب بهبود شاخص های سرمایه اجتماعی، تقویت حس تعلق به شهر و کاهش نرخ آسیب های اجتماعی شود.

عدالت در توزیع فرصت ها

— فرصتهایی که شهر برای ارتقاء توانایی های شهروندان و شکوفایی های استعداد های ایشان خلق می کند، به همان اندازه عدالت در توزیع منابع، می تواند موجب تقویت شاخص های کلان اجتماعی شود.

مشارکت

— مدیریت شهری و به طور عام، حکمرانی محلی باید شرایطی را فراهم آورد که شهروندان بتوانند در فرایندهای تصمیم گیری، مدیریت و برنامه ریزی شهری، نقش و مشارکت مؤثری داشته باشند و از ابتکارات ایشان در جهت اداره شهر و حل یا کاهش مسائل کلان شهری و بهبود کیفیت زندگی در شهر، استقبال و حمایت شود.

عدالت شهری، یکی از مفاهیم مهم در سیاست گذاری، مدیریت و برنامه ریزی شهری است که به تدریج جایگاه خود را به عنوان یکی از پارادایمها و گفتمان های تأثیرگذار در این حوزه، تثبیت کرده است.

اکنون در شرایطی که چالش های گوناگون فرهنگی و اجتماعی پیش روی زندگی شهری قرار دارد، «عدالت شهری» این توانایی نظری و فنی را دارد که همچون چارچوبی برای ارتقاء کارایی و اثربخشی سیاست ها، برنامه ها و خدمات مدیریت شهری و حکمرانی محلی قرار گیرد.

این اهمیت در بافت فرهنگی و سازمانی حکمرانی محلی در کشور ما که برنامه ریزی مبتنی بر عدالت جایگاه ویژه ای در آن دارد، دوچندان و مضاعف است.

مجموعه ای از چالش های کنونی شهرها، همچون آسیب های اجتماعی، ضعف سرمایه اجتماعی و پایین بودن شاخص های کیفیت زندگی، به شکل عمیق و گسترده ای با «عدالت شهری» در ارتباط و درهم تنیده هستند.

به طوری که بهبود شاخص های عدالت شهری و توجه به آن به عنوان چارچوبی کارآمد در سیاست گذاری، مدیریت و برنامه ریزی شهری می تواند موجب بهبود شاخص های کلان فرهنگی و اجتماعی شود.

برخی از مهم ترین مؤلفه های عدالت شهری

جشنواره نوآوری در مدیریت شهری

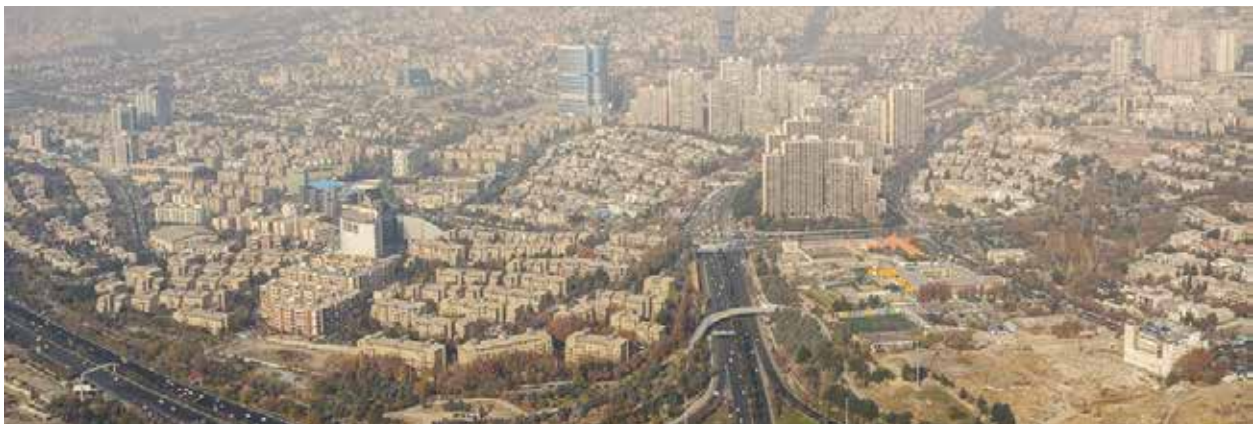
مهدی پیرهادی
عضو و رئیس کمیسیون سلامت، محیط زیست و خدمات شهری
شورای اسلامی شهر تهران

مانند حمل و نقل عمومی مناسب، مدیریت اصولی پسماند، ایجاد فضای سبز مطلوب و همچنین ایجاد نظم و قانون بسیار کلیدی خواهد بود اما عملکرد مطلوب مدیران، خود در گرو برخورداری از منابع پایه و حمایت مناسب ذی نفعان است. در واقع اصول حکمرانی مطلوب مانند پاسخگویی، شفافیت، کارآمدی و حاکمیت قانون، زمینه الزام برای مشارکت بیشتر شهروندان و تحقق شهر پایدار و پیشگام را فراهم خواهد کرد. از دیگر سو، تعدد مسائل و مشکلات شهری و تعدد ذی مدخلان شهر، ضرورت مدیریت یکپارچه

شهرها تنها ۳ درصد از عرصه کره زمین را به خود اختصاص داده اند اما حدود ۶۰ تا ۸۰ درصد از مصرف انرژی و بیش از ۷۰ درصد از انتشار کربن در شهرها صورت می گیرد. رشد جمعیت شهری با شتاب فراوانی ادامه دارد و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۵۰ شهرنشینان ۷۰ درصد جمعیت جهان را به خود اختصاص دهند. همچنین تولید ۸۰ درصد از رشد اقتصادی جهان در شهرها، اهمیت این زیستگاه های انسانی در رشد اقتصادی را آشکار می سازد. تغییر کاربری، تغییر اقلیم، کاهش تنوع زیستی و نابودی زمین های مرغوب را می توان از مهم ترین عواقب توسعه شهری بر محیط زیست برشمرد. از سوی دیگر تراکم بالای جمعیت در شهرها تعدد مشکلات و معضلات شهری مانند آلودگی آب، خاک، هوا، صدا و پسماند را به دنبال خواهد داشت و حل این دسته مشکلات به ویژه در کلان شهرها با دشواری های عیدیه ای همراه است. اما از نگاهی دیگر همین تراکم بالای جمعیت در شهرها زمینه ساز حضور شهروندانی نوآور و مبتکر است که می توانند در حل مشکلات شهری با خلاقیت راهگشا باشند. امروزه از شهرها به عنوان موتورهای رشد خلاقیت برای رقابتی پایدار یاد می شود. هر چه شهر در استفاده از نوآوری و خلاقیت پیشگام باشد، می تواند در تحقق پایداری محیطی و اجتماعی و همچنین جذب طبقه خلاق، موفق تر عمل کند و این امر منجر به شکل گیری چرخه پویایی در شهر خواهد شد، چرخه ای که در آن، میان پیشگامی شهر در نوآوری از یک سو و جذب نخبگان و افراد خلاق از سوی دیگر هم افزایی ایجاد می شود. شهرهای برخوردار از اقتصاد پویا، مؤسسات آموزشی مناسب، محلات متنوع و فرهنگ شکوفا، همواره دارای جمعیتی پویا، خلاق و نوآور خواهند بود. قطعاً نقش مدیران شهری برای ارائه خدمات مورد نیاز شهروندان

شهری را دوچندان می کند. مدیریت های گسسته و جزیره ای در شهرها اغلب نتیجه ای جز اتلاف منابع و ایجاد یأس و ناامیدی در شهروندان نخواهد داشت. از این رو تدوین الگوی بومی مدیریت یکپارچه و پایدار شهری، به ویژه در کلان شهرها، بسیار ضروری به نظر می رسد. برخورداری از مدیریت یکپارچه به ویژه در حل معضلات محیط زیستی، که از ابعاد چندسویه و فراگیر برخوردارند، بسیار راهگشا خواهد بود.

نکته دیگری که در تحقق شهر پایدار و ارتقای عملکرد مدیران شهری تأثیرگذار خواهد بود، لزوم بازنگری در شاخص های سنجش عملکرد مدیران شهری است. متأسفانه در حال حاضر مهم ترین شاخص ها در سنجش عملکرد مدیران شهری، صرفاً با توسعه کمی در ایجاد زیرساخت ها و سازه های شهری مرتبط است و توجه به نقش آنان در ارتقای خدمات اکوسیستمی و احیای محیط طبیعی شهر، اغلب نادیده انگاشته می شود. ارزیابی نقش پروژه های شهری در تغییر خدمات اکوسیستمی در شهرها مالک نوینی در سنجش عملکرد مدیران شهری است. در واقع حل بسیاری از مشکلات شهرها نه با ایجاد سازه های بلندمرتبه و عظیم الجثه، بلکه با راهکارهایی مبتنی بر طبیعت در راستای احیای خدمات اکوسیستمی ازدست رفته خواهد بود، طبیعتی که به فراموشی سپردن آن در شهرها زمینه ساز بروز ناپایداری های محیطی و اجتماعی شده است. به منظور استفاده از این دسته راهکارهای نوآورانه در شهرها تغییر نگرش مدیران شهری و تغییر در شاخص های سنجش مدیریت مطلوب شهری ضروری است و قطعاً تحقق این هدف در گرو پژوهش و نوآوری در مسائل شهری خواهد بود. امید آنکه برگزاری جشنواره هایی از این دست راهگشای تحقق این امر خطیر باشد.

شکاف دیجیتال به تفاوت در دسترسی شهروندان

احمد صادقی

عضو شورای اسلامی شهر تهران

هوشمندشدن، پاسخ اجتنابناپذیر زمانه برای ارتقای کارآمدی و ارائه خدمات عمومی است. ورود فناوریهای دیجیتال به عرصه سیاست گذاری عمومی و حکمرانی، تصویر این عرصه را دگرگون کرده و امید و نویدهای بسیاری در راستای ایجاد تحول در این حوزه به همراه آورده است. به نظر می رسد دیجیتالی و هوشمند شدن، پاسخ اجتنابناپذیر زمانه حاضر برای ارتقای کارایی و کارآمدی، شفافیت، ضابطه مندی و فراگیری ارائه اطلاعات و خدمات عمومی است.

باین حال هیچ تحولی بدون در نظر گرفتن الزامات و اقتضائات آن به نتیجه مطلوب نخواهد رسید. در این راستا، قصد دارم در یادداشت حاضر به مفهوم شکاف دیجیتال و اهمیت توجه به آن در هرگونه برنامه ریزی برای تحقق حکمرانی الکترونیکی و هوشمند، به طور خاص مدیریت شهری الکترونیکی و هوشمند، بپردازم. سؤال محوری این است: آیا دیجیتالی و هوشمند شدن ارائه اطلاعات و خدمات لزوماً دسترسی عادلانه و همه شمول به اطلاعات و خدمات را بهبود می بخشد؟ سال هاست که در پاسخ به این سؤال، با توسل به مفهوم شکاف دیجیتال، بحث می شود.

شکاف دیجیتال به تفاوت در دسترسی شهروندان به اطلاعات و خدمات به دلیل تفاوت ایشان در دسترسی به زیرساخت ارتباطی و تجهیزات دریافت خدمات و اطلاعات دیجیتال یا تفاوت در مهارت استفاده از این تجهیزات اشاره دارد. در واقع اگرچه الکترونیکی شدن امور می تواند دسترسی بخش قابل توجهی از شهروندان به اطلاعات و خدمات را به نحو چشمگیری تسهیل کند، اما در عین حال ممکن است دسترسی بخشی از شهروندان را که امکان یا توانایی استفاده از ادوات دیجیتالی را ندارند دچار محدودیت جدی کند. به عبارت دیگر اگر بنا داریم در مسیر دیجیتالی و هوشمند شدن ارائه اطلاعات و خدمات، فعالیتی همه شمول داشته باشیم:

۱. می بایست کانال های مختلف ارائه خدمات و اطلاعات را متناسب با دسترسی های همه گروه ها فعال نگه داریم؛ هیچ شهروندی نباید به دلیل محدودیت در دسترسی به زیرساخت و ادوات دیجیتالی یا محدودیت در مهارت استفاده از این ادوات، از دریافت خدمات و اطلاعات محروم شود.
۲. هم زمان با توسعه سامانه های دیجیتالی و هوشمند، برای توسعه زیرساخت دسترسی به خدمات و اطلاعات دیجیتال و افزایش مهارت گروه های مختلف شهروندان در این خصوص نیز برنامه ریزی کنیم. استفاده مجموعه مدیریت شهری از ظرفیت ساختارهای مدیریت محله ای همچون شورایاری ها و سراهای محله می تواند نقش آفرینی مؤثری در برقراری دسترسی همه شمول و عادلانه شهروندان به خدمات و اطلاعات دیجیتالی شهری و اجتناب از شکل گیری شکاف دیجیتال در محلات مختلف سطح شهر تهران داشته باشد.

عدالت به مثابه ایجاد فرصت برابر برای رشد و فعالیت تمامی شهروندان

ارتقای سرانه‌های شهری در مناطق و محلات کم‌برخوردار می‌تواند زمینه‌ساز فرصت رشد برابر باشد. دسترسی‌پذیری امکانات و خدمات شهری برای افراد آسیب‌دیده اجتماعی و جبران عارضه‌های پیش روی آن‌ها در مسیر رشد، توجه به آموزش و توانمندسازی این اقشار و حمایت در راستای ایجاد اشتغال پایدار برای این عزیزان، دسترسی‌پذیری امکانات و خدمات شهری برای سالمندان، کودکان، معلولین و سایر اقشار توان‌خواه، متناظر با این سویه از عدالت است.

عدالت به مثابه پاسداشت حقوق و مصلحت عمومی در قبال منافع خصوصی

اقداماتی نظیر توسعه حمل‌ونقل عمومی (شامل توسعه خطوط و ایستگاه‌ها و پوشش‌دهی مترو، اتوبوس و سایر مدهای حمل‌ونقل عمومی) در کنار سایر سیاست‌های کنترلی، می‌تواند موجب تردد کمتر خودروهای شخصی، کاهش ترافیک، عدم تضییع وقت شهروندان، کاهش مصرف سوخت به‌عنوان حق عمومی، کاهش آلودگی هوا و... شود.

عدالت به مثابه صیانت از نعمت‌های الهی و موهبت‌های طبیعی نظیر محیط زیست و حفظ حقوق آیندگان

حق استفاده از موهبت‌های طبیعی نظیر؛ هوای پاکیزه، جنگل و درختان، کوه، دریا و منابع آبی و... نه‌فقط حق انسان‌های امروز، بلکه حق نسل‌های آتی هم هست و صیانت از این مواهب الهی و عدم تضییع حقوق آیندگان هم از وظایف ماست. صیانت از باغات شهر تهران و توسعه فضای سبز و کمربند سبز شهر تهران، صیانت از کوه‌ها و حریم شهر تهران، کنترل بلندمرتبه‌سازی، کنترل آلودگی هوا، توسعه خودروهای برقی و دارای سوخت پاک، کنترل استفاده از منابع آبی و استفاده از سیستم‌های بازچرخانی آب و... بخشی از اقدامات شهرداری در این جهت تلقی می‌شود.

استفاده از موهبت‌های طبیعی حق انسان‌های امروز، بلکه حق نسل‌های آتی هم هست و صیانت از این مواهب الهی و عدم تضییع حقوق آیندگان هم از وظایف ماست

عدالت در پرتوی ارتقاء مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری جمعی

تحول و پیشرفت پایدار زمانی محقق می‌شود که شهروندان در پروسه‌های حکمرانی، مشارکت عمومی و خصوصی داشته و صرفاً مصرف‌کننده نباشند و فرض مثال در مدیریت شهری، شهر خویش را خود بسازند و در تنظیم عمومی، اصلاح رفتار شهروندی و ارتقای حکمرانی شهری دخیل شوند و صرفاً از میوه‌های خدمات مدیریت شهری تناول نکنند و احساس مسئولیت جمعی و مشارکت داشته باشند و این رویکرد احساس تعلق خاطر ایشان را به شهر افزایش می‌دهد و همچنین زمینه‌های رشد و بالندگی استعدادهای ایشان را نیز فراهم می‌کند.

برگزاری جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری، با بهره‌گیری از تجربیات شهرهای موفق دنیا و استفاده از خرد جمعی، بروز ابتکارات و خلاقیت‌های شهری می‌تواند گام مناسبی در جهت شناسایی راهکارهای تحقق شهری پیشرفته، عدالت‌محور، زیست‌پذیر، ایمن و آرام و بستر ساز دستیابی به رشد فردی و اجتماعی انسان‌ها در کالبد شهر بوده و الگوی ایرانی-اسلامی عدالت شهری و روستایی را نمایان سازد.

عدالت شهری حق همه انسان‌ها

میثم مظفر

عضو و رئیس کمیته بودجه و نظارت مالی شورای اسلامی شهر تهران

شهر به مثابه زیست‌بومی است که بتواند زمینه‌های رشد و تکامل فردی و همچنین تعالی و پیشرفت جمعی را محقق کند. برای تحقق چنین هدفی، می‌بایست شهر از حیث کالبد و هم از حیث بسترهای معنوی و فرهنگی، شرایط و ظرفیت لازم را در خود مهیا کند تا استعدادهای بشری، امکان تبلور، رشد و تکامل خود را پیدا کنند.

تحقق این امر صرفاً در پرتوی دستیابی به عدالت شهری محقق می‌شود و اگر همه توان سیاست‌گذاران و حکمرانان شهری با به کارگیری ظرفیت‌ها بر هم‌افزایی علم و دانش بشری مبتنی بر آموزه‌های دینی، معطوف به نایل شدن به عدالت شهری به‌عنوان دال مرکزی تحول و پیشرفت شود، نه‌تنها گزافه نخواهد بود بلکه راهبرد اصلی تلقی خواهد شد. شناخت سویه‌ها، معانی و ابعاد مختلف عدالت در حکمرانی شهری حائز اهمیت است.

نهاد خانواده؛ واحدی کامل برای اتخاذ تصمیم های عادلانه

مریم اردبیلی

مشاور شهردار و مدیر کل امور بانوان
شهرداری تهران

وقتی از عدالت در عرصه سیاست گذاری سخن می گوئیم، به دنبال بسترها و زیرساخت های تحقق عدالت و حمایت از آن هستیم. جامعه عادلانه، جامعهای است که فرصت ها و دسترسی به خدمات به طور ساختاری برای همگان محقق شود. برخی از بنیادی ترین فرصت ها برای افراد از طریق خدماتی است که دولت در اختیار عموم قرار می دهد. دولت با فراهم کردن آموزش، بهداشت، خدمات شهری، امنیت و ایجاد برخی امکانات رفاهی و دسترسی به اطلاعات، این امکان را برای افراد فراهم می کند تا از فرصت های برابر برخوردار باشند. اما وظیفه دیگر دولت این نیز است که با مجموعه اقداماتی فاصله طبقاتی و تبعیض و محرومیت را نیز برطرف سازد و سعی در توجه به تمامی اقشار جامعه داشته باشد. در واقع آنچه در واژه عدالت اهمیت دارد، تنها ایجاد فرصت برابر برای همه اقشار نیست، بلکه برطرف سازی تبعیض هایی است که به طور ریشه ای در زیرساخت های جامعه قرار دارند و به طور عمد یا غیر عمد منجر به بروز بی عدالتی می شود. سیاست گذاری ها در این زمینه معطوف به

چگونگی توزیع خدمات عمومی است و نقطه نظر سیاست گذار در این تصمیم است که نشان می دهد تا چه حد قدرت سیاسی خود را در معرض توزیع عادلانه فرصت ها صرف کرده است. بسیاری از سیاست گذاران برای آنکه در دام کلیشه ای توزیع رانت قرار نگیرند، در برنامه ریزی خود به اقشار خاص می پردازند در واقع با جداسازی اقشار خاص، سعی می کنند جهت کاهش تبعیض برای آن افراد برنامه ریزی کنند. زنان، معلولان، روستاییان، اقلیت ها و... اکثراً از جمله اقشاری هستند که در برنامه ریزی های کلان سعی می شود به عنوان گروهی خاص و مورد نیاز دیده شوند. این نوع برنامه ریزی ذهن مدیران را به چند نوع ذی نفع معطوف می کند، ذی نفعان درجه یک و سایر ذی نفعان. ذی نفع درجه یک به عنوان یک شهروند، واحدی است که خدمات یا فرصت ها برای او فراهم می شود. فرد است، قطعاً سالم و بدون معلولیت در نظر گرفته می شود و با استانداردهای کلیشه ای برابری می کند. این موضوع ذهن سیاست گذار را محدود کرده و او را مجبور می کند برای سایر ذی نفعان که لزوماً دارای ویژگی های عمومی نیستند برنامه ای جداگانه داشته باشد. البته این واضح ترین خطایی است که سیاست گذار به آن دچار می شود. سیاست گذار کارآمد می بایست همه گروه های ذی نفع را در فرایند سیاست گذاری تولید، توزیع و مصرف خدمات عمومی در نظر گیرد و به صورت مؤثر برای تمامی آن ها نقش آفرینی کند. سیاست گذار برای رسیدن به این هدف، نیازمند در نظر گیری یک واحد تصمیم گیری است. هر قدر این واحد متکثر و متنوع تر باشد، سیاست گذار در وهله اول تصمیم گیری، ذی نفعان بیشتری را درگیر خواهد کرد. خانواده به عنوان یک نهاد دارای عاملیت، می تواند این نقش را

ایفا کند. خانواده از زن و مرد و کودکان در شکل هسته ای خود تشکیل شده است و در سایر اشکال نیز می تواند، سالمندان یا معلولان را نیز در خود جای دهد.

اقتضائات جامعه فعلی با این موضوع بسیار همراه است؛ زیرا با فروکاسته شدن اقتدار دولتها و حکومت ها در جهان پسامدرن، فرصت یافتن عاملیت ها در کنش های فراساختاری در دنیای جدید، اهمیت یافتن ارتباطات عرضی و انعطاف پذیری در پیشرفت در عرصه های کنونی جهان، مسیر برای حضور پررنگ تر خانواده ها و زنان به عنوان محور خانواده، در راستای ایفای نقش های اجتماعی و کنشگری و مطالبه گری هموار شده است. بنابراین اگر افق حکمرانی ما بخواهد جهت برنامه ریزی، خانواده را محور تصمیم گیری قرار دهد، حکمرانان باید مشارکت مردمی را از نو بیاموزند و به بازتعریف حکمرانی مردمی چنانچه در آرمان های ابتدایی انقلاب اسلامی مورد تأکید بود بپردازند. موضوع بعدی تحول فرهنگ مردم است، به نحوی که باور مشارکت و مسئولیت پذیری نسبت به جامعه پدید آید و آن را مطالبه و اخذ کند. مقصود از این مطالبه گری، کنشگری و حضور در میدان های مسئولیت است و با مطالبه گری سطحی مردم از دولت متفاوت است؛ زیرا در این رویکرد جدید، اقتدار متمرکز از بین می رود. باتوجه به اهمیت نقش آفرینی مردم در سیاست خانواده محور، کنشگران اصلی این الگو را باید نهادهای اجتماعی میانی، خانواده ها در محلات، شبکه های زنان و... را برشمرد. این ایده در مدیریت شهری و روستایی جهت رسیدن به عدالت پایدار شمولیت دارد.

عدالت پایدار و توزیع عادلانه خدمات و شکل گیری زیرساخت های عادلانه جز با توازن ساختاری میان بخش های مختلف، خواه بخش های موضوعی و خواه بخش های جغرافیایی، رخ نخواهد داد. لازمه شکل گیری چنین توازن ساختاری ای هم سطح قراردادن تمامی ذی نفعان در عرصه برنامه ریزی و سیاست گذاری است. قراردادن گروهی از ذی نفعان به عنوان بخش الحاقی یا قشر خاص در برنامه ریزی ها، نقشه عدالت را به عرصه های خاصی برای کاهش دادن بی عدالتی ها هدایت می کند و ما را برای ایجاد زیرساخت های عادلانه، از مسیر دور می سازد. قراردادن نهاد خانواده، به عنوان نهادی دارای عاملیت به عنوان مرجع تصمیم گیری و برنامه ریزی می تواند شرایط را برای توسعه پایدار جامعه فراهم سازد.

عدالت پایدار و توزیع
عادلانه خدمات و شکل گیری
زیرساخت های عادلانه جز با
توازن ساختاری میان بخش های
مختلف، خواه بخش های
موضوعی و خواه بخش های
جغرافیایی، رخ نخواهد داد

پروژه‌های عمرانی در راستای تحقق عدالت شهری

شهری بر اساس سیاست‌های راهبردی شهردار تهران و شورای اسلامی شهر بوده که این خواسته و مطالبه جمعی در بودجه سالانه تزریق و نمود عینی آن در اقدامات و هزینه‌کردهای عمرانی عملیاتی شده است. که می‌توان نهضت عمرانی در آسفالت شهری (کمی و کیفی) در محلات ۱۲۳ گانه شهر تهران در دو سال اخیر را با رویکرد عدالت‌محوری در سطح شهر تهران را به‌عنوان یکی از آن‌ها برشمرد. از این‌رو حوزه اقدامات معاونت فنی و عمرانی شهرداری تهران با جدیت در صدد ترمیم شکاف‌های موجود در زمینه توسعه و نگهداشت زیرساخت‌های عمرانی شهر تهران و توزیع عادلانه امکانات و خدمات مربوطه در سطح محلات شهر با نگاه اولویت محلات کم‌برخوردار است و تمام تلاش این معاونت در راستای تأمین مطالبات و توزیع عادلانه امکانات و خدمات فنی و عمرانی و تخصیص مناسب و متناسب، امکانات و خدمات فنی همراه با استفاده از توان‌های بالقوه و بالفعل تمامی متخصصین و کنشگران فنی و مهندسی در شهر و از بین بردن شکاف زیرساخت‌های عمرانی با اولویت در جنوب شهر تهران و ارائه خدمات بهینه بر اساس اصول و نظام فنی و اجرایی به تمامی شهروندان عزیز تهرانی است.

بی‌گمان توسعه عدالت در حوزه عمران شهری، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رفع مشکلات و معضلات توسعه شهر تهران بوده که با طراحی و اجرای صحیح طرح‌های عمرانی مناسب در مناطق مختلف شهری می‌توان به توسعه هم‌زمان همه شاخص‌های توسعه شهری کلان‌شهر تهران رسید.

هادی حق‌بین

معاون فنی و عمرانی شهرداری تهران

عدالت شهری در کلان‌شهر تهران و پایتخت جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان کلیدی‌ترین مفهوم در نظام مدیریتی شهری معطوف به ارتقای سطح زندگی همه شهروندان ساکن در این شهر است و توزیع عادلانه امکانات و خدمات در شهر تهران به‌ویژه در حوزه فنی و عمرانی، علاوه بر یک الزام مدیریتی، اصلی اساسی در نظام مدیریت اسلامی بوده و موضوع عدالت و توجه ویژه به آن، بنیان حکمرانی اسلامی است. همان‌طور که نگاهی به سیره و الگوی مدیریتی امیر مومنان علی علیه‌السلام نشان می‌دهد تا چه اندازه عدالت در حکمرانی اسلامی مهم و حیاتی است.

یکی از محورهای اساسی بودجه سال گذشته و جاری معاونت فنی و عمرانی شهرداری تهران، انجام پروژه‌ها مبتنی بر تحقق عدالت

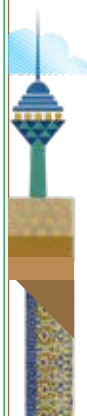
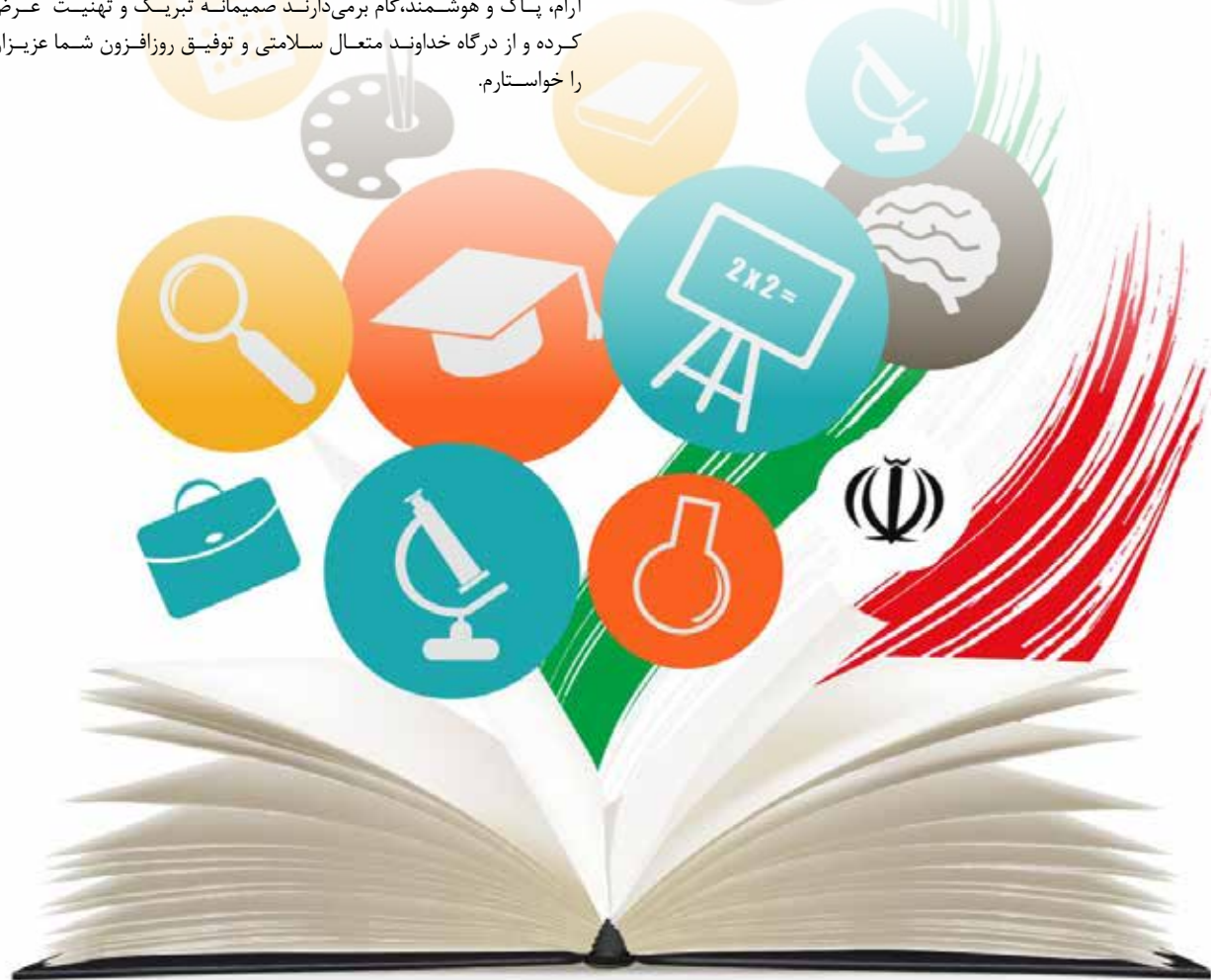
تحقیق و پژوهش جهادگونه

محمدحسن اسدی
شهردار شیراز

پژوهش یکی از اساسی ترین نیازها برای نیل به پیشرفت و توسعه همه جانبه کلان شهرهای ایران است، امروزه سرمایه گذاری در پژوهش از مهم ترین روش های شناخته شده برای توسعه پایدار شهری است. بسیاری از توفیقات به دست آمده در شهر راز نیز مرهون انجام پژوهش ها و فعالیت پژوهشگران است، چراکه تحقیق و پژوهش شاهراه ورود به خودکفایی و استقلال همه جانبه است. بر ماست که از توان پژوهشی موجود، ایده پردازی، برنامه ریزی پژوهش محور، روحیه خلاقیت، ابتکار، نوآوری و خودباوری پژوهشگران در تولید دانش شهری، در راستای طی کردن مسیر توسعه برای دستیابی به اهداف چشم انداز ۲۰ ساله و برنامه هفتم توسعه جمهوری اسلامی ایران در حوزه مدیریت شهری و پاسخگویی به احتیاجات شهروندان، نیازمند به تحقیق و پژوهش به صورتی جهادگونه همراه با ایجاد تحول در زیربخش های مربوط به حوزه مدیریت شهری در راستای ارائه خدمات مطلوب تر به شهروندان و گردشگران داخلی و خارجی گام برداریم.

ضمن گرامیداشت هفته پژوهش، از تلاش های خستگی ناپذیر، تلاشگران سنگر علم، همکاران و کارمندان خدوم، پژوهشگران جوان، مجرب، خستگی ناپذیر، متعهد و بلندهمت شهرداری های کلان شهرها که در پیشبرد اهداف متعالی مدیریت شهری در عرصه علم و عمل و تبدیل آن به مدیریت دانش شهری از جمله جهان شهر شیراز به شهر آرام، پاک و هوشمند، گام برمی دارند صمیمانه تبریک و تهنیت عرض کرده و از درگاه خداوند متعال سلامتی و توفیق روزافزون شما عزیزان را خواستارم.

جامعه پژوهش محور

مهدی نوبانی
شهردار بندرعباس

مهمی است که ضامن پیشرفت و توسعه پایدار در هر کشور به شمار می آید. اگر پژوهشی صورت نگیرد دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد. بدون انجام پژوهش، امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم نیز برخوردار نخواهد بود. همه آنچه که به عنوان پیشرفت علوم در اعصار مختلف تاریخ می شناسیم حاصل تلاش افرادی است که در کار خود رویکردی پژوهشی داشته اند و ذهن پرسشگرشان همواره محرکی برای فعالیت های پژوهشی آنان بوده است.

پایداری پیشرفت و بنای محکم توسعه اگر مدیریت کلان و خرد هر جامعه و کشوری بر مبنای پژوهش باشد، قطعاً مشکلات فرهنگی اجتماعی اقتصادی و سیاسی آن کشور به حداقل و پایین ترین سطح خواهد رسید. باید نگاه منطقی و ویژه ای به حوزه علم و پژوهش شود تا بتوانیم یک روند منطقی با یک سازوکار درست به لحاظ کمی و کیفی ایجاد کنیم. مینا، بن مایه و ریشه هر مسئله ای که پژوهش محور است، قطعاً افق های تازه ای را فراروی ما می گشاید و رویکردهای تازه و جدیدی را نشان می دهد.

از مفاهیم پیرامون ماست. در مجموع پژوهش راهی برای گسترش مرزهای دانش و گشودن افق های تازه برای آیندگان است. موفقیت و توسعه پژوهش در هر جامعه نیازمند گسترش رویکرد پژوهشی در آن جامعه است. منظور از رویکرد پژوهشی نگاهی مبتنی بر پژوهش نسبت به موضوع های مختلف است. در این نوع نگاه قبل از اتخاذ هر تصمیم مهم به یافته های پژوهش های قبلی که به موضوع تصمیم گیری ارتباط دارد توجه می شود. به بیان دیگر، در رویکرد پژوهش مدار از یافته های پژوهش های قبلی برای بهبود وضع موجود استفاده موثری به عمل می آید. کسانی که در فعالیت های خود رویکردی پژوهشی دارند قبل از هرگونه تصمیم گیری به مطالعه وضعیت موجود پرداخته و با تجزیه و تحلیل مشاهدات خود به بهترین راه حل ها می اندیشند. همچنین، آنان تلاش می کنند تا از نتایج آثار سایر پژوهشگران نیز به نحو شایسته ای استفاده کنند. بنابراین، رویکرد پژوهشی به قشر یا گروه خاصی محدود نشده و زمانی منشأ اثر خواهد بود که در سطوح و امور مختلف جامعه تسری یافته باشد.

نوع و سطح فعالیت های پژوهشی یکی از شاخص های اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می شود. موفقیت در تمام فعالیت های مربوط به توسعه صنایع، کشاورزی، خدمات و غیره به نحوی به گسترش فعالیت های پژوهشی بستگی دارد. در واقع پژوهش یکی از محورهای

تحقیق و پژوهش پیرامون مسائل مختلف در دنیایی که بر محور دانش و دانایی بنا شده، یک ضرورت مهم و اساسی است. سطح دانش به طور مستقیم بر میزان پژوهش اثرگذار است و محور شکوفایی رشد و اندازه یک موضوع را برای پژوهش مشخص و معلوم می کند.

در جهان کنونی، دانستن، فهم و دانش یکی از محورهای اصلی پیشرفت و رشد محسوب می شود. پالایش و اندازه دانایی به میزان تولید و مصرف اطلاعات و گسترش دانایی به دسترسی سریع و آسان به منابع علمی موثق وابسته است. دانسته های ما یا از طریق مطالعه منابع اطلاعاتی موجود حاصل می شود یا بر اساس پژوهش هایی که خود انجام می دهیم به دست می آید. اگر این دانسته ها بر اساس نتایج پژوهش های قبلی باشد در واقع به مصرف اطلاعات پرداخته ایم و اگر مبتنی بر مشاهدات و تحلیل های جاری باشد تلاش ما به تولید اطلاعات منجر شده است. بنابراین، منبع اصلی تولید اطلاعات و دانش جدید در واقع حاصل فعالیت های پژوهشی است که انجام می گیرد. پژوهش در هر موضوع، به هر شکلی و در هر سطحی که انجام شود تلاشی منسجم و نظام مند در جهت توسعه دانش موجود درباره موضوع هایی است که با آن ها سروکار داریم. پژوهش، کوششی است برای یافتن بهترین راه حل های ممکن در جهت حل مشکلات موجود در عرصه های مختلف زندگی. همچنین، پژوهش فعالیتی منسجم برای رسیدن به شناختی روشن تر

پایداری پیشرفت و بنای محکم توسعه اگر مدیریت کلان و خرد هر جامعه و کشوری بر مبنای پژوهش باشد، قطعاً مشکلات فرهنگی اجتماعی اقتصادی و سیاسی آن کشور به حداقل و پایین ترین سطح خواهد رسید. باید نگاه منطقی و ویژه ای به حوزه علم و پژوهش شود تا بتوانیم یک روند منطقی با یک سازوکار درست به لحاظ کمی و کیفی ایجاد کنیم

تلاش‌هایی جهت پیاده‌سازی بودجه‌ریزی مشارکتی در شهرداری تهران

تلاش‌های موفق در راستای اصلاح فرآیندهای سازمانی به‌منظور جلب مشارکت شهروندان در امر تصمیم‌گیری مدیریت شهری بوده است که در نهایت به بهبود الگو و فرآیند بودجه‌ریزی در شهرداری تهران منتج شده است. این اقدام که برای اولین بار در سال ۱۴۰۱ و با رویکرد گام‌به‌گام در مسیر تحقق آرمان برنامه‌ریزی توسط مردم شروع شد، با بررسی‌های دقیق و استفاده از تجارب موفق، نارسایی‌های آن در سال دوم مرتفع گردید و فرآیند پیاده‌سازی آن تکامل پیدا کرد که انتظار می‌رود در ادامه منجر به نهادینه‌سازی مفهوم مشارکت در نظام برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی و الگویی برای مردم‌محوری در حکمرانی شهری در سایر کلان‌شهرهای ایران باشد. این امر همچنین تجربه موفقی در راستای تحول لایحه بودجه ۱۴۰۳ و سیاست‌های مدیریت شهری در دوره ششم و همچنین برنامه چهارم توسعه شهر تهران است که امید داریم در ادامه نیز این رویکرد در راستای شناسایی نیازهای پژوهشی و کاربست آن‌ها در شهرداری تهران ادامه‌دار باشد. تجربه فوق‌الذکر به‌خوبی نقش مطالعه و پژوهش را در اصلاح فرآیندها و سازوکارهای سازمانی در شهرداری تهران نشان می‌دهد. امید است با ترویج فرهنگ پژوهش و مطالعه و تصمیم‌گیری بر اساس پژوهش و مطالعه در شهرداری تهران بتوانیم به کاربست هرچه بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده کمک کنیم. هفته پژوهش فرصتی مناسب برای یادآوری و تأکید بر اهمیت پژوهش در حوزه‌های مختلف شهرداری و فرصتی مناسب برای همفکری و مشارکت جهت کاربست و هدفمندتر کردن هرچه بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه شهری متناسب با نیازها و مشکلات شهروندان و حل معضلات شهری است. یقیناً این رویداد و رویدادهای مشابه فضایی مفید برای همکاری و تشریک مساعی در بین همه ذی‌نفعان مدیریت شهری در جهت شناسایی نیازهای واقعی پژوهشی و کاربست آن‌ها در حل مسائل شهری ایجاد می‌کند.

امیر شهرابی

مدیر کل برنامه و بودجه شهرداری تهران

عمومی جلوگیری می‌کند، در پیشبرد مقاصد اجتماعی و اقتصادی و گسترش عدالت عمومی نیز مؤثر خواهد بود. بنابراین حرکت به‌سمت حکمرانی خوب مستلزم بهبود و بازنگری در فرآیندهای اساسی سازمانی ازجمله برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی در شهرداری‌ها از طریق پژوهش و مطالعات دقیق و منسجم است.

از سال گذشته تلاش‌هایی جهت پیاده‌سازی بودجه‌ریزی مشارکتی در شهرداری تهران صورت گرفته است. «طرح من شهردارم» ذیل کلان پروژه بودجه‌ریزی مشارکتی، یکی از این

دوران اخیر بیش از هر دوره تاریخ دیگری، جهان‌شهری است و روند توسعه شهرها کماکان در حال افزایش است. همگام با توسعه و گسترش زندگی شهری، شهرها با مشکلات و نارسایی‌های زیادی دست به گریبان هستند. مسائلی ازجمله آلودگی هوا، ترافیک، حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی و... از این جمله‌اند. حل این‌گونه مسائل از یک طرف و پاسخگویی مناسب به تحولات و پیچیدگی‌های جدید از طرف دیگر، ضرورت اعمال تدابیر منطقی به‌خصوص اقدام به برنامه‌ریزی صحیح، تصمیم‌گیری و مدیریت علمی را به امری حیاتی و انکارناپذیر در مدیریت شهری تبدیل کرده است و لازمه این امر حرکت به‌سمت حکمرانی خوب در مدیریت شهری است که بهبود و اصلاح نظام بودجه‌ریزی و برنامه‌ریزی جزء ابعاد اصلی آن است. کما اینکه همه بر این امر واقف هستیم که هرگونه تحول در این دو محور نیازمند خلاقیت و نوآوری است که خود مستلزم مطالعه و بررسی‌های میدانی و استفاده از تجارب موفق، ترکیب اطلاعات از منابع چندانگانه، کنارهم‌قرار دادن دیدگاه‌های مختلف و درنظرگرفتن گروه‌های ذی‌نفع متفاوت است. اتخاذ این رویکرد در شهرداری‌ها علاوه بر اینکه از کندی کار و اسراف اموال

نقش مطالعه و پژوهش را در اصلاح فرآیندها و سازوکارهای سازمانی در شهرداری تهران نشان می‌دهد. امید است با ترویج فرهنگ پژوهش و مطالعه و تصمیم‌گیری بر اساس پژوهش و مطالعه در شهرداری تهران بتوانیم به کاربست هرچه بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده کمک کنیم

توسعه سرمایه انسانی در شهرداری تهران

اکبر مردانی

مدیر کل سرمایه منابع انسانی شهرداری تهران

۱. پیگیری مستمر افزایش یک گروه شغلی و فوق العاده خاص کارکنان رسمی

۲. مدیریت مزایای غیرمستمر

۳. افزایش آیتام حق مسکن

۴. برقراری فوق العاده کارانه (ماده ۵ دستورالعمل اجرایی قانون نظام هماهنگ)

۵. ساماندهی امور اداری یگان حفاظت شهرداری تهران

۶. محور چهارم: مدیران انتصابی

۷. محور پنجم: تردد، انضباط اداری و ارزیابی عملکرد

کارکنان قراردادی

۸. محور ششم: برنامه ریزی منابع انسانی و

آموزش تخصصی

اقدامات شاخص حوزه برنامه ریزی نیروی انسانی شامل موارد زیر است:

۱. تدوین و پیشنهاد برنامه چهارساله چهارم در حوزه سرمایه انسانی

۲. برنامه ریزی نیروی انسانی بر اساس تطابق تعداد نیروی انسانی، تحصیلات و پست های

سازمانی در مناطق ۲۲ گانه

۳. برآورد خروج نیروی انسانی واحدهای تابعه

شهرداری تهران و بررسی و تحلیل

۴. مؤلفه های برنامه ریزی نیروی انسانی در واحدهای سازمانی منتخب

۵. پایش و به روز رسانی و رصد شاخص های

ارزیابی واحدهای سازمان شهرداری تهران

۶. کنترل پیشرفت پروژه های مطالعاتی اداره کل و تدقیق و هدایت تخصصی آنها

۷. محور هفتم: هوشمندسازی

۸. تکمیل دامنه پوشش سامانه جامع منابع انسانی در واحدهای تابعه شهرداری تهران

۹. هوشمندسازی فرایندهای کاری با اولویت حوزه سرمایه انسانی

۱۰. محور هشتم: خرسندسازی

۱۱. محورهای مهدیار، نوبهار، کهنه کار و همیار با اهداف حمایت از تشکیل خانواده، فرزندآوری و گرمی داشت جایگاه پیشکسوتان در شرف

بازنشستگی در دستور کار این اداره کل قرار دارند.

۱۲. محور نهم: ارتقاء سطح پاسخگویی و

بازدیدهای میدانی

در خصوص این محور اقدامات ذیل در حال انجام است:

۱. پاسخگویی مستقیم مدیریت ارشد به ارباب رجوعان حضوری

۲. بازدیدهای میدانی از واحدهای تابعه

۳. فعال سازی درگاه سامانه ملاقات حضوری با کارکنان به صورت سیستماتیک

تخصص، بهره‌وری و رضایت را در بر بگیرد و برای دریافت نتایج فردی، گروهی، تیمی یا برای منافع یک سازمان، جامعه، ملت و نهایتاً تمام بشریت ضرورت دارد.

اداره کل سرمایه انسانی شهرداری تهران با توجه به طرح های توسعه ای این حوزه که شامل مدیریت مسیر شغلی، جانشین پروری، مدیریت شایستگی ها و مدیریت استعدادهاست سیاست ها و رویه های جدیدی را با هدف توسعه سرمایه انسانی آغاز کرده است که در ۹ محور می توان به مهم ترین های اقدامات در این حوزه اشاره کرد:

۱. محور اول: آمار و اطلاعات

در این محور اطلاعات کارکنان شهرداری تهران به روز رسانی و تجزیه و تحلیل می شود و جهت برنامه ریزی سرمایه انسانی مورد استفاده قرار می گیرد.

۲. محور دوم: به کارگیری و تبدیل وضعیت اینترگران

تغییر وضعیت استخدامی نیروهای قراردادی (ایثار گری)

تغییر وضعیت نیروهای پیمانکاری حجمی (ایثار گری)

۳. محور سوم: نگهداشت و جبران خدمت

در این راستا در خصوص متناسب سازی پرداخت حقوق و مزایا اقدامات ذیل صورت گرفته است: تدوین شیوه نامه مسیر ارتقاء شغلی و صدور احکام در سطوح ارشد، خیره و عالی

۱. صدور احکام افزایش حقوق و مزایای کارکنان ثابت متأثر اسناد فرادستی در فروردین ماه ۱۴۰۲

۲. صدور احکام افزایش حقوق و مزایای کارکنان ثابت متأثر اسناد فرادستی در فروردین ماه ۱۴۰۲

سرمایه انسانی به عنوان مهم ترین سرمایه یک سازمان، کشور یا جامعه در نظر گرفته می شود؛ اهمیت این موضوع به قدری زیاد است که هر ساله بانک جهانی، گزارشی مبنی بر بهره برداری کشورها از سرمایه انسانی شان منتشر می کند که به آن شاخص سرمایه انسانی می گویند. این شاخص عددی بین ۰ تا ۱ است و هر چه مقدار آن به یک نزدیک تر باشد نشان دهنده بهره‌وری اصولی از سرمایه های انسانی است. شاخص سرمایه انسانی کشور ما در سال ۲۰۱۷ میلادی، از سوی بانک جهانی ۰.۵۹ اعلام شد. از دلایل اهمیت سرمایه انسانی در سازمان ها این است که به رشد آنها کمک می کند، البته این اتفاق زمانی رخ می دهد که سرمایه های انسانی از اثربخشی، کارایی و بهره‌وری کافی برخوردار باشد، یعنی دارای خلاقیت، دانش، تجربه و مهارت باشند که این مهم از طریق توسعه سرمایه انسانی محقق می شود. امروزه مفهوم توسعه سرمایه انسانی جایگاهی متمایز در تئوری های رفتار سازمانی، مدیریت منابع انسانی و مدیریت استراتژیک داشته و وظایف مدیریت سرمایه انسانی در سازمان دستخوش تحول اساسی شده است و آنان علاوه بر کارکردهای سنتی خویش و اغلب مقدم بر همه آنها عهده دار نقش های تازه ای شده اند که توسعه سرمایه انسانی از جمله مهم ترین آنها است. توسعه سرمایه انسانی به معنای تجهیز افراد به دانش، مهارت ها و شایستگی های حال و آینده سازمان است. توسعه سرمایه انسانی هرگونه روند یا فعالیت مثبتی است که در کوتاه مدت یا درازمدت توان توسعه دانش مبتنی بر کار،

عدالت محیط زیستی در شهر تهران؛ بایدها و نبایدهای مدیریت شهری

مسائل گوناگون اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی دست به گریبان است. جمعیت تهران بیش از توان اکولوژیکی شهر است که همین امر در درجه اول تاب آوری محیطی شهر را نشانه گرفته است و پیامدهای منفی چندگانه و درهم تنیده‌ای بر حیات اجتماعی و زیستی شهر ایجاد کرده است. در سال‌های اخیر آلودگی هوای تهران به یک مسئله بدخیم آسیب‌رسان بر سلامت، رفاه، آرامش، امنیت، کیفیت زندگی و سرزندگی شهری مبدل شده است.

وضعیت فعلی تهران، ما را بر آن می‌دارد که تحولی در نظام مدیریت و برنامه‌ریزی شهری با محوریت توزیع عدالت از منظر توسعه پایدار شهری داشته باشیم. کمسیون جهانی محیط زیست و توسعه، اصولی را به‌عنوان ویژگی‌های ضروری یک شهر پایدار عنوان می‌کند که در آن به افزایش فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی برای همه ساکنان، کاهش سهم انرژی در رشد

عدالت، محوری‌ترین هدف در برنامه‌ریزی شهری محسوب می‌شود به گونه‌ای که در اسناد بالادستی شهر تهران و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه شهرداری تهران، همواره بر برقراری عدالت در شهر تأکید شده است. البته در اغلب موارد، مقصود عدالت اجتماعی در شهر بوده و در این یادداشت به اهمیت ویژه عدالت محیط زیستی در کلان‌شهر تهران و بایدها و نبایدهای مدیریت شهری در تحقق این مهم خواهیم پرداخت. برای رسیدن به عدالت در شهر باید ریشه‌های بی‌عدالتی درک شوند.

در نتیجه تغییر و تحولات سریع ناشی از توسعه شهرنشینی در جهان و از جمله کشورمان ایران، شیوه جدیدی از زیست برای انسان شهرنشین تعریف شده که در اکثریت موارد با بهره‌کشی فزاینده از زمین و محیط زیست همراه بوده است. شدت و بغرنجی این مسئله در کلان‌شهر تهران که در بستر زمان حالا مبدل به غولی مهارناشدنی شده، چشمگیر است. تهران امروز با اتبوهی از

حلیاسادات حسینی
مدیر کل محیط زیست و توسعه پایدار
شهرداری تهران

مادامی که اداره شهر بر پایه عدالت محیط زیستی باشد امکانی برای آینده پایدار در سایر حوزه‌های شهری وجود خواهد داشت و در غیر این صورت، هر حرکت و اقدامی در راستای عدالت در شهر به بن‌بست خواهد رسید

در شهر می‌شوند، از مواردی است که می‌بایست در بدنه سیاست‌گذاری، مدیریت و پژوهش درباره ایجاد مسیرهای خلاقانه و حفظ محیط زیست و اکوسیستم شهر تهران مورد توجه ویژه قرار گیرد. در این میان مشارکت گرفتن NGOها و فعالین برای پایه‌ریزی فعالیت‌های یکپارچه با توجه به بار محیطی مرتبط با سلامت و استرس‌های اجتماعی از موضوعاتی است که ضروری است در مدیریت، پژوهش و نوآوری مدیریت شهری کلان‌شهر تهران دیده شود. پایش شهری با کمک داده‌های مستمر و متکی بر شاخص‌های توسعه فضایی و توجه به مفاهیم حمل‌ونقل پاک، فضای سبز و طرح‌های بهداشتی در شهر و بازطراحی مناطق سبز شهر با مشارکت فعالانه ساکنان محله از نیازمندی‌های مدیریت شهری تهران است.

جان کلام آنکه؛ در راستای تحقق اصل توسعه پایدار، اداره کل محیط زیست شهرداری تهران در گام اول با فعال‌سازی خانه‌های محیط زیست در سطح محلات شهر تهران و به‌مشارکت گرفتن فعالین محیط زیستی به‌عنوان بازوان مردمی سعی کرده مشارکت حداکثری شهروندان را در محیط زیست شهری دنبال کند. این رویکرد با هدف شناخت نیازها، آرزوها و ارزش‌های شهروندان در تعامل با محیط زیستی که زندگی می‌کنند در نظر گرفته شده است. پایش دوره‌ای آلاینده‌ها در شهر تهران، مدیریت انرژی در ساختمان‌ها و استانداردها در کنار تصویب مصوبه کاهش پلاستیک و مدیریت انرژی در ساختمان‌های شهرداری در کنار مقوله آموزش محیط زیست برای گروه‌های مختلف ساکن شهر تهران قدم‌های عملی برای ایجاد عدالت محیط زیستی است. چراکه بی‌عدالتی محیط زیستی زمینه بی‌عدالتی اجتماعی را به بار می‌آورد و بی‌عدالتی اجتماعی باعث گسترش بی‌عدالتی اقتصادی می‌شود و این عوامل در زنجیره به‌هم‌وابسته، از هم تأثیر می‌پذیرند. در پایان پیشنهاد می‌شود با توجه به اینکه در برخی از مناطق تهران صنایع آلاینده متمرکز هستند یا برنامه‌ریزی شهری به سمتی بوده که برخی مناطق همواره با چالش‌های بیشتر به‌لحاظ سلامت محیطی مواجهند، ضمن شناسایی چالش‌ها، تصمیماتی برای اجرای پروژه‌های توسعه‌ای با هدف تقویت عدالت محیط زیستی به‌منظور ادغام عادلانه عدالت رویه‌ای و عدالت توزیعی در شهر اتخاذ شود.

شهری، استفاده بهینه در مصرف آب و زمین، کاهش میزان تولید زباله و فاضلاب و افزایش باز یافت از پسماندها و همین‌طور سوق‌دادن فناوری‌های مورد استفاده در شهر به اهداف توسعه پایدار و تقویت توان مناطق شهری در راستای جلوگیری با پاسخگویی به تهدیدات و اهداف اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی اشاره می‌کند. مادامی که اقدامات توسعه شهری بدون در نظر داشتن توان اکولوژیکی شهر اتخاذ شود پیامدی جز تبدیل فرصت‌ها به تهدیدها نخواهد داشت. ایجاد شهری پایدار که ارزش زندگی کردن داشته باشد و برای همه گروه‌های ساکن در شهر سلامت و آسایش را تضمین کند، موضوعی است که باید در سطر برنامه‌ریزی و اقدامات شهر قرار داده شود.

مادامی که اداره شهر بر پایه عدالت محیط زیستی باشد امکانی برای آینده پایدار در سایر حوزه‌های شهری وجود خواهد داشت و در غیر این صورت، هر حرکت و اقدامی در راستای عدالت در شهر به بن‌بست خواهد رسید. مطابق با نتایج نظرسنجی مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران از شهروندان تهرانی در سال ۱۳۹۹، «آلودگی هوای تهران» و «ترافیک»، دو موضوع مهم در ایجاد نارضایتی و کاهش اعتماد شهروندان تهران نسبت به خدمات شهرداری عنوان شده است. هر دو موضوع به‌دلیل نقض اصل توسعه پایدار شهری و مغفول ماندن اندیشه محیط زیست در بدنه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری است. در حالی که اگر سیاست‌ها و برنامه‌ریزی مدیریت شهری با محوریت قرار دادن محیط زیست ترسیم و اجرایی شود، قطعاً ذی‌نفعان شهرداری نسبت به اهداف توسعه به‌لحاظ احساس عدالت فضایی و اجتماعی در وضعیت مطلوب‌تری خواهند بود. ترکیب فعالیت‌های مرتبط با عدالت محیط زیستی می‌تواند ارزش‌افزوده‌ای را برای سیاست‌گذاری و مدیریت شهرداری تهران ایجاد کند.

در واقع، مداخلات نشان‌دهنده جعبه‌ابزاری است که می‌تواند با الزامات خاصی منتج به اجرای پروژه‌های با رویکرد عدالت محیط زیستی در شهرداری تهران شود. ارزیابی استراتژیک اثرات محیط زیستی و طرح‌های کاربری اراضی شهری با اصل پایداری زمین و همچنین قوانین برنامه‌ریزی شهری پایدار محور به‌ویژه در بحث نوسازی و بازسازی شهر و شهر اجتماعی در کنار کنترل انتشار آلاینده‌ها که منجر به آلودگی هوا و صدا

تغییر و تحولات سریع ناشی از توسعه شهرنشینی در جهان و از جمله کشورمان ایران، شیوه جدیدی از زیست برای انسان شهرنشین تعریف شده که در اکثریت موارد با بهره‌کشی فزاینده از زمین و محیط زیست همراه بوده است

پویایی سکونتگاه‌های انسانی

کرده است. تجربیات نشان‌دهنده این موضوع است که بدون توجه به نظرات شهروندان، پروژه‌های اجراشده تأثیرگذاری و کاربرد واقعی خود را نخواهند داشت. در راستای محوریت «عدالت شهری» لازم است ابتدا پژوهش‌هایی در حوزه ارتقای مشارکت شهروندان در اداره شهر صورت بگیرد و اجرای پروژه‌های شهری مطابق نظر شهروندان اولویت‌بندی شده و سپس به مرحله عملیاتی برسند.

رویکرد اصلی پژوهش‌ها و برنامه‌های سازمان زیباسازی بر محور «عدالت شهری» استوار است و ترسیم کلیدواژه‌های استراتژیک توسعه پایدار شهری (زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی)، هوشمندسازی، رشد متوازن، مشارکت شهروندان در امور شهری، عدالت فضایی و عدالت اجتماعی و سایر شاخص‌های مؤثر در توسعه عدالت شهری، به‌عنوان اصول برنامه‌های سازمان زیباسازی، همواره جایگاه بلندی در برنامه‌ریزی دارد.

پژوهش‌های صورت‌گرفته در حوزه‌های احجام هنری، پل‌های عابر پیاده مکانیزه، پیاده‌راه‌سازی، مبلمان شهری، نقاشی دیواری و تبلیغات محیطی فرهنگی، انرژی‌های نو، نورپردازی تعاملی، توسعه مشارکت شهروندی، افکارسنجی و... در راستای عدالت شهری و فضایی و بهره‌مندی متعادل نواحی و محلات شهری، تهیه و تدوین شده‌اند. امید است با پژوهش‌های کاربردی شاهد توسعه «عدالت شهری» در کلان‌شهر تهران باشیم و شهروندان محلات شهری بتوانند از خدمات توسعه شهری به نسبت متعادل بهره‌مند شوند.

مهدی مذهبی
مدیر عامل سازمان زیباسازی شهر تهران

است و برعهده دانشمندان اسلامی است که در این اقیانوس بی‌کران مرواریدی از راهکارهای عملیاتی را صید کنند و در مدیریت شهری و جامعه به کار گیرند.

تحلیل سابقه شهرسازی و مدیریت شهری کلان‌شهر تهران قبل از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، نشانگر تجربه مدیریت از بالا به پایین از ابتدای ایجاد طرح‌های شهری است و نتایج به‌دست‌آمده از میزان موفقیت این طرح‌ها و پروژه‌ها نیز نشان‌دهنده میزان تحقق‌پذیری پایین آن‌هاست. این مفهوم حاکی از جایگاه پایین مشارکت شهروندی در فرایند برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها بوده، زیرا در اکثر این طرح‌ها نیازها و ترجیحات شهروندان در نظر گرفته نشده‌اند و غالباً محتوای آن‌ها مطابق نظر مشاوران و مدیریت شهری بوده است.

سازمان زیباسازی همواره موفقیت طرح‌های زیباسازی شهری را با رویکرد مردمی دنبال

پویایی سکونتگاه‌های انسانی به‌ویژه کلان‌شهرها، در حوزه‌های خدمات شهری، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، پایداری محیطی، تاب‌آوری، کالبدی و... همواره مدیریت شهری را به‌سوی انتخاب بهترین راهکارها، برنامه‌ها و اولویت‌های شهری سوق می‌دهد. انتخاب بهترین برنامه و اولویت، مستلزم پژوهش‌های کاربردی در بستر عدالت فضایی در مدیریت شهری است.

پژوهش و تحقیق گامی است که محقق برای شفاف‌سازی مسئله‌ای مبهم برمی‌دارد تا پاسخی دقیق و منطقی برای حل آن پیدا کند. رسالت اصلی پژوهش نیز، صیانت از حریم حقیقت و عمق پنهان آن است. پژوهشگران محورها و اهرم‌های نیرومند انسانی، سرمایه‌های فکری و مقدمه‌سازان مدیریت بهینه و عدالت شهری هستند.

جهان هستی پر از اسرار و رازهایی است که بخشی از آن به‌وسیله انسان کشف شده است، در حالی که هنوز بخش عظیمی از آن در پس پرده ابهام باقی مانده است. سطحی‌نگری است اگر تصور شود که انسان با تمام مؤلفه‌های جهان هستی آشنا شده، بلکه جهان هستی به‌سان دریای بیکران‌های است که در تاریکی فرو رفته و علم بشر فقط قسمت کوچکی از آن دریا را روشن کرده است.

قرآن کریم، جامعه اسلامی را همواره به تحقیق و پژوهش دعوت می‌کند و می‌فرماید: قل انظروا ماذا فی السموات والأرض و ما تغنی الآیات و النذر عن قوم لا یؤمنون. (انعام ۷۵) «بنگرید آنچه را که از آیات خدا و نشانه‌های توحید در آسمان‌ها و زمین است، اما این آیات و اندازها به حال کسانی که ایمان نمی‌آورند، سودمند نخواهد بود.»

از نظر قرآن کریم، انسان در جمیع شئون و ارتباطات خود، موظف است بر اساس تحقیق و پژوهش راه را طی کند. در احادیث نیز به این مسئله مهم در موارد متعددی اشاره شده است، مانند: «اطلبوا العلم و لو بالصدیق، فان طلب العلم فریضة علی کل مسلم.»

دین اسلام اقیانوسی از دانایی و علوم مختلف را بر روی انسان می‌گشاید. اهمیت‌تی که دین اسلام به اندیشه، علم و پژوهش داده حائز جایگاه رفیعی است. قرآن کریم و نهج‌البلاغه سرشار از علوم مختلف و دانش‌های علمی

توسعه پایدار در مدیریت پسماند

رضاحمدی

مدیر عامل سازمان پسماند
شهرداری تهران

مدیریت پسماند در شهرهای بزرگ، به شیوه‌ای اصولی و با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد بحث در زمینه مدیریت شهری است. افزایش آگاهی‌های عمومی نسبت به مسائل بهداشتی و زیست‌محیطی از یک طرف و محدودیت منابع (انرژی و مواد) در سطح دنیا و افزایش تقاضا به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه از طرف دیگر برنامه‌ریزان شهری را دچار چالش‌های مهمی در حوزه مدیریت پسماند کرده است. سیستم مدیریت پسماند شهری به‌معنای امروزی آن، در دهه ۱۹۳۰ در کشورهای صنعتی پدید آمد. تا دهه ۱۹۷۰ به پسماند به‌عنوان «دورریز» نگاه می‌شد و در این شیوه‌ها معایب متعدد بهداشتی، محیط زیستی، اقتصادی و زیبایی‌شناختی وجود داشت، که در سایه تحولات تکنولوژی و افزایش آگاهی‌های عمومی سیستم‌های جدید مدیریت پسماند در کشورهای صنعتی و سایر کشورهای دنیا به‌تدریج توسعه یافت.

در دهه هشتاد و نود میلادی، مسئله «توسعه پایدار» مطرح شد و صاحب‌نظران به این نتیجه رسیدند که بدون لحاظ کردن سه جنبه اقتصادی، محیط زیستی و اجتماعی، نمی‌توان امید داشت که منابع محدود کره زمین پاسخگوی نیازهای نسل‌های بعدی نیز باشد. شروع مدیریت پسماند در ایران را می‌توان مصادف با تأسیس اولین شهرداری در کشور در سال ۱۲۹۰ دانست. بدیهی است که در آن زمان در ایران نیز همانند سایر نقاط دنیا، پسماند ماده‌ای «زائد» تلقی می‌شد که تنها لازم بود از محیط زندگی انسان‌ها دور شود؛ بنابراین در نقاط پرجمعیت ایران مشکلاتی مشابه آنچه ذکر شد به‌وضوح مشاهده می‌شد.

از اوایل دهه ۱۳۶۰ با فعالیتهایی که شهرداری‌ها در شهرهای بزرگ برای گسترش و توسعه خدمات شهری آغاز کردند نشانه‌هایی از تحول در سیستم مدیریت پسماند در ایران مشاهده شد. پس از آن و تا به امروز گرچه تلاش‌های فراوانی برای ارتقای شیوه‌های مدیریتی و تشکیلاتی و سازماندهی انجام گرفته است و پیشرفت‌های مشهودی در همه زمینه‌ها مشاهده می‌شود، اما هنوز با سیستم‌های مدیریت پسماند در کشورهای صنعتی دنیا فاصله قابل توجهی وجود دارد. در حال حاضر بر اساس آمار موجود مدیریت روزانه ۶ هزار تن پسماند شهری در کنار ۲۲ هزار

تن پسماندهای ساختمانی و عمرانی و حدود ۱۳۰ تن پسماند مراکز پزشکی در شهر تهران در دستور کار سازمان مدیریت پسماند قرار دارد.

با توجه به حجم عظیم پسماند تولیدی در شهر، رشد روزافزون جمعیت، افزایش هزینه‌های مرتبط با جمع‌آوری و دفع آن‌ها در کنار لزوم توجه به کاهش تولید پسماند و تفکیک آن‌ها در مبدأ و... در صورتی که برنامه‌ریزی صحیحی برای مدیریت این حجم پسماند صورت نگیرد آثار سوء ناشی از دفع غیربهداشتی، عدم کنترل شیرابه تولیدی و... لطمات جبران‌ناپذیری بر پیکر شهر و شهروندان وارد خواهد کرد. استفاده از تجربیات کلان‌شهرهای کشور در مدیریت پسماند و حل معضلات مربوطه می‌تواند در تسریع و تسهیل معضلات و مشکلات زیست‌محیطی روستاها و شهرهای حاشیه‌ای کمک شایانی انجام دهد و سازمان مدیریت پسماند شهرداری تهران همواره این آمادگی را دارد تا از ظرفیت نخبگان داخلی خود و به‌اتکالی تجربیات به‌دست‌آمده در سالیان اخیر جهت کمک به طراحی و اجرای سیستم مدیریت پسماند همکاری لازم را به عمل آورد.

یکپارچه سازی داده ها جهت تشکیل پایگاه داده روسازی های آسفالتی شهر تهران در راستای شفاف سازی و عدالت شهری

چکیده:

سیستم مدیریت روسازی P.M.S ابزاری هدفمند برای مدیران است که به منظور افزایش کارایی در تصمیم گیری و یافتن استراتژی مؤثر و اقتصادی، جهت ارزیابی، ترمیم، تعمیر، حفظ و نگهداری روسازی ها در سطحی قابل قبول طراحی می شود. این سیستم یک سیستم اطلاعاتی، تحلیلی، تکاملی است که اطلاعات آن باید به طور مستمر با یک برنامه ای که بر اساس علوم و فنون نوین مهندسی، فناوری ها و تحولات اقتصادی تنظیم شده است، بررسی و بهنگام شود تا امکان سنجی اقتصادی و استراتژی مهندسی انتخاب شده برای ترمیم، بهسازی، حفظ و نگهداری روسازی ها بهینه شود. در دوره جدید مدیریت شهری بر روی برخی اصول حساسیت، تأکید و اصرار وجود دارد که یکی از آن ها عدالت محوری است از همین رو باید به دنبال تحقق عدالت باشیم که نقطه آغازین آن باید از پیرامون و محل تردد وسایل نقلیه و افراد باشد. در این راستا یک برنامه سودمند نگهداری روسازی شامل عملیات متعدد بوده که هدف همگی آن ها افزایش عمر و بهبود کیفیت روسازی با کاهش هزینه چرخه عمر است. اصلاحاتی که در ابتدای عمر روسازی انجام می گیرند بسیار به صرفه تر بوده و افزایش عمر مفید روسازی و به تعویق افتادن عملیات بهسازی را به همراه دارند و در عین حال به متولیان شبکه معابر این اجازه را می دهند تا بودجه در نظر گرفته شده برای عملیات بهسازی را صرف سرمایه گذاری های دیگری کنند. بررسی مطالعات پیشین نشان می دهد صرفه اقتصادی اجرای عملیات نگهداری پیشگیرانه ۶ تا ۱۰ برابر هزینه رها کردن روسازی تا رسیدن به بهسازی اساسی است. برای رسیدن به این منظور، تنها توجه به مسائل نگهداری روسازی کافی نیست و در کنار آن، بایستی از سیستم مدیریت روسازی به عنوان یک چارچوب کلی بهره جست.

محمدصادق خیرخواه

مدیرعامل سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران

وظیفه سیستم مدیریت روسازی تعیین روشی منسجم برای انتخاب الزامات تعمیر و نگهداری، تعیین اولویت ها و زمان بهینه اجرای عملیات ترمیم و نگهداری از طریق پیش بینی وضعیت روسازی در آینده است. در حقیقت، سیستم مدیریت روسازی، ابزاری تحلیلی و روشی آماری است که به مدیران در تصمیم گیری برای نگهداشتن روسازی در شرایط عملکردی و خدمت پذیری مناسب در طول چرخه عمر آن کمک می کند. شرط لازم برای یک سیستم کامل مدیریت روسازی، استفاده از مدل های پیش بینی اضمحلال عملکرد وضعیت روسازی است و باید در مناطقی که مستلزم مباحث تعمیر و نگهداری می شود تخصیص داده شود و سلیقه ای عمل کردن مدیریت شهری در برخی مناطق به صورت عدالت محوری کنترل شود. این مدل های پیش بینی در دو سطح شبکه و پروژه برای تحلیل وضعیت روسازی و تصمیم گیری درباره فعالیت های ترمیم و نگهداری استفاده می شوند؛ زیرا رویکرد هر دو سطح مدیریت، بهبود عملکرد روسازی بوده و اقدامات مربوط به حفظ و نگهداری روسازی در مقایسه با اقداماتی همچون بازسازی در اولویت است. استفاده از این مدل ها می توانند به متولیان نگهداری شبکه معابر در اتخاذ تصمیم درست برای اجرای روش ترمیم و نگهداری بهینه در زمان مناسب کمک کند. به طور کلی سرویس دهی مناسب، یکی از مهم ترین مطالبات کاربران زیرساخت های حمل و نقل است. این موضوع در معابر شهری اهمیت بیشتری پیدا می کند، زیرا قسمت عمده بودجه مورد نیاز برای اداره زیرساخت های حمل و نقل شهری از طریق عوارض و مالیات پرداخت شده توسط شهروندان انجام می شود و برخورداری از معابر هموار با سطح سرویس بالا از ابتدایی ترین حقوق شهروندی محسوب می شود. روسازی معابر به عنوان یکی از

متولیان نگهداری شبکه معابر در اتخاذ تصمیم درست برای اجرای روش ترمیم و نگهداری بهینه در زمان مناسب کمک کند. به طور کلی سرویس دهی مناسب، یکی از مهم ترین مطالبات کاربران زیرساخت های حمل و نقل است. این موضوع در معابر شهری اهمیت بیشتری پیدا می کند، زیرا قسمت عمده بودجه مورد نیاز برای اداره زیرساخت های حمل و نقل شهری از طریق عوارض و مالیات پرداخت شده توسط شهروندان انجام می شود

در سال‌های آتی به این مدل‌ها وابسته است. هرچه دقت این مدل‌ها بیشتر باشد، می‌توان رفتار اضمحلال روسازی را دقیق‌تر پیش‌بینی و خطاهای احتمالی را کاهش داد. روند اضمحلال روسازی تابع عواملی چون آب‌وهوا، ترافیک، کیفیت و روش‌های اجرا، مصالح مورد استفاده و نحوه تعمیر و نگهداری آن است. از آنجایی که تأثیر هر یک از متغیرها با توجه به محل احداث روسازی و شرایط سرویس‌دهی آن متفاوت است، لذا توسعه مدل‌هایی که امکان پیش‌بینی عملکرد روسازی را صرفاً بر اساس همان شرایط داشته باشد، بسیار حائز اهمیت است. در اصل مدل‌های اضمحلال باید قادر باشند نرخ اضمحلال دو قطعه با شاخص ارزیابی یکسان را جداگانه پیش‌بینی کنند. این مشکل ممکن است با پیش‌بینی نرخ اضمحلال برای هر کدام از شاخص‌های ارزیابی‌کننده وضعیت روسازی به‌صورت جداگانه حل شود، اما تعداد مدل‌های عملکردی مورد نیاز با توجه به تنوع شاخص‌های مختلف افزایش خواهد یافت. با در نظر گرفتن عوامل مؤثر بر خرابی‌های روسازی و بررسی اثر همزمان آن‌ها به کمک مدل‌های پیش‌بینی عملکرد روسازی، می‌توان پیش‌بینی دقیقی از نرخ افزایش شاخص‌های روسازی به دست آورد.

کلمات کلیدی: یکپارچه‌سازی داده‌ها، تشکیل پایگاه داده، روسازی‌های آسفالتی شهر تهران، تعمیر و نگهداری

رفتار اضمحلال روسازی را دقیق‌تر پیش‌بینی و خطاهای احتمالی را کاهش داد. روند اضمحلال روسازی تابع عواملی چون آب‌وهوا، ترافیک، کیفیت و روش‌های اجرا، مصالح مورد استفاده و نحوه تعمیر و نگهداری آن است

سرویس‌دهی آتی

- تعیین زمان بهینه انجام عملیات تعمیر و نگهداری یا مداخله
- تعیین گزینه نگهداری بهینه روسازی از نظر فنی و اقتصادی در سطح شبکه
- شناسایی پیامدهای سیاست‌های مختلف نگهداری روسازی
- تعریف آستانه برای شاخص‌های کلیدی جهت ارزیابی و دوره تضمین قراردادهای اجرایی

از مدل‌های عملکردی می‌توان بازخورد طراحی اولیه روسازی با میزان اثرگذاری گزینه‌های مختلف در عملیات نگهداری را مورد ارزیابی قرار داد. با توجه به جایگاه بسیار مهم این مدل‌ها، دقت پردازش و تحلیل آن‌ها نقش اساسی در سیستم مدیریت روسازی دارد، زیرا تعیین زمان دقیق و نوع انجام عملیات نگهداری و همچنین پیش‌بینی وضعیت شبکه روسازی

مهم‌ترین زیرساخت‌های حمل‌ونقل شهری نیازمند نگهداری و بهسازی است. در این رابطه شبکه معابر شهری بایستی در طول دوره خدمت‌دهی با استفاده از اقدامات اصولی و تعمیر و نگهداری مناسب در سطح کیفی قابل قبول و بر اساس استانداردهای فنی و اقتصادی مورد تأیید متولیان نگهداری راه قرار گیرد. برای اطمینان از تعمیر و نگهداری اصولی روسازی راه، ابتدا بایستی وضعیت موجود روسازی به‌درستی و با استفاده از شاخص‌های فنی استاندارد مورد ارزیابی قرار گرفته و شناسنامه معابر شبکه تعیین شود. نگهداری به مجموعه فعالیت‌هایی که باعث کاهش یا به‌تعویق افتادن هزینه‌ها یا زمان تعمیرات می‌شود، اطلاق می‌شود. به عبارت دیگر، برنامه نگهداری، یک رویکرد نظام‌مند برای اجرای یک عملیات نگهداری به‌منظور جلوگیری از اضمحلال روسازی است که منجر به ارتقای کیفیت و افزایش عمر روسازی می‌شود. نگهداری جاری، نگهداری پیشگیرانه و... از انواع روش‌های نگهداری راه است. در صورت عدم نگهداری به‌هنگام روسازی، نرخ اضمحلال به‌شدت افزایش پیدا کرده و رویکرد به‌سمت تعمیراتی نظیر بهسازی، بازسازی تغییر می‌کند. مدل‌های پیش‌بینی اضمحلال روسازی نقش مهمی در اجرای سیستم مدیریت روسازی داشته و به‌منظور رسیدن به اهداف زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

- پیش‌بینی وضعیت روسازی طی دوره‌های

شناسایی چالش ها و راه حل ها برای دستیابی به عدالت شهری

سیده شیمای عباسزاده واقفی

نائب رئیس هیئت مدیره و
مدیرعامل شرکت خدمات اداری شهرداری تهران

مفتخرم در پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران) و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش پژوهش در مدیریت شهری و روستایی یادداشتی در خصوص محورهای رویکرد ویژه جشنواره پیش رو با موضوع «عدالت شهری و روستایی» ارائه کنم.

پژوهش نقش حیاتی در درک چالش ها و شناسایی راه حل ها برای دستیابی به عدالت شهری و روستایی دارد، بینش های مبتنی بر شواهد را ارائه می دهد که می تواند فرآیندهای سیاست گذاری و تصمیم گیری را تسهیل کند. در این راستا، لازم است به موضوعات تخصصی که در تحقیقات آینده می تواند نقش قابل توجهی داشته باشد اشاره ای داشته باشم.

تصمیم گیری مبتنی بر داده

پژوهش باید بر گردآوری و تجزیه و تحلیل داده ها به منظور استفاده در فرآیندهای تصمیم گیری مرتبط با عدالت شهری و روستایی تمرکز کند.

ارزیابی سیاست

پژوهش باید اثربخشی سیاست های موجود شهری و روستایی را با هدف ارتقای عدالت ارزیابی کند که شامل شناسایی شکاف ها و توصیه به بهبود برای اطمینان از نتایج عادلانه است.

عدالت زیست محیطی

پژوهش باید به تلاقی مسائل زیست محیطی و عدالت اجتماعی در مناطق شهری و روستایی بپردازد که مطالعه توزیع خطرات زیست محیطی، دسترسی به هوا و آب پاک و تأثیرات تغییرات آب و هوایی بر جمعیت های آسیب پذیر از جمله این موضوعات است.

مسکن و زمین

تحقیقات باید مسائل مربوط به مسکن ارزان قیمت، امنیت مالکیت و حقوق زمین در مناطق شهری و روستایی را بررسی کند که شامل بررسی دسترسی به گزینه های مسکن، تأثیر اعیان سازی و نقش سیاست های کاربری زمین در ارتقای دسترسی عادلانه به زمین است. مشکل مسکن موضوعی است که امروزه همه کشورها را به نوعی متناسب با شرایطشان، گرفتار ساخته است. امروزه مبحث مسکن پایدار جزئی از مباحث استراتژیکی اجتماعات پایدار است. مسکن پایدار روستایی را می توان یکی از شاخص های مهم در توسعه روستایی محسوب کرد، اهمیت مسکن در نواحی روستایی ناشی از پاسخگویی آن به نیازهای اصلی زیستی و اقتصادی جامعه روستایی است، پایداری مسکن ضمن ارتقای تأمین نیازهای روستائیان باعث تسهیل فرایند توسعه پایدار می شود.

برابری حمل و نقل

تحقیقات باید بر سیستم های حمل و نقل و تأثیر آن ها بر عدالت شهری و روستایی متمرکز شود که درباره مطالعه دسترسی به حمل و نقل عمومی، مقرون به صرفه بودن، و دردسترس بودن گزینه های حمل و نقل برای جوامع حاشیه نشین است.

شمول اجتماعی و توانمندسازی جامعه

پژوهش باید راهبردهایی را برای ارتقای شمول اجتماعی و توانمندسازی جوامع در مناطق شهری و روستایی بررسی کند. که این موضوع شامل مطالعه ابتکارات تحت رهبری جامعه، فرآیندهای برنامه ریزی مشارکتی و نقش سرمایه اجتماعی در تقویت عدالت است.

حکمرانی و پاسخگویی

تحقیقات باید ساختارهای حاکمیتی و مکانیسم های پاسخگویی در مناطق شهری و روستایی را بررسی کند. بررسی نقش دولت های محلی، سازمان های جامعه مدنی و مشارکت شهروندان در ارتقای عدالت و تضمین شفافیت و پاسخگویی از جمله این موضوعات است.

فناوری و نوآوری برای عدالت

تحقیقات باید پتانسیل فناوری و نوآوری را در ترویج عدالت شهری و روستایی بررسی کند. این موضوع شامل مطالعه استفاده از پلتفرم های دیجیتال، راه حل های شهر هوشمند و فناوری های مبتنی بر داده برای رفع نابرابری ها و افزایش ارائه خدمات است.

با اولویت دادن به تحقیقات در این زمینه های تخصصی، می توانیم درک عمیق تری از چالش ها و فرصت های ترویج عدالت در جوامع خود ایجاد کنیم.

برقراری عدالت شهری

سید مهدی صباغ

شهردار منطقه ۱ شهرداری تهران

برای تخصیص این خدمات؛ ارائه طرح‌های ویژه برای دستیابی اقشار ضعیف جامعه به کالاهای ناخالص عمومی؛ در دسترس قرار دادن خدمات عمومی و رایگان همچون خدمات درمانی، آموزشی، تفریحی در محلات فقیرنشین و دسترسی برابر و ارزان قیمت طبقه محروم به تسهیلات عمومی استفاده کرد. همچنین در حوزه مسکن و محلات؛ تأمین مسکن مورد نیاز ساکنان و تأمین زیرساخت‌های کالبدی، اجتماعی، فرهنگی، در حوزه حمل و نقل؛ برابری در دسترسی به حمل و نقل عمومی، تنوع در شیوه حمل و نقل و در حوزه اقتصاد شهری؛ اشتغالزایی و توسعه اقتصادی شهر و ایجاد فرصت‌های اقتصادی برابر در شهر، از اهمیت بسزایی برخوردارند.

در نهایت می‌توان اذعان کرد که در برنامه‌ریزی شهری، اگر توزیع درآمد به طریقی باشد که نیازهای جمعیت هر منطقه برآورده شده و در تخصیص منابع، ضرایب فرایندگی بین منطقه‌ای به حداکثر برسد، همچنین سازوکارها (نهادهی، سازمانی، سیاسی و اقتصادی) به طریقی باشد که دورنمای زندگی در محروم‌ترین مناطق تا حد امکان بهتر شود و در تمامی حوزه‌ها، خدمات به‌طور متوازن توزیع شود، آنگاه می‌توان ادعا کرد که یک توزیع عادلانه در شهر که با شیوه‌های عادلانه نیز به دست آمده است، برقرار شده است.

اساساً حل بسیاری از مسائل شهر که در نتیجه، منجر به شکل‌گیری عدالت می‌شود برعهده برنامه‌ریزی شهری است. در کشور ما بیش از پنج دهه است که طرح‌های توسعه شهری (طرح‌های جامع و تفصیلی) به‌منظور ایجاد زمینه رشد موزون تهیه می‌شوند، اما بعد از گذشت مدت‌زمان طولانی، هنوز نتوانسته است نتایج مطلوب را به دست آورد.

با وقوع تغییرات بزرگ در الگوی نظریه برنامه‌ریزی شهری بعد از دهه ۱۹۶۰، تضمین عدالت در شهرها نه تنها به‌عنوان یک هدف متعالی تضعیف نشد، بلکه وجوه بیشتر و جایگاه مهم‌تری در طرح‌های توسعه شهری پیدا کرد و به‌عنوان یکی از ارزش‌های مورد انتظار برای برنامه‌ریزان در تمامی مراحل و سطوح برنامه‌ریزی محسوب شد.

در راستای تحقق عدالت اجتماعی و توزیعی در شهرها، می‌توان از طریق بازنگری در فرایند و مشخص شدن کاستی‌های نظام برنامه‌ریزی همچون جانب‌داری طبقاتی، نفی آزادی، ناکارآمدی و توجه به سرمایه‌داری اقتصادی، و افزایش فقر، گرسنگی و تضاد طبقاتی در شهرها، برای هرچه عادلانه‌تر کردن طرح‌ها اقدام کرد. با وجود اذعان به اهمیت این مفهوم و ارزش در برنامه‌ریزی شهری، تاکنون کمتر به ماهیت و ابعاد عدالت در طرح‌های توسعه شهری، توجه شده است. از این‌رو در راستای اهمیت به ماهیت عدالت

و توزیع عادلانه خدمات در طرح‌های توسعه شهری، می‌توان در حوزه خدمات عمومی از راهکارهایی همچون تأمین خدمات عمومی برای تمامی نقاط شهر بر اساس نیاز ساکنان و کمبودهای موجود؛ ارزیابی محلات مختلف شهر با توجه به کمبودها و نیاز ساکنان به خدمات عمومی همچون خدمات درمانی، آموزشی، تفریحی، آتش‌نشانی، پلیس و غیره و برنامه‌ریزی

نقش پژوهش در برقراری عدالت شهری در کلان‌شهرها

مهدی صالحی

شهردار منطقه ۲

شهرداری تهران

می‌آید، منظور عدالت در همه حوزه‌های موجود در سطح شهر از قبیل: عدالت سیاسی (افزایش رضایت شهروندان و جلب حمایت آن‌ها)، عدالت قضایی (برقراری نظم و قانون در جامعه)، عدالت اقتصادی (افزایش رفاه همگانی)، عدالت فرهنگی (ارتقاء عزت‌نفس و خودشکوفایی شهروندان)، عدالت فضایی و کالبدی (ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان) و... است. به‌نحوی که سیاست مدیریت شهری باید بر این نکته استوار باشد که تحقق همه این موارد برای تمام افراد در شهر به میزان یکسان و بر مبنای عدالت شهری باشد.

اگر هدف اصلی مدیریت شهر تهران را ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان، بهبود و کاهش مشکلات شهری ناشی از توسعه نامتوازن شهر در سنوات قبل و فراهم‌آوری محیط شهری مناسب و در نهایت جلب رضایت شهروندان بدانیم، بدون شک یکی از اساسی‌ترین معیارهای تحقق این الزامات، مفهوم عدالت شهری است که در مسیر تحقق این مهم اولویت‌دادن به مطالعات و پژوهش‌های شهری، برنامه‌ریزی و سازماندهی مؤثر و تصمیم‌ساز، به‌خصوص در انجام اثربخش پروژه‌های کلان‌شهری، از جایگاه و اهمیت قابل‌توجهی برخوردار است. اگرچه جایگاه پژوهش در سال‌های اخیر در مدیریت شهری به‌خصوص در تهران مورد توجه ویژه قرار گرفته است، اما دامنه وسیع پژوهش در حوزه‌های مدیریت شهری نیاز به گسترش و توجه بیشتر به آن را بیش‌ازپیش ضروری و بااهمیت می‌کند. در واقع اگر مبنای برنامه‌ریزی و مدیریت شهر سعی و خطا باشد، بدون شک موجب اتلاف وقت، هدررفت منابع، ایجاد مشکلات عدیده و در برخی موارد بروز خسارات جبران‌ناپذیر خواهد شد. بنابراین ضرورت دارد قبل از هر نوع برنامه‌ریزی و اجرا، اعم از پروژه‌های شهری و تصمیم‌گیری‌های مدیریتی، مطالعات و پژوهش‌های زیرساختی و بنیادین با بهره‌گیری از نظرات کارشناسی متخصصین در آن حوزه صورت پذیرد. در شهرداری تهران وجود مراکز و سازمان‌ها با مأموریت‌های مطالعاتی و پژوهشی در امور شهری، نشان‌دهنده بینش و آگاهی مدیران شهری نسبت به اهمیت نقش پژوهش در حوزه‌های مختلف شهری اعم از حمل‌ونقل و ترافیک، عمران، محیط زیست و مسائل اجتماعی و اقتصادی شهر تهران است. که همین توجه عامل بسیار مهم و تعیین‌کننده در انجام پژوهش‌های کاربردی در راستای تحقق اهداف عدالت شهری خواهد بود.

از این‌رو، شناسایی وضع موجود در ابعاد مختلف شهری، انجام مطالعات و پژوهش‌های لازم قبل از اجرا، حین اجرا و پس از اجرای پروژه‌های شهری، انجام فراخوان‌ها و برگزاری جشنواره‌های پژوهشی با هدف جذب استعدادها و تشکیل گروه‌های نخبگی، بانک‌های اطلاعاتی پژوهشگران و ایجاد ارتباطات لازم با گروه‌های علمی خارج از حوزه شهرداری تهران، می‌تواند بستر لازم برای حل موضوعات شهری و به‌مشارکت‌گرفتن شهروندان در مدیریت شهری را در راستای تحقق پیاده‌سازی اهداف عدالت شهری در کلان‌شهر تهران فراهم کند.

امروزه مفهوم عدالت به‌مثابه امری اساسی در فرایند برنامه‌ریزی شهری و مدیریت مناطق کلان‌شهری مورد توجه قرار گرفته است که پیدایش مفاهیمی مانند: شهر عدالت‌محور، عدالت فضایی و عدالت اجتماعی و موارد مشابه نشان از این امر دارد. مفهوم «شهر عدالت‌محور» یا «عدالت شهری» به‌عنوان هدف نهایی برنامه‌ریزی موضوعی است که در سال‌های اخیر در ادبیات برنامه‌ریزی کشورهای توسعه‌یافته و به‌تدریج در کشورهای در حال توسعه در حال رشد و گسترش است. باید توجه داشت که در راستای استقرار شهر عدالت‌محور توجه به نکاتی مانند: تأمین منصفانه اشتغال و مسکن، تأمین امکانات (فرصت) برای همه، تأمین دسترسی کافی به خدمات و انصاف در تقسیم منابع از نکات قابل‌اهمیتی است که مورد توجه خاص متخصصین این حوزه قرار گرفته است.

کارشناسان و متخصصین حوزه مدیریت شهری، میزان تحقق اهداف عدالت شهری را مستلزم توجه به موارد زیر می‌دانند:

- برنامه‌های توسعه اقتصادی باید به منافع کارگران و کارمندان و تا جای ممکن به کسب‌وکارهای کوچک اولویت دهد.
- پروژه‌های شهری باید منافع مستقیمی را در قالب اشتغال‌زایی، افزایش امکانات رفاهی و عمومی برای تمامی شهروندان داشته باشد.
- ضوابط پهنه‌بندی نباید برای مقاصد تبعیض‌آمیز به کار گرفته شوند، بلکه باید باعث تقویت و انسجام ساختار شهری شود.
- فضاهای عمومی فراوان و متنوع باید در دسترس عموم باشد.
- کرایه‌های حمل‌ونقل عمومی در شهر باید در سطح معقول و منطقی نگه داشته شود.

■ سازوکارهای مدیریتی (نهادهی، سازمانی، سیاسی و اقتصادی) باید به طریقی باشد که دورنمای زندگی در محروم‌ترین مناطق تا حد امکان بهتر شود.

باید توجه داشت زمانی که از مفهوم عدالت شهری سخن به میان

سازمان فضایی و عدالت شهری در شهر تهران

توسعه نامتوازن رنج می‌برد. این منطقه با مجموع ۹ ناحیه و ۲۰ محله که سه محله آن یعنی شمیران نو، خاک سفید (گلشن) و جوادیه جزء مناطق کم‌برخوردار و دارای بافت فرسوده محسوب می‌شود، هم از نظر مساحت و هم از نظر جمعیت، بزرگ‌ترین منطقه شهر تهران محسوب می‌شود و تنوعی از گروه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... را در خود جای داده است. با توجه به موقعیت حاشیه‌ای منطقه ۴ نسبت به شهر تهران، شاهد شکل‌گیری توسعه نامتوازن در این منطقه هستیم و وجود بافت‌های متعدد ناپایدار در این منطقه نیز گویای همین امر است. بر این اساس دو پیشنهاد مطرح می‌شود:

۱. اول اینکه شعار «کاهش شکاف شمال - جنوب»

و مقوله عدالت شهری و فضایی در شهر تهران و حل مسائل مناطق کم‌تر برخوردار و بهبود شاخص‌ها و استانداردهای زندگی در این مناطق، صرفاً محدود به کاهش شکاف مناطق شمال و جنوب شهر تهران نباشد و این کاهش شکاف غرب به شرق شهر تهران را نیز در بر گیرد.

۲. دوم با توجه به شرایط فعلی سازمان فضایی شهر تهران که با ویژگی‌هایی از قبیل تمرکزگرایی، تکاندایی و شعاعی پراکنده با گرایش مرکز اصلی شهر به سمت شمال با تمرکزهای پراکنده و ضعیف در پیرامون درگیر است و منجر به پیدایش کانون‌هایی در قالب «منظومه‌های شهری» شده است (تصویر ۱)، می‌توان با اعمال دخالت‌های مؤثر به‌منظور جابه‌جایی عملکردهای غیرمتناسب با هسته تهران و تجهیز تدریجی مراکز منطقه‌ای در جهت خودکفایی نسبی آن‌ها این ساختار را به شکل «منظومه‌ای و چندمرکزی» (شبکه‌ای) درآورد که همه مناطق شهر تهران را شامل شود. با به کارگیری رویکرد فوق‌الذکر به نظر می‌رسد سازمان فضایی آتی شهر تهران، شبکه‌ای، غیرمتمرکز چندمرکزی و چنداندایی و با گرایش به حرکت از الگوی شعاعی - حلقوی به الگوی شبکه‌ای با توزیع مراکز و تراکم باشد و مسئله شکاف بین شمال و جنوب و غرب و شرق نیز حل شود (تصویر ۲).

علی‌اصغر کمالی‌زاده
شهردار منطقه ۴
شهرداری تهران

سازمان فضایی، مبتنی نحوه آرایش اجزای تشکیل‌دهنده فضا و کارکردپذیری و نقش هریک از این اجزا در عرصه فضایی است. در واقع سازمان فضایی را می‌توان محصول فرآیند فضایی دانست که در آن، فضا به وسیله فرایندهای اجتماعی، اقتصادی و طبیعی، سازمان می‌یابد. این سازمان‌یابی از محل استقرار عناصر اجزاء داخلی یک پراکندگی فضایی تأثیر می‌پذیرد. مهم‌ترین عامل در شکل‌گیری سازمان فضایی شهر، ایدئولوژی حاکم و سیاست‌های حکومتی، شناخته می‌شود. در نتیجه در هر سیستم اقتصادی، سیستم شهری و سلسله‌مراتبی منطبق با آن ایجاد می‌شود. از طرفی عدالت به مفهوم داشتن حق همسان افراد در به کارگیری فرصت‌های مادی و معنوی موجود در جامعه

در راستای شکوفایی توان‌ها و استعدادهاست. عدالت در شهرها نیز به منزله توزیع عادلانه خدمات و امکانات در شهر است. برخورداری از تسهیلات و تجهیزات مناسب زیرساختی و خدماتی را می‌توان از پیش شرط‌های تحقق عدالت شهری و رشد و پیشرفت شهرها در جهان پیشرفته دانست. رابطه مستقیمی بین سازمان فضایی شهر و عدالت شهری وجود دارد و هرچه سازمان فضایی شهر غیرمتمرکزتر باشد، به تحقق عدالت شهری نزدیک‌تر خواهیم بود. بر این مبنا، توزیع نامتوازن خدمات و تفاوت محسوس بین امکانات شهری شمال و جنوب تهران به عنوان نشانه‌ای بر وجود سازمان فضایی نامتعادل و بی‌عدالتی اجتماعی در کلان‌شهر تهران محسوب می‌شود؛ مسئله‌ای که همواره به عنوان یک دغدغه مهم توسط متولیان مدیریت شهری تهران مطرح شده و شهرداران پایتخت در دوره‌های گوناگون وعده‌های بسیاری برای کاهش این فاصله و برقراری عدالت بین شمال و جنوب تهران در زمینه توزیع متوازن امکانات و خدمات شهری ارائه داده‌اند و بر لزوم تغییر چهره بافت و بهبود وضعیت منظر شهری در محلات جنوبی پایتخت تأکید کرده‌اند. البته به این نکته مهم نیز باید توجه داشت که توزیع نامتوازن امکانات تنها مربوط به شمال و جنوب شهر تهران مربوط نمی‌شود؛ منطقه ۴ شهر تهران هم از جمله مناطقی بوده که سال‌ها از این

مفهوم عدالت، به عنوان راهنمای برای ارتقای سرمایه اجتماعی مدیریت شهری

احسان اله شریفی

شهردار منطقه ۵ شهرداری تهران

شهری نه تنها شامل مدیریت تأسیسات و سازمانهای شهری است، بلکه مدیریت فرایند شهرنشینی، توسعه شهری و اجرای امور شهری است. به طوری که در مدیریت شهری باید تأسیسات شهری به گونه ای هماهنگ با هم کار کنند که، کارآمدی واحدهای فضایی شهری (پویایی شهر) در سطوح مختلف سیستم و بخشهای شهری حفظ شود. پس مفهوم عدالت اجتماعی در شهر، در حفظ منافع گروههای مختلف اجتماعی به طور عام و گروههای هدف به طور خاص، از طریق توزیع بهینه منابع شهری، درآمدها و هزینهها می باشد. همانطور که گفته شد، اکنون بحثهای عدالت محیطی تأکید بر مترادف بودن مفهوم عدالت محیطی با عدالت اجتماعی دارند.

بنابراین عدالت اجتماعی باید دربرگیرنده عدالت توزیعی و تخصیصی باشد زیرا نمی توان منافع عمومی، نیازها، حق و حقوق شهروندی را بدون معیارهای توزیعی و تخصیصی در نظر گرفت. لذا هرگونه برنامه ریزی شهری که مبتنی بر عدالت اجتماعی در شهر باشد، می بایست بتواند هم در توزیع نیازها منافع عمومی، استحقاق و هم در تخصیص آنها مؤثر باشد. ازجمله عواملی که باید در جهت اجرای عدالت اجتماعی و همراه با عدالت فضایی دربرنامه ریزی شهری رعایت کرد توزیع مناسب خدمات شهری و استفاده صحیح از فضاهاست. در این خصوص کاربریهای خدمات شهری عوامل مؤثری هستند که با ارضای نیازهای جمعیتی، افزایش منافع عمومی و توجه به استحقاق و لیاقت افراد می توانند با برقراری عادلانه تر، عدالت اجتماعی، اقتصادی و فضایی را در مناطق شهری برقرار نمایند. لذا عدم توزیع مناسب خدمات شهری نه تنها می تواند در برهم زدن جمعیت و عدم توازن آن در شهر بیانجامد، بلکه فضاهای شهری را متناقض با عدالت از ابعاد اجتماعی و اقتصادی شکل دهد.

عدالت اجتماعی علاوه بر جنبه های اجتماعی، به لحاظ سیاسی نیز به دلیل افزایش میزان رضایتمندی عمومی، موجب ثبات سیاسی جامعه شهری و بالاخره ثبات ملی و افزایش قدرت سیاسی در سطح بین المللی خواهد شد. بنابراین با توجه به اهمیت همه جانبه عدالت اجتماعی در مدیریت و برنامه ریزی شهری، رسالت پژوهشگران و محققان شهری را در این زمینه، باید بسیار مهم و خطیر دانست، به طوری که آنان نباید خود را در توزیع غیرعادلانه منابع شهری و افزایش نابرابری ها در مناطق شهری، چندان معصوم و بیگناه بدانند.

عدالت فضایی در توزیع بهینه امکانات و خدمات مورد نیاز شهروندان در سطح شهر به گونه ای که کلیه شهروندان دسترسی مناسبی به آن داشته باشند، به دلیل تأمین مناسب نیاز شهروندان و نیز جلوگیری از تحرک و جابجایی بی مورد آنان خود به خود سبب صرفه جویی در وقت و هزینه شهروندان می گردد، که این امر لزوم پایداری شهری را فراهم خواهد ساخت. مدیریت شهری یعنی برنامه ریزی کنترل شده، برای دستیابی به کارآمدی و برابری توسعه شهری، مردم در تمام بخشهای مختلف فعالیتهای اجتماعی، با هم کار می کنند و از طریق گروههای اجتماعی، اهداف خود را دنبال می کنند. بنابراین مدیریت

امروزه شهرها جدا از موقعیت جغرافیایی و ساختار اقتصادی و سیاسی خود، به صحنه ای از تضادهای اجتماعی بدل شده اند. طبقات متمایز اجتماعی کاملاً از یکدیگر فاصله گرفته و شکاف میان فقیر و غنی پیوسته بیشتر دیده می شود. امروزه بحث عدالت فضایی در کانون مطالعات شهری در تمامی رشته های مرتبط قرار دارد. تحقق عدالت اجتماعی در شهرها در نهایت به رضایت شهروندان از شیوه زندگی خود منجر شده و به ثبات سیاسی و اقتدار ملی کمک شایانی خواهد نمود.

شهرهای امروزی بعنوان یکی از عظیم ترین دستاوردهای تمدن بشر عصر حاضر و متوازن عدالت اجتماعی مطرح هستند. ازجمله بحث برانگیزترین مفاهیم در طول تاریخ اندیشه سیاسی، مفهوم عدالت و برابری می باشد که در حول آن تفاسیر و نظریه پردازی های فراوانی صورت پذیرفته است. می توان ادعا کرد از زمانی که نابرابری بین انسانها به وجود آمده است، اصطلاح برابری و تلاش برای برقراری عدالت نیز شکل گرفته است. اهمیت مسئله عدالت اجتماعی زمانی بیشتر می گردد که آن را در فضاهای انسانی چون شهرها به کار بگیریم و برقراری عدالت در شهر یکی از مباحث پیشروی مدیران شهری به جد می باشد.

ازنقطه نظر جغرافیایی عدالت اجتماعی شهر مترادف با توزیع فضایی عادلانه امکانات و خدمات بین مناطق مختلف شهری و دستیابی برابر شهروندان به آنها است زیرا عدم توزیع عادلانه آنها به بحرانهای اجتماعی و مشکلات پیچیده فضایی خواهد انجامید.

شهرهای امروزی بعنوان یکی از
عظیم ترین دستاوردهای تمدن
بشر عصر حاضر و متوازن عدالت
اجتماعی مطرح هستند. ازجمله
بحث برانگیزترین مفاهیم در
طول تاریخ اندیشه سیاسی،
مفهوم عدالت و برابری می باشد
که در حول آن تفاسیر و نظریه
پردازی های فراوانی صورت
پذیرفته است

عدالت شهری و نقش مشارکت شهروندان

و نخبگان، نهادهای غیردولتی، جلسات عمومی و راه‌های ارتباطی دیگر، صدای خود را در برابر مسئولان شهری بلند کنند و بهبود شرایط شهر خود را مطالبه کنند. آن‌ها می‌توانند با ارائه پیشنهادها، نظرات و انتقادات خود، در فرآیندهای تصمیم‌گیری و طرح‌ریزی شهری مشارکت کنند. همچنین، شهروندان فعال می‌توانند به‌عنوان داوطلبان در پروژه‌های خدمات شهری مشارکت کرده و به بهبود شرایط دست یابند.

مشارکت شهروندی فعال از اهمیت بسیاری برخوردار است. اولاً، افزایش مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری شهری اطمینان می‌دهد که نیازها و مشکلات واقعی جامعه در نظر گرفته می‌شود و تصمیمات به کاربردهای عادلانه‌تری منجر می‌شوند. ثانیاً، مشارکت فعال شهروندان باعث افزایش حس مسئولیت و انگیزه در جامعه محلی می‌شود و باعث می‌شود که افراد با شهر خود همراهی و انسجام بیشتری داشته باشند. سوماً، مشارکت شهروندی فعال موجب افزایش شفافیت و حسابرسی عملکرد مسئولان شهری می‌شود و تدابیر کارآمدتری برای رسیدگی به مشکلات شهری و بهره‌برداری از منابع فراهم می‌کند. با این توصیف می‌توانیم با بررسی نیازها و مشکلات موجود در مناطق مختلف تهران، اولویت‌های مورد نیاز جامعه را شناسایی و از طریق مصاحبه با شهروندان و شنیدن نظرات و انتظارات آن‌ها بتوانیم مجموعه‌ای از داده‌های مورد نیاز را به دست آوریم و سپس از داده‌های موجود در ارگان‌های مربوطه غیر از شهرداری، به نوعی هم‌ذات‌پنداری در داده‌ها و نتایج آن خلق کنیم.

بعد از شناسایی نیازها، راهکارهایی برای بهبود و عدالت‌بخشی به خدمات شهری ارائه می‌شود و این راهکارها می‌توانند شامل افزایش کیفیت خدمات موجود، توسعه خدمات جدید، بهبود دسترسی به خدمات برای مناطق محروم، ایجاد خدمات عمومی و تأمین نیازهای اساسی جامعه باشند. در ادامه، می‌توان با ایجاد شبکه‌ها و همکاری با نهادهای مردم‌نهاد، سازمان‌های مرتبط، اعضای شورایی‌ها یا دیگر شهروندان فعال در تهران، ایده‌ها و راهکارهای خود را به اشتراک گذاشته و با همکاری اجرایی پروژه را آغاز کنیم. اهمیت شنیدن صدای شهروندان، شفافیت در فرآیندهای تصمیم‌گیری و همکاری بین نهادهای مختلف بهبود عدالت شهری را تضمین می‌کند.

سید مرتضی روحانی
شهردار منطقه ۶
شهرداری تهران

یادداشت خود را با یک جمله آغاز می‌کنم؛ عدالت شهری با نقش مشارکت شهروندان ساختنی است نه به‌دست‌آوردنی. عدالت شهری به مفهوم ایجاد شرایط برابر و عادلانه در سطح شهر یا منطقه است، وقتی در یک شهر عدالت شهری وجود دارد، تمام ساکنان فرصت‌های برابر زندگی، خدمات و منابع مورد نیاز خود را دارند. در واقع هدف عدالت شهری این است که هیچ فردی به‌دلیل ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خود در دسترسی به فرصت‌ها و منابع محدود نشود. برای رسیدن به عدالت شهری، می‌توان از روش‌های مختلفی استفاده کرد، از جمله:

■ **توزیع منابع عادلانه:** این شامل تأمین خدمات عمومی مثل آب، برق، حمل‌ونقل عمومی و تأمین امکانات سلامت و آموزش برای تمام اقشار جامعه می‌شود.

■ **توسعه پایدار:** در عدالت شهری، حفظ محیط زیست و توسعه پایدار مهم است تا منابع طبیعی شهر را برای نسل‌های آینده حفظ کنیم و همچنین به همه ساکنان فرصت دسترسی به آن‌ها را بدهیم.

■ **مشارکت شهروندی فعال (نخبگان):** مشارکت فعالیتهای شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری شهری به عدالت شهری کمک می‌کند. این شامل مشارکت در انجمن‌ها، گروه‌های محلی و فعالیت‌های مرتبط با توسعه شهری است.

■ **رفع تبعیض:** عدالت شهری باید از نظر تبعیض اجتماعی، جنسیتی، نژادی و دیگر عوامل تبعیض زنجیره‌ای، عادلانه باشد. همه اقشار جامعه باید برابر فرصت‌ها و حقوق قانونی خود را داشته باشند.

هدف تلاش در جهت عدالت شهری ایجاد شهرهایی است که برای همه ساکنانشان زندگی بهتر، عدالت، و تعادل فراهم کنند.

بدون تردید یکی از مهم‌ترین ویژگی‌ها همان مشارکت شهروندی فعال، یک مفهوم کلیدی در برقراری عدالت و توسعه پایدار شهرها است. این مفهوم اشاره به نقش فعال و مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری مربوط به مدیریت شهری و توسعه شهر است. مشارکت شهروندی فعال شامل درگیری و مشارکت افراد و جامعه محلی در تصمیم‌گیری‌ها، طرح‌ریزی شهری، پیشنهاد و اجرای پروژه‌های عمومی و همچنین نظارت بر فعالیتهای شهری می‌شود. این نوع مشارکت کاملاً بر اساس اصول دموکراسی و شفافیت ساخته می‌شود. شهروندان فعال می‌توانند از طریق انجمن‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد

عدالت شهری و نقش مشارکت شهروندان

رشد سریع شهرهای بزرگ و نابسامانی‌های ناشی از این رشد، به‌خصوص در زمینه مسائل مربوط به نبود تعادل در عرضه و تقاضا، توجه بسیاری از پژوهشگران و مسئولین امر را به این موضوع معطوف ساخته است. به عبارتی دیگر، هم‌زمان با افزایش جمعیت شهرنشین، نیاز آنان به خدمات و امکانات شهری نیز افزایش پیدا می‌کند. از این‌رو بررسی نابرابری و وجوه آن در داخل شهرها، در سال‌های اخیر مورد توجه مدیران، برنامه‌ریزان و سیاستمداران قرار گرفته است. مسائلی مانند مهاجرت روستاییان به شهرها، حاشیه‌نشینی و گسترش بی‌رویه شهرها، مشکلات زیست‌محیطی و آلوده‌کننده‌های مختلف و مسائل اجتماعی و روانی، از نتایج ناگزیر این عدم تعادل است.

یکی از پیامدهای شکل‌گیری و گسترش بافت‌های حاشیه‌ای در پیرامون شهرها، بروز نابرابری‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی کالبدی در این محدوده‌ها و اضمحلال نظام توزیع مراکز خدماتی شهری و در نتیجه عدم تحقق عدالت فضایی است.

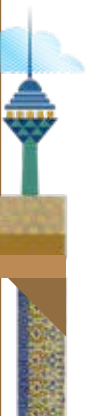
عدالت فضایی، فضیلت نهادی اجتماعی و سیاسی و زیربنایی است که باید پاسخگوی نیازهای همه افراد جامعه باشد. قوانین توسعه‌ای یا فرایندهایی که هدف آن‌ها تأمین بی‌طرفانه و غیرتبعیض‌آمیز منافع و نیازهای اساسی (شامل تأمین مسکن مناسب و زیرساخت‌های اساسی و خدماتی) برای همه اقشار و گروه‌های اجتماعی جامعه و ساکنان شهری است، از راه‌هایی است که می‌توان به‌وسیله آن، عدالت فضایی را در شهرها و مناطق شهری به دست آورد.

توزیع عادلانه مسکن یکی از موضوعات محوری در مطالعات اجتماعی و نیز یکی از مهم‌ترین ابعاد ملموس نابرابری اجتماعی و فضایی است. عدم توجه به این موضوع در فرایند برنامه‌ریزی مسکن، می‌تواند بروز مشکلات فراوان، از جمله نارضایتی شهروندان و ناکارآمدی برنامه‌ها را در پی داشته باشد. راه‌اندازی «قرارگاه جهادی تأمین مسکن» در شهرداری تهران با دستور جناب آقای زاکانی، شهردار محترم تهران، نشان از توجه خاص مدیریت شهری به این موضوع مهم دارد. «جشنواره بین‌المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری» با رویکرد ویژه به موضوع «عدالت شهری و روستایی»، فرصتی است که با مشارکت گسترده پژوهشگران و مراکز علمی، بتواند فصل نوینی در برنامه‌ریزی و حرکت در این زمینه باشد.

نصراله آبادیان

شهردار منطقه ۷ شهرداری تهران

نگاهی به مفهوم رفاه شهری از منظر عدالت اجتماعی در فضاهای شهری

سید محمد رحیم تاضوی
شهردار منطقه ۹ شهرداری تهران

و تئوری‌ها از تقای رفاه شهروندان در عرصه‌های عمومی است که به صورت خلاصه شامل حقوقی نظیر زندگی اجتماعی، تعامل با مردم، عشق به فضا، زندگی جمعی و فعالیت مدنی می‌باشد. و از آنجائیکه مدیریت شهری دارای وظایفی در ساختار شهری برای ارایه خدمات و تسهیلات عمومی و توزیع متناسب و بهینه آنهاست، پرداختن به نقش مدیریت شهری در افزایش مولفه‌های رفاه شهری و تحقق عدالت شهری امری اساسی بنظر می‌رسد. مدیریت شهری باید بر آن باشد تا با بهبود کیفی خدمات شهری امکان برخورداری متناسب و بهینه ساکنان شهر را از خدمات و تسهیلات رفاهی فراهم کند و در این میان توجه به معیارها و مولفه‌های موثر در رفاه شهروندان ضروری بنظر می‌رسد که یکی از این مولفه‌ها و شاخص‌های مهم و کلیدی دسترسی آزاد و برابر به فضاهای شهری است.

جامعه‌شناسان در تعریف چپستی فضای شهری آن را ساختاری سازمان یافته، آراسته و واجد نظم تعریف می‌کنند که به صورت کالبدی برای فعالیت‌های انسان و به قواعد معین و روشنی استوار است. به نظر آنها هر فضای خالی بین ساختمان‌ها فضای شهری نیست و فضاهای شهری باید دارای سه شاخص اصلی عرصه عمومی شهر باشند، از جمله «عمومی بودن»، «باز بودن» و «بستر تعاملات اجتماعی» بودن.

فضای باز شهری از دیر باز تاکنون بستر تعاملات اجتماعی بوده است. امروزه علی‌رغم رواج پدیده‌های نوین ارتباطی چون مطبوعات، ماهواره و اینترنت، استفاده از فضای باز شهری برای ارتباط شهروندان با یکدیگر هنوز اهمیت خود را از دست نداده است. فضای باز شهری به مکانی اطلاق می‌شود که همه شهروندان بتوانند آزادانه از آن بهره‌برند و در ارتباط با یکدیگر قرار گیرند. فضاهای شهری مطلوب، فضایی است که به نیازهای انسان پاسخ‌گو باشند مانند احساس راحتی، امنیت و آسایش، حضور فعال و غیر فعال در فضا و... .

بنابراین فضای عمومی شهری، فضای باز قابل حضور برای گروه‌های مختلف اجتماعی است که پویایی و کارایی آن نیازمند تعاملات اجتماعی و برخوردهای متنوع است، مهمترین معیاری که در ارزیابی شهرها و محیط‌های شهری باید لحاظ شود، کیفیت فضاهای عمومی شهری موجود در آن است. به این ترتیب بررسی مولفه‌های کیفی رفاه شهری از مباحث اجتناب‌ناپذیر است که پرداختن به آن یکی از دغدغه‌های اصلی نظریه پردازان و صاحب‌نظران در این حوزه می‌باشد.

به فضای شهری است و با شاخص‌هایی نظیر برابری دسترسی، قابلیت دسترسی برای عموم، برابری ساعات حضور گروه‌های مختلف به تفکیک زن و مرد در فضا، میزان حضور یعنی ساعت‌های پر رنگ حضور تمامی گروه‌ها و موقعیت آنها و... .

سنجش رفاه شهروندان به ویژه در عرصه‌های عمومی شهری در سال‌های گذشته مورد توجه قرار گرفته است و پژوهشگران زیادی در سال‌های اخیر با تلاش برای تئوریزه کردن مفاهیمی نظیر حق به شهر، تولید فضا، زیست‌پذیری و سرزندگی کوشیده‌اند تا آنچه تحت عنوان زندگی شهری می‌شناسیم را دوباره باز زنده‌سازی کنند و حیات از دست رفته اجتماعی را در عرصه‌های عمومی شهرها به مردم باز گردانند در همین باره آنچه مبرهن است ذکر این نکته است که هدف همه این گفتمان‌ها

رفاه شهری را می‌توان بهبود کیفیت زندگی ساختار شهری دانست که بهبود کیفیت محیطی را نیز به‌مراه دارد و همواره به شکل گیری و ایجاد عدالت اجتماعی مدد می‌رساند، رفاه شهری با معیارهایی نظیر آزادی فعالیت، برابری، تنوع کاربران، تنوع کاربری‌ها و مشارکت شهروندان تحلیل می‌شود.

بنابراین توسعه و مناسب‌سازی فضاهای شهری، بستری است برای افزایش شاخص‌های رفاه شهری که با بهبود زیرساخت‌ها و توزیع متناسب و عادلانه تسهیلات و خدمات شهری تحقق پیدا می‌کند. بر این اساس رفاه شهری را می‌توان یکی از محورهای اصلی توسعه شهری دانست که افزایش کیفیت زندگی و رضایتمندی اجتماعی را امکان می‌دهد فضای شهری به عنوان ارتباط دهنده متقابل رفتارها و روابط، تعریف کننده هویت مکانی و دربرگیرنده فردیت اجتماعی انسانهاست و در این نگاه عرصه‌ای است جهت آزادی فعالیت شهروندان.

برابری در فضای شهری را میتوان برابری در دسترسی به اطلاعات و میزان تاثیر گذاری در فرآیند تصمیم سازی مربوط دانست. همچنین شانس برابر گروه‌های مختلف برای رسیدن به فضا، فعالیت در فضا، ماندن در آن، تماشای رویدادها در فضا، رجوع به فضا و انجام فعالیت‌های جمعی همه و همه مسائلی هستند که در ذیل عنوان برابری، قرار می‌گیرند. بنابراین مقصود از برابری در واقع برابری عملکردی و دسترسی همه مصرف‌کنندگان فضای شهری اعم از مرد و زن و کودک و سالخورده

جامعه‌شناسان در تعریف
چپستی فضای شهری آن را
ساختاری سازمان یافته، آراسته
و واجد نظم تعریف می‌کند که به
صورت کالبدی برای فعالیت‌های
انسان و به قواعد معین و روشنی
استوار است

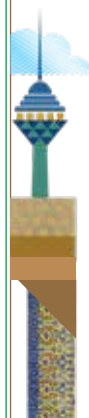
تسهیم عدالت در طرح های تفصیلی با محوریت شهروندان

وحیدرضا انارکی محمدی
شهردار منطقه ۱۲ شهرداری تهران

شهر پویا و زنده است و باید در قالب های مختلف شهرسازی، خدمات شهری، عمرانی و اجتماعی فرهنگی ورزشی بی وقفه تلاش هایی صورت گیرد تا نگاه به کلان شهر تهران به عنوان یک الگو در اذهان تحریف نشود، لذا تعاریف در دیدگاه ها به خصوص در محور توسعه شامل حمل و نقل عمومی، کاهش زمان صدور پروانه و رونق در ساخت و ساز، حفظ خط آسمان، کاهش زمان انتظار در توقفگاه مترو، افزایش سرانه های هفت گانه و... بایستی متفاوت باشد. زیرا همین شرایط در جغرافیای مختلف شهر تهران یکسان نیست و نیاز شهروندان نیز تقریباً متمایز است.

سوی دیگری عدالت محوری، توجه به مطالبه آیندگان در حفظ میراث تاریخی است. حصار ناصری که دستخوش تغییر شد، اما حصار صفوی با حساسیت ویژه ای در محدوده محلات امامزاده یحیی، بخش شمالی محله مولوی وجود دارد و الزامی برای حفظ و احیای خانه های واجد ارزش و تشویق مخاطبین حفظ بافت اصیل آجری در محلات فردوسی، دروازه شمیران و بهارستان است. اما پیش بینی ارائه تسهیلات به مالکینی که در سقف طبقات ۲ یا ۳، سعی در نگهداشتن بافت در محلات را دارند، الزامی است، چون کسر خدمات بلندسازی از میانگین هزینه های شهر تهران، جلوگیری از یک ضرر اجباری است که می تواند در بخش دیگری که میسر است، صرف شود.

تحلیلی بر عدالت اجتماعی در ساختار فضایی نواحی شهری و روستایی

محمد شبیری

شهردار منطقه ۱۵ شهرداری تهران

محیطی روستاها، بیکاری و مسئله اشتغال در نواحی روستایی، محرومیت در نواحی روستایی و نابسامانی نظام استقرار در روستاها و غیره. بدون شک مسائل و مشکلات ذکرشده، آشکارا گویای این واقعیت است که روستاها و روستاییان، در طول تاریخ، چندان مورد توجه جدی قرار نگرفته و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های روستایی نیز در رفع مشکلات روستاها چندان موفقیت‌آمیز نبوده یا فقط به رفع برخی مشکلات آن‌ها و آن‌هم در کوتاه‌مدت منجر شده است.

از شرایط و زمینه‌های تحقق عدالت‌گستری در مناطق روستایی ایران می‌توان به ایجاد اشتغال، آموزش، مشارکت، موانع و محدودیت‌های تحقق عدالت‌گستری در مناطق روستایی ایران، فقر، پرآکنده‌گی سکونتگاه‌های روستایی، نابرابری‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اشاره کرد. زمینه‌ها و شرایط عدالت‌گستری و همچنین موانع و محدودیت‌های عدالت‌گستری در برگزیده موضوعات گسترده و مختلفی است. از جمله عوامل نابرابری شهری و روستایی کشور نوع نگرش به ایجاد فرصت‌های شغلی است. ایجاد اشتغال شهری در سنوات گذشته چندین برابر اشتغال روستایی بوده که پیامدهای منفی در بر داشته است که این پیامدها لزوم توجه به اشتغال روستایی را ضروری می‌سازد.

این در حالی است که رفع مشکلات روستاها نیازمند یک دیدگاه یکپارچه و پایدار بلندمدت بوده که در آن به توانمند کردن پایدار روستاییان توجه ویژه‌ای داشته باشد. انتظار می‌رود در دهه متصف به عدالت و پیشرفت، شاهد توجه بایسته به مسائل و مشکلات مناطق روستایی کشور باشیم. به نظر می‌رسد، اندیشه راهبردی تهیه و تدوین الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، فرصت مناسبی را فراهم آورده تا با درس‌آموزی از تجارب گذشته، و نیز با اتکاء بر آموزه‌های دینی، به بازشناسی مسائل و مشکلات مناطق روستایی کشور پرداخته و با اتخاذ راهکارها و نیز تدوین برنامه‌های اقدام بهینه و عدالت‌محور، در جهت پاسخ‌گویی به این مسائل همت گماریم.

معیشت غالب و اصلی بیشتر روستاییان،

مبتنی بر فعالیت‌های کشاورزی بوده،

از این رو عدم رفع مشکلات و مسائل روستاها

باعث از بین رفتن کشاورزی و در نتیجه عدم

خودکفایی، و وابستگی به سایر کشورها را در

پی خواهد داشت

عدالت، اساسی‌ترین و محوری‌ترین اصل یک حرکت الهی است. ادامه کار همه انبیا و مصلحان بزرگ تاریخ است. تکیه بر عدالت به معنای یکسان‌بودن همه برخورداری‌ها نیست، به معنای یکسان‌بودن فرصت‌هاست، یکسان‌بودن حقوق است. بزرگ‌ترین مشکل بشر در دنیای امروز بی‌عدالتی است؛ امروزه کشور ما بیش از هر چیز دیگری تشنه عدالت اقتصادی است. با مطالعه آراء و اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ره)، به عنوان بنیان‌گذار نظام مقدس جمهوری اسلامی درمی‌یابیم که از منظر ایشان، مقوله عدالت‌گستری به عنوان یکی از ارکان و آرمان‌های نظام مطرح و همواره بر آن تأکید داشته‌اند. بنابراین در آغاز دهه چهارم عمر پربرتک نظام مقدس جمهوری اسلامی و در دهه عدالت و پیشرفت، ضرورت پرداختن به مقوله عدالت‌گستری، بیش از پیش بر همگان آشکار و اهمیت یافته است.

بدون شک، فقدان عدالت در اجتماع، باعث پیدایش تبعیض، ستم، فساد و عدم وفاق عمومی می‌شود و چنین جامعه‌ای از فضیلت وفاق و همبستگی فاصله می‌گیرد و به سوی گسست و اضمحلال پیش می‌رود. با این تفاسیل و با توجه به وجود راهبردهای مشخص جهت توسعه آتی اقتصادی و اجتماعی کشور (برنامه پنج‌ساله توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و همچنین سند چشم‌انداز ۲۰ ساله) جهت‌گیری‌های نظام به نحوی است که به سوی ایجاد تعادل بین نقاط شهری و روستایی حرکت می‌کند.

در این راستا پس از انقلاب اسلامی، سرمایه‌گذاری‌های بسیاری در مناطق روستایی صورت پذیرفته، برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌های فراوانی نیز به مرحله‌ی اجرا و بهره‌برداری رسیده است. از جمله مناطقی که همواره تشنه و خواستار عدالت بوده و در عین حال، هیچ‌گاه توجه و رسیدگی به مسائل و مشکلات آن‌ها در اولویت قرار نداشته، مناطق روستایی است. روستاییان در طول تاریخ و به‌دلیل متعدد، از اقبال محروم جامعه بوده و چهره کربه فقر، محرومیت، بی‌عدالتی و نابرابری همواره بر چهره آنان نمایان بوده و آن‌ها را آزرده است. معیشت غالب و اصلی بیشتر روستاییان، مبتنی بر فعالیت‌های کشاورزی بوده، از این رو عدم رفع مشکلات و مسائل روستاها باعث از بین رفتن کشاورزی و در نتیجه عدم خودکفایی، و وابستگی به سایر کشورها را در پی خواهد داشت.

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان برخی از مسائل و مشکلات روستاها و نواحی روستایی را بدین شرح برشمرد: فقر در نواحی روستایی، نابرابری در درون جامعه روستایی، مهاجرت‌های روستایی، تخلیه روستاها، آسیب‌پذیری

عدالت شهری، بایدها و نبایدها

غلامرضا شامی
شهردار منطقه ۲۰ شهرداری تهران

اوضاع و احوال مناطق روستایی، بیانگر وجود انواع بی عدالتی ها و نابرابری ها مرتبط با این مناطق است.

به طور کلی نابرابری های موجود در مناطق روستایی به دو دسته تقسیم می شود: نابرابری در درون جامعه روستایی و نابرابری در بین مناطق روستایی و شهرها. از جمله نابرابری های درون جامعه می توان به تفاوت در فرصت های زندگی که شامل تفاوت درآمدی، تفاوت در آموزش، تفاوت در امید به زندگی و تفاوت های جنسیتی اشاره کرد. شاید بتوان گفت تفاوت بین شهر و روستا که غالباً ناشی از سطوح متفاوت توسعه یافتگی است، در اثر بی توجهی به روستاها و تمرکز منابع و امکانات در شهرها ایجاد شده است. بدون شک این مسئله منجر به بروز انواع نابرابری بین مناطق شهری و روستایی شده است. در نواحی روستایی، سودآوری سرمایه گذاری بر روی نیروی انسانی، بیش از سرمایه گذاری بر روی نهادهای تولید و تأسیسات بوده است. مشارکت گسترده روستاییان و ایجاد همکاری بیشتر بین روستاییان و دولت امکان هدف گذاری واقعی برنامه ها، متناسب با منابع موجود و خواست های عمومی را فراهم می کند.

درصد جمعیت زیر خط فقر در جامعه روستایی ایران بیش از دو برابر جمعیت زیر خط فقر شهری است و این بیانگر تفاوت بین شهر و روستا و ضرورت گسترش عدالت در روستاها است. پراکندگی روستاها و توزیع نابرابر جمعیتی آن ها یکی از موانع محیطی خدمات رسانی به روستاها محسوب می شود. نابرابری و عدم توازن بین مناطق شهری و روستایی نتیجه اجرای سیاست های ناهمگون برنامه ریزی کشور در بیش از پنجاه سال گذشته است. این عدم تعادل در بررسی شاخص های توسعه ای مناطق شهری و روستایی کشور مشهود است.

عدالت فضیلتی است که تحول جوامع بشری به آن وابسته است. در تمامی حکومت ها، به ویژه حکومت های دینی گسترش عدالت یکی از ضروریات است. بر این اساس، حکومت دینی با فراهم آوردن زمینه عدالت گستری و از بین بردن فقر و تبعیض در جامعه و با ایجاد وسعت و گشایش در معیشت، رشد و کمال انسان را در امور مادی و معنوی فراهم می کند. عدالت نیازی انسانی و اجتماعی است که در روابط میان حکومت و مردم و رسوم و قراردادهای اجتماعی، قوانین و برنامه ها و همچنین در برخورد افراد با یکدیگر تبلور می یابد. یکی از شاخص های مهم در تعیین میزان توسعه یافتگی مناطق مختلف، توزیع مناسب امکانات و خدمات و بهره برداری بهینه از آن ها در هر پهنه است. شکاف عظیمی از حیث برخورداری از عدم تعادل امکانات و خدمات عمومی بین نقاط شهری و روستایی وجود دارد.

مسائلی مانند مهاجرت لجام گسیخته روستاییان به شهرها، گسترش حاشیه نشینی، گسترش بی رویه شهرها، مشکلات زیست محیطی، مسائل اجتماعی و روانی متفاوت و بالاخره تهدید استقلال اقتصادی و سیاسی کشور از نتایج محتمل نابرابری بین شهر و روستاست. در نتیجه از جمله اهداف مهم مدنظر در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، کاهش این نابرابری ها و تحقق بخشیدن به ایده "عدالت و پیشرفت" در تمام کشور و از جمله در مناطق روستایی است. بر این اساس، مقوله عدالت گستری که قاعدتاً درصدد محو یا حداقل کاهش این نابرابری ها است، ضرورت و چندی چون کم و کیف و نیز راهکارهای اجرایی این سیاست، به عنوان یک جریان اندیشه ای هم راستا با آرمان های دینی و نظام مقدس جمهوری اسلامی موضوعیت می یابد.

در این میان یک گام اساسی، شناسایی زمینه ها، موانع و محدودیت های تحقق این آرمان در کل کشور به ویژه در مناطق روستایی است. توسعه بدون عدالت امکان پذیر نیست و چنین توسعه ای اگر هم در کوتاه مدت حاصل شود، در درازمدت خسارت های جبران ناپذیری را تحمیل خواهد کرد. از این رو مقوله عدالت گستری به دغدغه عمومی بشریت امروز تبدیل شده است و تحقق عدالت اقتصادی - اجتماعی، هدف اساسی دولت های اسلامی به حساب آمده و به عنوان شاخص فعالیت های جامعه اسلامی به شمار می رود.

شناخت نابرابری ها و بی تعادلی ها در چارچوب محدوده های جغرافیایی مختلف (شهر و روستا) و در نتیجه پی بردن به اختلافات و تفاوت های موجود و سیاست گذاری در جهت رفع و کاهش نابرابری ها از وظایف اساسی متولیان توسعه مناطق به شمار می آید. در عین حال مطالعه سیر تاریخ و تحولات

دیدگاه

تمرکز دایمی نقطه آغاز تحقق عدالت شهری

البته برما پوشیده نیست که ایجاد عدالت شهری و تقسیم خدمات در شهر بسیار کار سخت و زمانبری است. ایجاد یک فضای جدید شهری با قابلیت‌های رفاهی برای شهروندان قطعاً جذابیت خاصی برای مدیریت‌های کسب‌وکار خواهد داشت و دقیقاً پیوند این دو امر رونق خاصی به آن پهنه می‌بخشد. بازار کسب‌وکار همواره در تحلیل موقعیت‌ها و جذب سرمایه چه از نوع انسانی و چه مالی نمره قابل قبولی را در سطح جوامع به خود اختصاص داده و موجب ایجاد کانون‌های جمعیتی شده است.

علی‌احمال یکی از مهم‌ترین مأموریت‌های مدیران شهری بهره‌وری از این قابلیت بازار است که با ایجاد جذابیت‌های مورد نظر بازار، اعتماد آنان را جلب کند.

همان‌طور که اشاره شد، استمرار در تصمیمات و داشتن سندهای جامع لازمه طرح‌های عدالت شهری است. به‌عنوان مثال: بوستان ولایت یا مجموعه شهرآفتاب با مساحت بسیار گسترده و با هزینه‌های بسیار بالا راه‌اندازی و درپچه‌ای برای ایجاد عدالت شهری شد که البته با تغییرات مدیریت شهری و عدم وجود سند چشم‌انداز و مطالعه‌شده مدقن، به خرابه‌هایی تبدیل شد که هر روز زوال خود را نزدیک‌تر می‌بیند. امید است مجموعه‌هایی همچون مرکز مطالعات شهری با اتکاء به دانش پژوهشگران، محدودیت‌های شهری را کاهش داده و به عدم تمرکز خدمات کمک شایانی کنند.

یکی از مشکلات عدیده شهر تهران تمرکز خدمات در نقاط خاص شهری است که این امر موجب آسیب‌های جدی به شهر و کاهش چشمگیر سطح رفاه شهروندی شده است. به‌طور مثال مسئله تمرکز خدمات اداری و آموزشی در مرکزیت شهر تهران که پدیدآورنده آلودگی‌های ترافیکی، زیستی، اجتماعی و... است، همواره دغدغه جدی مدیران دوره‌های مختلف شهری و شهرداری بوده است که منتج به تصمیمات محدودکننده و گاه‌ها بحران‌زا شده است؛ به‌شکل نمونه طرح ترافیک کنونی شهر، خود باعث یک دغدغه اجتماعی است که با واکنش‌های ناآرامی موجب برهم‌زدن نظم شهری می‌شود. مشهود است که این پایه غلط باعث شده مدیران در هر دوره به‌دنبال راه‌حلی برای نظم‌دادن به آن باشند؛ ولیکن با توجه به تدوین مورد بحث در ابتدای اجرای طرح، مجدد به نقطه مطلوب نخواستند رسید و به‌صورت کلی هرگونه محدودیت غیرفنی در شهر می‌تواند منشاء مشکلات آتی باشد.

حال این مسئله اکنون در منطقه ۲۲ تهران در حال شکل‌گیری است. در صورتی که همچنان راه زیادی تا به‌هدف‌رسیدن منطقه به‌عنوان قطب گردشگری باقی است؛ مشکلات خاص این منطقه که نتیجه سیاست‌های پایه‌گذاری‌شده در دوره‌های قبلی بوده، باعث تغییرات متعدد مدیران آن شده است که بازهم عدم مطالعه دقیق مسائل به منزله داروی آرام‌بخش موقت برای آن پهنه سرزمینی است.

مجتبی فتحی

شهردار ناحیه ۳

منطقه ۱۳

شهر تهران

عدالت شهری و روستایی در مواجهه با مدیریت بحران و سوانح طبیعی در ایران

ستاره صادقی
مدیر ارتباطات
و رسانه سازمان
مدیریت بحران
شهرداری تهران

محرومانه و روستاهای دورافتاده دسترسی کمتری به منابع و خدمات لازم در مواقع بحران دارند.

به منظور تحقق عدالت شهری و روستایی در مدیریت بحران و سوانح طبیعی، لازم است که دولت و نهادهای مرتبط از جمله سازمان‌های امداد و نجات، سازمان‌های شهرداری و دهیاری، به توزیع منابع و خدمات به‌شکلی منصفانه و مؤثر پرداخته و همچنین نسبت به تعامل بیشتر با جوامع محلی و ایجاد آگاهی در میان مردم اقدام کنند.

رویکردهای جدید برای تحقق عدالت در مدیریت شهری و روستایی معمولاً با به‌کارگیری فناوری‌های نوین و تغییر الگوهای مدیریتی ارتباط دارند. انفعال مشارکت‌های شهروندی، ایجاد شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری، و به‌کارگیری اطلاعات جغرافیایی و داده‌های مدیریتی از جمله ابزارهایی هستند که می‌توانند به تحقق عدالت شهری و روستایی کمک کنند. در پایان، این نکته است که ایران ششمین کشور بلاخیز جهان، چهارمین کشور از لحاظ بروز بلایای طبیعی در آسیا و به‌علت ثبت ۱۰۸ مورد زلزله بزرگ طی سه دهه گذشته، سومین کشور زلزله‌خیز جهان است و در بین ۱۰ کشور زلزله‌خیز دنیا قرار دارد. از این‌رو نیاز به یک رویکرد سیاستی برنامه‌ریزی‌شده، شفاف و اجرایی برای تضمین عدالت در مدیریت بحران هنگام وقوع سوانح طبیعی دارد. این موضوع می‌تواند به توسعه پایدار و مقابله با چالش‌های آتی کمک کند و نقش مهمی در ایجاد جوامع تاب‌آور و پایدار داشته باشد.

یکی از مسائل حیاتی که در سال‌های اخیر به‌خصوص در ایران اهمیت بیشتری یافته، موضوع مدیریت بحران و سوانح طبیعی است. سوانح طبیعی همچون زلزله، سیل، خشکسالی، حریق و بسیاری موارد دیگر به‌سرعت به چالش‌های بزرگی برای شهرها و روستاها تبدیل شده‌اند.

از طرفی یکی از مسائل کلان مدیریت شهری، توجه به عدالت شهری است. عدالت شهری به توزیع عادلانه منابع و خدمات شهری میان اقشار مختلف جامعه اشاره دارد. مسائلی مانند دسترسی به آب، انرژی، مسکن، حمل‌ونقل عمومی، آموزش و خدمات بهداشتی در این زمینه اهمیت دارند. برای دستیابی به عدالت شهری، لازم است توزیع این منابع و خدمات به‌شکلی منصفانه اتفاق بیفتد.

عدالت شهری و روستایی در موقعیت‌های طبیعی و اجتماعی مختلف تأثیر متفاوتی می‌گذارد. در شهرها، نیازمندی‌های عمومی و دسترسی به خدمات در مواقع بحران بسیار بیشتر است و نیاز به برنامه‌ریزی دقیق‌تر و توزیع عادلانه‌تر وجود دارد. در مقابل، روستاها نیز به‌عنوان مکان‌های مستقل وابسته به منابع محلی، نیاز به حمایت بیشتری در مواقع بحران دارند.

ایران در طول تاریخ به‌عنوان کشوری لرزه‌خیز شناخته شده و به‌واسطه وقوع زلزله‌های مختلف و سوانح طبیعی تجربیات بسیاری کسب کرده است، اما در این فرایند، نقض‌هایی در عدالت شهری و روستایی نمایان شده‌اند. برخی مناطق

شناسایی مولفه های اثرگذار بر رفتار عابر پیاده در عبور از گذرگاه های عرضی

مهدی رمضانی
معاون فنی و مهندسی
سازمان مشاور فنی
مهندسی شهر تهران

با وجود آنکه گسترش خودرومحوری اغلب جوامع شهری را با مشکلات عدیده مواجه ساخته است، اما بازپسگیری مجدد خیابان ها از خودروها و بازگرداندن آنان به عابرین کار راحتی بنظر نمی رسد. مخصوصا که اکنون مخاطبین مردمی هستند که برای کوتاهترین سفرهای درون شهری خود نیز به به تردد با خودرو روی آورده اند. اگرچه طی این سالها تجهیزات تسهیلات مختلفی در جهت افزایش اقبال عمومی به پیاده روی طراحی گردیده اند، اما بررسی های نشان می دهد همچنان این ادوات در جلب رضایت عمومی ناموفق بوده اند. از اینرو شناسایی عواملی که از نظر روانی جلب و ترغیب شهروندان به پیاده مداری را گسترش می دهند و همچنین تشخیص تفاوت های میان گروه های مختلف مردم مورد توجه است. بررسی آماری در سطح شهر تهران بر اساس الگوی تحلیل عاملی نشان می دهد که بطور کلی از نظر روحی شش مولفه حس خوب یا نگرش مثبت، آسایش برآمده از کیفیت طراحی، رعایت و اهتمام به قانون، فاصله، ترس و اضطراب درونی و همگروهی در ادراک عابر از مطلوبیت تردد در معبر تاثیر گذار اند. متاسفانه آنچه در فضای شهری کشورهای صنعتی بیشتر مورد توجه قرار می گیرد، گسترش راه ها و معابر شهری در جهت تسهیل و تسریع تردد خودروها می باشد. علاوه بر مسائل و بحران های زیست محیطی که گریبان گیر شهرهای شلوغ شده اند، تسهیل تردد با وسایل نقلیه بطوری که امروزه برای جابجایی در کوچکترین مسافت ها نیز مورد توجه افراد است، منجر به آن شده که کم تحرکی به عنوان چهارمین عامل مرگ و میر توسط سازمان بهداشت جهانی شناسایی شود.

از این رو در سالهای اخیر ارائه راهکارهایی در جهت تشویق شهروندان به پیاده روی به عنوان یکی از سیاست هایی که می تواند افزایش تحرک شهروندان در جامعه را با خود به همراه داشته باشد مد نظر سیاست گذاران شهری قرار گرفته است. راهبردی که علاوه بر ارتقاء وضع بهداشت عمومی، حفظ ذخایر سوختی تجدید ناپذیر و بهبود وضع محیط زیست را به دنبال خواهد داشت. در عین حال تفاوت های رفتاری، فرهنگی، تفاوت ها در گسترش شهری که طی این سال ها اتفاق افتاده

است می طلبد که به فراخور هر جامعه و منطقه ای سیاست خاصی در جهت دستیابی به هدف غایی پیاده مداری شهرها پیگیری شود. کما اینکه در بسیاری از نقاط شهری شاهد تعبیه و نصب انواع تجهیزات با سرمایه های بالایی هستیم که اگرچه هدف آنها تسهیل شرایط تردد عابرین پیاده بوده اما در عمل فاقد کارایی مناسب بوده و نتوانسته اند بازدهی مد نظر را داشته باشند. مسئله اصلی که زمینه دغدغه اکثر پژوهشگران است بررسی مولفه هایی است که عابرین پیاده در عبور و مرور پیاده خود به آنها دقت نظر دارند. در واقع پرسش به این سوال که اگر قصد به تشویق شهروندان به فعالیت پیاده در سطح شهرها داریم، مقتضی است در جایگاه برنامه ریزان حمل و نقل شهری به تامین و ارضای چه مولفه هایی توجه شود. عواملی که در جذب و ترغیب و یا بالعکس در دفع و دلسرد کردن شهروندان نسبت به پیاده روی در معابر شهری تاثیر گذار اند چه مواردی بوده و عابرین در گروه های سنی و جنسی متفاوت تا چه حد به هر کدام از آنها حساس و دقیق هستند. بنظر می رسد اصلی ترین دلیل موفق نبودن بسیاری از طرح های شهری عدم درک درست از رفتارهایی است که از عابران پیاده سر می زند. امید آن می رود که در سایه شناسایی این مولفه ها و ارائه راهبردهای پیشنهادی بتوان قدم های استوار تری در جهت گسترش شهرهای پیاده مدار برداشت. به طور کلی ملاحظات موارد زیر جهت شناسایی مولفه های اثرگذار بر رفتار عابر پیاده در عبور از گذرگاه های عرضی بسیار اهمیت دارد.

- ۱- بررسی تفاوت های رفتاری عابرین پیاده به تفکیک سن
 - ۲- بررسی تفاوت های رفتاری عابرین پیاده به تفکیک جنسیت
 - ۳- گروه بندی افراد جامعه آماری با توجه به رفتارهای مشترک ترافیکی
 - ۴- شناسایی مولفه های اثر گذار بر درک عابرین پیاده از مطلوبیت عبور از عرض معبر
 - ۵- ارائه راهکارهایی جهت ارتقاء کیفیت پیاده روی در معابر
- کلمات کلیدی: عابر پیاده- تحلیل عاملی اکتشافی- تهران- پیاده روی- تسهیلات

عدالت افقی در مدیریت شهر

سیدامیر حسین ساداتی
معاون امور اجتماعی
و فرهنگی شهرداری
منطقه ۱۲ شهر تهران

تشکیل مجمع نخبگان و افراد تأثیرگذار) ایجاد حس تعلق خاطر و انسجام محله‌ای (برقراری ارتباط متقابل نسل‌های قدیم با نسل جدید، ایجاد شرایط ماندگاری ساکنان بومی در محله و ایجاد دافعه برای مهاجرت از محله) ازجمله راهکارهای به‌کارگیری مشارکت مردم و اجرای «حکمروایی خوب شهری» است.

«هنری فایول» می‌گوید: «مدیریت هنری است که از طریق مردم انجام می‌شود». شفاف‌بودن، پاسخ‌گویی و جلب مشارکت مردمی در اداره شهر ازجمله ابعادی هستند که باعث گسترش عدالت می‌شوند و بنابراین عدالت با مدیریت درست و کارآمد امکان‌پذیر است. ایجاد یک شهر «عدالت‌محور» یعنی برقراری شرایطی که شهروندان در مسیری قرار بگیرند که اقدامات لازم برای بهبود زندگی خود را بتوانند انجام بدهند و احساس «برقراری عدالت» را درک کنند و نابرابری در ارائه خدمات و نظام نابرابر توزیع منابع وجود نداشته باشد. عدالت محیطی و جامعه سلامت‌محور، خدمات شهری، خدمات تفریحی و فضای سبز، عدالت زیست‌محیطی و توسعه پایدار، تسهیلات عمومی شهری، و... ازجمله مواردی هستند که مردم یک جامعه انتظار دارند به‌شکل برابری دریافت کنند. در واقع شهر عدالت‌محور شهری است که حقوق تمام افراد یکسان رعایت شود و همان‌طور که «لوسی» می‌گوید «عدالت افقی» در مدیریت شهر مدنظر قرار بگیرد و توزیع خدمات بر اساس ارائه خدمات به آحاد جامعه باشد.

عدالت ازجمله مهم‌ترین و بارزترین اصول زندگی انسان بوده و افزایش عدالت و آگاهی به حقوق انسانی از دغدغه‌های اندیشمندان محسوب می‌شود. امروزه وقتی از عدالت شهری و روستایی سخن به میان می‌آید، می‌توان کلیدواژه‌هایی همچون کارآمدی، کیفیت زندگی و سرزندگی شهری را که از قضا اهداف اصلی مدیریت شهری نیز هستند، به کار برد و درباره هریک گفت‌وگو کرد.

توسعه اجتماعی و نظام توزیع خدمات اجتماعی و فرهنگی مبتنی بر عدالت باید در اولویت اداره شهر باشد و آن‌چنان که لینچ می‌گوید: عدالت روشی است که از طریق آن هر نوع سود و زیان بین افراد توزیع می‌شود. بنابراین نظام توزیع خدمات اجتماعی و فرهنگی ازجمله دسترسی به زیرساخت‌های ورزشی، فرهنگی، اقتصادی، آموزشی، فضای سبز و... باید مبتنی بر عدالت و بر مبنای تمام اقشار جامعه باشد. اجرای عدالت در شهرها و روستاها باعث ایجاد «حکمروایی خوب شهری» می‌شود که خود از عدالت‌محوری منتج می‌شود. مشارکت، عدالت و اثربخشی از ابعاد حکمروایی شهری هستند که گویای ارتباط متقابل و سازنده دولت-مردم است. در سطوح پایین‌تر، برقراری عدالت در مدیریت شهری باعث ایجاد پیوند دوجانبه از یک سو پیوند «مردم-مدیریت شهری» و از سوی دیگر پیوند «مردم-مردم» می‌شود.

«امام علی علیه‌السلام» در خصوص برقراری عدالت در حکمت ۴۷۶ نهج‌البلایه «برپایی حق را عامل عزتمندی، پایداری دین، اصلاح روزگار و دوام حکومت بیان می‌فرماید. از این سخن امام علی می‌توان نتیجه گرفت که برپایی عدل و عدالت باعث دوام دولت می‌شود و مدیران شهری نیز می‌توانند در سطح اداره شهر از این سخن بهره ببرند و با عدالت‌محوری رضایت شهروندان را جلب کنند.

ارائه خدمات عمومی، رفاه و کیفیت زندگی، رضایت از زندگی، امید به زندگی، دسترسی به منابع و... تعامل مردم را با مدیران و جامعه افزایش می‌دهد و در سطح محلی، امکان ایجاد محلات «جامع‌محور» و مبتنی بر «توسعه محله‌ای» را فراهم می‌کند. «مقام معظم رهبری» در خصوص ارائه خدمات بر مبنای عدالت می‌گویند: «ما کارهای گوناگون (رفاه، سازندگی، توسعه) را برای قسط و عدل می‌خواهیم، برای اینکه در جامعه عدالت برقرار شود، همه بتوانند از خیرات جامعه استفاده کنند و عده‌ای محروم و مظلوم واقع نشوند. در محیط قسط و عدل است که انسان‌ها می‌توانند رشد کنند، به مقامات عالی‌تری برسند و کمال انسانی خود را به دست آورند. قسط و عدل یک مقدمه واجب برای کمال نهایی انسان است».

بنابراین توزیع عادلانه امکانات شهری (مانند دسترسی همه شهروندان به خدمات حمل‌ونقل عمومی) پذیرش نظرات شهروندان در اداره شهر (مانند سالنامه‌های شهری همچون ۱۸۸۸) توسعه مهارت‌های محله‌محوری جهت جلب مشارکت شهروندان (مانند فعالیت سراهای محلات) به‌کارگیری ظرفیت‌های محلات (مانند

مورفولوژی شهر و بازتوزیع امکانات در راستای اجرای عدالت شهری

بیان مسئله

هادی قیصریان فرد
مدیر مطالعات اجتماعی
شهرداری منطقه ۲۱
شهر تهران

فضای جغرافیایی، ویژگی‌های جمعیتی و فرهنگی متفاوت، وضعیت اقتصادی و معیشتی هر محله در کلان‌شهر تهران باعث تخصیص نابرابر امکانات و خدمات شهری و در نتیجه کاهش عدالت شهری شده است.

بنابراین با توجه به واقعیات موجود، مدیریت شهری باید برای مورفولوژی شهر و بازتوزیع امکانات و ارتقاء سطح کیفی زندگی ساکنین نواحی مختلف کلان‌شهر تهران، یک الگوی جدید طراحی و ترسیم کند. بدین منظور ابتدا باید ریخت شهری و روند شکل‌گیری محلات را شناسایی کرد و در مرحله بعد، می‌توان بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از سطح شاخص‌های کیفیت زندگی شهروندان در محلات، یک الگو مناسب از کیفیت زندگی ساکنین در محلات را در قالب ۵ خوشه؛ «کاملاً برخوردار، برخوردار، نسبتاً برخوردار، کمتر برخوردار و نیازمند مداخله» طراحی کرد تا محلات رتبه‌بندی و سنجیده بشوند. این راهبرد باعث می‌شود تخصیص امکانات و خدمات شهری به‌صورت عادلانه توزیع شود و در نتیجه موجب رضایت شهروندان از محل سکونت، توزیع مناسب منابع، افزایش رفاه مردم و نیز افزایش اعتماد به مدیریت شهری و بالارفتن میزان مشارکت شهروندان در اجرای برنامه‌های عمرانی، فرهنگی و اجتماعی و در نهایت توسعه یافتگی و عدالت شهر می‌شود و مهم‌تر اینکه قابلیت زیست‌پذیری محلات را افزایش خواهد داد.

نکته تکمیلی آنکه هر یک از محلات (۳۵۴ محله) شهر تهران بر

اساس مطالعات و بررسی میدانی و همچنین ویژگی‌های موجود، می‌تواند در قالب یکی از خوشه‌بندی‌های زیر قرار بگیرد:

- خوشه اول: محلات توسعه‌یافته و کاملاً برخوردار از نظر امکانات و کیفیت زندگی
- خوشه دوم: توسعه‌یافته و برخوردار
- خوشه سوم: متوسط و در حال توسعه
- خوشه چهارم: کم‌برخوردار یا کمتر توسعه‌یافته
- خوشه پنجم: توسعه‌نیافته و نیازمند مداخله

پیشنهادهای

■ پایش میدانی محلات و تهیه بانک اطلاعاتی از محلات شهری شامل: (وضعیت معیشتی- بهداشتی و درمانی- آموزشی- ورزشی، امنیت- حمل‌ونقلی- فضای سبز- فرهنگی، اجتماعی، فروشگاه‌ها- تراکم جمعیتی و...)

■ تشکیل کارگروه‌های تخصصی توسط شورای سیاست‌گذاری جهت بررسی مشکلات هر محله؛ اعضای این کارگروه توسط شهرداران مناطق ۲۲گانه و نمایندگان مرکز مشخص خواهند شد.

■ پیشنهاد برنامه‌های مداخله‌ای برای محلاتی که به‌لحاظ امکانات و کیفیت زندگی مطلوب در سطح پایینی قرار دارند و نیازمند سهم بیشتری از میزان توسعه‌یافتگی و اجرای عدالت شهری هستند.

■ تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در مدیریت کلان‌شهری برای توزیع امکانات و خدمات شهری و در نهایت برقراری و اجرای عدالت شهری در سطح محلات کلان‌شهر تهران

برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم، جعبه‌ابزار توسعه و عدالت شهری

حمید مهری‌اربط
معاون برنامه‌ریزی
و سرمایه انسانی
شهرداری منطقه ۲۲
شهر تهران

علمی سیستم‌ها و پارادایم برنامه‌ریزی راهبردی که توسعه پایدار، گسترش عدالت اجتماعی و تقویت مشارکت همگانی را دنبال می‌کند. مختصات پارادایم‌های برنامه‌ریزی توسعه در ارتباط با نوع مشارکت مردم در برنامه‌ریزی‌ها به شرح جدول زیر قابل‌ارائه است:

با نگاهی به جدول پارادایم‌ها می‌توان گفت هرچه نقش انسان کنشگر به‌عنوان مشارکت‌کننده در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری فعالانه‌تر باشد، ماهیت حکمرانی به‌سمت شفافیت پیش می‌رود و روش‌های منسوخ قیّم‌آبانه و تنظیم‌گرایانه مدیریت شهری کاهش می‌یابد و تغییردهندگی و تکامل بخشی را به همراه خواهد داشت. همچنان که در جدول نیز مشهود است، ماهیت حکمرانی در برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم یک حکمرانی شبکه‌ای و گفت‌وگومحورانه است و رابطه مدیریت شهری با شهروندان، کنشگری فعال به‌عنوان سوژه‌های خلاق و آزاد اجتماعی است. غایت برنامه‌ریزی در برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم فراتر از شهروندسازی و رشد اقتصادی است و به‌دنبال توسعه انسانی (HDI | Human Development Index) است.

کلام آخر اینکه در دنیای متکثر کنونی، عدالت بدون توجه به تفاوت‌ها و مشارکت‌های مردمی امکان‌پذیر نیست. افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های شهری و تشویق به مشارکت مدنی، از مهم‌ترین عوامل گسترش بهره‌اجتماعی و تقویت اعتماد متقابل شهروندان و مسئولان شهری است. مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های شهری، باورپذیری طرح‌های عمرانی، توسعه‌ای و خدماتی را تضمین، و فرایند اعتمادسازی را تسریع می‌کند و در کنار آن نیز کارایی را بالاتر خواهد برد که ثمره دخیل‌کردن مردم در برنامه‌ریزی عدالت شهری است.

ادبیات مربوط به مشارکت، فضیلت‌های جامعه مدنی و آگاهی‌های عمومی درمورد موضوعات متنوع را در خود گرد آورده است و در کشورهای درحال توسعه نیاز به مشارکت امری بسیار واقعی و جدی است. برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم مشارکت را تقویت می‌کند و عدالت اجتماعی را با دخیل کردن اقشار مختلف مردم و گروه‌های کنار گذاشته شده ارتقا می‌بخشد و مشخصاً به افراد کمک می‌کند تا شهروندان بهتری شوند؛ برای تحقق مشارکت حداکثری نیازمند برنامه‌ریزی‌های مشارکتی در اداره امور هستیم، برنامه‌ریزی‌های مشارکتی به‌ویژه برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم، بخشی از تلاش بزرگ برای گسترش و عمق‌بخشیدن به دموکراسی واقعی به شمار می‌روند. پاسخگویی به احتیاجات امروزی و گام‌نهادن در مسیر توسعه و عدالت شهری، مستلزم اداره شهرها بر پایه مشارکت آگاهانه شهروندان و برنامه‌ریزی مشارکتی توسط خود مردم است؛ حق تعیین سرنوشت مردم به دست خودشان که از حقوق طبیعی و خدادادی آن‌هاست و مورد پذیرش همگان قرار گرفته است. در واقع مشارکت یکی از الزامات زندگی شهری است و هنگامی محقق می‌شود که شهروندان از یک شهروند عادی به یک شهروند مسئولیت‌پذیر و مشارکت‌پذیر تبدیل شوند. نظریه‌های برنامه‌ریزی در جهان امروز بیش از گذشته به استفاده از روش‌های مشارکتی تأکید دارد. در یک چشم‌انداز کلی می‌توان از سه پارادایم یا نظریه اصلی در برنامه‌ریزی شهری نام برد که عبارتند از: پارادایم برنامه‌ریزی جامع یا برنامه‌ریزی عقلانی با اهداف کلان شامل توسعه کلان اقتصادی، سازماندهی کالبدی و طرح‌های کالبدی ملی و منطقه‌ای و طرح‌های جامع و تفصیلی؛ پارادایم برنامه‌ریزی سیستمی با مبانی فکری و اجتماعی نگرش سیستمی به جهان و مدیریت

انواع پارادایم‌ها مختصات پارادایم‌ها	برنامه‌ریزی برای مردم	برنامه‌ریزی با مردم	برنامه‌ریزی به‌وسیله مردم
ماهیت حکمرانی	حکومت مدنی	حکمرانی مشارکتی	حکمرانی شبکه‌ای
مداخله مدیریت شهری	قیّم‌آبانه	تنظیم‌گرایانه	گفت‌وگومحور
ایدئولوژی برنامه‌ریزی	ناسیونالیسم و رفاه	توسعه	دموکراسی
غایت برنامه‌ریزی	ملت‌سازی	رشد اقتصادی	توسعه انسانی
ابزار اجرا	بوروکراسی دولتی	بازار و سمن	فناوری‌های ارتباطی و رسانه‌ها
نگاه به شهروندان	سوژه مدرن شهروند فاضل	ابزار توسعه	سوژه خلاق و آزاد اجتماعی
رابطه مدیریت شهری شهروندان	وفاداری شهروندان	مشارکت داوطلبانه شهروندان	کنشگری فعال شهروندان
نقش فرهنگ در حکمرانی	ابزاری در خدمت امر سیاسی	ابزار توسعه اقتصادی	به‌مثابه غایت حکمرانی

بودجه ریزی مشارکتی و تحقق عدالت شهری

سید مهدی حسینی
رئیس اداره برنامه و
بودجه، شهرداری
منطقه ۲۲ شهر تهران

بودجه بندی مشارکتی نوعی واگذاری سیاست گذاری به شهروندان است که در آن مردم عادی از طریق فرایند مشورت و تصمیم گیری دموکراتیک تصمیم می گیرند که بودجه شهرداری یا بودجه عمومی چگونه و به چه چیزی تخصیص یابد. بودجه بندی مشارکتی به شهروندان یا ساکنان یک محله اجازه می دهد تا پروژه های عمومی را بشناسند، مورد بحث قرار داده و اولویت بندی کنند. دولت های محلی از اعضای جامعه و ذی نفعان مربوطه می خواهند که به آن ها کمک کنند تا مشخص شود کدام یک از حوزه های اجتماعی، مشکلات یا فرصت های موجود در شهر باید سهمی از بودجه شهر را به خود اختصاص دهند، چه مقدار از بودجه باید به آن موارد اختصاص داده شود و کدام یک از این موضوعات در اولویت بالاتری قرار می گیرند.

بررسی تجربه موفق شهرهای جهان در پیاده سازی و عملیاتی کردن مدیریت مشارکتی در شهرها، نشان دهنده تأثیر گذاری حداکثری اتاق های مشورتی محلی است که توانسته اند بخشی از جذاب ترین و خلاقانه ترین ایده ها را برای ارتقای کیفیت زندگی شهری در یک محله ارائه دهند؛ ایده هایی که بعدها و پس از اجرای موفق در سطوح کلان تر و در سایر محله ها به کار گرفته شده است. اگر ما به دنبال تقویت مشارکت واقعی مردم در امور شهری باشیم باید در سطوح محلی فرصت و زمینه برای مشورت همه جانبه به گونه ای محقق شود که نظرها و دیدگاه های شهروندان در اجرای طرح و برنامه ها نه تنها شنیده، بلکه به کار گرفته شود.

در تصمیم گیری مشارکتی، تصمیم گیری های یک محله یا منطقه، به مردم همان محله و منطقه واگذار خواهد شد و این مردم یک محل هستند که اولویت های هزینه ای خود را مشخص می کنند. واگذاری امر سیاست گذاری شهری به شهروندان در بودجه ریزی مشارکتی از جمله اهداف مدیریت شهری است که بخشی از فرایند پیاده سازی بودجه ریزی مشارکتی در شهرداری تهران تحت عنوان طرح «من شهردارم» در سال گذشته اجرا شد و پروژه هایی که مردم در این طرح اولویت بندی کردند، ۱۰ درصد بودجه سرمایه ای شهرداری تهران در سال ۱۴۰۲ را تشکیل می دهد و به نوعی می توان گفت ۱۰ درصد بودجه سرمایه ای شهرداری در سال جاری با مشارکت مردم تدوین شده است.

«طرح رصد» و «من شهردارم» که در راستای عملیاتی شدن بودجه ریزی مشارکتی انجام شد، اعمال نظرات شهروندان در اجرای طرح های شهری است و به سیاست گذاران امکان انتخاب آگاهانه تر را می دهد؛ این اقدام تمرینی برای پاسخگوبودن و شفافیت است و مدیریت شهری را نسبت به نیازها و اولویت های شهروندان، متعهدتر و مسئول تر می کند. بودجه ریزی مشارکتی فوایدی همچون افزایش مشارکت اجتماعی، مسئولیت پذیری، کارایی، عدالت، کیفیت خدمات شهری، نظارت مردمی و دموکراسی و ثبات در تأمین منابع مالی را به دنبال دارد.

بودجه ریزی مشارکتی می تواند موانع بین مدیریت شهری و شهروندان را از بین برده و درک مشترک و ارتباطات بین آن ها را بهبود بخشد و سازمان های محلی جامعه مدنی را تقویت کند. بودجه ریزی مشارکتی می تواند منتهی به درآمد اضافی برای توسعه محلی شود. در حالت کلی مکانیسم های مشارکتی می توانند پیامدهای توسعه را بهبود بخشند و به تحقق عدالت اجتماعی کمک کنند.

باین حال، تقویت مشارکت گسترده و قابل توجه دشوار است و مهار چالش ها و مسائل آن توسط مدیریت شهری بسیار مهم است زیرا فرایندهای مشارکتی ریسک گرفتار شدن در چنگال گروه های ذی نفع را دارد و ممکن است این فرایند در آینده در تصرف و تسخیر گروه های ذی نفع در آید و دچار ماهیت انحصارگرایی یا نخبه گرایی شود و تنها ظاهری مشارکتی داشته باشد و می بایستی مراقب گروه های به حاشیه رانده شده باشیم تا صدای آن ها نیز شنیده شود و همچنین عوامل تأثیر گذار دیگری همچون تمرکز بر کارهای عمومی خاص، وابستگی مشارکت کنندگان به مدیریت شهری، نقش برنامه ریزی بلندمدت در برنامه ریزی مشارکتی و دستکاری های دیگر عدالت اجتماعی را تحت تأثیر قرار می دهد و از عدالت واقعی فاصله می گیرد. استفاده از تریبون های بودجه ریزی مشارکتی تأثیر بسیاری در جلب مشارکت شهروندان دارد اما چنین تریبون هایی ممکن است به عنوان یک ارزش نمادین جذاب باشد.

امید است مدیریت شهری با دقت نظر بیشتر در چالش ها و درس آموخته های حاصل از «طرح رصد» و طرح «من شهردارم» تجارب کشورهای مختلف، نتایج پژوهش ها و مطالعات موردی محلی را مورد واکاوی و مطالعه قرار دهد، زیرا بی شک چالش پیش روی همه برنامه های توسعه و مشارکتی قرار دارد و شناخت و پیشگیری تسهیلگر ادامه مسیر و تحقق اهداف است.

«طرح رصد» و «من شهردارم» که در راستای عملیاتی شدن بودجه ریزی مشارکتی انجام شد، اعمال نظرات شهروندان در اجرای طرح های شهری است و به سیاست گذاران امکان انتخاب آگاهانه تر را می دهد؛ این اقدام تمرینی برای پاسخگوبودن و شفافیت است و مدیریت شهری را نسبت به نیازها و اولویت های شهروندان، متعهدتر و مسئول تر می کند

چالش‌ها و مخاطرات پیش روی مشارکت شهروندان مانع تحقق عدالت

مهدی زارعی
مدیر دفتر معاونت
برنامه‌ریزی و سرمایه
انسانی، شهرداری
منطقه ۲۲ شهر تهران

برای حل مسائل و چالش‌های موجود می‌توان به راهکارهایی به شرح زیر اشاره کرد:

- برنامه‌ریزی نه به‌عنوان یک بخش که به‌عنوان یک رویکرد و یک منظر برای نزدیک‌شدن به پدیده‌ها پرنگ‌تر شود.
- مدیریت شهری به برنامه‌ریزی با و توسط مردم با جدیت بیندیشد.
- رویکرد برنامه‌ریزی برای مردم پایدار باشد.
- تغییرات باید در سطح رویکردها بوده و اصلاح ساختارها و وضع مقررات جدید یا زدودن مقررات پیشین نیز در خدمت تحقق رویکردهای تحولی بیاید.
- تقویت فرهنگ مناسب در حوزه مشارکت.
- تقویت ابزارهای کارآمد و میل جمعی مشارکت
- مدیریت شهری لازم است ابزارهای مناسب و اثربخش مشارکت را برای شهروندان فراهم کند.
- تلاش برای افزایش اعتماد و اطمینان مردم به دستگاه‌های متولی
- تقویت محله‌محوری و ایجاد تیم‌های قوی مشارکتی از میان مردم
- فراهم کردن بسترهای کافی مشارکت مردمی و سازوکار مناسب آن
- ایجاد مدیریت یکپارچه
- فراهم کردن امکانات و منابع کافی برای اجرای مأموریت‌ها

در نوشتار حاضر چالش‌ها و مخاطرات برنامه مشارکت مردم از منظر کشف مسئله از مردم یا با مردم، مشارکت مردم در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، در ترویج و تبیین مسائل، در اجرای مأموریت‌ها و مشارکت مردم در نظارت مورد بررسی قرار گرفته است و برای هریک انواع مشارکت، چالش‌ها و مخاطرات پیش رو مطرح شده و در ادامه راهکارهای پیشنهادی ارائه شده است. به‌عنوان مثال می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

برنامه کشف مسئله از مردم یا با مردم با چالش‌ها و مخاطرات فراوان همچون عدم اطمینان مردم به دستگاه‌های متولی ضعف محله‌محوری و شکل‌نگرفتن صحیح شوراهای محلی، تعدد مشکلات و عدم درک صحیح مسئله فراهم‌نبودن بسترهای کافی مشارکت مردمی و سازوکار مناسب آن، نیاز به ایجاد تیم‌های قوی مشارکتی از میان مردم، وابستگی و ارتباط مسائل با سایر دستگاه‌های اجرایی و ساختار آن و عدم شناسایی و حل ریشه‌ای مسائل دسته‌به‌دسته گریبان است. در برنامه مشارکت مردم در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی نیز با مسائلی مانند چندپارگی مدیریت شهری در عرصه سیاست‌گذاری، تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت، عدم وحدت رویه در اقدامات و برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، فقدان سازوکار و انگیزه لازم برای درگیرشدن مردم در همکاری با شهرداری‌ها در برنامه‌ریزی، سیاست‌زدگی و تقدم منافع فردی و حزبی به مصلحت جمعی و منافع شهر، ضعف قانون و کم‌اثربودن محله‌محوری در تصمیم‌گیری‌ها روبه‌رو هستیم.

در برنامه مشارکت مردم در ترویج و تبیین مسائل هم با چالش‌هایی مانند سیاست‌زدگی و سیاسی‌شدن شهرداری‌ها، کاهش سرمایه اجتماعی و به‌تبع آن کاهش مشارکت‌های اجتماعی طی سال‌های اخیر، عدم تمایل مشارکت شهروندان متخصص برای تبیین مسائل، نامشخص‌بودن رابطه مالی و قراردادی فی‌مابین شهرداری و مخاطبین ترویج‌دهنده مواجهه هستیم.

در برنامه مشارکت مردم در اجرای مأموریت‌ها نیز عدم وجود امکانات و منابع کافی برای اجرای مأموریت‌ها، رویکرد منفی به مشارکت و ضعف بنیادهای مشارکت و کاهش مشارکت‌های اجتماعی طی سال‌های اخیر، ترجیح منافع شخصی شهروندان نسبت به منافع کلی شهر، ناپایداری هویت محلات و مهاجرپذیری آن‌ها، و موقتی‌بودن برنامه‌های مشارکت محلی از چالش‌های جدی است. در برنامه مشارکت مردم در نظارت نیز فقدان مکانیسم مناسب نظارت، مشخص‌نبودن مأموریت‌های مدیریت شهری در بسیاری از زمینه‌ها، تعدد و تنوع مشکلات و پاسخگو نبودن قوانین فعلی به نیازهای جدید، اعمال نفوذ و دخالت افراد غیرمسئول در تصمیم‌گیری‌های شهری، عدم وجود پاسخ‌گویی و ناکافی‌بودن قوانین برای برخورد با سوءاستفاده‌کنندگان وجود دارد.

لزوم تدوین برنامه راهبردی برای مدیریت پسماند کشور

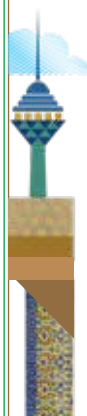
علی اصغر حبیب پور

رئیس گروه مطالعات و پژوهش مرکز مطالعات راهبردی و آموزش سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

با وجود آنکه مدیریت پسماند یکی از ضروری ترین محورهای توسعه پایدار محسوب می شود، لیکن مشکلات متعدد و انباشته ای در این حوزه وجود دارد و به نوبت شهرها و روستاها از آن متأثر خواهند شد. نگرانی های محیط زیستی و هزینه های زیادی که به جهت نبود راهبردهای قطعی و ضمانت های اجرایی، دامن گیر کشور می شود، بی تردید از جنبه های حکمرانی خوب و تدبیر سیاست داخلی نیز قابل اعتناست، البته نمی توان از تبعات اجتماعی و امنیتی آن نیز غافل شد. در حوزه مدیریت پسماند، برنامه ریزی راهبردی قابل اعتنایی ناکنون صورت نگرفته است و به جای توجه به برنامه راهبردی، به طور غالب برنامه های اقدام action plan آن هم به صورت محدود، مقطعی، نامنظم و عمدتاً نسنجیده مدنظر قرار گرفته است. بزرگ ترین آسیب این نگاه آن است که با تغییر

مدیریت ها، برنامه های اقدام نیز تغییر می کند و در این بین برنامه هایی در دستور کار قرار می گیرد که سریع تر جواب می دهد و جذاب تر نمایان می شود که بعضاً نیز متأثر از جریان های سیاسی است. هم اینک عرصه مدیریت پسماند کشور با چالش های متعددی روبه روست که اشکالات قانونی کمبود مشاوران و پیمانکاران مجرب و توانمند، موانع و مشکلات کارفرمایان و ضعف در سیستم های نظارتی مدیریتی، وجود تفاسیر مختلف از تعریف پسماند در بین ذی نفعان، وجود نگاه اقتصادی به پسماند و صدور مجوز انتفاع از پسماند برای بخش خصوصی، عدم تسلط مشاورین و پیمانکاران به قانون مدیریت پسماند و آئین نامه اجرایی آن، و در نظر نگرفتن مواد این قانون در تهیه طرح های جامع مدیریت پسماند و پروژه های اجرایی، نبود کارشناسان و نیروهای تخصصی در مدیریت های اجرایی پسماند هم برای

نظارت بر تهیه طرح های جامع و تفصیلی و هم برای اجرای برنامه های پیش بینی شده در آن، و عدم بهره مندی از الگوهای نوین مدیریت پسماند، برخی از این چالش ها هستند. به منظور رفع اشکالات فوق الذکر و ارتقاء وضعیت مدیریت پسماند کشور می بایست هسته و پایه تدوین برنامه راهبردی مدیریت پسماندهای عادی با رویکرد «اصلاح الگوی تولید و مصرف، کاهش حداکثری تولید پسماندها، تفکیک از مبدأ و پیاده سازی نظام اقتصاد چرخشی در چرخه مدیریت پسماندها در وزارت کشور» با هماهنگی و همکاری نخبگان و سازمان های مرتبط به سرعت تشکیل و به عنوان سند، مبنای عمل مدیریت های اجرایی پسماندهای عادی قرار گیرد لذا با توجه به بحرانی بودن وضعیت مدیریت پسماند در کشور از جمله دفن و تلنبار میلیون ها تن پسماند و تهدید شدید بهداشت عمومی و محیط زیست، لازم است این مهم نزد مدیران ارشد کشور در اولویت قرار گیرد و ضمن لزوم همکاری سایر دستگاه های مسئول در این حوزه انتظار می رود مدیریت های اجرایی پسماند نیز با تهیه طرح های جامع و تفصیلی و اجرای دقیق و اصولی برنامه ها و پروژه های منتج از طرح های مذکور با تأکید بر مشارکت شهروندان و نخبگان در تهیه و اجرای طرح ها و پروژه ها، گام های اساسی و مهم جهت تعدیل بحران مذکور و همچنین مدیریت علمی و جامع پسماند را بردارند.

در باب ضرورت عدالت شهری در سیاست گذاری و برنامه ریزی

عدالت شهری به معنای پرداختن به نابرابری های اجتماعی بر اساس خواسته ها و نیازهای افراد و طبقات ساکن در شهرها به ویژه فقیران شهری است. با توجه به اینکه امروزه شهرنشینی در جهان رو به افزایش است و اکثریت جمعیت جهان در شهرها زندگی می کنند، ضرورت و پرداختن به این موضوع دو چندان می شود، تا جایی که خیلی از نظریه پردازان از شهری شدن عدالت صحبت می کنند؛ بدین معنا که موضوعاتی مانند عدالت اقتصادی و اجتماعی به طور فزاینده ای از درجه شرایط شهری مورد بحث قرار می گیرند. در این زمینه می توان به جدایی گزینی فضایی و اجتماعی در شهرها اشاره کرد که واقعیت عینی شهرهای امروزی است که منعکس کننده تقسیمات اجتماعی، اقتصادی و به حاشیه رانده شدن فقرای شهری است. امروزه توسعه مستمر و توسعه مجدد شهرها به نفع عده معدودی و تا حد زیادی توسط منافع محدود اقتصادی خصوصی تعیین شده است؛ منافعی که به ندرت با منافع بیشتر جامعه شهری منطبق است و به نظر می رسد هر جنبه ای از شهر به یک کالا تبدیل شده است و قیمت دارد. به شکلی که شاهد تکه تکه شدن مورفولوژی شهر و شکل گیری شکاف های فزاینده در انواع خدمات و امکانات در شهرها هستیم. همین مسئله ضرورت توجه به سیاست گذاری و برنامه ریزی را دو چندان می کند که لازم است در دستور کار مدیریت شهری قرار گیرد. در این زمینه توجه به مسائلی همچون دسترسی به مسکن شهری مناسب و با کیفیت، دسترسی به فضای عمومی با کیفیت، برابری در توزیع خدمات و امکانات شهری به گونه ای که هیچ منطقه ای از شهر به حوزه انحصاری طبقات یا گروه خاصی منحصر نباشد، در بنیان مفهوم عدالت شهری قرار دارد که لازم است در سیاست ها و برنامه های شهری برای ایجاد شهر عادلانه تر مورد توجه قرار گیرد. البته در این زمینه گام اول توصیف است. بدین معنی که مسائل و مشکلات شناسایی و اولویت بندی شود که این امر بدون پژوهش امکان پذیر نیست. مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران در مطالعات و پژوهش های انجام شده اهتمام جدی و مهمی به این امر داشته است که امیدواریم یافته های این پژوهش ها در تحقق بخشی به عدالت شهری برای همه شهروندان ساکن شهر تهران مورد توجه جدی قرار گیرد.

حمید قربانی

مشاور مالی و اقتصادی رییس مرکز
مطالعات و برنامه ریزی شهرداری تهران

شکاف و نابرابری های توسعه ای در مناطق شهری و روستایی

بهزاد دوستی سبز
کارشناس مرکز
پژوهش های مجلس
شورای اسلامی

طبیعی مانند سیل و زلزله) تبعات نامطلوبی را به دنبال داشته باشد. این موضوع در حالی است که طبق آمار اعلامی از سوی معاون وزیر راه و شهرسازی، حدود ۳۰ درصد از جمعیت شهری کشور در بافت های فرسوده سکونت دارند.

در ۵۰ سال گذشته جمعیت روستاهای کشور با کاهش چشمگیری مواجه شده به طوری که در هر ۱۰ سال، به طور متوسط سهم جمعیت روستایی کشور حدود ۱۰ درصد کاهش پیدا کرده است. پیش بینی های مرکز آمار نیز نشان می دهد که طی ۱۵ سال آتی، روند نزولی جمعیت روستایی و عشایری کشور همچنان ادامه خواهد داشت و به رقم نگران کننده کمتر از ۲۰ درصد در سال ۱۴۱۵ خواهد رسید. همچنین برآورد سازمان ملل نیز نشان می دهد که تا سال ۱۴۳۰ (۲۰۵۰ میلادی)، سهم جمعیت روستایی از جمعیت کل ایران، تنها به ۱۴ درصد خواهد رسید و ایران کشور دهم دنیا از نظر میزان کاهش جمعیت روستایی در دوره ۲۰۱۸-۲۰۵۰ خواهد بود.

نابرابری و شکاف های مورد اشاره به صورت اتفاقی بروز پیدا نکرده است. تجارب نظام برنامه ریزی کشور منهای دوره جهاد سازندگی نشان می دهد که تحت تأثیر الگوهای توسعه درونزا و نظریه هایی همچون قطب رشد و مرکز، پیرامون نظام سکونتگاهی دچار چالش شده است. وضعیتی که طی آن بر شدت مهاجرت های روستایی افزوده شده و نقاط روستایی بزرگتر تحت تأثیر تفکرات مدرنیته نام شهر را بر خود نهاده اند و به مرور هویت تولیدی روستاها کم رنگ تر شده است.

احیای حرکت های جهادی با محوریت جهاد سازندگی در تناسب با مقتضیات روز، تدوین الگوی توسعه محلی در هماهنگی با قابلیت ها فرهنگی و جغرافیایی، تعریف سازوکار توسعه نوآورانه اقتصاد محلی با نقش آفرینی مراکز رشد شتاب دهنده های کسب و کار روستایی و تعریف مدلی مناسب از این سازوکار متناسب با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت که بتواند به کسب و کارهای محلی خدمات آموزشی، مشاوره ای و مالی را ارائه دهد، از جمله راهکارهایی هستند که به بهبود هدفمند و مستمر اقتصاد روستایی و عشایری کمک می کنند.

شکاف درآمدی سالانه خانوارهای شهری و روستایی در بین سال های ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۰ نه تنها حفظ شده است، بلکه بر میزان آن نیز افزوده شده است

تحقق «عدالت اجتماعی» یکی از مهم ترین اهداف بنیادین انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران بوده است. هدفی که بر اساس آن خدمات ارزنده ای به روستاها همچون اتصال ۹۹,۷ درصدی به شبکه برق، دسترسی ۷۵ درصدی به شبکه آب آشامیدنی و پوشش حدود ۹۱ درصدی روستاها بالای بیست خانوار (به شبکه اینترنت و همچنین گسترش شبکه گاز خانگی به ۷۲,۵۳ درصد از روستاها، صورت پذیرفته است. با وجود این اقدامات و با گذشت بیش از چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی، محرومیت به طور کامل از چهره مناطق روستایی و عشایری کشور زوده شده است. با به حاشیه رفتن حرکت های جهادی که با تضعیف و انحلال نهاد انقلابی چون جهاد سازندگی همراه بوده است، شکاف و نابرابری بین شهرها و روستاها نیز تشدید شده است. این نابرابری بر اساس آخرین آمار اعلامی از سوی مرکز آمار ایران در شاخص هایی از جمله سطوح درآمدی و هزینه های خانوارها، دسترسی به مسکن ایمن و سطح دسترسی به خدمات زیرساختی و رفاهی قابل رصد و بررسی است که در ادامه به خلاصه ای از آن ها اشاره می شود:

شکاف درآمدی سالانه خانوارهای شهری و روستایی در بین سال های ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۰ نه تنها حفظ شده است، بلکه بر میزان آن نیز افزوده شده است. در سال ۱۳۸۸ خانوارهای شهری ۱,۷۸ برابر خانوارهای روستایی درآمد داشتند که این نسبت در سال ۱۴۰۰ به ۱,۸۴ افزایش پیدا کرده است.

هزینه های خانوارهای شهری در تمام اقسام آماري ارائه شده در بخش غیر خوراکی بالاتر از خانوارهای روستایی است. در این ارتباط، در سال ۱۴۰۰ و در بخش های بهداشت و درمان، تفریحات، سرگرمی و خدمات فرهنگی و همچنین کالاها و خدمات متفرقه، خانوارهای شهری بیش از دو برابر خانوارهای روستایی هزینه کرده اند.

در طی ۱۳ سال اخیر (منتهی به سال ۱۳۹۹)، به جز در سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴، همواره متوسط نرخ تورم سالانه در مناطق روستایی بالاتر از مناطق شهری بوده است.

بر اساس آخرین آمار اعلامی از سوی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و سازمان مدیریت بحران کشور در حال حاضر دومیلیون و ۵۰۰ هزار واحد مسکونی روستایی نیاز فوری به بهسازی و نوسازی دارند. به عبارت دیگر دومیلیون و پانصد هزار واحد مسکونی در خطر تخریب زلزله و سایر رخدادهای طبیعی هستند. اگر در هر یک از این مسکن فرسوده روستایی یک خانوار سکونت داشته باشد و بعد خانوار بر اساس نتایج آخرین سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵) برای خانوارهای روستایی ۳,۴ در نظر گرفته شود، ۸,۵ میلیون نفر معادل ۴۱ درصد از جمعیت روستایی کل کشور در واحدهای مسکونی فرسوده سکونت دارند که این موضوع نشان دهنده مخاطره بزرگی است که هر لحظه می تواند بر اثر یک عامل بیرونی (رخدادهای طبیعی)

تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری

شهرهای دانشی از الزامات آیندگان است و حرکت شهرها به این سو نیازمند مردمان دانش محور خواهد بود. لذا یادگیرندگی لازمه شهرهای دانشی پیش رو بوده و مدیریت شهری به منظور غلبه بر مشکلات و چالش‌های متعدد، باید حل مسائل را بر محور پژوهش قرار داده و دانشگاهیان و پژوهشگران را به عنوان بال دیگر حرکت خود بداند. مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران به عنوان مغز متفکر و بازوی پژوهشی مدیریت شهری در کلان شهر تهران با تمرکز بر جذب و نگهداشت افراد نخبه و متخصص از میان مردم و تحلیل و واکاوی نتایج تحقیقات و پژوهش‌ها، نقش مهمی در ارائه راهکارهای اجرایی، حذف مقررات دست و پاگیر مدیریت شهری و دستیابی به شهر کارآمد و نوآور دارد. با توجه به این مهم که مردمی سازی یکی از مولفه‌های حکمرانی متعالی است، یکی از اهداف مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر پیاده سازی این مهم در شهر تهران است. مردمی سازی زمانی اتفاق می افتد که صاحبان اصلی شهر ضمن احساس مسئولیت در زمینه‌های مختلف شهری، هر یک بخشی از امور شهری را آتش به اختیار انجام دهند و در این زمینه به حاکمیت شهری کمک کنند. مرکز مطالعات تهران قصد دارد با برگزاری رویدادهای علمی و نشست‌های مردم محوری برای فعال سازی ظرفیت‌های عظیم مردمی در حل چالش‌های مدیریت شهری گام بردارد.

پانزدهمین جشنواره بین المللی پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری تهران با هدف تغییر رویکرد در حوزه پژوهش و ایجاد بسترهای خلاقیت و نوآوری در اقشار مختلف جامعه و ترویج تفکر و روحیه کار آفرینی میان آنها و حل مسائل شهری و شهرداری، گامی کوچک در راستای شناسایی و بکارگیری سرمایه انسانی نخبه در مدیریت شهری می باشد. بدیهی است موضوعاتی از قبیل کاهش آلاینده‌های محیطی، روان سازی ترافیک، مدیریت ایمنی و تاب‌آوری شهری، بهروری و اقتصاد شهری، سرزندگی فضای شهری، آینده پژوهشی، نوآوری و عمران شهری، تنها با سرانگشت تدبیر نظری و حضور عملی جامعه نخبگان گره گشایی می شود. امید است مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران با توسعه ساختار هدفمند، اجرای روش‌های بهینه در تغییر ساختار و همچنین برگزاری رویدادهای علمی از قبیل جشنواره پژوهش و نوآوری، سکوی پرتابی برای فعال سازی و بهره‌مندی از ظرفیت بی نظیر نخبگان در رفع چالش‌های شهری باشد.

امید حسین ابیانه نظری
معاون مالی و پشتیبانی مرکز مطالعات و
برنامه‌ریزی شهر تهران

تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری

فرهاد خسروانی

مدیر مطالعات خدمات شهری و محیط زیست
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

شهرها به عنوان مراکز فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جامعه اهمیت بسیاری دارند. اما چالش های مختلفی که با شهرها همراه است، نیازمند مدیریت هوشمندانه و توسعه ای از این فضاها هستند. یکی از اهداف اصلی در توسعه شهرها، تحقق عدالت اجتماعی است.

عدالت اجتماعی به معنای توزیع منصفانه منابع، فرصت ها و خدمات به تمامی اقشار جامعه بدون تبعیض از نظر نژاد، جنسیت، اعتقاد و وضعیت اقتصادی است. در شهرها، تحقق عدالت اجتماعی به معنای ایجاد شرایطی است که افراد از تمام طبقات و گروه های اجتماعی دسترسی برابر به خدمات عمومی، توسعه اقتصادی و زیرساخت های اساسی شهری داشته باشند.

توازن میان پایداری شهری و عدالت اجتماعی به یکی از چالش های اصلی در مدیریت شهرها تبدیل شده است. در اینجا، توسعه شهری باید به نحوی اتفاق بیفتد که هم توجه به مسائل محیط زیستی و اقتصادی داشته باشد و هم به ایجاد فرصت ها و امکانات عمومی برای همه اقشار جامعه بپردازد. به عنوان مثال، شهرها باید توانایی ایجاد فضاهای سبز، کاهش آلودگی هوا و توسعه اقتصادی منصفانه را داشته باشند.

برای دستیابی به شهرهای پایدار و عادلانه، مشارکت عمومی در فرآیند تصمیم گیری شهری ضروری است. سیاست گذاران و مدیران شهری باید با شهروندان همکاری کرده و برنامه ها و پروژه های شهری را با مشارکت عمومی تدوین کنند. همچنین، انطباق با اهداف توسعه پایدار و توزیع منصفانه منابع شهری از اهمیت بالایی برخوردارند.

در نهایت، تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری به یک چالش همچنان مطرح در دنیای امروز تبدیل شده است. شهرهایی که توانایی توازن میان عدالت اجتماعی و پایداری را دارند، می توانند به مراکزی از توسعه و رشد پایدار تبدیل شوند و برای آینده بهتری برای تمامی شهروندان خدمت کنند.

در این راستا، چند اقدام مهم برای تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری وجود دارد: دسترسی برابر به خدمات: شهرها باید اطمینان حاصل کنند که تمامی اقشار جامعه به خدمات اساسی نظیر آب، برق، حمل و نقل عمومی، بهداشت و آموزش به طرز منصفانه دسترسی داشته باشند. این اقدام به ایجاد یک شهر عادل و برابر کمک می کند.

توسعه مسکن مناسب: شهرها باید برای توسعه مسکن مناسب برای تمامی اقشار جامعه اقدام کنند. این شامل سیاست های مسکن متنوع و قیمتی مناسب برای افراد با درآمد متفاوت می شود.

ایجاد فضاهای عمومی: فضاهای عمومی در شهرها باید برای همگان باز و دسترسی آسان باشند. ایجاد بوستان ها، میدان ها و امکانات تفریحی عمومی کمک به ایجاد اجتماعات متنوع و افزایش تعاملات اجتماعی دارد. توسعه حمل و نقل عمومی: تسهیل دسترسی به حمل و نقل عمومی باعث کاهش ترافیک و آلودگی هوا می شود و به افراد با درآمد پایین کمک می کند تا به مقاصد خود دسترسی داشته باشند.

توسعه اقتصادی تعالی آمیز: توسعه اقتصادی به منظور ایجاد فرصت های شغلی و توزیع منصفانه درآمد بین اقشار مختلف جامعه بسیار اهمیت دارد.

مشارکت شهروندان: مشارکت فعال شهروندان در فرآیندهای تصمیم گیری شهری و ارائه نظرات و انتقادات سازنده به تحقق عدالت اجتماعی کمک می کند.

راهکارهای نوآورانه: اعمال راهکارهای نوآورانه برای تعادل میان اهداف پایداری و عدالت اجتماعی، مثل انرژی های تجدیدپذیر و فناوری های هوش مصنوعی، می تواند به بهبود وضعیت شهرها کمک کند. تحقق عدالت اجتماعی در مسیر پایداری شهری یک چالش بزرگ است که نیازمند همکاری بین دولت، جوامع محلی و شهروندان است. این تلاش می تواند به ایجاد شهرهایی برای همه جذاب و پایدار کمک کند.

بهسازی لرزه‌ای سازه‌ها با استفاده از جداسازی لرزه‌ای

با پیشرفت دانش فنی و تجربه‌ی زلزله‌های شدید، به‌مرور تغییراتی در اصول طراحی سازه‌ها به وجود آمده و فناوری‌هایی همچون کنترل لرزه‌ای غیرفعال سازه‌ها به کار گرفته شده است. در سال‌های اخیر، تکنولوژی جداسازی لرزه‌ای با هدف کاستن آسیب لرزه‌ای و کنترل رفتار دینامیکی سازه، پیشرفت قابل توجهی داشته است. در جداسازی لرزه‌ای، انعطاف‌پذیری در تراز پایه سازه با نصب تکیه‌گاه‌هایی با سختی افقی نسبتاً پایین و سختی قائم بالا ایجاد می‌شود.

حسین شورروزی

مدیر گروه مطالعات فنی و عمرانی مرکز
مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

نصب سیستم‌های جداساز لرزه‌ای منجر به افزایش میرایی و زمان تناوب اصلی سازه و در نتیجه کاهش نیروهای وارده بر آن می‌شود. این روش برای ساختمان‌های با ارتفاع کم و متوسط به دلیل پایین بودن زمان تناوب آن‌ها، موثرتر از ساختمان‌های بلندمرتبه است. در استفاده از جداسازهای لرزه‌ای، باید توجه شود که جداساز از سختی کافی برخوردار باشد تا تحت بارهای سرویس، بارهای باد یا زلزله‌های کوچک، برای ساکنین ارتعاش‌های آزاردهنده ایجاد نکند. باید توجه داشت که استفاده از جداسازی پایه در خاک‌های سخت بسیار کاربردی بوده و در خاک‌های نرم از کارایی آن کاسته می‌شود. در خاک‌های خیلی نرم به علت نزدیکی زمان تناوب سازه جاشده به زمان تناوب حداکثر پاسخ سازه، جداسازی نتیجه مطلوبی نداشته و در مواردی باعث افزایش نیروهای وارده به سازه نیز می‌شود. سیستم‌های جداسازی لرزه‌ای از تنوع بسیار زیادی برخوردار بوده و از لحاظ نوع مواد و عملکرد به دسته‌های مختلفی طبقه‌بندی می‌شوند. از جمله مهم‌ترین سیستم‌های جداساز پایه می‌توان به سیستم الاستومر (الاستیک طبیعی)، سیستم جداگر الاستیکی طبیعی و مصنوعی با میرایی کم به همراه صفحات فولادی، سیستم جداگر لاستیکی با هسته سربی، سیستم الاستیک طبیعی با میرایی بالا، سیستم جداگر اصطکاکی پس‌چنده و سیستم آونگ اصطکاکی اشاره کرد.

جداساز لرزه‌ای باعث کاهش قابل‌ملاحظه در برش پایه، شتاب طبقات و تغییر مکان‌های نسبی طبقات، نسبت به سازه با پایه گیردار می‌شود. در جداسازی لرزه‌ای تغییر شکل‌های سازه در محدوده الاستیک نگه داشته می‌شود، ولی در سازه‌های متداول با پایه گیردار، اجازه تغییر شکل‌های پلاستیک در هنگام وقوع زلزله داده می‌شود. معمولاً با افزایش تعداد طبقات سازه یا افزایش ارتفاع، به دلیل افزایش زمان تناوب، تأثیر جداسازی پایه کم می‌شود. همچنین در سیستم‌های سازه‌ای نظیر سیستم‌های قاب خمشی که انعطاف‌پذیری آن‌ها نسبت به سیستم‌های دارای مهاربند و دیوار برشی بیشتر است، تأثیر جداسازی کمتر است.

استفاده از جداسازهای لرزه‌ای در ساختمان‌های با اهمیت زیاد، بخش‌های اصلی از شریان‌های حیاتی همچون پل‌های مهم یا نیروگاه‌ها، واحدهای دارای تجهیزات یا محصولات گران‌قیمت یا راهبردی و ساختمان‌هایی که آسیب احتمالی آن‌ها تهدیدی جدی برای محیط زیست محسوب می‌شود، با توجه به عملکرد و اهمیت توصیه می‌شود. در انتخاب سیستم جداساز، باید سوابق زلزله‌های رخ داده در محل را مورد بررسی قرار داده و با توجه به زمان تناوب و میرایی، سیستم جداساز مناسب انتخاب شود. مطالعات گذشته نشان داده که همیشه نمی‌توان با انتخاب سیستم جداساز با زمان تناوب و میرایی بیشتر، به پاسخ مطلوب دست یافت. سیستم‌های جداساز پایه معمولاً هزینه‌بر هستند که البته در صورت تولید انبوه، استفاده از آن‌ها می‌تواند توجیه اقتصادی بهتری داشته باشد.

بیٹن پاور

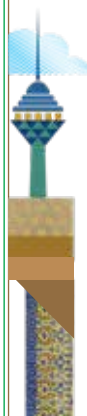
مدیر گروه مطالعات فناوری و نوآوری شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

مستندات موجود که چندان هم قابل اتکا نیست، انجام خواهد شد. لذا برای اینکه مبنا و بستری مقدماتی برای انجام محاسبات این‌چنینی فراهم آید، باید کلان‌شهر تهران یکبار به‌طور کلی اسکن شده و این چهارچوب باید بتواند به‌عنوان یک مبنا برای بررسی تطبیقی در نظر گرفته شود و تغییرات شهری بر اساس آن، در دوره‌های زمانی مشخص مورد پایش قرار گرفته و تدقیق شوند. در چنین شرایطی است که فناوری‌های نوین شهری به کمک حل این مسئله آمده و مستندسازی سه‌بعدی و شناسایی تغییرات شهری را با استفاده از فناوری‌های ژئوماتیکس مطرح کرده و تسهیل می‌کند.

فعالیت‌های غیراستاندارد و تا حدودی پنهان شهری که منجر به ساخت‌وساز سریع و غیرمجاز یا تغییر کاربری اعیانی در محدوده خدماتی شهری یا حاشیه شهری که کاربری کشاورزی دارند و حتی در محدوده نظارتی امور اراضی مربوط به نهادهای مختلف ازجمله سازمان جهاد کشاورزی قرار دارند، می‌شوند، مشکلات گسترده و پیچیده‌ای را برای کلان‌شهر تهران به وجود آورده و همواره این مشکلات ادامه دارند که تا حدودی باعث کاهش درآمدهای شهری مثلاً به‌واسطه کاهش صدور مجوزها، تغییرات مربوط به کاربری عرصه یا حتی تغییر کاربری اعیانی‌ها نیز می‌شود. از طرف دیگر مستندسازی و ایجاد بستر مناسب و اولیه وضعیت موجود زیرساخت‌های شهری که طی سالیان متمادی به‌عنوان سرمایه و دارایی شهری در غالب احداث راه‌ها، پل‌ها، تونل‌ها، میلمان راه و معابر شهری، تأسیسات زیربنایی، فضای سبز و نمونه‌های مشابه به‌جهت حفظ و نگهداری، سلامت، ایمنی و محیط زیست که از

در دنیای کنونی و عصر اطلاعات و سایبرنتیک امروزی که تغییرات شهری با سرعتی شگرف و غیرقابل تصور در حال انجام بوده و پایش و نظارت بر این تغییرات نه تنها کار راحتی نیست بلکه گاهی اوقات بسیار دشوار و ظاهراً غیرممکن است، چگونه می‌توانیم لحظه‌به‌لحظه این تغییرات را پایش کرده و مورد رصد و بررسی قرار دهیم؟ به‌راستی کیفیت این تغییرات چگونه است؟ و در چه بازه‌های زمانی صورت می‌پذیرد؟ مبنای نظارت و پایش این تغییرات و تحولات چیست؟ و به‌راستی آیا مبنایی برای سنجش وضعیت تغییرات از شریط اولیه به‌عنوان یک بستر مقدماتی وجود دارد یا خیر؟ شاید این سؤال ساده به نظر برسد، اما اگر به‌دقت آن را مورد مذاقه و دقت‌نظر قرار دهیم، خواهیم دید که گاهی اوقات حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و نمونه‌های مشابه و به‌خصوص حوزه‌های حقوقی و قانونی نیز در چنین شرایطی دخیل هستند و به‌عبارت ساده‌تر این تغییرات و تحولات سریع شهری، زمانی اهمیت مضاعفی دارند که مباحث حقوقی و کاداستر نیز مطرح شود و نیاز به یک بستر اولیه برای پایش و نظارت تغییرات سریع وجود داشته باشد.

در اینجا برای روشن شدن موضوع، مثالی می‌زنیم؛ فرض کنیم که خدای ناکرده در تهران زمین‌لرزه‌ای رخ دهد، پس از مرحله یا فاز «عقابله» یا «پاسخ» (Response)، اصطلاحاً عملیات مدیریتی و فرماندهی، اعمال برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده، جست‌وجو، امدادونجات و نمونه‌های مشابه، مرحله بازبایی (بازسازی و بازتوانی، (Recovery: Reconstruction and Rehabilitation) قرار می‌گیرد. در این فاز تمرکز بر بازسازی (اصطلاحاً سخت به‌معنای ساخت‌وساز) و بازتوانی (اصطلاحاً نرم به‌معنای رسیدگی روحی و روانی) است، اما در خصوص اینکه کدام‌یک از خانه‌های آسیب‌دیده در اثر رخداد زمین‌لرزه دچار تخریب شده است اطلاعات دقیقی در دست نیست. در چنین شرایطی نیاز به یک بستر اولیه برای بررسی تطبیقی و مطابقت‌دادن شرایط یک بنا قبل از رخداد زمین‌لرزه و پس از آن وجود دارد که از نظر حقوقی کمک می‌کند تا بتوان بر اساس تخریب‌های واردشده خسارت‌ها را پرداخت کرد. در غیر این صورت و در صورتی که مبنایی برای مقایسه تغییرات شهری وجود نداشته باشد کار جبران خسارت‌ها به‌صورت تزئینی و توصیفی بر اساس گفته‌ها و شنیده‌ها و قضاوت از روی

پایش تغییرات وضعیت کاربری‌ها و حفظ و نگهداری زیرساخت‌های شهری هنگامی میسر خواهد شد که یک مستندسازی سه‌بعدی صحیح، دقیق، کامل و جامع از زیرساخت‌ها و دارائی‌های شهری که در چهارچوب عدم قطعیت‌ها و قطعیت‌ها قرار می‌گیرد، فراهم شود. برای تحقق این مهم و رسیدن به یک مدل سه‌بعدی کامل از شهر جهت تهیه نقشه از عرصه و اعیانی‌ها و تمامی زیرساخت‌های شهری، غیر از موارد زیرسطحی و اصطلاحاً مدفون، نیازمند برداشت اطلاعات از منظرهای بالا و نماهای جانبی خواهیم بود.

فناوری‌های نوین مهندسی ژئوماتیک در سایه سامانه‌ای هیبریدی با استفاده از پهپادها با سنسورهای متنوع، لیزر اسکن موبایل زمینی، سنجش از دور هوایی و ماهواره‌ای با سنجنده‌های اپتیکی، حرارتی، رادار و شبکه سنجش عملکرد شهری توسط موبایل شهروندان و تلفیق آن با فناوری‌های نوین دیگر به راحتی پاسخگوی نیازهای مطرح شده در خصوص ثبت اولیه تغییرات شهری هستند.

نتیجه اینکه برای تصمیم‌گیری سریع، دقیق و کامل و برای حل مسئله به‌طور بهینه در زمان رخداد شرایط اضطراری (قطعیت‌ها) باید در زمانی که رخداد جاری نشده است (عدم قطعیت) و در مرحله مدیریت ریسک، تغییرات سریع شهری از طریق فناوری‌های نوین شهری در قالب دوره‌های زمانی مشخص شده از قبل مستندسازی شده و مورد پایش مستمر قرار گیرد که در هنگام جبران خسارت بتوان حق مطلب را ادا کرد و چون در کلان‌شهر تهران سامانه ثبت اولیه و پایش لحظه‌ای تغییرات شهری وجود ندارد لذا راه‌اندازی این سامانه با انجام مطالعه اولیه یک نیاز حیاتی است. متفاوت ببندیشیم!

مکانیسم‌های مشارکت تأثیرگذار بر عدالت در شهر

فریبا نوروزی

کارشناس تحقیق و امور پژوهشی، شهرداری منطقه ۲۲ شهر تهران

می‌کنند. مقامات عمومی به شیوه‌های غیرشفاف تصمیم‌گیری می‌کنند. همچنین میزان مشارکت، مشارکت نمادین است، هرچند گروه‌های بزرگ و متنوعی در آن دخیل‌اند. در گونه‌بندی محدود، مشارکت نمادین است و گروه کوچکی از شهروندان در آن دخیل‌اند.

طیف مشارکت وقتی تنها تعداد معدودی از شهروندان یا یک گروه اجتماعی-اقتصادی خاص بر فرایند تصمیم‌گیری حاکم‌اند، محدود است. وقتی افراد ذی‌نفع بیشتری درگیر شوند این طیف گسترده‌تر می‌شود. هنگامی که تعداد بسیار زیادی از افراد که نماینده گروه‌های اجتماعی-اقتصادی گوناگونی هستند درگیر می‌شوند، مشارکت به‌مراتب گسترده‌تر می‌شود. ذیل مشارکت کامل، هر عضو یک مجموعه تصمیم‌گیری، از حقی مساوی در پیامد تصمیم‌گیری برخوردار است. سه سطح از مشارکت را بر اساس جدول فوق می‌توان از هم متمایز کرد. شبه‌مشارکت نشان از تلاشی ناچیز برای تقویت مشغولیت عمومی دارد. مشارکت تقریبی ناظر بر آن است که شهروندان طرف مشورت قرار می‌گیرند اما تأثیر خیلی کمی در تصمیم‌گیری عمومی دارند. مشارکت کامل نشان می‌دهد که شهروندان گفتمان اصلی با دولت یا مدیریت شهری دارند و نقطه‌نظرات و دیدگاهشان در نظر گرفته می‌شود.

امید است مدیریت شهری گفتمانی اصیل و واقعی را برای شهروندان فراهم کند و نظراتشان را جدی بگیرد و مشارکت کامل رقم بخورد و تأثیرات واقعی بر تصمیمات عمومی داشته باشند.

تصمیم‌های بخشی ۳- شبه‌تصمیم‌ها است. در تصمیم‌گیری کامل در گونه وسیع، مقامات عمومی تصمیم‌گیری می‌کنند اما شهروندان تأثیری قوی دارند و در گونه محدود مقامات عمومی و گروه‌های ذی‌نفع گزینش‌شده تصمیم‌گیری می‌کنند. در گونه وسیع، گروه‌های بزرگ و متنوع شهروندان در یک گفتمان واقعی با دولت مشارکت می‌کنند و گروه‌های ذی‌نفع تأثیر مهمی اعمال می‌کنند، بیشتر شهروندان فاقد فرصت مشارکت هستند. در تصمیم‌های بخشی مقامات عمومی تصمیم‌گیری می‌کنند اما شهروندان تأثیری محدودی دارند. در گونه‌شناسی محدود، نخبگان دولتی تصمیم‌گیری می‌کنند و گروه‌های ذی‌نفع تأثیر محدودی دارند. در مشارکت وسیع، گروه‌های بزرگ و متنوع شهروندان در یک گفتمان با دولت مشارکت محدودی می‌کنند و میزان مشارکت محدود گروه‌های ذی‌نفع تأثیر مهمی اعمال می‌کند، بیشتر شهروندان فاقد فرصت مشارکت هستند. در شبه‌تصمیم‌ها مقامات عمومی تصمیم‌گیری

نیاز فزاینده به مشارکت مستقیم شهروندان در تصمیم‌گیری عمومی، گریزناپذیر است. مشارکت ارتقا‌دهنده شفافیت، و تقویت‌کننده حکمرانی خوب است. مشارکت راهی برای نائل شدن بر رفع فساد، نابرابری‌ها، تخصیص غیرشفاف منابع و ناکامی‌دیر ارائه خدمات اصلی است. ناکامی در ارتقای مشارکت شهروندان و دخالت شهروندی عدم موفقیت در انجام مسئولیت‌های اصلی و بنیادی است. مشارکت به شهروندان کمک می‌کند تا در مورد حقوقشان بیاموزند، دیدگاه‌هایشان را به نمایندگانشان بگویند و ببینند این دیدگاه‌ها بر سیاست و عمل تأثیر گذار است. همین که شهروندان در هنر دموکراسی ماهر شوند، سرمایه اجتماعی ساخته شود. مشارکت عدالت اجتماعی را افزایش می‌دهد زیرا در شرایط مشارکت شهروندان این حق را دارند که در تصمیماتی که بر آینده‌شان تأثیر گذار است ابراز عقیده کنند. تقویت مشارکت گسترده و قابل توجه در بسیاری از کشورهای در حال توسعه دشوار است زیرا دولت‌ها تمایلی به سهیم کردن مردم در فرایند تصمیم‌گیری از خود نشان نمی‌دهند. کیفیت مشارکت به میزان قابل توجهی به چگونگی ساماندهی مشارکت بستگی دارد، حتی در کشورهای توسعه‌یافته تفاوت‌های گسترده‌ای در کیفیت مشارکت وجود دارد. نیاز به مشارکت واقعی یک نیاز اساسی است و می‌بایستی برای تحقق آن تلاش کرد. به نظر می‌رسد عنصر نخست گونه‌شناسی مشارکت، طیف و اندازه مداخله و درگیری شهروندی است. این طیف می‌تواند از کمترین میزان دخیل کردن شهروندان تا مشارکت واقعی را در بر بگیرد. گونه‌شناسی مشارکت شهروندی را می‌توان به شرح زیر تشریح کرد.

تقسیم‌بندی سطوح تصمیم‌گیری و مشارکت شامل سه نوع ۱- تصمیم‌گیری کامل ۲-

آستانگی، گذار، تعلیق گامی در جهت عدالت محوری شهری

وضعیت معاصر شهرها را نباید لزوماً وضعیتی آشوبناک در آستانه دو وضعیت همگن سنت و تجدد تعریف کرد که در اتاق انتظار برای شفاف شدن و سامان شدن قرار دارند و گویی وظیفه ما فقط انتظار برای برون رفت از این حالت سیال است.

این وضعیت یا فضای آستانگی را بیش از آنکه دالان عبوری برای خروج از یک وضعیت و ورود به وضعیت دیگر فرض کنیم، بهتر است به مثابه یک فضای تجربه کردن، ساختن و اتصال و پیوند و زایش (نو از دل سنت و سنت شدن نو) فرض کرد. بنابراین فهم تاریخ شهر نه به عنوان اطلاعات تاریخی از مکان ها و فضاها (تاریخ جامد) بلکه به مثابه فهم نظام های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی شهر در گذشته و زایش پدیده های نو و فضاهای پیوندی قلمه های (تاریخ اجتماعی-انتقادی) بسیار برای درک این وضعیت تعلیق و آینده شهر مهم است.

پدیده ها و مفاهیمی مثل شکل گیری خیابان های جدید در شهر، پاتوق های، کافه ها، هنرهای شهری، حضور زنان در شهر، فراغت و بازی، محله های جدید، مترو، توریسم، خودرو، شکل گیری بلدیه، انقلاب مشروطه، دستفروشی، مهاجرت، روستا-شهرها، حاشیه نشینی، تخریب بافت و... را باید مدام مورد رصد، نقد و بازاندیشی قرار دهیم تا هستی شناسی شهر معاصر ایرانی را بهتر درک کنیم.

اسفندیار جاسمی زرکانی

دستیار شهردار در حوزه معاونت شهرسازی و معماری
شهرداری منطقه ۲۱ شهر تهران

یکی از مفاهیم مهم در جامعه شناسی تاریخی، فهم وضعیت حال و درک و تجربه ما از آن است. وضعیتی که بین دو مفهوم گذشته و آینده در حالت تعلیق قرار دارد و معمولاً با استفاده از کلیشه گذار از سنت به تجدد از توضیح آن طفره می رویم؛ وضعیتی که به شکل هاله ای خود را از دید ما پنهان کرده و در مرز و مواجهه دو مفهوم تصور شده همگن ما یعنی سنت در گذشته و آینده محثوم مدرن به شکلی آشوبناک قرار می گیرد.

گذار وضعیتی است که از شدنی مدام حکایت دارد و بنابراین با ارائه تعریفی به ظاهر بدیهی اما عام، مانع نورافکندن روی خود آن وضعیت می شود.

مفهوم دیگری به نام فضاها یا مناظر آستانگی یا Liminal spaces-Landscapes یا فضاهای گذار و بین این و آن هم وجود دارد که گاهی بتوان با گره زدن این دو مفهوم به یکدیگر سامانه بهتری را برای فهم وضعیت آستانگی امروز در شهرهای معاصرمان یا فضاهای معاصر تولید کرد.

چکیده

شهرهای امروزی به‌عنوان یکی از عظیم‌ترین دستاوردهای فرهنگ و تمدن بشر عصر حاضر مطرح هستند. نگرستن از نگاه عدالت‌محوری به مقوله مدیریت شهری از اصولی‌ترین ارکان حکمرانی شهری است. اگر عدالت اجتماعی را مجموعه‌ای از استراتژی‌ها، تصمیم‌گیری‌ها، قوانین، رفتارها، خدمات، اقدامات عمرانی و کمک‌های اجتماعی و توزیع فرصت‌ها، توسط مدیریت شهری (با فرض برخورداری و دستیابی برابر شهروندان) بدانیم، ضرورت تحقق حکمروایی شهری و عدالت شهری مشخص می‌شود. عدالت شهری و دسترسی یکسان شهروندان به خدمات شهری، شاخه‌ای از عدالت اجتماعی است که مرکز اصلی برنامه‌ریزی تأسیسات شهری نیز محسوب می‌شود. عدالت در شهرها، وضعیت محلات را از نظر شیوه توزیع خدمات و میزان برخورداری از شاخص‌های مختلف اقتصادی-اجتماعی و زیربنایی بررسی می‌کند. در همین راستا می‌توان گفت مشارکت‌دادن شهروندان، نداشتن تعریف مشخص کاربری‌های محله‌ای در نظام مدیریت شهری، نبودن و نزول تسهیلات زیرساختی خدماتی و مشخص نبودن جایگاه شورایی‌ها که حلقه واسط بین شهروندان و مدیران شهری محسوب می‌شوند، از مهم‌ترین جنبه‌هایی است که نابرابری را در سطح محلات شدیدتر کرده است. هدف اصلی پژوهش حاضر لزوم توجه مدیریت به تحقق عدالت شهری در مناطق شهرداری تهران با روش توصیفی-تحلیلی است. در نتیجه می‌توان گفت نواحی یا مناطق شهرها بر اساس شاخص‌های آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی در بستر عدالت فضایی و از نظر رتبه‌بندی هم‌سطح یا نزدیک به هم باشد. و میزان رضایتمندی شهروندان از توزیع خدمات شهری، و زمینه آموزشی و اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و شاخص‌های مدنظر در نواحی و مناطق شهر در جهت رسیدن به عدالت فضایی یکسان باشد. بدان سبب که مدیریت شهری عامل اصلی توزیع خدمات در سطح محلات است با آگاهی از شیوه توزیع خدمات در سطح محلات و رضایت شهروندان از آن نقش بهتری در توزیع خدمات دارد.

واژه کلیدی: عدالت شهری، توزیع خدمات، رضایت شهروندان، شهرداری تهران

لزوم توجه مدیریت به تحقق عدالت شهری در مناطق شهرداری تهران

نعمت حسین زاده
پژوهشگر شهری

عدالت شهری و روستایی

فریده خان محمدی

کارشناس شهرداری منطقه ۲۰ شهر تهران

به اینکه هر شهر یا روستا شرایط و چالش‌های خاص خود را دارد بنابراین راه‌حل‌های مختلفی می‌تواند برای حل این مسائل وجود داشته باشد، برخی از راه‌حل‌های کلی و عمومی در مواجهه با این چالش‌ها عبارتند از:

- ۱ برنامه‌ریزی شهری و روستایی به‌ر دور
- ۲ بهبود دسترسی به خدمات اساسی
- ۳ رشد اقتصادی پایدار
- ۴ توازن توسعه مناطق
- ۵ ترویج مشارکت اجتماعی

در نهایت چالش‌های حوزه عدالت شهری و روستایی باید توأمان از طریق همکاری و هماهنگی میان دولت، شهروندان، سازمان‌های مربوطه و جوامع محلی حل شوند. تلاش مشترک و پیوسته در جهت ارتقای عدالت شهری و روستایی بهبود چشمگیری را در زندگی شهروندان شهر و روستا به همراه خواهد داشت.

وقتی چالش‌های فوق‌الذکر با تدبیر و سیاست‌گذاری صحیح حکمرانی محلی با موفقیت حل شوند، چندین خروجی و اتفاق مثبت روی می‌دهد:

- ۱ کاهش نابرابری‌ها
- ۲ ارتقاء کیفیت زندگی شهری، روستایی
- ۳ رشد و توسعه پایدار شهر، روستا
- ۴ افزایش تعاملات اجتماعی
- ۵ استقرار حکومت عدالت‌محور

عدالت شهری و روستایی به‌عنوان یک هدف بلندمدت می‌تواند بهبود عمده‌ای در سطح زندگی شهروندان و کاهش تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی میان شهرها و روستاها به همراه داشته باشد و این مهم نیازمند تعهد و تلاش مستمر از سوی سازمان‌های دولتی، نهادهای محلی، جوامع محلی و شهروندان عادی است. بنابراین موفقیت در رسیدن به عدالت شهری و روستایی نیازمند تلاش‌های همه‌جانبه از سوی دولت، جامعه، سازمان‌های نهادی و فعالان اجتماعی است.

عدالت شهری و روستایی دو مفهوم مهم در زمینه توزیع منابع و فرصت‌ها در جامعه هستند. این مفاهیم به این می‌پردازند که چگونه منابع و فرصت‌های مختلف به‌طور عادلانه بین شهرها و روستاها توزیع می‌شوند.

عدالت شهری به توزیع منابع، خدمات و فرصت‌ها در شهرها و مناطق شهری اشاره دارد. به عبارت دیگر، این موضوع به تضمین دسترسی برابر همه افراد به خدمات اساسی مثل آب، برق، حمل‌ونقل عمومی، بهداشت و آموزش در شهرها مرتبط است. همچنین، فضاهای عمومی مانند پارک‌ها و مراکز فرهنگی نیز باید به‌طور منصفانه در اختیار تمام اقشار جامعه قرار بگیرند. از طرفی عدالت روستایی، به توزیع منابع و فرصت‌ها در روستا و مناطق روستایی می‌پردازد. این شامل دسترسی برابر به زیرساخت‌های اساسی مانند آب، برق، حمل‌ونقل و ارتباطات، بهداشت و آموزش در این مناطق می‌شود. همچنین توزیع منابع طبیعی مثل زمین و آب نیز باید به‌نحوی انجام شود که به توسعه پایدار روستاها کمک کند. البته تحقق عدالت شهری و روستایی چالش‌های زیادی دارد که این چالش‌ها می‌توانند از تفاوت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در شهرها و روستاها ناشی شوند. برای دستیابی به این اهداف، به همکاری بین دولت، جامعه و سایر سازمان‌ها نیاز است. برنامه‌ریزی جامع برای توسعه زیرساخت‌ها، ایجاد فرصت‌های شغلی، توزیع عادلانه منابع و افزایش سطح آموزش و بهداشت از مواردی هستند که می‌توانند به دستیابی به این هدف کمک کنند.

یکی از مسائل مهمی که دانشمندان در حوزه عدالت اجتماعی و روستایی پژوهش کرده‌اند، در حوزه اجتماع‌شناسی شهر و روستا به بررسی آثار توزیع نابرابر منابع و فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی، بیشتر به مناطق ثروتمند تمایل دارند و در نتیجه فاصله درآمد و فرصت بین مناطق ثروتمندترین و فقیرنشین گسترش می‌یابد. عدم توازن در توزیع منابع و فرصت‌ها در شهرها می‌تواند به تمرکز مناطق شهری در مسائل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منجر شود. همچنین در روستاها نیز پژوهش‌ها حاکی از این است که دسترسی به خدمات اساسی، زیرساخت‌های نقلیه و ارتباطات، آموزش و بهداشت برای ساکنان روستاها به‌طور کلی کمتر است و این باعث تفاوت‌ها و نابرابری‌های زیادی در زندگی روستاییان می‌شود. در کل اقتصاد جغرافیایی به بررسی آثار توزیع نابرابر منابع و فرصت‌ها در شهر و روستاها، ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های عدالت‌خواهانه و در نهایت تلاش برای کاهش نابرابری‌ها و افزایش عدالت در مسائل شهری و روستایی می‌پردازند.

چالش‌های حوزه عدالت شهری و روستایی از جمله مسائل پیچیده و چندجانبه هستند که نیازمند تلاش‌های همه‌جانبه و جمعی هستند. با توجه

عدالت شهری و روستایی

غلامحسین ابوالحسنی

کارشناس اداره نظارت، ارزیابی و اثربخشی - معاونت آموزش و تربیت بدنی - سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی - شهرداری تهران

باشد، از این حیث، آموزش شهروندی ایمنی و آتش‌نشانی بستری است برای ارائه آموزش‌های لازم ایمنی و آتش‌نشانی (عمومی و تخصصی) که سازمان آتش‌نشانی تهران با بهره‌گیری از آتش‌نشان ورزیده توانسته است آن را با توجه به عدالت شهری ایمنی به‌صورت گسترده در تمامی سطوح، مناطق، صنوف و حتی مشاغل خاص (پزشکان - نظامیان) و عموم افراد در سرای محله مناطق شهرداری تهران برگزار کند.

این خدمت در نوع خود بی‌نظیر است و در مسیر تحقق عدالت شهری قرار دارد که از آرمان‌های مهم انقلاب و مدیریت شهری است. سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تهران به‌عنوان سازمانی پیشرو و خدمات‌رسان گوی سبقت را از سایر سازمان‌ها ربوده و پیش‌تازانه در راستای عدالت در حوزه ایمنی بر قله‌های افتخار ایستاده و این مدال افتخاری است که بر قلب پاک شهدا و جان‌پرکشان و دلیرمردان عرصه ایمنی و آتش‌نشانی نقش بسته است.

در صورتی که سازمان‌های متولی ایمنی و آتش‌نشانی در شهرها و روستاها به امر آموزش همگانی و عمومی در حوزه ایمنی اهتمام داشته باشند، می‌توان در تحقق عدالت شهری و روستایی قدم‌های موثرتری بیش‌ازپیش برداشت و آثار این اقدام منجر به افزایش دانش ایمنی و تغییر نگرش شهروندان و آمادگی برای پیشگیری و مقابله با حوادث و حریق‌های احتمالی می‌شود و نتیجه آن کاهش هزینه‌های سازمان‌ها و شهروندان را در پی داشته و رضایت شهروندان عزیز را شاهد خواهیم بود.

یکسان و رایگان برای همه شهروندان داده می‌شود. حال که عدالت را در خدمات شهری تهران به مصداق آتش‌نشانی بررسی می‌کنیم، باید به اهمیت ایمنی در شهر که متولی آن سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی است بیشتر توجه کنیم.

ایمنی زمینه‌ساز عدالت در شهر و روستا است، ایمنی هر جا که باشد، آنجا می‌تواند برای آینده خود برنامه‌ریزی کند و شهروندان آن می‌توانند به‌صورت پایدار از عدالت شهری و ایمنی عدالت‌محور بهره‌مند شوند.

در حوزه آتش‌نشانی، خدماتی که به شهروندان تهرانی ارائه می‌شود شامل پیشگیری، آموزش، اطفاء حریق و امداد رسانی در حوادث است که آموزش از ارکان اصلی آن است و در دو بخش آموزش کارکنان و آموزش شهروندی با تأکید بر انتقال دانش و تجربه توسط مربیان خبره و مجرب صورت می‌پذیرد.

وقتی صحبت از عدالت در حوزه ایمنی می‌شود قطعاً باید همه‌جانبه به آن نگرست و همه‌شامل

یکی از مهم‌ترین دلایل مهاجرت افراد به شهرهای بزرگ، تمایل به زندگی در محیطی است که عدالت اجتماعی در تمام سطوح اقتصادی، اجتماعی، رفاهی، فرهنگی، آموزشی جاری باشد.

عدالت شهری و روستایی به‌معنای قرار گرفتن هر شهر و روستا در جایگاه واقعی خودش و توزیع منابع و امکانات متناسب با پایش و آمایش سرزمین از اهداف و آرمان‌های کشور بوده و هست. لذا هر اقدامی که بتواند مفهوم عدالت را به مردم القاء کند، در واقع ما را در تحقق آن آرمان یاری رسانده است.

در صورتی که سازمان‌های متولی بدون توجه به عدالت اجتماعی اقدام به ارائه خدمات کنند، خود نمودی از بی‌عدالتی است و پیاده‌سازی چنین خدماتی به‌معنای عدم برابری همه جامعه از امکانات شهری است و این امر هم نارسایی مدیریت یک شهر را به ما یادآوری می‌کند و هم اجرای چنین سیاستی، نارضایتی شهروندان را به دنبال خواهد داشت.

خدمات شهری و در صدر آن، ایمنی شهر از وظایف شهرداری‌هاست که این مهم در بسیاری از شهرها و روستاها با توجه به امکانات و منابع محدود به‌طور کامل محقق نشده است.

ولیکن در شهرهای بزرگ از جمله تهران، بیشترین خدماتی که شهرداری تهران به شهروندان ارائه می‌دهد در حوزه خدمات شهری است که این امر به مدد ۱۱ سازمان، شرکت و اداره کل میسر شده است.

در این بین سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تهران با به‌رومندی از آخرین تکنولوژی و تجهیزات و روش‌های روز دنیا توانسته به‌عنوان سازمان پیشرو در خدمت‌گزاری و تحقق عدالت شهری گامی مؤثر بردارد.

چراکه پاسخ به درخواست شهروندان در کمتر از ۴ دقیقه بدون هیچ تشریفات با اعزام نیروهای امدادی و کیفیت خدمات مطلوب به‌صورت

عدالت شهری و روستایی

غلامرضا شجاع

کارشناس ارشد معاونت خدمات شهری شهرداری منطقه چهار شهر تهران

در حال حاضر به علت عدم وجود نگرش یکسان به ارائه خدمات شهری-روستایی و مهاجرت روزافزون جمعیت کشوری، شهری، روستایی به شهرها می توان بی سیمایی را در شهرهای کنونی احساس کرد. به بیانی دیگر تراکم نامعقول، آلودگی، کثیفی، آشفتنگی، یکنواختی بدنه شهری و بی اطلاعی و عدم آگاهی شهروندان نسبت به محیط شهری، رشد بی رویه جمعیت شهری و شتاب بی رویه مجوزهای ساختمانی، عدم توجه به فضای باز، فضای سبز، فضای تفریح و بازی که جای خود را با پرداخت پول به خرید تراکم داده است سزاوار تمدن و فرهنگ ما نیست. مدیریت شهری اداره امور شهر به منظور ارتقاء مدیریت پایدار مناطق شهری در سطح محلی با تبعیت از اهداف سیاست های ملی، اقتصادی و اجتماعی کشور است. یکی از چالش های عمده شهرها، توزیع ناعادلانه خدمات شهری است که موجب ناهمگونی هایی شده است. عدالت اجتماعی به عنوان یکی از معیارهای اصلی توسعه در شهرها بر توزیع عادلانه خدمات تأکید دارد. به علت بی توجهی به عدالت اجتماعی، یکی از چالش های مدیریت شهری پاسخگویی به نیاز شهروندان است، بنابر این ضروری است که در راستای تمرکز بر محرومان جامعه در بهره گیری از منفعت، رعایت حقوق و آزادی های فردی و دسترسی برابر و یکسان به فرصت ها و امکانات گام اساسی برداشته شود. از آنجا که هدف اصلی توسعه، حذف نابرابری هاست، بهترین مفهوم توسعه رشد همراه با عدالت اجتماعی است به علاوه تحقق عدالت اجتماعی در شهرها در نهایت به رضایت شهروندان از سبک زندگی خود منجر شده و به ثبات سیاسی و اقتدار ملی کمک شایانی خواهد کرد. بنابراین به منظور دستیابی به عدالت اجتماعی رعایت اصول مربوط به تعادل فضایی و پراکنش معقول خدمات شهری، امری الزامی است که باید بیش از پیش

مورد توجه برنامه ریزان شهری و منطقه ای قرار بگیرد.

از سوی دیگر توزیع فضایی متعادل خدمات شهری از مهم ترین نشانه های عدالت اجتماعی در شهر به شمار می رود که باعث کاهش سفرهای درون شهری و تأمین نیازهای شهروندان در همان منطقه خواهد شد. این امر با بهبود سیستم حمل و نقل شهری در زمینه توسعه گره های اتصال بین خدمات شهری باعث نشاط اقتصادی، پویایی زندگی شهری، افزایش سطح آسایش و رفاه ساکنان است.

مبانی نظری خدمات شهری و توسعه

خدمات یک واژه پیچیده است که معانی مختلفی دارد و حوزه وسیعی را شامل می شود: خدمات شامل فعالیت های قابل شناسایی و ضرورتاً غیرمعقول است که نیازی را برآورده می سازند و الزاماً به فروش کالا یا خدمات دیگری متصل نیست، خدمت فعالیت یا منفعتی است که یک طرف به طرف دیگر عرضه می کند که اساساً نامحسوس بوده و مالکیت چیزی را در بر ندارد.

نتیجه این نیز ممکن است محصول فیزیکی یا غیرمادی باشد، فرایند (توزیع خدمات شهری) یکی از رکن های اساسی و حیاتی در توسعه اقتصادی، اجتماعی، عمرانی و آبادانی شهرها نقش تعیین کننده ای را بر عهده دارد.

خدمات شهری دارای مفاهیم مختلفی چون خدمات عمومی و اجتماعی، امور خدماتی، امور شهری و فضای سبز شهری است که همگی در یک مقوله می گنجند و مترادف یکدیگر هستند، پس حوزه خدمات شهری دارای فعالیت ها و عملکردهای بسیار متنوعی است و دامنه آن بسیار گسترده، پیچیده و فاقد یک تعریف واحد و یکسان است. در طبقه بندی توزیع خدمات شهری «امور خدماتی» شامل موضوعاتی چون محورهای شهرسازی و نظارت بر توسعه و عمران

شهر، رفت و روپ، دفع زباله و نظافت شهر، توزیع آب آشامیدنی، توزیع خدمات اجتماعی، برنامه حمل و نقل، امور آتش نشانی و خدمات ایمنی و حفاظت شهر، بهبود ترافیک شهری، نگهداری و بهبود محیط شهری، بهبود سیمای شهر و... است.

توزیع خدمات شهری دربرگیرنده کیفیت اقتصادی، اجتماعی و سرمایه محیطی است که اعضای اجتماع های محلی را به تولید و بازساخت زندگی هدفمند برای تحقق ابعاد پایداری هدایت می کند و توسعه خدمات شهری نه تنها به منابع سرمایه مادی نظیر وسایل مصنوعی، تولید و تجهیزات در بخش صنعت، کشاورزی و خدمات بلکه به توسعه اقتصادی و منابع سرمایه اجتماعی یعنی دانش، مهارت، تجربه، انرژی، خدمات رفاهی و ابتکار انسانی نیز توجه خاص دارد.

به هر حال توسعه خدمات شهری را می توان رویکردی دانست که در ملازمه رشد اقتصادی و بهبود زیست محیطی شکل می گیرد و می بایستی در هر مکان و زمانی جنبه علمی گیرد.

اجلاس تجارت و توسعه سازمان ملل در زمینه نقش بالقوه خدمات در توسعه، پنج عامل مهم و کلیدی را به عنوان نقش راهبردی اشاره می کند.

- ۱- تقویت حاکمیت، هویت و امنیت ملی
- ۲- تأمین زیرساخت های اساسی برای نیازهای مردم
- ۳- توسعه سرمایه های انسانی و افزایش فرصت های شغلی
- ۴- افزایش توان رقابت بنگاه های ملی در بازارهای جهانی
- ۵- تأثیرگذاری به مکان یا به تولید و کارکردهای تصمیم سازی

عدالت اجتماعی در توزیع خدمات شهری

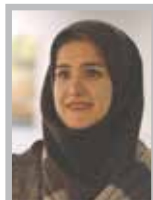
عدالت نه تنها یک اصل کلی بلکه تطبیقی مرتبط با روابط بین افراد و شرایط نسبی، اجتماعی و اقتصادی و محیط زندگی آنها است. عدالت اجتماعی در شهر در نگهداری منافع گروه های مختلف اجتماعی به طور عام و گروه های هدف به طور خاص، از طریق گسترش بهینه منابع شهری، درآمدها و هزینه ها است.

مفهوم عدالت اجتماعی

مفهوم عدالت اجتماعی از اهمیت و جایگاه والایی در بین احاد افراد یک جامعه برخوردار است، بنابراین هدف اصلی برنامه ریزی و به خصوص برنامه ریزان شهری، دستیابی به توزیع عادلانه منابع عمومی است و این مهم

تبیین جایگاه تهران در رتبه‌بندی شهرهای جهان

مهسا دزفولی

دستیار مدیر گروه همکاری‌های علمی و بین‌المللی
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

در طول تاریخ شهرنشینی، شهرها همواره در حال رقابت با یکدیگر بوده‌اند. در عصر جهانی‌شدن، شهرها نه تنها در صدد جذب سرمایه‌ها و کسب و کارهای جهانی هستند بلکه برای تعریف هویت و جایگاه بین‌المللی خود تلاش فزاینده‌ای را آغاز کرده‌اند تا از این طریق حوزه نفوذ و تأثیرگذاری خود را افزایش دهند. شهرهای جهان در بستر رقابت مستمر در ابعاد مختلف هستند و یکی از ابزارهای شناخته‌شده‌ای که این رقابت را بیان می‌کند، رتبه‌بندی شهرها است. در نتیجه قرار گرفتن یک شهر در این محیط رقابتی اهمیت فزاینده‌ای پیدا می‌کند.

رتبه‌بندی شهرها، توسط ۳۵ مؤسسه بین‌المللی با تأکید بر شاخص‌های مختلفی از جمله رقابت‌پذیری شهری، زیست‌پذیری، کیفیت زندگی، پویایی، امنیت، نوآوری، چشم‌انداز شهرها و غیره انجام می‌گیرد. با توجه به محدودیت و چارچوب‌های مدیریتی و سیاست‌های کلان کشور، تهران تا کنون در رتبه‌بندی‌های ۱۲ مؤسسه حضور داشته است که فارغ از رتبه کسب‌شده، برای ورود به این رقابت جهانی می‌تواند مؤثر و کارآمد تلقی شود.

به‌طورمثال، یکی از این شاخص‌های مهم که توسط مؤسسه اتی کرنی (A.T Kearney) اندازه‌گیری می‌شود، «شاخص شهرهای جهانی» (Global Cities Index) است که رتبه‌بندی جامعی از شهرهای پیشرو جهانی ارائه می‌دهد. این ارزیابی بر اساس وضعیت اقتصادی، نرخ جهانی‌شدن، سرمایه انسانی، اطلاعات و فناوری، تجربه فرهنگی و مشارکت سیاسی انجام می‌شود.

کلان‌شهر تهران طی ۶ سال اخیر در شاخص شهرهای جهانی مؤسسه کرنی، از سال ۲۰۱۸ الی ۲۰۲۳ میلادی به ترتیب رتبه‌های ۹۴، ۹۷، ۱۰۸، ۱۰۵، ۱۰۵، ۱۰۶ را از میان ۱۵۶ شهر کسب کرده است. این رتبه‌بندی نشان می‌دهد در طول این زمان جایگاه تهران ۱۲ رتبه تنزل کرده است. در یک مقایسه تطبیقی در زمان یکسان، استانبول با یک درجه صعود رتبه‌های ۲۶، ۲۶، ۳۴، ۲۷، ۲۸، ۲۵ را کسب کرد. شاخص مذکور تنها یکی از نمونه‌های جایگاه تهران در رتبه‌بندی‌های جهانی است. ارتقا در رتبه‌بندی‌ها و حضور مؤثر در آنان نیازمند بازشناسی چالش‌های وضع موجود است.

در راستای شناخت آسیب‌ها و فرصت‌های این حوزه می‌توان به سطح بالای اعتبار مؤسسات جهانی و مقبولیت عام نتایج منتشرشده اشاره کرد. حضور در این رتبه‌بندی‌ها ابزاری کارآمد برای توسعه ارتباطات جهانی و ارائه پتانسیل‌های تهران در حوزه‌های مختلف به جهانیان است. توسعه دیپلماسی شهری از مفاهیم مورد توجه مدیریت شهری است اما هنوز رتبه‌بندی به عنوان ابزاری مؤثر و کارآمد در این حوزه به کار گرفته نشده است. لذا ضروری است برنامه‌های عملیاتی کارآمد، با ضمانت اجرایی لازم، تدوین و ابلاغ شود. از سوی دیگر رتبه‌بندی شهری موضوعی جامع و همه‌جانبه است که تمامی امور شهری از حوزه‌های بهداشتی و درمانی تا زیرساخت‌های فرهنگی و رفتارهای ترافیکی را شامل می‌شود و شهرداری تنها متولی داده‌های مورد نیاز نیست. در نتیجه ضروری است همه سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با امور شهر به صورت یکپارچه و هماهنگ با یکدیگر همکاری کنند که این حضور حداکثری نهادهای سازمان‌ها، نیازمند عزمی راسخ در مدیریت شهری تهران است.

به این دلیل مورد توجه قرار می‌گیرد تا توزیع منابع مسیرهای عادلانه و درست را طی کند و تا حد امکان همه گروه‌های اجتماعی، هدف به‌منظور رفع تبعیض، برقراری توازن و تعادل شهری بیشتر مورد توجه باشند.

عدالت اجتماعی و برابری زندگی از مهم‌ترین جنبه‌های پایداری است و این پایداری از معیارهای مهم زندگی از جمله بهداشت عمومی و سلامت، دسترسی به آموزش، مراقب بهداشتی، شغل رضایت‌بخش، فرصت‌هایی برای پیشرفت شخصی و اجتماعی، فرهنگی، زندگی اجتماعی و تفریح، تسهیلات محیطی و برابری‌های زیباشناختی تشکیل می‌شود.

جایگاه روستاها

جایگاه روستاها در فزاینده‌ای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مقیاس محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و پیامدهای توسعه‌نیافتگی چون فقر، نابرابری فزاینده، رشد سریع جمعیت، بیکاری و... موجب توجه جدی در توسعه روستایی و تقدم آن به توسعه شهری شده است. با نگاهی گذرا به جامعه روستایی کشور درمی‌یابیم که این جامعه از گذشته تا به حال همواره با مسائل و مشکلاتی روبه‌رو بوده است مشکلاتی از جمله کمبود امکانات زیربنایی، کیفیت نامناسب محیط زیست، کمی درآمد، نظام نامناسب استقرار و پرآلودگی بیش از حد جمعیت و فعالیت‌ها، کوچک‌بودن آبادی‌ها، عدم امکان سرمایه‌گذاری مطلوب در این مکان‌ها و...

بدون تردید حرکت به‌سوی تحقق عدالت اجتماعی نیازمند کاربردی کردن رهیافت نظری عدالت اجتماعی است و بدون تحقق این مهم رهیافت نظری عدالت اجتماعی در حد مبنایی کم‌اثر یا مبنایی آرمانی که راه مستقیمی برای عملی شدن آن وجود ندارد، باقی خواهد ماند و فقدان عدالت در اجتماع موجب بروز تبعیض، ستم، فساد و عدم وفای عمومی می‌شود و چنین جامعه‌ای از فضیلت و فاق و همبستگی فاصله می‌گیرد. تا جایی که امروزه در اکثر کشورهای پیشرفته جهان توسعه روستایی ارتباط تنگاتنگی با فزاینده‌ای ساختاری نظیر، فرایند اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، مدیریتی و زیست‌محیطی دارد.

بنابراین هدف کلی برنامه‌ریزی منطقه‌ای یا توسعه اقتصادی برقراری عدالت اجتماعی و توزیع رفاه و ثروت در بین افراد جامعه است.

تأثیر سیاست‌های پایدار شهری در حمل و نقل

جهت کاهش ترافیک و آلودگی هوا

پگاه جعفری حقیقت پور

مدیر پروژه گروه توسعه و نگهداشت معابر سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران

در سالیان اخیر، رویکرد مدیریت تقاضای حمل و نقل با هدف استفاده از شاخص‌ها و متغیرهای حمل و نقلی جامعه و کاهش پیامدهای منفی حمل و نقل مورد توجه اکثر شهرهای جهان قرار گرفته است. اگرچه هدف اولیه این رویکرد اثرگذاری کوتاه و میان مدت بوده، لیکن به دلیل عدم ظهور رویکردهای جایگزین، در بسیاری از شهرها به صورت بلندمدت مورد استفاده قرار گرفته است. اثر بلندمدت سیاست‌های حمل و نقلی بر کاربری زمین‌های شهری و اثر بلندمدت آن‌ها بر پندارها به عنوان مبنای سازنده رفتار شهروندان، حاکی از لزوم ارزیابی‌های بلندمدت در این رویکرد است. به عنوان یک راه حل، معمولاً توسعه حمل و نقل عمومی به عنوان یک راهکار از سوی مدیران شهری و مدیران و اندیشمندان حوزه حمل و نقل مطرح بوده است، اما این تصورات تا چه حد توانسته مشکلات ترافیکی و آلودگی کلان شهر تهران را حل کند. با توجه به اثر خطرات زیست محیطی و مشکلات ترافیکی در کلان شهرهای دنیا بررسی و مدیریت منابع، ترافیک، آلودگی این حوزه از اهمیت دوچندانی برخوردار است. مشکل تردد و حمل و نقل در شهرهای بزرگ و به ویژه در کلان شهر تهران مسئله‌ای است که نوع زندگی تمام اقشار جامعه اعم از مدیر، کارمند، کاسب و دانشجو و محصل و... را تحت الشعاع قرار داده است. این مشکلات علاوه بر اتلاف وقت افراد جامعه از طرفی سبب بروز مشکلات زیست محیطی و از طرف دیگر سبب تحمیل بار اقتصادی سنگینی بر بدنه جامعه و دولت می شود. از طرفی به دلیل اینکه کشور ما از جمله کشورهای غنی از نظر منابع نفت و گاز و محصولات پتروشیمی است و اغلب محل تولید و مصرف این مواد در یک مکان نیست، نیاز به حمل و نقل این مواد برای مصرف داخلی و خارجی احساس می شود. آلودگی هوا با توجه به پیامدهای زیان بارش به یکی از ملموس ترین معضلات

زیست محیطی تهران، پایتخت ایران و چندین شهر دیگر ایران تبدیل شده است. آمارها نشان می دهد که در روزهای تشدید آلودگی هوای تهران، شمار بیماران تنفسی «تا ۶۰ درصد» افزایش می یابند. بیشترین عامل مرتبط با تشدید بیماری های سیستم قلبی و عروقی و ریوی، افزایش آلانندهای دی اکسید گوگرد، ذرات معلق و منواکسید کربن است، به طوری که «آلودگی هوا در تهران به طور متوسط موجب کاهش ۵ سال از عمر تهرانی ها شده است. بنا بر نظر برخی از کارشناسان محیط زیست، در سال ۱۳۷۴ نخستین زنگ خطر جدی درباره آلودگی هوای تهران به صدا درآمد. در آن هنگام نزدیک به یکصد نفر از کارشناسان و مدرسان محیط زیست، جغرافیا و شهرسازی در پی نشست در سالن اجتماعات پارک شهر تهران، متنی موسوم به بیانیه «هوای تهران ۷۴» منتشر کردند که در آن برای نخستین بار از آلودگی هوای پایتخت به عنوان یک «بحران ملی» که راه مقابله با آن «عزم ملی» است، نام برده شد. به طور کلی مدیران شهری تهران همواره در برنامه های خود در تلاش برای افزایش و گسترش سیستم حمل و نقل عمومی بوده اند اما این سهم از تعداد سفر حمل و نقل عمومی به دلیل زیر رخ نداده است:

در سال های بین ۹۰-۹۲ با احساس نگرانی از وضعیت ترافیکی تهران، جهشی در روند سرعت یخشیدن به افتتاح ایستگاه های بیشتر مترو ایجاد شد، اما زمانی که عرضه بیشتر مترو بود، تقاضا به دلیل رشد جمعیت تهران و تعداد سفرها رخ داد. لذا مترو تهران تنها توانسته سهم خود را از سفرهای درون شهری ثابت نگه دارد (حدود ۹٪). درصد قابل توجهی از سهم استفاده کننده گان از مترو یعنی ۲۲٪ سهم غیرساکنان تهرانی است، لذا تا حد قابل توجهی گسترش مترو در سهم سفرهای شهروندان تهرانی نیست. تاکسی و اسنپ هموار رقیب یکدیگر بوده اند

اما اسنپ نه رقیب حمل و نقل عمومی است و نه تکمیل کننده آن است. سیاست توسعه حمل و نقل تهران هر چند در تلاش بوده که حمل و نقل عمومی را گسترش بدهد، موفق نبوده، و بعضی مدیران شهری سهم حمل و نقل عمومی ۵۰٪ اعلام می کنند، اما تاکسی جزو حمل و نقل عمومی نیست و حمل و نقل پارا ترانزیت است و سهم ۲۳٪ آن، جزو حمل و نقل عمومی (در بین مهندس و کارشناسان حمل و نقل تاکسی حمل و نقل عمومی نیست) نمی آید که درصد قابل توجهی از سهم استفاده کننده گان از مترو یعنی ۲۲٪ سهم غیرساکنان تهرانی است.

سهم مترو از سهم وسایل نقلیه در جابه جایی سفرهای روزانه شهر تهران ۹٪ است که این مقدار در صورتی که فقط شهروندان تهرانی را در نظر بگیریم حدود ۲۰٪ کمتر است، یعنی سهم مترو از جابه جایی شهروندان تهرانی ۷۱٪ است. همچنین سهم کل سفرهای شهری ساکنان تهرانی حدود ۸۳٪ و سهم ساکنان غیرتهرانی ۱۷٪ است، بنابراین در تحلیل شهر تهران برخلاف شهرهای بزرگ دنیا که در ادبیات تحقیق بیان شده، باید به شهرهای صنعتی اطراف تهران (از جمله شهر قدس، پردیس، ملارد، رباط کریم) توجه کرد که این مطلب مورد غفلت بیشتر مطالعات داخلی در کشور بوده است. سهم وسایل نقلیه در جابه جایی سفرهای روزانه شهر تهران برای تاکسی ۲۴٪ و سهم اتوبوس ۹٪ و اسنپ و تپسی با هم ۴٪ و خودرو شخصی ۴۶٪ است. به عبارت دیگر سهم سفرهای شخص در تهران همچنان بالاست و در یک دهه اخیر تفاوت چندانی نکرده و سیاست های شهری در این خصوص موفقیتی کسب نکرده اند.

بیشترین جذب سفر مربوط به مناطق ۶ و ۱۲ در شهر تهران است که دلیل آن هم قرار گرفتن مراکز اصلی اداری و تجاری شهر است.

سهم سفرها با خودروی شخصی ساکنان غیرتهرانی ۲۰٪، یعنی حدود یک پنجم سفرها در سفرهای شخص با خودرو است. به عبارت دیگر یک پنجم آلودگی هوا مربوط به شهروندان غیرتهرانی است.

سیاست توسعه شهر در ارتفاع در منطقه ۲۲ در غرب تهران در نزدیکی بزرگراه همت که برای پاسخ به تقاضای مسکن است، باعث افزایش سفر و آلودگی شده زیرا اولاً در مسیر بادهای از سمت غرب تهران شده و دوماً ساختار فضایی تهران با تمرکزگرایی مراکز سیاسی و اداری و تجاری در مناطق ۶ و ۱۲، سبب سفر از این مناطق دور و اطراف تهران به سمت مرکز شده است.

نقش آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری در تحول حکمرانی شهری

شراره عظیمی

سرپرست گروه مطالعات مدیریت یکپارچه حقوق شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

به همراه داشته است. تجارب گسترده جهانی در دهه‌های اخیر نشان داده که شکل‌گیری و فعالیت این نهادها نه تنها به تحقق و اثربخشی بهینه سیاست‌ها و راه‌ها در پاسخگویی به چالش‌های شهری کمک شایان‌توجهی کرده، بلکه منجر به کاهش هزینه‌های مدیریت شهری نیز شده است. آزمون سیاست‌های مدیریت شهری در شرایط آزمایشگاهی زمینه اصلاح اشکالات احتمالی سیاست‌ها را به وجود آورده و در نتیجه کارایی و اثربخشی سیاست‌ها در مدیریت شهر افزایش خواهد یافت.

آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری شهری با اثرسنجی سیاست‌ها در واقع نیروی پشتیبان و مشورتی مدیریت شهری و اتاق فکر دائمی با موقتی هستند که در دنیای پیچیده و پویای شهر و در امر سیاست‌گذاری و حکمرانی، می‌توانند ارائه‌دهنده راه‌حل‌های چندبخشی به مدیران شهری باشند و به‌عنوان اکوسیستم‌های نوآوری کاربرمحور و باز، مبتنی بر رویکرد سیستماتیک، خلق مشترک و ادغام فرایندهای تحقیق و فناوری در زندگی واقعی تعریف می‌شوند که حول توسعه نوآورانه و با تمرکز بر مشکلات در یک منطقه جغرافیایی مشخص عمل می‌کنند، و در آن استعدادها آموزش می‌بینند و متخصصان و دانشمندان حوزه سیاست‌گذاری شهری به‌طور مشترک راه‌حل‌های میان‌شته‌ای را توسعه داده و ارزش‌گذاری می‌کنند.

آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری شهری در واقع مکانی برای ایجاد تعامل و مشارکت میان ذی‌نفعان مختلف شهری بوده که می‌توانند به بهبود کیفیت زندگی شهری کمک کنند و فرایندهای سیاست‌گذاری شهری و حکمرانی را کارآمد سازند. این آزمایشگاه‌ها فرصت‌هایی را برای بازیگران متنوع و حاشیه‌ای فراهم می‌کنند تا در فرایندها و فعالیت‌های سیاست‌گذاری و مدیریت شهری مشارکت کنند و بر آن‌ها تأثیر بگذارند. بهره‌گیری از قابلیت‌های آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری شهری تقویت‌کننده مدل حکمرانی مشارکتی در شهر بوده و تا حد زیادی تعدیل‌کننده مدیریت بالا به پایین، دستوری و سلیقه‌ای است. آزمایشگاه سیاست‌گذاری شهری پایگاهی برای هدایت شهر به‌صورت مشارکتی از طریق روش‌های خلق نوآوری است که توجیه‌پذیری پروژه‌های شهری و ارزیابی تأثیرات آن‌ها را در دستور کار خود قرار داده است.

برای بخش عمومی و مدیریت شهری به ارمغان می‌آورند.

از دیگر سو با بسط پیامدهای ناگوار کاهش اعتمادی اجتماعی و نهادی، کاهش ارتباط موثر میان مردم و نهادهای حکمرانی و ضعف در تعامل میان بخش‌های مختلف و متولی در اداره امور شهری، ایده «دولت باز» و «داده باز» به‌معنای افزایش شفافیت از طریق دسترسی آزادانه شهروندان به اطلاعات و داده‌های دولتی و بخش عمومی به‌منظور اعتمادسازی و همچنین افزایش مشارکت شهروندی در فرایند تدوین سیاست‌های شهری، موضوعی کلیدی در مدیریت شهرها در دوران معاصر به شمار می‌رود. ایجاد آزمایشگاه سیاست‌گذاری در ساختارهای حکمرانی شهری، یکی از موثرترین شیوه‌ها در بسط ایده دولت باز و تدوین خط‌مشی‌ها در چارچوب «داده باز» در جهان به شمار می‌رود که کاربست آن، برون‌دادها و پیامدها موفق متعددی در زمینه ارتقای شفافیت و پاسخگویی در کشورهای مختلف

بازنگری در شیوه سیاست‌گذاری‌های شهری و هماهنگی آن با نیازهای جامعه، یکی از اصول اساسی در همگامی مدیریت شهری و شهروندان به حساب می‌آید. درک مفهوم مشارکت شهروندان و انتقال خواسته‌های آن‌ها به متخصصان حوزه شهری و تلاش در جهت اعمال نظرات آنان در عرصه سیاست‌گذاری شهری، دغدغه اصلی برنامه‌ریزان این حوزه محسوب می‌شود. مسئله اساسی این است که چگونه و از چه روش و ابزاری می‌توان صدای مردم را شنید و آن را در سیاست‌گذاری شهری وارد و انعکاس آن صدا را در برنامه‌ها و رویه‌های مدیریت شهری مشاهده کرد.

در راستای دستیابی به حکمرانی مشارکتی و اخذ نظرات شهروندان و کارشناسان فعال در حوزه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری شهری، یکی از ابزارهای کاربردی بهره‌گیری از آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری شهری است.

در واقع آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری شهری سازوکارهای نوین حکمرانی شهری به شمار می‌روند که از اواخر قرن بیستم به‌منظور بهینه‌سازی فرایندهای سیاست‌گذاری شهری با رویکرد داده‌پیش‌ران، مبتنی بر شواهد و انسان‌محور و همچنین با به‌کارگیری بینش تفکر طراحی و سیستمی راه‌اندازی شده و در سراسر جهان توسعه یافته‌اند. این آزمایشگاه‌ها در شرایط عدم قطعیت و پیچیدگی مسائل شهرنشینی معاصر و محیط‌های شهری، با کاربست رویکردها، شیوه‌ها و ابزارهای نوین سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، شهروندان را در قلب فرایندهای مشارکتی سیاست‌گذاری عمومی در شهرها قرار می‌دهند و با چابک‌سازی این فرایندها، امکان پاسخگویی بهینه و فراگیر، تضمین اثربخشی راه‌حل‌ها، و کاهش هزینه‌ها را

**در راستای دستیابی به حکمرانی
مشارکتی و اخذ نظرات شهروندان
و کارشناسان فعال در حوزه
برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری
شهری، یکی از ابزارهای کاربردی
بهره‌گیری از آزمایشگاه‌های
سیاست‌گذاری شهری است**

مخاطرات گسلش سطحی بر سازه ها در کلان شهر تهران

کوثر یزدان نجاد

کارشناس گروه مطالعات فنی و عمرانی مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

ایجاد خسارت در سازه ها هنگام وقوع گسلش سطحی بر خوردار است. بر اساس نتایج برخی از مطالعات، بازبینی محدودیت های آیین نامه ای و ایجاد ملاحظات نظیر محدودیت ارتفاع سازه ها و بررسی میزان فاصله مجاز جهت ساخت و ساز در پهنه های گسلی فعال، می تواند نقش بسزایی در جهت ساخت و ساز ایمن داشته باشد. عقب نشینی از محدوده گسل ها، استفاده از روش های ژئوتکنیکی جهت پراکندگی گسیختگی، انحراف گسلش از سازه ها و مقاوم سازی آن ها، برخی راهکارهای کلی دیگر به منظور کاهش خطرات ناشی از گسلش است. استفاده از تراشه پُر شده با مصالح با مقاومت برشی کم و قابلیت فشردگی بالا در پی های سطحی می تواند موجب انحراف مسیر گسیختگی و کاهش دوران پی شود. استفاده از ژئوسنتتیک ها در زیر پی یا ایجاد حائل با استفاده از بهسازی زمین و دیوار دیافراگمی نیز در کاهش پتانسیل خطرات ناشی از گسلش در برخی موارد مؤثر بوده است.

در اکثر موارد، عملی کردن راهکار دوری از گسل در ساخت سازه های طویل مانند پل ها، تونل ها و خطوط لوله دشوار است. لذا باید با بررسی راه حل های کاهش خطرات ناشی از گسلش در اندرکنش با سازه های سطحی و زیر سطحی به ساخت و ساز در حریم گسل ها کمک کرد. در مورد تونل ها، استفاده از محافظ تونل در محدوده گسلش (تزیق و بتن مسلح) می تواند تنش ها و جابه جایی های ناشی از حرکت گسل را کاهش دهد. شایان توجه است که پدیده گسلش و اندرکنش آن با سازه ها از پیچیدگی های بسیاری برخوردار بوده و امکان به کار گیری راهکارهای مزبور، تنها در شرایط ویژه ای ممکن است و در هر شرایطی پاسخگو نیست.

در مورد تشخیص گسل های فعال و همچنین ساختار گسل ها بین متخصصین زلزله اختلاف نظر وجود داشته و مطالعات پیشین نشان داده است که انتشار گسیختگی از سنگ بستر تا سطح زمین تابع عوامل مختلفی نظیر مشخصات خاک و وجود سازه های سطحی و زیر سطحی است و بعضاً پدیده دوشاخ شدن مسیر گسیختگی، امکان پیش بینی محل رخنمون گسل را دشوار می سازد.

اگرچه در آئین نامه لرزه ای ۲۸۰۰ ایران، به منظور ساخت و ساز در پهنه گسل های اصلی، تمهیدات ویژه ای در نظر گرفته شده است، ولی این ملاحظات و محدودیت ها کافی نبوده و باید با ارائه راهکارهایی اثرات مخرب گسلش سطحی نظیر برش و نشست نامتقارن را که بسیار هزینه بر بوده و بعضاً به لحاظ اجرایی نیز چالش های بسیاری دارد، کاهش داد.

یکی از مناسب ترین راهکارهای مقابله با گسلش سطحی، تعیین حریم خطر و احداث سازه های با ریسک پایین در حریم گسل است. همچنین، شواهد میدانی از زلزله های گذشته نشان داده که موقعیت قرار گیری ساختمان ها و بار سازه از اهمیت ویژه ای در

پدیده گسلش در زمان وقوع زمین لرزه به دلیل جابه جایی نسبی در دو طرف گسل رخ می دهد و بر اثر آن سطح زمین متحمل گسیختگی شده و می تواند برای پایداری سازه و ایمنی جانی ساکنان خطرناک باشد. رشد فزاینده جمعیت با محدودیت های اقتصادی در کلان شهر تهران، امکان سنجی احداث ساختمان ها در پهنه های گسلی فعال را مورد توجه جامعه مهندسی قرار داده است. در حالی که تجربه زلزله های شدید گذشته نشان داده است که صدمات وارده بر سازه ها و تأسیسات در اثر حرکت گسل و انتشار گسیختگی به سطح زمین، بعضاً جبران ناپذیر بوده و لذا توجه به خطرات احتمالی این پدیده و اتخاذ تمهیدات مناسب در برخورد با آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در حال حاضر در کلان شهر تهران و بسیاری از مناطق دیگر کشور، ساختمان های ساخته شده یا در حال ساختی وجود دارند که احتمال برخورد گسلش سطحی با آن ها اجتناب ناپذیر است که یکی از علل آن، عدم قطعیت در تعیین محل دقیق گسل ها و نحوه انتشار گسلش است. باید توجه داشت که

بهینه‌سازی خدمات شهری از منظر عدالت فضایی

سارا قبادی

کارشناس مطالعات خدمات شهری و محیط‌زیست
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

زندگی شهری همواره با دوگانگی میان مزایایی از جمله دسترسی بهتر به فرصت‌های اقتصادی، کالاهای خدمات عمومی و امکانات رفاهی از یک سو و فشارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی از جمله ترافیک، کمبود مسکن، آلودگی هوا و مخاطرات زیست‌محیطی از سوی دیگر همراه است. توزیع نابرابر چنین مزایا و محدودیت‌های توسعه شهری در بین افراد جامعه که براساس طبقه، جنسیت، نژاد، توانایی و سایر نشانگرهای اجتماعی متمایز می‌شوند، منجر به اشکال مختلف محرومیت اجتماعی و بی‌عدالتی می‌شود که اغلب بار نامتناسبی را بر زندگی ساکنان شهری وارد می‌کند. جاذبه دستیابی به یک جامعه عادلانه در زمان معاصر، منجر به شکل‌گیری طیف گسترده‌ای از جنبش‌های عدالت اجتماعی شده است. در این میان، عدالت فضایی، شاخه‌ای جدایی‌ناپذیر از عدالت اجتماعی است که تا چند سال گذشته کمتر مورد توجه قرار می‌گرفت و یا مجذب مفاهیم مرتبطی چون عدالت سرزمینی و عدالت محیطی می‌شد. اعتقادی که در حال حاضر وجود دارد این است که با پذیرش شرایط اجتماعی و محیطی و طرح آنها در یک چهارچوب فضایی، می‌توان ظرفیتی برای وحدت جریان‌های عدالت خواهانه زیر یک چتر مشترک ایجاد نمود و به برنامه‌ریزان و سیاستگذاران در پیدایی جوامع عادلانه‌تر و پایدارتر یاری رساند.

در مقیاس فضای شهری دو رویکرد در خصوص عدالت فضایی مطرح است، رویکرد اول بر دسترسی برابر به تسهیلات عمومی اساسی تمرکز دارد و با مفاهیمی از جمله توزیع یکسان خدمات براساس نیازها، میزان فاصله از خدمات، اولویت‌های ساکنان و استانداردهای خدمات‌رسانی تعریف می‌گردد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که در این رویکرد، عدالت فضایی، برابری فرصت‌ها و بازتوزیع عادلانه منابع و خدمات عمومی و به‌نوعی، تبلور فضایی عدالت اجتماعی است. رویکرد دوم به‌منظور پرداختن به مفهوم عدالت فضایی بر رویه‌های تصمیم‌گیری متمرکز است، این رویکرد با اصولی اساسی مانند ارجحیت منابع انسانی، حکمرانی شایسته، مشارکت داوطلبانه و مدیریت پایدار مرتبط است و بر توانمندسازی افراد تأکید دارد. مصداق بارز این رویکرد حکمرانی مشارکتی است که بر مشارکت عمیق و دموکراتیک شهروندان در تصمیم‌گیری، ایجاد همبستگی و رفع تعارضات میان ذینفعان متمرکز است. لذا بر این اساس راهکار اصلی مدیریت شهری باید تلاش در راستای بهره‌مندی مطلوب و عادلانه شهروندان از خدمات شهری مبتنی بر فرصت‌های مشارکت برابر کنشگران کلیدی نهادهای دولتی/حاکمیتی، بخش خصوصی و نهادهای مردمی/جوامع محلی در مدار تصمیم‌گیری باشد که می‌تواند موجب پایداری و بهبود طرح‌ها و انتخاب گزینه‌های مناسب با شرایط و نیازهای مردم گردد و همچنین مشروعیت، مقبولیت و رضایتمندی شهروندان را نسبت به عملکرد مدیریت شهری به ارمغان آورد.

عدالت توزیعی بودجه، راه حلی برای تحقق عدالت فضایی

عدالت به عنوان اصلی ترین رکن حکمرانی در شهر، نقشی اساسی داشته و فاصله گرفتن از آن برای هر جامعه‌ای ویران کننده خواهد بود. در سال های اخیر، شکاف قابل توجهی در توزیع خدمات و امکانات سطح محله‌ای بین ۳۵۲ محله شهر تهران و جمعیت ساکن در آن ها وجود دارد؛ به این معنا که سطح برخورداری محلات از امکانات و خدمات به شکل معناداری متفاوت است. طبق گزارشی که در سال ۱۴۰۱ در مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران انجام شد، بیش از ۴۵ درصد محلات تهران دچار نابرابری از دسترسی به خدمات اصلی و ضروری هستند. به علاوه، مشخص شد که حدود ۷۰ درصد محلات وضعیتی پایین تر از حد متوسط برخورداری محلات در دسترسی به امکانات و خدمات شهری دارند. این در حالی است که محلات کم برخوردار (۷۰ درصد کل محلات)، ۸۳ درصد جمعیت کل شهر تهران را در خود اسکان داده اند و انتظار می رود بنا به تراکم جمعیتی بالایی که دارند، نسبت به وضع میانگین دسترسی بهتری به خدمات و امکانات شهری داشته باشند. ۳۰ درصد محلات تهران نیز به شکل قابل ملاحظه‌ای از آن ۷۰ درصد متفاوت هستند. محلات برخوردار دسترسی خوبی به خدمات و امکانات شهری دارند، ولی تنها ۱۷ درصد جمعیت شهر تهران را در خود جای داده اند.

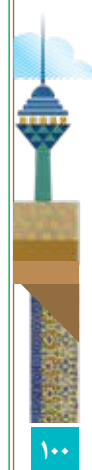
اگرچه التزامات قانونی تعریف شده «برابری در دسترسی به خدمات و امکانات سطح محله‌ای» را به عنوان یکی از شاخص های اصلی، مبنای ارزیابی عدالت در وضعیت موجود محلات قرار می دهد، اما در عمل، محرک های توسعه همچون صدور مجوز تغییر کاربری و افزایش تراکم، اغلب برای محلات شمالی و برخوردار صورت می گیرد. این تفاوت در سیاست های مواجهه جاری حتی با میزان عوارض شهری اخذ شده از ساکنین محلات نیز منطبق نیست. یعنی عوارض اخذ شده از مناطق و محلات، متناسب با خدمات و امکانات موجود در آن ها نیست. همچنین به نظر می رسد در صورت تداوم این جریان، پیامدها و مسائل دیگری دامن گیر مدیریت شهری تهران شود. باید توجه داشت که افزایش کاربری های تجاری و خدماتی در محلاتی که سرانه خدمات و تجاری مناسبی دارند، جز شدت بخشیدن به عدم تعادل و تضعیف عدالت فضایی، سودی برای مدیریت شهری تهران ندارد.

نکته حائز اهمیت در این شرایط آن است که به علت مشابهت وضعیت محلات کم برخوردار شهر تهران به یکدیگر، گام های کوچک و اقدامات مجزا در تعداد محدودی از محلات، منجر به بهبود وضعیت نخواهد شد. لذا شهرداری تهران باید در کنار سایر ارگان های مدیریت شهری به طور هم زمان در تعداد زیادی از محلات به بهبود وضع برخورداری محلات بپردازد، در غیر این صورت تعادل فضایی کلان شهر تهران دچار تنش شده و جابه جایی سیل جمعیت در میان محلات اتفاق خواهد افتاد. آنچه مهم است اصلاح خط مشی های کلان جهت توزیع عادلانه زیرساخت های شهری، خدمات و کاربری های پشتیبان سکونت است. در این مسیر و در راستای تحقق اهداف الگوی پیشرفت، یکی از مهم ترین اقدامات راهبردی، در نظر گرفتن عدالت توزیعی در بودجه ریزی سالانه شهرداری تهران در بستری از حکمرانی مشارکتی است.

شیوا فتاحی

کارشناس گروه مطالعات خط مشی گذاری شهری
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

خواست عمومی به مثابه حقوق عمومی؟

مریم پاک چهر

کارشناس معاونت سیاست گذاری شهری
مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

خواست و مصلحت عمومی از مفاهیم قابل بحث، چندوجهی و در عین حال بنیادین و مرکزی حوزه سیاست گذاری عمومی و شهری است که امروزه سیاست گذاران برای توجیه اقدامات خود و مشروعیت بخشی به آن ها از این مفهوم بسیار استفاده می کنند. اما اینکه منفعت عمومی واقعاً چیست و چه معیار و شاخصی برای درک آن وجود دارد، بحثی است که در طول زمان و تحت تأثیر اندیشه های مختلف تعبیر متفاوتی از خیر و مصلحت مشترک تا مشارکت در امور سیاسی به خود گرفته است. سیاست گذاری، مجموعه تصمیماتی با فرایندی آگاهانه است که هدف آن هماهنگی و سازماندهی گروه های مختلف برای رسیدن به آرمانی مشترک بوده تا منجر به توسعه تحول زا، فراگیر و تاب آور در بلندمدت شود. در این میان مشارکت ذی نفعان یکی از عوامل مهم در تدوین سیاست های شهری در سطح ملی و محلی است. بر اساس مطالعات پیشین، تلقی از مفهوم منفعت عمومی در ایران بیشتر از جنبه حقوقی و به صورت صیانت از حقوق فردی و ممانعت از ورود خسارت به منافع عمومی مورد توجه قرار گرفته است. در هیچ یک از اسناد فرادست و قانونی از نقش و خواست مردم برای تعیین منفعت عمومی سخنی به میان نیامده است و این مهم به صورت متمرکز و توسط نهادهای عمومی و دولتی تعیین می شود. تلقی غالب مدیران شهری از منفعت عمومی همان منفعت همگانی است که انتظار می رود اگر طرحی رویه های قانونی تهیه و تصویب را طی کند به منفعت عمومی منجر می شود. تجربیات مداخلات شهرسازی سال های اخیر مانند پروژه طرح توسعه دانشگاه تهران و ارتقا کیفی محور ۱۷ شهریور (هر دو طرح در کمیسیون ماده ۵ تصویب شدند) بیانگر آن است، تعیین منفعت عمومی می تواند در جایی خارج از نظام حقوقی شهرسازی باشد. مرجع پیشنهاددهنده طرح و ایده اولیه امری مهم در نحوه تعیین منفعت عمومی است. در هر دو طرح مذکور ایده اولیه نه توسط مردم بلکه یکی توسط رئیس وقت دانشگاه تهران و دیگری شهردار وقت تهران پیشنهاد شد. هر دو طرح در شروع و اجرا با نارضایتی و اعتراض مردم مواجه شدند و در نهایت هیچ کدام با موفقیت به پایان نرسیدند.

شهرسازی امری سیاسی است و منفعت عمومی حاصل فرایندی سیاسی است که در نتیجه برقراری گفت و گو میان گروه های مختلف اثرگذار و اثرپذیر به دست می آید. ارتباط میان مردم و سیاست گذاری شهری بخش محوری و مناقشه برانگیز در فرایند خط مشی گذاری است. همان گونه که گفته شد قانونی بودن یکی از عوامل توجیه تصمیم و اقدام و مشروعیت بخشی به رویه ها و محتوای کنش های شهرسازی است. مشارکت مستقیم مردم و یا نمایندگان آن ها در سیاست گذاری شهری با در نظر گرفتن همه شمولی و احساس اثرگذاری، ایجاد وفاق صریح و ضمنی، شفافیت رویه های تصمیم گیری و اجرایی، پاسخگوبودن مدیران شهری از شاخص های یک نظام سیاست گذاری شهری مبتنی بر خواست عمومی هستند. اما به نظر می رسد آن چیزی که محرک و ضامن ایفای نقش مردم در این فرایند باشد کفایت بستر قانونی برای برقراری ارتباط دوسویه مردم و سیاست گذاری شهری است. بررسی اصول قانون اساسی و حتی قوانین برنامه های توسعه کشور، نشان می دهد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ظرفیت مناسبی را برای اداره امور محلی فراهم کرده است، ولی قوانین موضوعه نتوانستند از عهده یک تقسیم کار شفاف و روشن بین اداره امور عمومی ملی و اداره عمومی محلی برآیند. اصول متعدد قانون اساسی بر مشارکت مردم در اداره امور خود، اداره شورای امور محلی، تعدیل دیوان سالاری متمرکز اداری و پاسخگوبودن مقامات کشوری به شوراها تأکید دارد. در حالی که در فرایند اجرا اداره امور شهرها توسط یک نظام اداری و اجرایی نسبتاً متمرکز انجام می شود. استفاده از ظرفیت های قانونی و نهادی از جمله قانون «تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی و انتخاب شهرداران» و اصلاح آن گام اساسی در جهت افزایش اختیارات شوراهای شهر و توجه بیشتر به اقتضائات محلی و خواست عمومی است.

بایسته های حق به شهر؛ در فرآیند سیاست گذاری اجتماعی شهری

فرشته رضایی

کارشناس گروه مطالعات پایه و ارزیابی سیاست های شهری

چهارچوب سیاست گذاری یکپارچه است، بنابراین تمامی واحدهای زیرنظر مجموعه شهرداری تهران، می بایست تابع سیاست های تدوین شده در راستای «کاهش میزان طردشدگی اجتماعی در شهر» باشند و همه ذی نفعان سازمانی در داخل مجموعه شهرداری، باید شاخص های عملیاتی متناسب با این سیاست، به منظور ارزیابی اقدامات و مداخلاتشان در محیط شهری، را تدوین و گزارش های دوره ای را بر اساس این شاخص ها، منتشر کنند.

در برنامه ریزی حق محور، کارایی و اثربخشی منوط به حضور و مشارکت فعالانه شهروندان در تصمیم سازی است و کارایی برنامه ها ربط وثیقی با سطح مشارکت عمومی دارد. مکانیسم های الزام در قالب دسترسی اطلاعات، نظارت و شفافیت فرایندها مورد نظر است. اما این پیش شرطها در ساختار رسمی سیاست گذاری شهری چندان ملموس نیست که همین امر محل مناقشه در کاربست عملی حق به شهر را ایجاد می کند.

نقطه اشتراک بنیادی میان سیاست گذاران شهری و مدافعین حق به شهر همانا، تعریف «شهروندان و شهر» در کنار هم است. اتخاذ مکانیسم های شفاف برای دیده شدن دیدگاه های عمومی درباره تصمیمات توسعه ای شهر در عرصه عمومی و حیات اجتماعی شهر محتمل است. این امور در واقع در جهت حکمروایی شهری و در پی آن تحقق پیش شرطهای دموکراسی شهری، برابری و عدالت اجتماعی است. مهم تر آن که پذیرش تنوع و تکثر شهری بیش از همه در ظرفیت سازی نهادهای برای سیاست گذاری شهری حق محور، نمود عینی می یابد.

بر همین اساس کاربست عملیاتی حق به شهر منوط به ظرفیت سازی عدالت، شفافیت، پاسخگویی، قانون گرایی، برابری فرصتها و تعادل بین منافع گروه های ذی نفع در چهارچوب سیاست گذاری اجتماعی شهری است و تازمانی که شهر در تصرف تعداد محدودی از نخبگان تصمیم گیر باشد امکان چانه زنی و گفتگو درباره حق به شهر موضوعی انتزاعی و فانتزی است که از سطح شعار رهایی بخشی عبور نخواهد کرد.

در مجموع از عناصر اصلی سیاست های اجتماعی موفق شهری می توان به پاسخگویی و دموکراتیک بودن، مشارکتجویی، ایجاد فرصت برای شنیده شدن همه صداها شهر، برابری و شفافیت اهداف و برنامه ها اشاره کرد؛ که الزام است در راهبردهای کلان نظری و عملی سیاست گذاری شهری با توجه به بایسته های حق به شهر به کار گرفته شود.

سیاست گذاری اجتماعی پیوند بخورد و میزان منتفع شدن گروه های اجتماعی خصوصاً زنان، کودکان، سالمندان و افراد کم توان جسمی و حرکتی از مداخلات مدیریت شهری را مشخص کند و در صورتی که این گروه ها از مداخلات مذکور بی بهره شده یا متضرر شوند، باید اقدامات جبرانی در دستور کار مدیریت شهری قرار گیرد. این امر برخی فرصتها را نیز برای شهرداری ها فراهم می آورد تا سایر گروه ها و خصوصاً سازمان های مردم نهاد فعال در حقوق شهروندان را در فرآیند برنامه ریزی و مدیریت شهری، دخیل کند. شعار اصلی در قالب این چهارچوب، «ساختن شهری برای همه» است؛ که به «حق مردم بر شهر» اشاره دارد. سیاست اصلی نیز «جلوگیری از طرد اجتماعی گروه های مختلف به واسطه محیط نامناسب شهری» خواهد بود. به دلیل اینکه لازمه موفقیت در قالب این

در برنامه ریزی حق محور، کارایی و اثربخشی منوط به حضور و مشارکت فعالانه شهروندان در تصمیم سازی است و کارایی برنامه ها ربط وثیقی با سطح مشارکت عمومی دارد. مکانیسم های الزام در قالب دسترسی اطلاعات، نظارت و شفافیت فرایندها مورد نظر است. اما این پیش شرطها در ساختار رسمی سیاست گذاری شهری چندان ملموس نیست که همین امر محل مناقشه در کاربست عملی حق به شهر را ایجاد می کند.

مجموعه کنش ها، تصمیمات، ابزارهای تحقق سیاست های کلان و اجرایی که می توانند منجر به بهبود وضعیت کیفیت زندگی در شهر بشوند، به شرطی که گروه های اجتماعی مختلف را با معیار عدالت، برابری و انصاف، از مواهب و فرصت های گوناگون زندگی شهری بهره مند سازند، معمولاً تحت عنوان «سیاست گذاری اجتماعی شهری» دسته بندی می شوند. برخی معیارها همچون شمولیت اجتماعی، عدالت فضایی، تناسب محیط و امکانات شهری با اقتضائات گروه های اجتماعی، اولویت دادن به گروه های زنان، مادران، کودکان، سالمندان، افراد کم توان جسمی و حرکتی، جابازان، نابینایان، فقرا و فرودستان شهری، گروه های فرهنگی مهاجر، اجتماعات حاشیه شده، گروه های در معرض آسیب های اجتماعی و آسیب دیده اجتماعی و، در سیاست گذاری شهری از اهمیت بیشتری برخوردارند. بنابراین هدف اصلی سیاست گذاری اجتماعی، زمینه سازی برای استفاده بیشتر و بهتر گروه های هدف مذکور از زندگی شهری است. در این خصوص، سیاست گذاری شهری باید به گونه ای انجام شود که محیط شهر، انسان محور باشد و عناصر سازنده اش همچون عرصه های عمومی، پیاده روها، کوچه ها، وسایل حمل و نقل عمومی و زیرساخت های مربوطه همچون ایستگاه ها و، تمامی زیرساخت های شهری، امکانات فراغت، زیرساخت های فرهنگی و ورزشی و... بر اساس اقتضائات این گروه ها، طراحی و اجرا شوند که به طریق اولی، برای تمامی شهروندان نیز مطلوب خواهند بود. از سوی دیگر امکان دسترسی به تمامی موارد فوق برای گروه های مذکور کاملاً مهیا شود تا دچار طرد اجتماعی در محیط شهری نشوند.

چهارچوب سیاست گذاری اجتماعی شهری، امکان صورت بندی جدیدی از مسائل شهری را فراهم می آورد و نحوه نگاه سنتی به پدیده های شهری را تغییر می دهد. در قالب این چهارچوب، تمامی مداخلات در محیط شهری باید با ملاحظات

پروژه‌های شاخص
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی
شهر تهران

ویژه نامه پانزدهمین جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری (مجمع شهری تهران FUT)
پروژه های شاخص مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران
و دهمین جشنواره پژوهش و آموزش در مدیریت شهری و روستایی

- معاونت: مطالعات زیرساخت
- مدیریت: مطالعات عمران، ترافیک و امور بحران
- گروه: مطالعات حمل و نقل و ترافیک
- نوع مطالعات: طرح پژوهشی متوسط مقیاس
- عنوان پروژه: مطالعات تعیین الگوی برآورد هزینه های (مستقیم و غیرمستقیم) ناشی از تصادفات در معابر شهر تهران

چکیده پروژه:

علاوه بر هزینه های سنگین روبه رشد تلفات، جرح و مصدومیت و از بین رفتن اشیاء، هزینه های عمیق روحی-روانی و فرهنگی و اجتماعی، تصادفات ترافیکی موضوعی مهم هم برای مسئولین و مدیران و سیاست گذاران و هم برای نیروهای پلیس راهنمایی و رانندگی کشور است. ضرورت محاسبه هزینه سوانح ترافیکی و یافتن راه های علمی و منطقی و سیستماتیک برای حل مشکل بیش از پیش احساس می شود. تعیین هزینه سوانح ترافیکی علاوه بر نشان دادن بار سنگینی که به جامعه تحمیل می کند، سهم بخش های درگیر در سانحه را روشن می سازد. صدمات ناشی از تصادفات ابعاد گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی، بهداشتی و انسانی دارد و برای درک گستره وسیع این ضایعات و تخصیص منابع کافی برای کنترل این موضوع، می باید مقادیر و کمیت ضایعات و تبعات آن را به درستی شناخت. این پروژه با هدف (۱) ارائه الگویی برای برآورد هزینه های مستقیم و غیرمستقیم تصادف در معابر شهری، (۲) ارائه الگویی برای محاسبه هزینه های تبعات اجتماعی تصادف، (۳) ارائه دستورالعمل تعیین هزینه تصادفات برای شهر تهران و روش تعمیم آن به سایر شهرهای کشور، مورد مطالعه قرار گرفت. در این پژوهش ضمن به دست آوردن هزینه تصادفات جرحی، فوتی و خسارتی شهر تهران در سال ۱۴۰۰، به اهداف ذکر شده در بالا پرداخته شده که جزئیات آن در گزارش آمده است. لازم به ذکر است برای نخستین بار در کشور، هزینه تصادفات با در نظر گرفتن هزینه های اجتماعی آن در این مرکز مورد مطالعه قرار گرفته است.

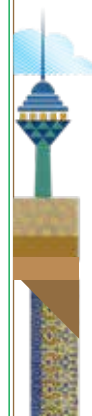
- معاونت: مطالعات زیرساخت
- مدیریت: مطالعات عمران، ترافیک و امور بحران
- گروه ایمنی و پیشگیری از بحران
- نوع مطالعات: طرح پژوهشی بزرگ مقیاس
- عنوان پروژه: تدوین طرح پیشگیری، مدیریت و کنترل سوانح در محل های پرازدحام شهر تهران (با تأکید بر پهنا میدان امام حسین (ع) تا میدان آزادی)

چکیده پروژه:

یکی از موضوعات ضروری و پراهمیت در مدیریت بحران، برنامه ریزی برای محل های با ازدحام جمعیت است. اجتماعات گسترده در چنین محل هایی که برای یک رویداد خاص در یک بازه زمانی مشخص جمع می شوند، نیازمند پیش بینی تمهیدات و خدمات اضطراری است. تراکم بالای جمعیت در چنین فضاهایی در کنار ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و مناسبت های برگزار شده در آن ها موجب ایجاد نگرانی هایی برای مدیران بحران می شود. تجربیات اخیر ناشی از حوادث گذشته همچون حادثه مراسم تشییع سردار شهید سپهد حاج قاسم سلیمانی در کرمان و نیز حادثه آتش سوزی در مسجد ارگ تهران بر ضرورت تدوین طرح های مدیریت بحران تأکید دارد. دو موضوع امنیت و ایمنی از جمله موضوعات پراهمیت در محل های پرجمعیت بوده که بایستی به صورت جدی مورد توجه قرار گیرند و برنامه ریزان این گونه تجمعات نبایست هر گونه احتمال حادثه بزرگ را نادیده بگیرند. افزایش تعداد افراد در مکان ها و مناسبت های خاص، مخاطرات و ریسک های پیش بینی نشده در محل، فقدان مدیریت و برنامه های پیشگیرانه برای چنین مناسبت هایی منجر به عدم کنترل ازدحام خواهد شد.

در این مطالعه تلاش شده است که دستورالعملی جهت پیشگیری، مدیریت و کنترل حوادث و سوانح در محل های پرازدحام شهر تهران ارائه شود و سپس دستورالعمل به دست آمده به صورت پایلوت در یکی از محل های پرجمعیت که به صورت منظم پذیرای جمعیت است و همچنین پهنا میدان امام حسین (ع) تا میدان آزادی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مهم ترین اهداف قابل بحث در این مطالعه مبتنی بر طبقه بندی ریسک ها، شناسایی عوامل بروز آن ها و راهبردهای پوشش آن در محدوده مورد مطالعه خواهد بود.

■ معاونت: مطالعات زیرساخت

■ مدیریت: مطالعات شهرسازی و معماری

■ گروه: مطالعات شهرسازی

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک مقیاس

■ عنوان پروژه: ارزیابی اثر تغییر قوانین و مقررات (مصوبه‌های موسوم به برج-باغ و خانه-باغ) بر حفظ و گسترش باغات در شهر تهران در دوره زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۰

چکیده پروژه:

فضاهای سبز شهری به‌عنوان بخش مهمی از ساختار فضایی شهر با کارکرد گذران اوقات فراغت، نقش مهمی در افزایش کیفیت زندگی و رفاه شهروندان ایفا می‌کند. اهمیت این فضاها با افزایش تنش‌های زندگی شهرنشینی به‌ویژه در شهرهای بزرگ مانند بزرگ‌شهر تهران به‌صورت متداوم افزایش می‌یابد. باغات بزرگ‌شهر تهران به‌عنوان بخش مهمی از فضاهای سبز شهری با مالکیت غیرعمومی (خصوصی و دولتی) و میراث طبیعی آن، به‌دلیل تعارض منافع بخش عمومی (در جهت حفظ آن‌ها) و منافع بخش خصوصی (برای تغییر و تبدیل آن‌ها در جهت ارزش افزوده حاصل) مورد توجه بوده است. پیچیدگی تعارض پیش‌گفته و تلاش در جهت اتخاذ رویکرد بهینه برای ایجاد مصالحه میان آن‌ها، در تعدد مطالعه‌های مرتبط با باغات شهر تهران و نیز تغییرات ایجادشده در قوانین و مقررات مرتبط با باغات در شهر تهران (به‌عنوان ابزار سیستم هدایت و کنترل تغییر و توسعه شهری) قابل‌ردیابی است. مصوبه برج-باغ (۱۳۹۶-۱۳۸۳) و مصوبه خانه-باغ (۱۳۹۷- تاکنون) به‌عنوان مصادیق دو رویکرد متفاوت به باغات شهر تهران، در دوره‌های زمانی متفاوت، ملاک عمل مدیریت شهری در مواجهه با باغات بوده است. با توجه به تحلیل کالبدی و عناصر طبیعی باغات شهر تهران در نمونه‌های مطالعاتی جمع‌آوری‌شده درمورد مصوبه برج-باغ در مطالعات پیشین، در این پژوهش، تحلیل پیش‌گفته در نمونه‌های مطالعاتی انتخابی مرتبط با مصوبه خانه-باغ در دوره زمانی اثر این مصوبه (۱۳۹۸-۱۴۰۰)، منطبق بر معیارها و شاخص‌های ملاک عمل در ارتباط با مصوبه برج-باغ، مورد نظر است. علاوه بر آن تغییرات سایر قوانین و مقررات و ردیابی اثر تغییرات آن‌ها در دوره زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۶ و قیاس آن‌ها با نتایج مطالعات پیشین مدنظر است. بر این اساس زمینه ارزیابی و قیاس اثرات و پیامدهای این دو مصوبه و سایر قوانین و مقررات در حفظ و گسترش باغات شهر تهران و ارائه پیشنهادات اصلاحی در مواجهه با تغییر و تبدیل باغات شهر تهران فراهم می‌شود.

■ معاونت: مطالعات زیرساخت

■ مدیریت: مطالعات خدمات شهری و محیط زیست

■ گروه: مطالعات خدمات شهری

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک مقیاس

■ عنوان پروژه: راهنمای طراحی فضاهای عمومی محله برای ارتقا فعالیت فیزیکی و رفتار اجتماعی سلامت‌محور

چکیده پروژه:

فضاهای عمومی زیست‌پذیر و خردمقیاس، یکی از کلیدواژگان خلق محله سلامت و سرزنده هستند. در این بین تفاوت محلات گوناگون از منظر شاخص‌های مورد اهمیت برای تدوین راهبردی اجرایی و توصیه‌هایی تا خلق فضاهایی سلامت، نگاهی متخصصانه و ارائه راهکارهایی اجرایی در نسخ متفاوت جهت تیپ محلات متفاوت را می‌طلبد. وقتی محله‌های شهری به‌شکلی قابل‌دسترس و قابل‌پیاوردی طراحی شوند، شهری خلق می‌شود که مردم را با جامعه محلی مرتبط می‌کند. در چنین مکان‌هایی، مردم شادتر و سالم‌تر هستند و محله‌های ایمن‌تر، پذیرای حضور افراد، فارغ از محدودیت‌های جسمی و حرکتی است. در پروژه مورد بحث، یافته‌های ۸ محله با تجارب مداخله‌ای و غیرمداخله‌ای متفاوت آن‌ها در کنار مطالعات لایه‌بندی‌شده در خصوص آن‌ها و جمعیت در معرضشان مورد بررسی میدانی و کتابخانه‌ای قرار گرفت و درنهایت در کنار گزارش پروژه و خروجی دانش شهر و نکته‌نویشت، دفترچه راهنمای طراحی‌شده در خصوص محلات مورد مطالعه با ارائه راه‌حل‌های مداخله‌ای و غیرمداخله‌گرانه به‌منظور هر تیپ ارائه شد تا سهمی از یک نقشه راه کلی برای خلق فضاهای عمومی زیست‌پذیر و محله‌های شهری سرزنده و فعال در خور شهری الگو داشته باشد.

- معاونت مطالعات زیرساخت
- مدیریت مطالعات عمران، ترافیک و امور بحران
- گروه مطالعات فنی و عمرانی
- نوع مطالعه: طرح پژوهش متوسط مقیاس
- عنوان پروژه: بررسی سیستم های نوین کنترل سازه و روش های جدید در مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان های شهرداری تهران

چکیده پروژه:

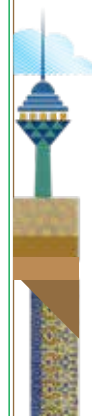
کلان شهر تهران به عنوان مرکز سیاسی و اقتصادی کشور در منطقه ای زلزله خیز واقع شده است. وجود سه گسل لرزه ای شمال تهران، ری و مشا و گستردگی آن در سطح شهر، مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان ها، تأسیسات مهم و شریان های حیاتی را بسیار ضروری می سازد تا بتوان با استفاده از روش های نوین کنترل سازه در مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان ها، به افزایش پایداری ساختمان های شهر تهران دست یافت. در این پروژه، سیستم های نوین کنترل سازه و روش های جدید در مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان ها در شهر تهران با تأکید ویژه بر ساختمان های شهرداری تهران مورد توجه قرار گرفته تا علاوه بر شناخت روش ها، زمینه ای برای مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای بهینه فراهم شود. بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، بهتر است حتی الامکان از روش های بهسازی موضعی که هزینه و مداخله کمتری را به سازه وارد می کنند، استفاده شود. اگر نیاز به بهسازی سیستم باشد، ترجیح بر استفاده از روش های افزایش مقاومت و سختی و حذف نامنظمی در سازه است. در صورت لزوم به استفاده از سیستم های کنترل نوین، استفاده از میراگرهای جاری شونده فلزی که هزینه کمتر داشته و استهلاک انرژی مناسب دارد، توصیه می شود. همچنین در انجام بهسازی خاص مانند بهسازی ساختمان های تاریخی یا بسیار مهم و تأمین سطح عملکرد بدون وقفه، جداساز الاستومری با هسته سربی که تجربه عملکرد موفق در زلزله های پیشین را داشته است یا جداساز الاستومری با لاستیک طبیعی و میرایی بالا که مبانی طرح آن به طور مبسوط در نشریه شماره ۵۲۳ موجود است، توصیه می شود. شایان توجه است که امکان تأمین سطح عملکردی بی وقفه با استفاده از میراگر، جداساز یا با استفاده از هر دو در کنار یکدیگر مقدور است.

- معاونت: مطالعات زیرساخت
- مدیریت: مطالعات خدمات شهری و محیط زیست
- گروه: مطالعات فضای سبز و پسماند
- نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک مقیاس
- عنوان پروژه: تبیین راهبردهای نحوه مداخله در عرصه های چمن کاری فضای سبز شهر تهران متناسب با شرایط کم آبی

چکیده پروژه:

در سال های اخیر مسئله کم آبی به یکی از دغدغه های مدیریت شهری بدل شده است. از این رو در بخش های مختلف تلاش هایی در جهت مدیریت بهینه آب صورت می پذیرد اما در مواردی اقدامات مدیریتی با چالش ها و دوگانه هایی مواجه می شوند که نیاز به بررسی و تعمیق بیشتر در موضوع را به امری ضروری بدل می سازد. یکی از این موارد، تقابل مدیریت بهینه آب با حفظ و افزایش کیفیت فضای سبز شهری است. از آنجا که فضای سبز شهری یکی از مصرف کنندگان عمده منابع آبی محسوب می شود، چگونگی ایجاد موازنه بین مدیریت مصرف آب و کیفیت فضای سبز امری حساس و نیازمند توجه جدی است. به ویژه آنکه در کلان شهری مانند تهران، سطوح سبز یکی از نیازهای اساسی و غیرقابل انکار به شمار می رود زیرا فضای سبز بستری برای ایجاد آسایش اقلیمی و گذران اوقات فراغت شهروندان پس از گذران ساعات پرمشغله کاری است. با مطرح شدن موضوع مدیریت بهینه آب، در بین انواع و اقسام سطوح سبز، عرصه های چمن کاری به سبب آنکه مصرف آب بیشتری نسبت به سایر کاشته ها دارند، مورد توجه بیشتری قرار گرفته اند. از این رو اختلاف نظر در بین مدیران، متخصصان و شهروندان در ارتباط با نحوه مدیریت عرصه های چمن کاری به گونه ای که با شرایط کم آبی سازگاری بیشتری داشته باشند نیز بیش از سایر انواع فضای سبز است. این نقطه نظرات در طیف وسیعی که شامل حذف کامل عرصه های چمن کاری تا حفظ وضع موجود است جای می گیرد. به همین دلیل دستیابی به یک راهکار مدیریتی بهینه که متضمن حفظ سبزی و کیفیت فضای سبز شهر تهران و در عین حال صرفه جویی در مصرف آب باشد، امری چالش برانگیز است. به همین روی، مطالعه حاضر تلاش کرده است تا با توجه به واقعیات علمی، تجارب سایر کشورها و همچنین ارزیابی و تحلیل نظرات مدیران شهری، متخصصان و شهروندان نسبت به دستیابی به راهکاری میانه که هم بر حفظ و ارتقای کیفیت فضاهای سبز به عنوان ریه های تنفسی شهر تهران تمرکز کرده و هم منجر به صرفه جویی و مدیریت بهینه منابع آب شود، اقدام کند.

■ معاونت: مطالعات زیرساخت

■ مدیریت: مطالعات عمرانی، ترافیک و امور فنی

■ گروه: مطالعات فنی و عمرانی

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک متوسط

■ عنوان پروژه: مطالعات تطبیقی پایش و تعمیر و نگهداری پل‌ها

چکیده پروژه:

در میان سازه‌های زیربنایی، پل‌ها دارای اهمیت استراتژیکی خاصی هستند؛ چراکه به‌عنوان نقاط اتصال شبکه حمل‌ونقل شهری، نقش بسیار مهمی در ایجاد تسهیلات و خدمات‌رسانی به افراد جامعه ایفا می‌کنند. با گذشت زمان عوامل مخرب فراوانی باعث خرابی و زوال بخش‌های مختلف پل‌ها می‌شود. در میان انواع پل‌ها، پل‌های بتنی که بیشترین نوع پل‌های ساخته‌شده در جهان را به خود اختصاص داده است؛ تحت‌تأثیر خرابی‌های متعددی قرار دارند. عوامل فیزیکی و شیمیایی گوناگونی از جمله نفوذ یون کلرید، کربناته‌شدن، سولفاته‌شدن و شرایط مختلف جوی و آب‌وهوایی اجزای پل را تحت‌تأثیر قرار داده و باعث نابودی و زوال مصالح و عناصر پل می‌شود. ارزیابی وضعیت پل‌های بتنی کمک می‌کند تا با شناسایی خرابی‌ها، علل ایجاد آن‌ها بررسی شده و با مدیریت وضعیت پیشرفت خرابی‌های پل می‌توان مانع از عدم سرویس‌دهی آن‌ها و ضرورت تعمیر سازه شد. با توجه به نیاز موجود، برداشت از جزئیات پل‌ها در بازرسی‌های فنی، معیارهای ثابتی را جهت شناسایی و ارزیابی خرابی‌ها ضروری به نظر می‌رسد. این پژوهش، با هدف تأمین نیازهای بخش مدیریت نگهداری پل‌ها طراحی خواهد شد و در بازرسی فنی پل‌ها، به برداشت اطلاعات اجزای سازه‌ای، امکان شناسایی نارسایی‌ها و تشخیص علل ایجاد خرابی‌ها کمک می‌کند. با تحلیل اطلاعات اندازه‌گیری‌شده و معیارهای طبقه‌بندی‌شده، عملکرد اجزای سازه‌ای را درجه‌بندی و وضعیت خرابی‌ها در پل‌ها ارزیابی می‌شود. در پل‌های شهری با توجه به اینکه ترافیک شهری عامل بسیار مهم و حیاتی برای پل‌های شهری است، سیکل‌های متناوب بارگذاری زنده، شدت بالای بارهای مرده و تأثیر آن‌ها در درازمدت و میزان بارگذاری در ساعات مختلف شبانه‌روز، از جمله عواملی هستند که بحث ترافیک در پل‌های شهر تهران را به موضوعی تعیین‌کننده تبدیل کرده است. امروزه در کشورهای مختلف دنیا بخش عظیمی از بودجه صرف تعمیر و نگهداری پل‌های سواره‌رو می‌شود. از آنجا که پل‌های شهر تهران از سرمایه‌های ملی است، حفظ و نگهداری پل‌ها بایستی در اولویت قرار گیرد. تحقیقات انجام‌گرفته در دنیا نشانگر آن است که تعویض یک پل حدود ۳۰ برابر ساخت یک پل جدید هزینه‌بردار است لذا برای اطمینان از اینکه پل‌های شهر تهران به‌طور مرتب بازرسی، ارزیابی و بهره‌برداری می‌شوند، مدیریتی نیاز است تا با انجام عملیات نگهداری و تعمیرات مناسب، سطح عملکرد مورد نظر در طول عمر پل برآورده شود.

■ معاونت: پشتیبانی و هماهنگی امور پژوهشی

■ مدیریت: کاربست امور پژوهشی

■ گروه: اداره امور مناطق

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک مقیاس

■ عنوان پروژه: بازتعریف مفهومی سرانه در چارچوب تأمین خدمات شهری

چکیده:

نحوه توزیع و تخصیص خدمات شهری به‌صورت عادلانه در سطح شهر، همواره یکی از دغدغه‌های مهم برنامه‌ریزان و مدیران شهری و مبنایی برای ارزیابی کیفیت زندگی و زیست‌پذیری شهر است که به‌شکل سنتی با شاخص سرانه سنجیده می‌شود. در واقع سرانه خدماتی، عبارت است از مقدار زمینی که از مجموع کاربری‌های شهری (مسکونی، اداری، تجاری، تفریحی، درمانی، آموزشی) و... به‌طور متوسط برحسب متر مربع به هریک از شهروندان اختصاص داده می‌شود. بررسی طرح‌های توسعه شهری تهران، چارچوب‌های سازمانی-حقوقی تأمین خدمات، شیوه تعامل شهرداری با سایر دستگاه‌های دخیل در مدیریت شهری، چگونگی تأمین خدمات توسط نهادهای حکومتی، دولتی و عمومی، سازوکارهای قانونی تأمین زمین مورد نیاز خدمات شهری و تجارب داخلی و خارجی در رابطه با اسناد توسعه و چگونگی تأمین خدمات مورد نیاز شهروندان، نشان از آن دارد که نگاه حاکم بر سرانه‌های شهری (مطابق تعریف کنونی)، تاکنون کل‌نگر، بدون بحث درباره جزئیات و نحوه تأمین زمین برای خدمات شهری بوده است. نظر به اینکه چنین تعریفی فارغ از عواملی نظیر کمبود و گرانی زمین، مالکیت زمین، تراکم ساختمانی، سطح دسترسی، شعاع عملکردی، شدت فعالیت‌ها، جمعیت شناور و ساکن، انتفاعی یا غیرانتفاعی بودن خدمات، فناوری‌های جدید، و... صورت گرفته است، شاهد عدم تحقق سرانه‌های پیشنهادی در طرح‌های توسعه و به‌تبع آن، کمبودهای فراوان و توزیع ناعادلانه خدمات در شهر تهران هستیم. لذا ضروری است مفاهیم جدیدی از جمله دسترسی‌پذیری، ایمنی، حداقل زمین مناسب و همجواری، به‌منظور دستیابی به عدالت اجتماعی و فضایی، دسترسی یکسان، سرزندگی و رضایتمندی شهروندان در بازتعریف سرانه مورد توجه قرار گیرد. به‌علاوه، به‌منظور تأمین زمین و فضای مورد نیاز نیز می‌توان از رویکردهای نوینی همچون اختلاط کاربری و توسعه فشرده بهره‌گرفت.

■ معاونت: مطالعات سیاست گذاری و حکمرانی شهری

■ مدیریت: مطالعات خط مشی گذاری شهری

■ گروه: مطالعات آینده پژوهی

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی متوسط مقیاس

■ عنوان پروژه: واکاوی و ارزیابی روندها، گرایش ها و نیروهای پیشران تأثیرگذار بر آینده شهر تهران (۱۴۲۰-۱۴۰۱)

چکیده پروژه:

مطالعه محققان شهری امروزه متمرکز بر دستیابی به تعادل بین حفظ نوآوری شهری و توسعه اجتماعی اقتصادی و جلوگیری از تأثیرات منفی آن است. از نظر سازمان ملل، تغییر آب و هوای جهان، تأمین آب سالم، تعادل بین رشد جمعیت و منابع، تأمین انرژی، بیماری های بیولوژیکی، تصمیم گیری آینده نگرانه، همگرایی فناوری اطلاعات و ارتباطات و خدمات عمومی، اقتصاد اخلاق گرا و بهبود وضعیت بشر با پیشرفت فناوری چالش های کلان شهرها از سال ۱۹۹۶ تا به امروز بوده اند. سرعت تغییرات در سطح جهانی باعث شده تغییرات در کلان شهر تهران نیازمند برنامه ریزی آینده نگرانه باشد. چنین امری نیازمند آینده نگاری بر اساس آمارهای دقیق و درک بهتر از الگوها، گرایش ها، روندها، عدم قطعیت ها، پیشران ها و تغییرات شهری خواهد بود. این پژوهش بر آن است تا ضمن شناسایی روندها و کلان روندها و شناسایی عدم قطعیت های مؤثر بر آینده شهر تهران به شناسایی و ارزیابی پیشران ها، سناریوها و تصاویر مختلف از آینده احتمالی شهر تهران بپردازد؛ و با استفاده از دانش آینده نگاری به ارتقاء کیفیت سیاست گذاری، برنامه ریزی و تصمیم گیری آینده های پیش رو کلان شهر تهران در افق ۱۴۲۰ کمک کند.

در این پژوهش در فرایند پویش افق در مجموع ۳۴۱ برخورد پویش در ۶ بُعد؛ اجتماعی (۶۳ برخورد)، فناوری (۶۲ برخورد)، اقتصادی (۵۸ برخورد)، محیط زیستی (۵۶ برخورد)، سیاسی و قانون (۵۸ برخورد) و کالبدی و فضایی (۴۴ برخورد) و همچنین بر اساس مطالعات اسنادی ۲۶ کلان روند جهانی و ۶۴ روند داخلی شناسایی شد. پیشران ها با استفاده از ادبیات موضوع، پنل خبرگان، روندها و برخوردهای پویش و سایر درون دادهای به دست آمده در قالب ۴۴ پیشران خوشه بندی شدند. چهار سناریوی کهن الگو برای افق ۱۴۲۰ کلان شهر تهران از طریق سناریونگاری به روش چارچوب مند دانشگاه هیستون تدوین شد (سناریوهای سازش، جهش، رهش و ریزش). جهت گیری سیاستی سند «برنامه چهارم تحول و پیشرفت شهر تهران ۱۴۰۱-۱۴۰۴» به عنوان سند چشم انداز منتخب کلان شهر تهران نسبت به چهار سناریو مورد تحلیل قرار گرفت و مشخص شد ۷۷٪ این سند سناریوی بهبود را دنبال می کند نه تحول.

■ معاونت: مطالعات سیاست گذاری و حکمرانی شهری

■ مدیریت: مطالعات اقتصاد و مدیریت شهری

■ گروه مطالعات سرمایه انسانی

■ نوع مطالعات: طرح پژوهشی متوسط مقیاس

■ عنوان پروژه: بررسی کیفیت زندگی کاری کارکنان شهرداری تهران

چکیده پروژه:

کیفیت زندگی کاری، فرایندی پویا است که تحت تأثیر عواملی مانند فردی و ویژگی های جمعیت شناختی، شغلی، سازمانی، روانشناختی و اجتماعی قرار می گیرد و همانند چتری، نتایجی مانند رضایت شغلی، تعادل زندگی کاری، مدیریت استرس در محل کار، مشارکت و تعهد را تحت تأثیر خود قرار می دهد. پیوند بیشتر میان انسان و فناوری و تمرکز بر رفاه انسان و محدودیت های جدید برای بهره وری، و تغییر به سمت منابع تجدید پذیر سبب می شود که علاوه بر تغییر فعالیت های سازمان ها، نوع نگرش نیروی انسانی به این سؤالات حیاتی پاسخ داده شود که چگونه می توانیم برنامه رفاهی برای کارکنان در نظر گرفت؟ تعادل میان خواسته های فردی، زندگی و کار با چه مکانیزمی انجام می شود؟ سازمان و فرد چه نقشی در پیشبرد این برنامه دارند؟ و موارد دیگر، مجموعه پاسخی که به این سؤالات داده می شود، مفهوم برنامه کیفیت زندگی کاری را در بر می گیرد. برای اینکه یک سازمان به اهداف خود دست پیدا کند، باید بتواند کیفیت زندگی شغلی کارمندان خود را افزایش دهد. مدیران شرکت های کوچک و نوپا مسئولیت این کار را خودشان به عهده می گیرند. اما در شرکت های بزرگ به دلیل تعداد بالای کارمندان، مدیران ترجیح می دهند این مسئولیت را به بخش منابع انسانی بسپارند. بر این اساس یکی از مأموریت های کلیدی واحد منابع انسانی سازمان های بزرگ، سنجش مقوله کیفیت زندگی کاری کارکنان و ایجاد شرایط کاری ایده آل برای آن هاست.

کیفیت زندگی کاری مجموعه مواردی است که در ابعاد مختلف کار انجام می شود تا افراد احساس خوبی نسبت به کار داشته باشند. همچنین کیفیت زندگی کاری، اثرات زیادی بر جنبه های مختلف کار دارد. در پژوهش هایی که در سال های مختلف در سازمان ها انجام شده است اثرات آن بر بهره وری، رضایت شغلی، افسردگی، شادی، فرسودگی شغلی و غیره به تأیید رسیده است. همچنین برنامه کیفیت زندگی کاری سبب می شود که در صورت اجرای درست آن کارکنان شادتری داشته باشیم، در نتیجه بهره وری افراد در سازمان، رضایت شغلی و اشتیاق سازمانی افزایش یابد. برنامه کیفیت زندگی کاری در طی زمان و برای سازمان های مختلف، دارای محتوایی متفاوت است و آنچه اهمیت دارد این است که کارهایی که در سازمان ها در بخش های مختلف مانند رفاه، سلامت جسمی و روانی افراد (HSE)، پاداش، نگهداشت افراد و موارد دیگر انجام می شود باید به صورت هم راستا و هماهنگ با نیاز شهرداری تهران باشد. در این پژوهش، ضمن بررسی وضع موجود و اقدامات پراکنده و جزیره ای انجام شده برای برنامه کیفیت زندگی کاری کارکنان شهرداری تهران، ادامه مسیر را بر اساس تعمق در مطالعات بین المللی و داخلی و سایر اطلاعات، شفاف کرده و ابعاد گوناگون این برنامه از نظر هماهنگی با اهداف سازمانی، شاخص های ارزیابی، پیامدها و نتایج و موارد دیگر تعیین می کند.

■ معاونت: مطالعات سیاست‌گذاری و حکمرانی شهری

■ مدیریت: مطالعات اجتماعی و فرهنگی

■ نوع مطالعات: پژوهشی متوسط مقیاس

■ عنوان: مطالعه و تحلیل سبک زندگی شهروندان تهرانی و ارائه برنامه جامع راهبردی-عملیاتی بر اساس الگوی زندگی ایرانی-اسلامی

چکیده پروژه:

در بررسی سبک‌های زندگی شهروندان تهرانی، ۴ شاخص روابط اجتماعی (سنتی و سیال)، مصرف (فرهنگی، رسانه و مادی)، مدیریت بدن (سلامت جسم، تصویر بدن و پیروی از مد و تجملات)، چگونگی گذران اوقات فراغت (فعالیت عبادی، فعالیت اجتماعی، فعالیت خانوادگی و فعالیت فردی) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاکی از آن بوده است که بیش از نیمی از پاسخگویان به میزان زیاد و بسیار زیادی، روابط اجتماعی سنتی داشتند. در مقابل تنها ۹ درصد از نمونه مورد بررسی به روابط سیال تمایل بالایی داشته‌اند. در حوزه مصرف، سه مؤلفه مصرف فرهنگی، مادی و رسانه مورد بررسی قرار گرفت. بیش از ۷۰ درصد از پاسخگویان ابراز کردند که به میزان کم و بسیار کمی به مصارف فرهنگی می‌پردازند. ۴۳٫۵ درصد نیز معتقدند به میزان کم و بسیار کمی به مصرف رسانه پرداخته، همچنین ۵۶٫۵ درصد معتقدند به میزان کم و بسیار کم به مصرف مادی و کالاهای لوکس و تجملاتی می‌پردازند. مدیریت بدن نیز با مؤلفه‌های سلامت جسم، تصویر بدن و پیروی از مد و تجملات مورد سنجش قرار گرفته است. ۵۲ درصد از افراد اذعان داشتند که به میزان متوسطی به سلامت جسم خود توجه دارند. اوقات فراغت نیز از طریق مؤلفه‌های فعالیت عبادی، فعالیت اجتماعی، فعالیت خانوادگی و فعالیت فردی مورد بررسی قرار گرفته است. نکته قابل‌تأمل آن است که بیش از ۷۱ درصد از پاسخگویان اذعان داشتند که به میزان کم و بسیار کمی به انجام فعالیت‌های عبادی می‌پردازند. فعالیت اجتماعی ۶۰ درصد از افراد نیز در سطح پایین و بسیار پایین است. این در حالی است که ۴۷ درصد از افراد بر متوسط‌بودن فعالیت‌های خانوادگی در زمان گذران اوقات فراغت اذعان داشته و ۳۵ درصد آنان نیز به میزان زیادی به چنین فعالیت‌هایی می‌پردازند.

■ معاونت: مطالعات سیاست‌گذاری و حکمرانی شهری

■ مدیریت: مطالعات اجتماعی و فرهنگی

■ نوع مطالعات: پژوهشی متوسط مقیاس

■ عنوان: پروژه مطالعاتی سنجش و ارزیابی سرزندگی شهری با رویکرد ورزشی-فراغتی

چکیده پروژه:

رونق گرفتن زندگی شهری و سرریز بیش‌ازپیش جمعیت به کلان‌شهرها، نوع تازه‌ای از مناسبات اجتماعی و مراودات اقتصادی را به وجود آورد که پیش از این سابقه نداشت. کلان‌شهر تهران نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. نگاه کالبدی و دوقطبی باعث عدم سرزندگی، حس مکان و در نتیجه عدم شکل‌گیری فضاهای جمعی سرزنده شده است. از سوی دیگر رشد سالمندی و به تبع آن مسائل جسمانی و اجتماعی سالخوردگی؛ مستلزم توجه ویژه به سرزندگی به‌خصوص در حوزه ورزشی-فراغتی است. مسئله این پژوهش، شناسایی مؤلفه‌های اساسی سرزندگی شهری با تأکید بر رویکرد ورزشی-فراغتی است.

نتایج بیانگر آن بوده است که در حدود نیمی از پاسخگویان به میزان متوسطی در شهر تهران احساس امنیت داشته‌اند. در رابطه با لذت از زندگی که حاصل مؤلفه‌های وقت‌گزانی با دوستان و خانواده، لذت از محیط زندگی و فضاهای موجود و لذت از قدم‌زدن در محله بوده است، بیش از ۸۲ درصد از افراد لذت از زندگی بالایی را اذعان داشته‌اند. در رابطه با امید به آینده محل زندگی شامل منطقه، محله و شهر، ۴۴ درصد از پاسخگویان به میزان کمی به آینده امیدوار بوده‌اند. ۵۶ درصد از افراد از زندگی خود (وضعیت سلامتی، اقتصادی، رضایت از خود، محله خود و رضایت کلی از زندگی) به میزان متوسطی رضایت داشتند. میزان رضایت از خدمات ورزشی-فراغتی در میان شهروندان تهرانی در سطح متوسطی است. در رابطه با تمایل به انواع فعالیت‌های ورزشی-فراغتی، بیشترین تمایل شهروندان با ۶۳٫۶ درصد مربوط به وقت‌گزانی در طبیعت است. پس از آن سفر رفتن، استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و گپ‌و‌گفت با دوستان در فضاهای شهری در مراتب بعدی تمایل قرار گرفته است. کمترین تمایل شهروندان با ۷۴٫۲ درصد فراوانی مربوط به گذران اوقات فراغت از طریق بازی‌های یارانه‌ای و الکترونیکی است. میزان برگزاری رویدادهای جمعی از نظر ۵۷ درصد از پاسخگویان، در سطح پایینی برآورد شده است.

- معاونت: سیاست گذاری و حکمرانی شهری
- مدیریت: مطالعات خط مشی گذاری شهری
- گروه: مطالعات حقوق شهری
- نوع مطالعات: طرح پژوهشی کوچک مقیاس
- عنوان پروژه: سازوکارهای توسعه اشتغال در شهر تهران با محوریت نقش شهرداری تهران

چکیده پروژه:

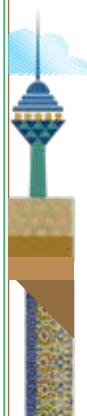
شهر تهران به عنوان پایتخت ایران، ظرفیت بالایی برای توسعه اشتغال دارد. این پژوهش به شناسایی حوزه های ممکنه مداخله مدیریت شهری در اشتغال زایی و تحلیل شکاف اقدامات صورت گرفته توسط شهرداری تهران با ظرفیت بالقوه می پردازد. پس از تدوین چارچوب نظری، داده های میدانی از مصاحبه ها با مدیران شهرداری مرتبط با برنامه های اشتغال زایی و صاحب نظران اقتصادی، برداشت شد. نتایج مطالعه نشان می دهد: شهرداری در مبحث اشتغال به طور مستقیم وظیفه مداخله گری ندارد و نقش این نهاد میانجی گری است، بر این مبنا سه محور اصلی اقدام شهرداری در زمینه اشتغال، شامل اقدامات: قانونی و مدیریتی، اقتصادی و اجتماعی و زیرساختی است. در بین موانع شهرداری تهران برای توسعه اشتغال در شهر سه مقوله: عدم یکپارچگی و ثبات در مدیریت شهری، عدم نظارت، همکاری و مشارکت بین دستگاه اجرایی و کاهش اعتماد مردم به شهرداری و پایین آمدن مشارکت بیشترین رتبه را داشته اند. در محور اقدامات قانونی و مدیریتی سه مقوله: (۱) تسریع و کاهش زمان صدور پروانه های ساخت واحدهای صنعتی و تجاری، (۲) شناسایی موانع توسعه کسب و کار در شهرداری و حذف آن ها (۳) حمایت شهرداری از کسب و کارها در مقیاس محله ای و در محور اقتصادی و اجتماعی هم سه مقوله: (۱) توسعه کسب و کارهای اینترنتی (۲) حمایت از شرکت های دانش بنیان، استارت آپ و مشاغل خانگی، تولیدات فرهنگی و مشاغل مرتبط با گردشگری و (۳) کمک به کسب و کارهای جدید و دانش بنیان و نوآور و در محور زیرساختی: (۱) ارتقای امکانات شهری ایجاد و توسعه فضاهای تفریحی (۲) تأمین فضا از طریق واگذاری فضاهای بلااستفاده برای باززنده سازی (۳) استفاده شهرداری از زمین های ذخیره و فرصت های حريم برای توسعه مشاغل بیشترین اهمیت را داشته اند.

- معاونت: مطالعات سیاست گذاری و حکمرانی شهری
- مدیریت: خط مشی گذاری شهری
- گروه مطالعات: آینده پژوهی شهری
- نوع مطالعات: طرح پژوهش کوچک مقیاس
- عنوان پروژه: بازنگری شاخص های عدالت در طرح های توسعه محله ای و پیشنهاد اولویت بندی توزیع اعتبارات در محلات ۳۵۴ گانه تهران

چکیده پروژه:

از آنجا که بررسی خدمات و امکانات محله ای، برای مدیریت شهری و برنامه ریزی فضایی شهر نقشی محوری دارد و بخش اعظم تجربه زیسته شهروندان، از جمله رفع نیازهای عمومی آن ها و احساس تعلقشان به شهر در گستره محلات رقم می خورد. برای حرکت به سوی عدالت فضایی و شهری، توزیع منابع و اعتبارات در طرح های توسعه شهری و محله ای باید متضمن دسترسی متوازن و عادلانه شهروندان به خدمات و امکانات محله ای باشد. ناگفته پیداست که رابطه مستقیم و دوسویه ای میان برقراری عدالت در شهر، شئون و سطوح مختلف زیست شهری با تحقق عدالت اجتماعی به عنوان آرمانی درپرا در سطح جامعه وجود دارد. از محورهای اصلی عدالت شهری و فضایی، عدالت توزیعی است. در واقع از این منظر به چگونگی توزیع امکانات و خدمات عمومی در شهر و تفاوت سطح دسترسی و بهره مندی ساکنین نقاط و پهنه های مختلف شهری از این مواهب پرداخته می شود. پژوهش حاضر ابتدا با بازنگری شاخص های عدالت به این سؤال پاسخ می دهد که وضعیت محلات شهر تهران از منظر عدالت فضایی چگونه است؟ و سپس بر اساس سنجش صورت گرفته به مقصود حرکت به سوی وضعیتی عادلانه تر، به پیشنهاد اولویت بندی محلات در تخصیص اعتبارات توسعه ای بر اساس طبقه بندی سطح برخورداری شان می پردازد. در فرایند این پژوهش با تکیه بر داده های عینی ابتدا به ارزیابی و ترسیم تصویری از وضعیت کنونی محلات ۳۵۴ گانه تهران و جمعیت های ساکن در آن از منظر سطح برخورداری پرداخته شده است. سپس بر اساس سنجش صورت گرفته به مقصود حرکت به سوی وضعیتی عادلانه تر، به پیشنهاد اولویت بندی محلات در تخصیص اعتبارات توسعه ای بر اساس طبقه بندی سطح برخورداری شان می پردازد.

■ معاونت: مطالعات سیاست‌گذاری و حکمرانی شهری

■ مدیریت: مطالعات اقتصاد و مدیریت شهری

■ گروه: مطالعات اقتصاد شهری

■ نوع مطالعات: پژوهش کوچک مقیاس

■ عنوان پروژه: تحلیل و ارزیابی ظرفیت‌های لایحه درآمد پایدار و هزینه‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برای شهرداری تهران

چکیده پروژه:

قانون درآمد پایدار با عنوان دقیق «قانون درآمد پایدار و هزینه‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» در تاریخ ۱۴۰۱/۰۴/۰۱ پس از ۳۹ سال تأخیر به تصویب رسید. هدف از این قانون افزایش خودکفایی مالی و استقلال مالی شهرداری‌ها و درعین‌حال کاهش ناپایداری درآمدی شهرداری‌ها در ایران بوده است. اما با گذشت زمان به دلیل رهاشدن شهرداری‌ها توسط دولت و وابستگی زیاد نظام مالی آن‌ها بر عوارض ساختمانی، بر شدت ناپایداری درآمد شهرداری‌ها افزوده شد و به همین دلیل ضرورت اصلاحات قانونی در نظام مالی آن‌ها بیشتر احساس شد. در نهایت با تصویب این قانون اصلاحات مربوطه هر چند بسیار اندک صورت گرفت. این قانون شامل ۱۷ ماده و ۱۷ تبصره است که بر محورهای مختلفی بنا شده است. می‌توان گفت این احکام حداقل ۸ محور را پوشش می‌دهد که عبارتند از: اصلاح نظام مالی، افزایش مستقیم درآمد، سهل‌الوصول درآمد، اصلاح رابطه مالی دولت و شهرداری‌ها، کاهش هزینه‌ها، نظارتی، اصلاح توزیع منابع و سیاست‌گذاری و اصلاح رفتار. اما از بین احکام فقط ۱۱ حکم بر وضعیت شهرداری تهران اثرگذار است. اگر از موضوع افزایش سهم شهرداری‌ها از عوارض قانون مالیات بر ارزش افزوده که بعداً به قانون مالیات بر ارزش افزوده انتقال یافت صرف‌نظر کنیم، می‌توان گفت هسته مرکزی قانون درآمد پایدار تغییر رویه وضع عوارض محلی موضوع بند (الف) تبصره ماده ۲ این قانون است. دستورالعمل موضوع این ماده می‌تواند ظرفیت مناسبی برای افزایش درآمد و کارایی در نظام مالی شهرداری تهران ایجاد کند هر چند بی‌توجهی به اصول و مبانی نظام مالی شهرداری‌ها در این دستورالعمل می‌تواند درعین‌حال تهدیدکننده وضعیت مالی شهرداری تهران باشد. لذا لازم است شهرداری تهران و وزارت کشور مبتنی بر اصول مالیه شهری اقدامات و راهبردهای را در پیش بگیرند که منجر به بهبود نظام مالی شهرداری تهران شود. برآورد ظرفیت ایجاد درآمدهای مستقیم از این قانون برای شهرداری تهران برای سال ۱۴۰۱ بین حداقل ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ میلیارد تومان به دست آمده است.

ازجمله نکات مهمی که باید در تدوین دستورالعمل وضع عوارض مبتنی بر ماده ۲ قانون در نظر گرفته شود عبارتند از (۱) تهیه دستورالعمل اختصاصی شامل عناوین عوارض و ترتیبات وصول برای شهرداری تهران، (۲) اصلاح طبقه‌بندی و عناوین انواع درآمدهای شهرداری، (۳) ایجاد ارتباط بین انواع درآمدها با بهره‌برداران از منافع ناشی از خدمات عمومی محلی، (۴) معرفی عوارض جدید و اختصاصی برای شهرداری تهران از فعالیت‌هایی که برای شهر تهران هزینه دارد. کلمات کلیدی: قانون درآمد پایدار، ارزیابی ظرفیت درآمد، محورهای اثرگذار، شهرداری تهران

نگاه بین الملل

کاربست فعالیت های پژوهشی در برنامه ریزی و مدیریت شهری

افشین کلانتری

مدیر برنامه دفتر برنامه اسکان بشر ملل متحد در ایران

ایجاد بانک اطلاعاتی دقیق از اطلاعات شهری در تمامی موضوعات مرتبط با مدیریت شهری یک پیش نیاز مهم و تعیین کننده است.

تعریف اقدامات لازم و طرح های اولویت دار در برنامه، نیاز به رویکردی جامع و یکپارچه برای تعریف درست و حل با مدیریت مسائل شهری در ایران دارد. این رویکرد جامع باید مسائل شهری را به صورت یک سیستم با اعضای در حال تعامل در نظر گرفته و ابعاد پیچیده و مرتبط سیستم های شهری مانند محیط زیست، اقتصاد چرخه ای، تاب آوری، جامعه و حکمرانی هماهنگ را در نظر گیرد.

چنین رویکردی همچنین باید شامل مشارکت و همکاری ذی نفعان مختلف، مانند مسئولان ملی و محلی، بخش خصوصی، دانشگاه و جوامع محلی بوده و از ظرفیت های همکاری های بین المللی نیز بهره مند شود.

در کنار این مسائل، مشارکت فراگیر جوامع محلی و توانمندسازی این جوامع در فرایندهای برنامه ریزی و توسعه سکونتگاه های شهری و روستایی و گسترش عدالت اهمیت بسیار زیادی داشته و باید در برنامه های پیش رو مورد توجه بیشتر قرار گیرد. ایجاد سازوکارهای نهادی و ابزارهای طراحی و تخصصی مانند (برنامه ریزی برای شهرهای ما (Out City Plans) که توسط برنامه اسکان بشر ملل متحد فراهم آمده، امکان گفت و گو و مشورت بین گروه ها و ذی نفعان مختلف را در فرایند تصمیم سازی و اجرا فراهم کند. به این ترتیب ابزارها و روش های نوآورانه متعددی از طریق کاربرست نتایج پژوهشی برای برآورد و شناخت دقیق مسائل شهری و حل این مسائل در توسعه داده شده است. این ابزارها در پیشبرد راهکارهای مطرح شده در بالا نقش بسزایی دارند. برنامه اسکان بشر ملل متحد در ایران مفتخر است با طراحی و اجرای پروژه هایی با رویکردهای نوآورانه مانند «طرح تدوین سیاست ملی شهری و شهرهای هوشمند» و «طرح ارتقای تاب آوری بیمارستان ها در برابر سوانح طبیعی» در همکاری با جامعه بین الملل، دولت جمهوری اسلامی ایران و کارشناسان و پژوهشگران ایرانی گام های مهمی در کاربرست نتایج پژوهشی برای ارائه راهکارهای مدیریتی و فنی به منظور کاهش چالش های شهری برای مردم ایران برداشته است. در ادامه این مسیر نیز امیدواریم بتوانیم از طریق ارائه روش ها و تجربیات نوآورانه بین المللی و در همکاری با مؤسسات پژوهشی و آموزش عالی در حوزه مسائل شهری در کاهش چالش های موجود در حوزه شهری مؤثر واقع شده و از طریق مقیاس بندی و شبیه سازی این تجربیات در پروژه های بزرگ تر در سراسر کشور، همکاری مؤثرتری داشته باشیم. با هم می توانیم تغییری پدید آوریم. ما با هم می توانیم شهرهایی را که می خواهیم و به آن نیاز داریم، ایجاد کنیم. شهرهای تاب آور، ایمن، فراگیر و پایدار. شهرهایی برای آینده ای بهتر.

گزارش های برنامه اسکان بشر ملل متحد نشان می دهند حدود ۶۰ درصد از مردم جهان در شهرها زندگی می کنند. با روندهای موجود تا سال ۲۰۵۰ این میزان به ۷۰ درصد خواهد رسید. این در حالی است که ۷۵ درصد مصرف انرژی و تولید بیش از ۶۰ درصد از گازهای گلخانه ای در شهرها صورت می گیرد. ایران با جمعیتی حدود ۸۶ میلیون نفر در دهه های گذشته شهرنشینی سریعی را تجربه کرده و بیش از ۷۵ درصد از جمعیت آن در مناطق شهری زندگی می کنند.

شهرنشینی در کنار مزایای آن چالش های زیادی نیز همچون عدم دسترسی به مسکن استطاعت پذیر و باکیفیت به ویژه برای گروه های کم درآمد و آسیب پذیر، تخریب محیط زیست، آلودگی و تشدید تغییرات آب و هوایی، ترافیک، فقر، فقدان زیرساخت های اولیه شهری یا عدم فراگیری خدمات و نابرابری اجتماعی، جداسازی، نامنی، و ضعف در تاب آوری به همراه داشته است. با رشد بافت های ناکارآمد شهری در حال حاضر بیش از ۲۰ درصد جمعیت کشور در این محدوده ها ساکن هستند. در همین حال، کشور با پیامدهای سخت ناشی از تغییرات آب و هوایی همچون خشکسالی و کمبود آب، سیل، طوفان های شن و گردوغبار و فرونشست زمین، مخاطرات طبیعی مواجه است. طبق گزارش های موجود، زمین در ۱۴ کلان شهر کشور دچار فرونشست شدید است. زیرساخت ها و تأسیسات مهم شهری در برابر زلزله و سوانح طبیعی آسیب پذیر بوده اند.

رشد با برنامه ریزی ضعیف در شهرها، می تواند وضعیت را به سمت ناکارآمدی و ضعف در کالبد، جامعه ای ناآگاه نسبت به شرایط موجود و خطرات طبیعی گوناگون و در مجموع ریسکی رو به افزایش و همچنین کاهش عدالت اجتماعی سوق دهد. فعالیت های متناسب در بخش مسکن به عنوان یک نمونه از این موضوعات شهری مؤثر و پیچیده، نقش زیادی در کاهش چالش های شهری دارد. با وجود اقدامات مختلف، آمار وضع موجود نشان از کمبود مسکن در کشور دارد. با این حال علی رغم پیچیدگی مسئله در برنامه ریزی و اقدامات فعلی در حوزه تولید مسکن، فقدان یک برنامه ملی و جامع با مطالعاتی مبنایی در زمینه ظرفیت زیستی در هر منطقه و متناسب با طرح های ملی آمایش سرزمین به چشم می خورد.

در این شرایط نقش برنامه ریزی و اقدام متناسب برای کاهش این چالش ها انکارناپذیر است. برنامه ای که هم با بهره گیری از دانش و نوآوری از سوی خبرگان و متخصصان، به تعریف اقدامات لازم و طرح های اولویت دار و مؤثرتر کمک کند و هم میزان منابع و برنامه زمانی مورد نیاز برای این اقدامات را مشخص کند.

در تدوین این برنامه بی تردید داشتن اطلاعات و داده های دقیق شهری برای تعریف نقطه مبنا و اهداف برنامه امری ضروری است. برای این منظور

میراث ارزشمند و تکنیک‌های بومی الهام‌بخش رویکردهای امروزی در مدیریت مسایل محیط‌زیستی

مایمونا مهدشریف
مدیر اجرایی برنامه اسکان بشر ملل متحد

شهرداران گرامی

نمایندگان محترم

دوستان، همکاران، خانم‌ها و آقایان

شه‌رنشینی یکی از مهم‌ترین تمایلات عصر ماست؛ اکنون بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند و انتظار می‌رود این رقم تا سال ۲۰۵۰ به حدود هفتاد درصد افزایش یابد. شهرها، موتورهای رشد اقتصادی، نوآوری و پیشرفت اجتماعی بوده اما در عین حال با چالش‌های پیچیده زیادی روبه‌رو هستند. ما در برابر تغییرات آب‌وهوایی و مخاطرات طبیعی آسیب‌پذیر هستیم،

همچنین متأثر از تراکم جمعیت، آلودگی، ازدحام، نابرابری اقتصادی و اجتماعی، مسکن نامناسب و بافت‌های شهری ناکارآمد هستیم و باید به این چالش‌ها بپردازیم و با استفاده از ابزارهای نوآورانه مبتنی بر تحقیق و به‌اشتراک‌گذاری دانش، محیط‌های شهری پایدار، تاب‌آور و فراگیر را برای نسل‌های حال و آینده ایجاد کنیم. ما باید از پتانسیل شهرها به‌عنوان سیستم‌های پیچیده‌ای که انرژی مصرف می‌کنند، اطلاعات را پردازش می‌کنند و با محیط سازگار می‌شوند، استفاده کنیم و برنامه‌ها، اقدامات و تلاش‌هایمان به‌ویژه در عصر کنونی باید ما را به نحوه مشارکت شهروندان در طراحی مشترک شهر و تغییرات آن، هدایت کند. ما، برنامه‌ریزان و مدیران شهری، باید این وظایف را با خلاقیت، دقت و بینش انجام دهیم، و یک رویکرد فرارشته‌ای و کل‌نگر اتخاذ کنیم که دیدگاه‌ها، ضوابط و معیارهای مختلف تجزیه و تحلیل را در هم می‌تنند.

ما باید از جدیدترین ابزارها و فناوری‌ها مانند کلان‌داده، هوش مصنوعی و مدل‌سازی شبکه چندلایه استفاده کنیم تا بتوانیم دینامیک و وابستگی‌های

متقابل سیستم‌های شهری را درک کنیم. ما نیاز داریم که برای توسعه و اجرای چنین راه‌حل‌های نوآورانه و یکپارچه‌ای با سایر ذی‌نفعان مانند دولت‌ها، مشاغل، جامعه مدنی و دانشگاه‌ها همکاری کنیم. برای مقابله با چنین مسائل پیچیده شهری، یونان هبیتات با مقامات و کارشناسان جمهوری اسلامی ایران در زمینه‌های مختلف از جمله در توسعه سیاست ملی شهری و بهبود تاب‌آوری تأسیسات حیاتی شهری در ایران همکاری کرده است. من معتقدم ایران تاریخ غنی، فرهنگ و هویت قابل تحسین، و همچنین جامعه، اقتصاد و محیط پویا و متنوعی دارد که می‌تواند برای تغییرات مثبت شهری مورد استفاده قرار گیرد. میراث ارزشمند و روش‌ها و تکنیک‌های بومی وجود دارد که می‌تواند الهام‌بخش رویکردهای امروزی برای مدیریت مسائل زیست‌محیطی و آب‌وهوا باشد، نه تنها در سطح محلی بلکه در سطح جهانی.

بنابراین، من شما را تشویق می‌کنم که نه تنها راه‌حل‌های نوآورانه‌ای برای چالش‌های شهری ایجاد کنید، بلکه دانش، تجربه و راه‌حل‌های ارزشمند محلی را نیز به کار بگیرید و آن‌ها را مستندسازی کرده و با سایر متخصصان، به اشتراک بگذارید.

ما مسئولیت و این حق را داریم که آینده شهرها و سیاره خود را شکل دهیم، و دانش و مهارت لازم برای ایجاد تغییر را داریم. ما اشتیاق و انگیزه لازم برای تحقق آن را داریم.

از شما دعوت می‌کنم که این سفر هیجان‌انگیز و پربار را با قدرت ادامه دهید، ما با هم می‌توانیم شهرهایی را که می‌خواهیم و به آن نیاز داریم ایجاد کنیم، می‌توانیم دنیا را به مکان بهتری تبدیل کنیم.

منتخبان جشنواره

منتخبان جشنواره با

رتبه برتر

ردیف	محور	عنوان	قالب اثر	نویسندگان	بهره بردار/کارفرما
۱	حمل و نقل و ترافیک	مقایسه مدل پذیرش فناوری، نظریه رفتار برنامه ریزی شده و نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری برای ارزیابی پذیرش پیش روی خودروهای تمام اتوماتیک	مقاله - انگلیسی	کیوان آقابیک، سینا رجالی، سعید اسماعیلی، نیراجان شیواکوئی	---
۲	محیط زیست و آلودگی	طرح ویژه شهر بندرکنگ: (جلد سوم) مطالعات آب و محیط زیست	طرح پژوهشی	غزال راهب، معاونت شهرسازی و معماری وزارت راه و شهرسازی	معاونت شهرسازی و معماری وزارت راه و شهرسازی
۳	حقوق شهری	تبیین چارچوب نهادی برای تمرکززدایی و موفقیت شوراهای اسلامی در ایران	مقاله	حسن کریمی فرد	---
۴	معماری و شهرسازی	Stress relief urban planning	کتاب	سمانه جلیلی صدرآباد، مصطفی بهزادفر، خاطره مغانی	
۵	زیرساخت و عمران شهری	اولویت بندی ریسک مبنای ساختمان های شهرداری تهران برای مقاوم سازی لرزه ای	طرح پژوهشی	مجتبی محصولی،	سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران

مقایسه مدل پذیرش فناوری، نظریه رفتار برنامه ریزی شده و نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری برای ارزیابی پذیرش پیش روی خودروهای تمام اتوماتیک

خلاصه اثر

پیش بینی می شود خودروهای تمام اتوماتیک (FAV) در آینده نزدیک وارد بازار خودروهای سواری شوند. با این حال، به عنوان یک فناوری جدید، عدم قطعیت قابل توجهی در مورد پذیرش آن ها توسط کاربران وجود داشته و لذا نیاز به انجام مطالعات در این زمینه است. این مطالعه به ارزیابی پذیرش کاربران برای خودروهای تمام اتوماتیک در یک کشور با درآمد متوسط، ایران، با استفاده و مقایسه سه مدل پذیرش کاربر پر کاربرد یعنی مدل پذیرش فناوری (TAM)، نظریه رفتار برنامه ریزی شده (TPB) و نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری (UTAUT) می پردازد. داده ها از طریق نظرسنجی آنلاین از ۱۳۸۱ راننده (دارای گواهینامه معتبر رانندگی) از شهرهای مختلف ایران جمع آوری شده است.

نتایج نشان داد در حالی که ۴۹/۴ درصد از شرکت کنندگان هرگز در مورد خودروهای تمام اتوماتیک نشنیده بودند، اکثریت آنها تمایل زیادی به استفاده از این وسایل نقلیه در آینده نشان دادند. هر سه مدل قادر بودند به خوبی قصد رفتاری استفاده از خودروهای تمام اتوماتیک را توضیح دهند. مدل TPB بهترین مدل برای نشان دادن پذیرش بود که ۷۰/۹ درصد

اثر برتر

نویسندگان: سینار جالی - کیوان آقاییک - سعید اسمعیلی - نیراجان شیواکوتی
محور: حمل و نقل و ترافیک
قالب: مقاله

از واریانس قصد رفتاری افراد را توضیح داد که در آن هنجارهای ذهنی و نگرش نسبت به خودروهای تمام اتوماتیک به ترتیب به عنوان قوی ترین پیش بینی کننده های مدل شناخته شدند. در حالی که مدل UTAUT و TAM به ترتیب قادر بودند ۶۹/۶ درصد و ۵۷/۶ درصد از واریانس در قصد استفاده از خودروهای تمام اتوماتیک را توضیح دهند.

با توجه به اینکه مطالعه ای بر روی ادراک عمومی از خودروهای تمام اتوماتیک در کشورهای با درآمد متوسط تقریباً در ادبیات تحقیق وجود ندارد، انتظار می رود که مطالعه حاضر منبعی برای یک مطالعه مقایسه ای برای کشورهایی با زمینه اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی مشابه باشد.

طرح ویژه شهر بندر کنگ - (جلد سوم) مطالعات آب و محیط زیست

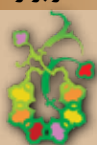
خلاصه اثر

بندر کنگ در فاصله ۱۶۵ کیلومتری غرب بندرعباس در استان هرمزگان و در مجاورت شرقی بندر لنگه با جمعیت ۱۹۲۳۱ نفر (براساس سرشماری ۱۳۹۵) قرار گرفته است.

به دلیل اهمیت تاریخی شهر کنگ به عنوان یک میراث ملی، مقرر شد که براساس مصوبه مورخ ۹۶/۲/۲۵ شورای عالی معماری و شهرسازی طرح جامع و تفصیلی این شهر در قالب طرح ویژه تهیه شود. تهیه این طرح با راهبری معاونت شهرسازی و معماری وزارت راه و شهرسازی به عنوان کارفرما به مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی واگذار شد.

طرح حاضر به دنبال آن بوده که با نگاهی جامع، یکپارچه و باتکیه بر سرمایه اجتماعی شهر، طرحی نو برای چشم انداز توسعه شهر در اندازد. حفاظت سرمایه ها و میراث ملموس و ناملموس شهر به عنوان یک اصل بنیادین در تهیه طرح مورد توجه قرار گرفته است. مشارکت عمومی در فرایند تهیه طرح، از رویکردهای حائز اهمیت در این طرح بود. همچنین، توجه به توسعه متناسب با ظرفیتهای محیط زیست و منابع موجود، توسعه کالبدی همسو با احیای ساختار اکولوژیک شهر و طراحی متعامل از مقیاس جزء به کل و کل به جزء از رویکردهای مورد توجه در این طرح بوده است.

اثر برتر

نویسنده: غزال راهب
محور: محیط زیست و آلودگی
قالب: طرح پژوهشی
کارفرما: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

همچنین با بهره گیری از «ارائه برنامه اقدام مشترک سازمانی»، «تهیه طرح های موضوعی و موضوعی» برای اماکن و محورهای مهم که می توانند نقش الگو برای بقیه فضاهای شهر و ساختمان ها بر اساس ضوابط تدوین شده را داشته باشند و با ارائه دستورالعمل های پیوست در خصوص «سازکار و تصویب طرح بناهای حائز اهمیت»، «تهیه ساختار برای مسئولیت های اجتماعی سازمان های ذی نفع و دی نفوذ در شهر کنگ»، «تدوین چارچوب اجرایی حفاظت از میراث تاریخی شهر» و همچنین «منشور گردشگری خاص شهر کنگ» تلاش کرده است که ساختاری برای تحقق ایده ها در قالب یک سامانه یکپارچه، همسو و هماهنگ فراهم آورد.

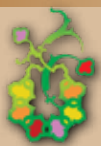

تبیین چارچوب نهادی برای تمرکززدایی و موفقیت شوراهای اسلامی در ایران

خلاصه اثر:

در دنیای امروز تمرکززدایی و تشکیل نهادهای محلی به عنوان یکی از راهکارهای موفق برای حل مسائل و مشکلات کشورها و استفاده کارآمدتر از منابع و توانایی هایشان مورد توجه قرار گرفته است. در حال حاضر با گذشت بیش از دو دهه از تشکیل شوراهای ایران، تقریباً این اجماع حاصل شده که این نهاد محلی نه تنها در انجام وظایف خود و کمک به دولت تأثیرگذار نبوده، بلکه گاهی موجب ایجاد مشکلات اساسی در فرایند مدیریت شهری شده است. بنابراین پرسش پژوهش حاضر آن است که دلیل عدم موفقیت شوراهای اسلامی در ایران چیست؟ پاسخ این است که برای موفقیت تمرکززدایی ضرورت دارد چارچوب نهادی دقیقی در دو سطح ملی و محلی پیش بینی شود که در ایران چنین اتفاقی رخ نداده است. در واقع این پژوهش با بهره گیری از روش توصیفی-تحلیلی در پی

اثر برتر

نویسنده: حسن کریمی فرد
محور: حقوق شهری
قالب: مقاله

بررسی اصول و زیربنای شکل گیری نهادهای محلی و تطبیق آن با الگوی تمرکززدایی در ایران است. بی شک تبیین اصول تشکیل نهادهای محلی و مطابقت آن با وضعیت فعلی شوراهای می تواند کمک شایانی به نحوه اصلاح الگوی تمرکززدایی جهت کارآمدی آن داشته باشد.

Stress relief urban planning

خلاصه اثر:

با ظهور انقلاب صنعتی در قرن نوزده و تحولات و دگرگونی های ناشی از آن آرامش از شهرها پرکشید و انسان با بیماری هایی مانند افسردگی، اضطراب، استرس و غیره آشنا شد. استرس یکی از فراگیرترین جنبه های زندگی نوین است که پیامدهای بسیاری بر سلامت انسان از نظر جسمی و روانی، مسائل اجتماعی و... دارد. استرس یک مسئله روانی و یکی از مهم ترین زمینه های پژوهش در علوم مختلف به شمار می آید که توجه دانشمندان رشته های مختلف اعم از پزشکان، روان شناسان، فیزیولوژیست ها، زیست شناسان و جامعه شناسان را به خود جلب کرده است. مهندسی شهرسازی هم به عنوان یک رشته ای که با تمام حوزه های مرتبط با انسان و محیطش مرتبط است، به طور حتم باید حوزه سلامت انسان و علی الخصوص سلامت روان و استرس را در نظر داشته باشد. برنامه ریزی شهری نیز به عنوان گرایش تخصصی این رشته می تواند با برنامه ریزی

اثر برتر

نویسندگان: سمانه جلیلی صدر آباد، مصطفی بهزادفر، خاطره مغانی
محور: معماری و شهرسازی
قالب: کتاب

مناسب شهر، زمینه های به وجود آمدن استرس را کاهش و اثرات منفی آن بر شهروندان را تقلیل دهد و در نتیجه موجب ارتقا سلامت روان شهروندان شود. به همین منظور این کتاب سعی دارد با یک رویکرد بین رشته ای، به تدوین برنامه ریزی شهری درمانگر استرس پرداخته و گامی در جهت ارتقا دانش در این حوزه تحقیقاتی بردارد.

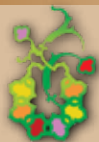

اولویت بندی ریسک مبنای ساختمان های شهرداری تهران برای مقاوم سازی لرزه ای

خلاصه اثر

این پروژه به اولویت بندی ریسک مبنای ساختمان های شهرداری تهران به منظور انجام مقاوم سازی لرزه ای می پردازد. اولویت بندی بر اساس شاخصی انجام می شود که نسبت فایده به هزینه مقاوم سازی را نشان می دهد. مقدار فایده در شاخص اولویت بندی برابر با مقدار کاهش در میانگین بیشینه خسارت های لرزه ای ۵۰ ساله هر ساختمان است. برای محاسبه میزان کاهش خسارات، برای هر ساختمان دو تحلیل ریسک جداگانه برای قبل و بعد از مقاوم سازی انجام می شود. مقصود از مقاوم سازی در تحلیل ریسک بهبود پاسخ لرزه ای یک ساختمان با انجام نوسازی مقاوم سازی جامع و یا حذف برخی از نامظمی ها است. خسارت های لرزه ای در تحلیل ریسک شامل خسارت های اقتصادی مستقیم ناشی از هزینه تعمیر اجزای سازه ای، غیرسازه ای و محتوای ساختمان، خسارت های اقتصادی غیرمستقیم ناشی از اختلال در کسبوکار یا هزینه جابجایی به همراه اجاره بها و خسارت های اجتماعی ناشی از جراحات و مرگ و میر است. علاوه بر این، خسارت اجتماعی-اقتصادی نیز به کمک ضرایب وابسته به نوع کاربری محاسبه شده است. این ضرایب هزینه های خسارت اجتماعی-اقتصادی را که در مدل ها پیش بینی نشده اند، به عنوان ضریبی از آسیب ساختمان تخمین می زنند. مقدار هزینه در شاخص اولویت بندی نیز برابر با هزینه تخریب و نوسازی، انجام مقاوم سازی لرزه ای جامع و یا هزینه رفع نامظمی است. مقدار مورد انتظار هزینه مقاوم سازی برای هر ساختمان با توجه به نظر متخصصان این حوزه و بر اساس روش مقام سازی، نوع سازه و میزان مقام سازی لازم جهت ارتقاء سطح آیین نامه لرزه ای ساختمان به آخرین نسخه استاندارد ۲۸۰۰ تخمین زده شده است. برای اولویت بندی مقاوم سازی ساختمان ها، بسته به محدودیت های تصمیم گیری یا ملاک های مدنظر تصمیم گیران در شهرداری، معیارهای گوناگونی از خسارات را می توان در نظر گرفت. کامل ترین معیار، معیاری است که انواع هزینه های اقتصادی و اجتماعی را دربرگیرد. با این حال در این پروژه چهار معیار اولویت بندی برای مقاوم سازی ساختمان ها در نظر گرفته شده است. در معیار اول مجموع خسارات اقتصادی مستقیم، خسارات اقتصادی غیرمستقیم و خسارات اجتماعی لحاظ شده است و معیار خسارت کل نامیده می شود. این معیار کامل ترین معیار گزارش شده است که استفاده از آن برای تصمیم گیری پیشنهاد می شود. در معیار دوم مجموع خسارات اقتصادی مستقیم و خسارات اجتماعی ملاک قرار گرفته است. در معیار سوم تنها خسارات اقتصادی مستقیم لحاظ شده است و در معیار چهارم ضریب خسارات اجتماعی-اقتصادی و به همراه آن چه در معیار اول بود، در نظر گرفته شده است. در این پروژه، تحلیل ریسک با استفاده از روش های قابلیت اعتماد سازه و مجموعه ای از مدل های احتمالاتی برای شبیه سازی خطر و ریسک ساختمان ها انجام می شود. مدل های خطر شامل مدل های وقوع زلزله، بزرگای زلزله، مساحت رویه گسیختگی در منبع لرزه ای، موقعیت رویه گسیختگی در منبع لرزه ای، و شدت لرزش

اثر برتر

نویسنده: مجتبی محصولی

محمور: زیرساخت و عمران شهری

قالب: طرح پژوهشی

کارفرما: سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران

زمین در محل ساختمان ها هستند. در این پروژه تمامی منابع لرزه ای در یک شعاع موثر از شهر تهران، که از تحلیل حساسیت به دست آمده است، وارد محاسبات می شوند. مدل های ریسک نیز شامل مدل های پاسخ سازه، مدل آسیب سازه ای، غیرسازه ای و محتوا، مدل هزینه و زمان تعمیر، مدل زمان بسیج امکانات، مدل زمان بازگشت عملکرد، مدل هزینه جابجایی، اجاره بها و اختلال در کسبوکار و مدل نرخ و هزینه ناشی از جراحات و مرگ و میر هستند. در این پروژه از نمونه گیری مونت کارلو به عنوان یکی از روش های قابلیت اعتماد سازه استفاده شده است. نمونه گیری مونت کارلو با استفاده از تعداد زیادی نمونه تصادفی، توزیع احتمال و در نتیجه میانگین و انحراف معیار پاسخ را محاسبه می کند. در هر نمونه، یک سناریوی تصادفی ۵۰ ساله از زلزله های متعدد توسط منابع لرزه ای مختلف تولید می شود. سپس برای هر ساختمان انواع خسارات ناشی از هر رویداد لرزه ای اعم از اقتصادی مستقیم، اقتصادی غیرمستقیم، اجتماعی و اجتماعی-اقتصادی محاسبه و تجمیع می شود. در انتها، بزرگ ترین خسارات تجمیع شده در طول ۵۰ سال به عنوان بیشینه خسارت لرزه ای ۵۰ ساله هر ساختمان انتخاب می شود. با تکرار نمونه گیری به تعداد کافی می توان توزیع احتمال و به تبع آن، میانگین بیشینه خسارت لرزه ای ۵۰ ساله ساختمان ها را محاسبه کرد. برای به دست آوردن فایده مقاوم سازی، همه مراحل این شبیه سازی برای ساختمان های مقاوم سازی شده تکرار می شود و میزان کاهش میانگین بیشینه خسارت لرزه ای ۵۰ ساله به دست می آید. در این پروژه، به کمک نمونه گیری مونت کارلو منحنی احتمال فراگذشت هزینه مجموعه ساختمان ها نیز ارائه شده است. برای محاسبه منحنی احتمال فراگذشت خسارت کل، می باید خسارات همه ساختمان ها در هر نمونه تجمیع شود. این منحنی، توزیع احتمال بیشینه خسارت کل مجموعه ساختمان ها را نشان و تصویر روشنی از شدیدترین خسارت ۵۰ سال آینده به دست می دهد. برای اطمینان از دقت نتایج، تعداد نمونه ها در تحلیل ریسک بسیار زیاد، برای مثال ۵۰۰,۰۰۰ نمونه، انتخاب شده است. این محاسبات بسیار سنگین با استفاده از نرم افزار Rtx که بستر محاسباتی ریسک و تاب آوری در «مرکز پژوهشی پایداری و تاب آوری زیرساخت ها» در دانشگاه صنعتی شریف است، روی ابررایانه Razfi در این مرکز به انجام رسیده است.

منتخبان جشنواره با

رتبه برگزیده

منتخبان جشنواره با رتبه برگزیده

ردیف	محور	عنوان	قالب اثر	نویسندگان	بهره بردار/کارفرما
۱	ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	Designing post-earthquake temporary shelter in hot and arid climate (Case study: Isfahan city, Iran)	مقاله	زهیر متکی، سیدآرش حسینی سبزواری، فرشته اصلانی	---
۲	حمل و نقل و ترافیک	Street network morphology and active mobility to school: Applying space syntax methodology in Shiraz, Iran	مقاله	مسعود جوادپور، علی سلطانی، فاطمه شمس، میلاد مهدی زاده	---
۳	خدمات شهری	تبیین راهبردهای نحوه مداخله در عرصه‌های چمنکاری فضای سبز شهر تهران متناسب با شرایط کم آبی	طرح پژوهشی	محمد مطلبی -	مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
۴	اجتماعی و فرهنگی	تبیین گفتمان اصفهان، شهر زندگی	طرح پژوهشی	احمد مهرشاد - محمد حیدری - نریمان محمدی - نیلوفر راست قلم دانشجوی - منصوره مهره کش	شهرداری اصفهان
۵	هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری	How do measure the triangle of human mobility in urban nightlife?	مقاله	احسان درستکار، مهسا نجار صادقی	---
۶	محیط‌زیست و آلودگی	Contribution of anthropogenic pollutant sources to greenhouse gas emissions a case study from a developing country	مقاله	بابک خرسندی، شهاب دبیری‌نژاد، امین‌رضا عمرانیان، میقات حبیبیان	---
۷	حقوق شهری	تبیین الگوی توسعه شهری مبتنی بر رویکرد حق به شهر (مورد مطالعه: شهر بندرعباس)	پایان نامه	محمد ابراهیمی	---
۸	برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی	بازنگری شاخص‌های عدالت در طرح‌های توسعه محله ای و پیشنهاد اولویت بندی توزیع اعتبارات در محلات ۳۵۴ گانه شهر تهران	طرح پژوهشی	بهزاد عمران‌زاده، علی ماهوش محمدی ورنوسفادرانی	مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
۹	اقتصاد شهری	برآورد ظرفیت مالیات بر درآمد اجاره واحدهای مسکونی و خانه‌های خالی در سال ۱۴۰۱	طرح پژوهشی	محمدحسین امجدی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده نگری سازمان برنامه و بودجه کشور
۱۰	حکمرانی و سیاست‌گذاری شهری	بررسی تطبیقی برنامه‌های توسعه شهری در کلان‌شهرهای جهان اسلام	طرح پژوهشی	مهرداد رحمانی	مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
۱۱	زیرساخت و عمران شهری	کتاب جامع روسازی آسفالتی	کتاب	فریدون مقدس‌نژاد، حمید جهانیان	---
۱۲	معماری و شهرسازی	معماری مزارع تاریخی ایران	کتاب	حسین راعی	----

Designing post-earthquake temporary shelter in hot and arid climate (Case study: Isfahan city, Iran)

Abstract

Iran is one of the earthquake-prone countries in the world; The problem is that despite the studies and researches made, it seems that no significant progress has been achieved in the field of post-earthquake temporary shelter design, using climatic approach. The use of Conex and prevalent methods of providing temporary shelter for the homeless after the recent disasters in Iran, has not been effective due to the lack of adaptation to the climate, context, and characteristics of the affected area. On the one hand, they have caused long-term problems in the area, and on the other hand, they have wasted financial resources. Therefore, the purpose of this article is to design alternatives for post-earthquake temporary shelter in the city of Isfahan, Iran, located in hot-arid climate. In this regard, to find the best result, alternatives are designed and the final alternative is presented, by recognizing and analyzing the indicators and criteria of the temporary shelter, as well as framework development based on the context and conditions of the climate. The findings of this study display that in addition to criteria of 'upgradable', 'reusable', 'relocatable', 'recyclable', and 'resaleable', it is recommended to

اثر برگزیده

نویسندگان: زهیر متکی، سید آرش حسینی سبزواری، فرشته اصلانی
محور: ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیر عامل
قالب: مقاله (انگلیسی)

consider other criteria including 'climatic', 'modular', 'community-based', 'multi-functional', and 'context-based' in the design of post-earthquake temporary shelter. The practical implication of the article is that the developed criteria are generalizable, and the alternatives proposed can be used in similar climates and answer the challenges related to thermal comfort, transportation, recycling, assembling, upgradability, flexibility, and modularity of temporary shelter units.

Keywords: Temporary Shelter, Hot and arid climate, Earthquake, Prefabricated, Context-based, Iran.

اثر برگزیده

نویسندگان: مسعود جوادپور، علی سلطانی، فاطمه شمس، میلاد مهدی زاده
محور: حمل و نقل و ترافیک
قالب: مقاله (انگلیسی)

Street network morphology and active mobility to school: Applying space syntax methodology in Shiraz, Iran

ترجمه خلاصه:

تحقیقات قبلی نشان داده است که ویژگی‌های محیط ساخته شده (به عنوان مثال، تراکم، تنوع و طراحی) بر انتخاب شیوه حمل و نقل کودکان در طول سفر به مدرسه تأثیر می‌گذارد. با این حال، اطلاعات کمی در مورد چگونگی و میزان تأثیر مورفولوژی معابر محلی بر الگوهای رفت و آمد دانش آموزان وجود دارد.

ما الگوهای رفت و آمد کودکان ۱۸ مدرسه ابتدایی را در سه منطقه شهری مجزا (داخلی، میانی و بیرونی) در شیراز، ایران مطالعه کردیم. والدینی که بچه‌های کلاس‌های ابتدایی ۱ تا ۶ داشتند ($n=1503$) انتخاب شدند تا در مورد شیوه سفر به مدرسه فرزندانشان گزارش دهند. برای بررسی ساختار شبکه خیابانی، از پنج شاخص شناخته شده بر اساس روش چیدمان فضا استفاده شد: اتصال، همپیوندی، کنترل، وضوح و انتخاب. به منظور انتخاب محدوده قابلیت پیاده روی محلی برای هر دانش آموز، یک مدل GIS ایجاد شد.

مشخص شد که وضوح و همپیوندی ارتباط مثبتی با مسافت‌های پیاده روی دانش آموزان در شعاع ۴۰۰ و ۸۰۰ متر در میان عناصر مورفولوژیکی محلی دارد. وقتی خوانایی، تداوم و انسجام فضا بهبود می‌یابد، دانش

آموزان با تمایل بیشتری پیاده روی می‌کنند. از سوی دیگر، کنترل و انتخاب تأثیر مخربی بر راه رفتن دانش آموزان داشت.

نتیجه

تحرك فعال به مدرسه با ویژگی‌های فرم شهری دانش آموزان ایرانی به ویژه در شعاع ۸۰۰ متری همراه است. این مطالعه کشف کرد که افزایش پتانسیل حرکتی فضا در شعاع ۸۰۰ متر تأثیر بیشتری بر توانایی راه رفتن کودک نسبت به افزایش پتانسیل حرکتی فضا در شعاع ۴۰۰ متری دارد و اینکه همپیوندی (R3)، انتخاب (R3) و وضوح شبکه معابر در شعاع ۸۰۰ متری اطراف خانه دانش آموزان با افزایش پیاده روی دانش آموزان بین خانه و مدرسه مرتبط بود. بهبود خوانایی، انسجام و تداوم فضایی شبکه خیابانی محلی ممکن است تمایل آنها را برای رفتن به مدرسه افزایش دهد.

اثر برگزیده

نویسنده: محمد مطلبی
محور: خدمات شهری
قالب: طرح پژوهشی
کارفرما: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

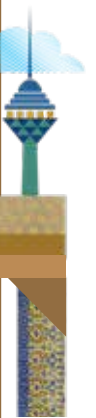
مطالعه حاضر تلاش نمود تا با توجه به واقعیات علمی، تجرب سایر کشورها و همچنین ارزیابی و تحلیل نظرات مدیران شهری، متخصصان و شهروندان نسبت به دستیابی به راهکاری میانه که هم بر حفظ و ارتقای کیفیت فضاهای سبز بعنوان ریه های تنفسی شهر تهران و هم منجر به صرفه جویی و مدیریت بهینه منابع آب شود، اقدام نماید.

با توجه به تحلیل های صورت گرفته در این مطالعه و راهبردها، سیاستها و اقدامات ارائه شده بر مبنای آن، لازم است تغییراتی در نگرش و همچنین رویه ها و اقدامات مدیریت شهری در ارتباط با عرصه های چمنکاری رخ دهد. لذا در این مطالعه ضمن ارائه تعریف دقیق از عرصه های چمنکاری غیر ضروری، جهت ایجاد وحدت رویه در بین شهرداری های مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در ارتباط با نحوه کاهش سطوح چمنکاری غیر ضروری، دستورالعمل اجرایی جهت ابلاغ به تمامی شهرداران مناطق و نواحی تهیه و تدوین گردید.

تبیین راهبردهای نحوه مداخله در عرصه های چمنکاری فضای سبز شهر تهران متناسب با شرایط کم آبی

خلاصه اثر

در سالهای اخیر مساله کم آبی به یکی از دغدغه های مدیریت شهری بدل شده است. از اینرو در بخش های مختلف تلاش هایی در جهت مدیریت بهینه آب صورت می پذیرد اما در مواردی اقدامات مدیریتی با چالش ها و دوگانه های مواجه می شوند که نیاز به بررسی و تعمیق بیشتر در موضوع را به امری ضروری بدل می سازد. یکی از این موارد، تقابل مدیریت بهینه آب با حفظ و افزایش کیفیت فضای سبز شهری است. از آنجا که فضای سبز شهری یکی از مصرف کنندگان عمده منابع آبی محسوب می شود، چگونگی ایجاد موازنه بین مدیریت مصرف آب و کیفیت فضای سبز امری حساس و نیازمند توجه جدی است. بویژه آنکه در کلاتشهری مانند تهران، سطوح سبز یکی از نیازهای اساسی و غیر قابل انکار به شمار می رود زیرا فضای سبز بستری برای ایجاد آسایش اقلیمی و گذران اوقات فراغت شهروندان پس از گذران ساعات پر مشغله کاری است. با مطرح شدن موضوع مدیریت بهینه آب، در بین انواع و اقسام سطوح سبز، عرصه های چمنکاری به سبب آنکه مصرف آب بیشتری نسبت به سایر کاشته ها دارند، مورد توجه بیشتری قرار گرفته اند. از اینرو اختلاف نظر در بین مدیران، متخصصان و شهروندان در ارتباط با نحوه مدیریت عرصه های چمنکاری به گونه ای که با شرایط کم آبی سازگاری بیشتری داشته باشند نیز بیش از سایر انواع فضای سبز است. این نقطه نظرات در طیف وسیعی که شامل حذف کامل عرصه های چمنکاری تا حفظ وضع موجود است جای می گیرد. به همین دلیل دستیابی به یک راهکار مدیریتی بهینه که مضمن حفظ سبزی و کیفیت فضای سبز شهر تهران و در عین حال صرفه جویی در مصرف آب باشد امری چالش برانگیز است. به همین روی،

تبیین گفتمان اصفهان، شهر زندگی

خلاصه اثر

گسترده و تنوع عرصه های فعالیت شهرداری و حجم بالای مسائل و مشکلات شهر اصفهان ایجاب می کند که مدیریت شهری و نگرش حاکم بر آن به سمت یک ادبیات مشخص حرکت کند و برنامه های توسعه شهری و چشم اندازهای تدوین شده در آن و ارزش های حاکم بر آن ذیل یک چتر گفتمانی مشخص و نظام مند قرار گیرد. وجود چتر گفتمانی به عنوان عنصری نظام دهنده، و تکمیل شونده می تواند کمک کند شهرداری با عبور از بخشی نگری و سیاست زدگی به مواجهه عالمانه با مسائل شهر اصفهان بپردازد.

بنابراین این پژوهش با هدف تعریف گفتمان مطلوب شهر اصفهان تدوین گردید و به منظور دستیابی به این هدف، نخست گفتمان مطلوب شهر اصفهان و مفاهیم مورد استفاده در آن بر اساس روش تحلیل علی لایه ای و بررسی وضعیت موجود و مطلوب شهر در چهار لایه لیتانی، علل سیستمی، جهان بینی و گفتمان و استعاره و اسطوره، معرفی گردید و سپس این گفتمان با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و مصاحبه با متخصصین مورد سنجش قرار گرفت و در گام بعدی مفاهیم مورد استفاده در گفتمان با استفاده از روش کمی و ابزار پرسشنامه توسط شهروندان مورد ارزیابی قرار گرفت و با استخراج مفاهیم آن، شاخص ها و سنججهای که می تواند گفتمان را تشریح

اثر برگزیده

نویسندگان: احمد مهرشاد - محمد حیدری - نریمان محمدی - نیلوفر راست قلم دانشجوی - منصوره مهره کش
محور: اجتماعی و فرهنگی
قالب: طرح پژوهشی
کارفرما: شهرداری اصفهان

کند با استفاده از روش دلفی (متخصصان و مدیران شهر) سنجش گردید. یافته های پژوهش نشان می دهد که گفتمان مطلوب برای اصفهان، شهر زندگی است که این شهر را به عنوان شهری زیست پذیر تعریف می کند که بایستی هم آهنگی میان اجزای مختلف شهر وجود داشته باشد و علاوه بر ارتقای سطح کیفیت زندگی شهروندان از تامین نیازهای اولیه به افق های متعالی زندگی، روایت مند نیز باشد.

اثر برگزیده

نویسندگان: احسان درستکار، مهسا نجار صادقی
محور: هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری های نوین شهری
قالب: مقاله (انگلیسی)

شد که محدوده هایی با مساحت کمتر می توانند تاثیر بیشتری بر فضای شهری داشته باشند. نوآوری این مطالعه در روش انجام آن است که می تواند به عنوان الگویی برای سایر مطالعات تحرک انسانی در کشورهای در حال توسعه که تمایل به شناسایی مکان های جذاب در داخل شهرهای خود دارند، مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی: زندگی شبانه، تحرک انسان، تحرک مجازی، رسانه های اجتماعی.

چگونه مثلث تحرک انسانی را در زندگی شبانه شهری اندازه گیری کنیم؟

How do measure the triangle of human mobility in urban nightlife?

ترجمه خلاصه:

رسانه های اجتماعی می توانند تحرک مجازی را به تحرک انسانی در شهر منتقل کنند. رسانه های اجتماعی Foursquare داده های واقعی را برای ارزیابی تحرک انسانی ارائه می دهند. مطالعات تحرک انسانی نشان می دهد که زندگی شبانه برای ساکنان شهرهای بزرگ جذاب است. بنابراین، موضوع اصلی این تحقیق بررسی تأثیر تحرک انسانی ایجاد شده توسط تحرک مجازی بر روی چهار ضلعی در شرایط واقعی زندگی شبانه در تهران است. همچنین سؤال تحقیق در مورد تأثیرات Foursquare بر زندگی شبانه و تعاملات فضایی است. برای این منظور، رستوران های فعال شبانه مورد هدف قرار گرفتند. داده های مورد نظر از API Foursquare و API شهرداری تهران نشان می دهد که دو نقطه تهران بیشترین فعالیت را در زندگی شبانه دارند. با مثلث بندی و شبکه سازی چند مثلث و مساحت آنها در این دو نقطه به دست آمد. در نهایت مشخص

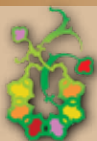
سهام منابع آلاینده انسانی در انتشار گازهای گلخانه ای مطالعه موردی از یک کشور در حال توسعه

Contribution of anthropogenic pollutant sources to greenhouse gas emissions a case study from a developing country

ترجمه خلاصه:

انتشار گازهای گلخانه ای (GHG) عامل اصلی ایجاد تغییرات اقلیمی به عنوان یکی از بزرگترین چالش ها برای بشر است. جهت مقابله با این مشکل، جامعه بین المللی به دنبال راه هایی برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای است. برای تعریف راهبردهای کاهش انتشار در یک شهرستان/کشور، نیاز به سیاه انتشار است تا مقادیر انتشار را از بخش های مختلف ارائه کند. این مطالعه با هدف تهیه سیاه انتشار گازهای گلخانه ای برای کرج، به عنوان یکی از ابرشهرهای ایران، با استفاده از دستورالعمل های بین المللی مانند AP-42 و ICAO و نرم افزار IVE انجام شده است. انتشار منابع متحرک به طور دقیق با روش پایین به بالا محاسبه شد. نتایج نشان داد که نیروگاه ها با ۴۷ درصد مهمترین سهم را در انتشار گازهای گلخانه ای در کرج دارند. همچنین واحدهای مسکونی و تجاری با ۲۷ درصد و منابع متحرک با ۲۴ درصد از کل آلاینده ها نقش مهمی در انتشار گازهای

اثر برگزیده

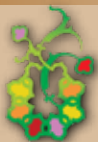

نویسندگان: بابک خرسندی، شهاب دبیری نژاد، امین رضا عمرانیان، میقات حبیبیان
محور: محیط زیست و آلودگی
قالب: مقاله (انگلیسی)

گلخانه ای کرج دارند. از سوی دیگر، واحدهای صنعتی و فرودگاه سهم ناچیزی (۲ درصد) در مجموع انتشار گازهای گلخانه ای دارند. برآوردهای بعدی نشان داد که سرانه انتشار گازهای گلخانه ای و سرانه تولید ناخالص داخلی کرج به ترتیب ۶/۰۳ تن به ازای هر نفر و ۰/۴۷ تن در هزار دلار آمریکا بوده است. این مقادیر بالاتر از میانگین جهانی (۴،۹۷ تن برای هر نفر و ۰،۳ تن در هر هزار دلار آمریکا) است. انتشار نسبتاً بالای گازهای گلخانه ای در کرج به دلیل اتکای تنها به مصرف سوخت های فسیلی است. برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای، راهبردهای کاهش مانند توسعه منابع انرژی تجدیدپذیر، تغییر به حمل و نقل کم انتشار و افزایش آگاهی عمومی باید اجرا شود.

اثر برگزیده

نویسنده: محمد ابراهیمی

محور: حقوق شهری

قالب: پایان نامه

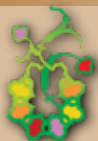
بین مؤلفه‌های تبیین کننده، کارکرد اجتماعی املاک و اراضی شهر (۰،۱۳۶) و عدالت زیست محیطی (۰،۱۳۲) بیشترین تأثیر را بر آینده وضعیت توسعه شهری بندرعباس دارند. همچنین مؤلفه‌های خودگردانی فضا، برنامه ریزی و طراحی فضا که به جایگاه مرکزی شهروندان در تصاحب و تولید فضای شهر اشاره دارند متغیرهای کلیدی توسعه شهری بندرعباس را تشکیل می‌دهد که تحقق پذیری آینده توسعه شهری مبتنی بر حق به شهر کاملاً در گرو وضعیت آن‌ها است.

تبیین الگوی توسعه شهری مبتنی بر رویکرد حق به شهر
(مورد مطالعه: شهر بندرعباس)

خلاصه اثر:

حق به شهر در توسعه شهری فراتر از شکل فیزیکی و همزمان دارای مفهوم ذهنی و اجتماعی است که پس از طرح آن توسط لفور در نظریه برنامه ریزی و مطالعات شهری رواج یافته است. لفور معتقد است حق به شهر را فقط می‌توان به عنوان حق تحول یافته و تجدید شده زندگی شهری فرمول بندی کرد که متعلق و نتیجه ساکنان آن است. از چشم انداز نظری حق به شهر، مجموعه حقوقی جداگانه نیست بلکه به صورت رابطی از سه مفهوم هم پیوند حق به تصاحب، حق به مشارکت و حق به تفاوت تشکیل می‌شود که در قلمرو توسعه شهری دربرگیرنده مفاهیم عدالت فضایی، دموکراسی شهری و سرزندگی شهری است. تحقیق حاضر به دنبال کشف و تبیین توسعه شهری و تحلیل فضایی مؤلفه‌های تبیین کننده آن در بندرعباس از منظر رویکرد حق به شهر است. یافته‌ها نشان می‌دهد حق به شهر در بندرعباس در تمام جنبه‌های آن شامل: حق به تصاحب، حق به مشارکت و حق به تفاوت برای ساکنان تضعیف و نادیده انگاشته شده است که در حدود ۱۹،۸ درصد از شهر که عمدتاً منطبق بر سکونتگاه‌های غیررسمی و بافت‌های فرسوده است تجلی بیشتری دارد. از

اثر برگزیده

نویسندگان: بهزاد عمران زاده، علی ماهوش محمدی ورنوسفاد رانی

محور: برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی

قالب: طرح پژوهشی

محلات شهر تهران به آنها است. به نحوی که نزدیک به ۷۰ درصد محلات با جمعیتی در حدود ۸۲،۵ درصد جمعیت شهر تهران در وضعیتی پایین تر از متوسط نسبت به معیار متوسط برخورداری کلی تمام محلات ارزیابی شده‌اند. همچنین شدت نابرابری در توزیع امکانات در محلات برخوردارتر، بیش از محلات با برخورداری زیر متوسط ارزیابی شد. از سویی یافته‌ها حاکی از آن است که اعمال تأثیر ناحیه و منطقه در سنجش ترکیبی سطح برخورداری محلات موجب کاهش فاصله آنها می‌شود، که بیانگر توزیع عادلانه تر در مقیاس ناحیه‌ای و منطقه‌ای نسبت به مقیاس محله‌ای است.

بازنگری شاخص‌های عدالت در طرح‌های توسعه محله‌ای
و پیشنهاد اولویت بندی توزیع اعتبارات در محلات ۴۵۳
گانه شهر تهران

خلاصه اثر:

عدالت فضایی بازتاب جستجوی دیرباز جامعه انسانی در پی عدالت مقیاس شهری است و با چگونگی توزیع و برخورداری از خدمات و امکانات شهری گره خورده است، از سویی بنا بر مطالعات موجود، برخورداری از خدمات سطح محله‌ای تأثیر قابل توجهی بر کیفیت زندگی شهروندان دارد. موضوعی که در کلان شهر تهران ابعاد وسیع تری میابد. براین اساس پژوهش حاضر ابتدا به تبیین شاخص سنجش عدالت فضایی از بعد نظری پرداخته و سپس با پیشنهاد مدل آماری ابداعی «تعادل فضایی ترکیبی»، «تأسیس ترکیبی» به ارزیابی عدالت فضایی در برخورداری از خدمات شهری سطح محله‌ای میان محلات ۴۵۳ گانه شهر تهران مبتنی بر شواهد عینی می‌پردازد. با استفاده از این مدل و بر اساس ۳۴ سنجه کالبدی احصا شده در ۱۰ گروه، برخورداری محلات در دو سطح محله‌ای (بدون اعمال تأثیر ناحیه و منطقه) و ترکیبی (با اعمال تأثیر ناحیه و منطقه) مورد سنجش قرار گرفته و در ۱۳ سطح طبقه بندی شد. یافته‌های پژوهش حاکی از شکاف عمیق در توزیع امکانات و خدمات سطح محله‌ای و دسترسی

اثر برگزیده

نویسنده: محمدحسین امجدی
محور: اقتصاد شهری
قالب: طرح پژوهشی

مشخص شود نه متراژ واحدهای مسکونی. در خصوص مالیات بر خانه‌های خالی نیز اولاً پیشنهاد می‌شود به سبب مزیت مطلق شهرداری‌ها در شناسایی املاک و مستغلات خالی، عملیات شناسایی خانه‌های خالی به شهرداری‌ها واگذار شود. ثانیاً، در صورتی که هدف سیاست گذار، بهبود اوضاع بازار مسکن است، ابتدا باید با رویکرد اقتصادی سیاست‌هایی برای کاهش تورم و بهبود ثبات محیط اقتصاد کلان کشور اجرا کند و در مرحله بعد برای مدیریت بازار و مقابله با تقاضاهای سفته بازانه ابزارهای مخصوص آن را برقرار کند و فقط پس از این اقدامات است که می‌توان برای اعمال مالیات بر واحدهای مسکونی خالی اقدام کرد.

برآورد ظرفیت مالیات بر درآمد اجاره واحدهای مسکونی و خانه‌های خالی در سال ۱۴۰۱

خلاصه اثر:

یکی از سیاست‌های راهبردی که دولت‌ها برای کنترل بازار مسکن شهری بکار می‌گیرند، استفاده از اهرم مالیات است. از این رو و در جهت کمک به حوزه سیاست‌گذاری مالیاتی، این پژوهش سعی دارد، ابتدا برآورد ظرفیت مالیات بر درآمد اجاره واحدهای مسکونی و سپس ضمن محاسبه نرخ طبیعی واحدهای مسکونی خالی، ظرفیت‌های موجود مالیاتی این واحدها نیز برآورد کند. بر اساس محاسبات صورت گرفته ظرفیت مالیات بر درآمد اجاره واحدهای مسکونی ۹۹۳ میلیارد تومان برآورد می‌گردد که حدود ۵۰ درصد از این مقدار مربوط به استان تهران می‌باشد. بعد از تهران استان‌های اصفهان، فارس و البرز به ترتیب بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. مطابق محاسبات تحقیق، نرخ طبیعی واحدهای مسکونی خالی در ایران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵ حدود ۳،۷ درصد می‌باشد. این در حالی است که نرخ واقعی واحدهای مسکونی خالی در سال ۱۳۹۵، ۱۱،۳ درصد محاسبه شد. بر این اساس در مجموع ظرفیت مالیاتی واحدهای مسکونی خالی حدود ۱۲ هزار میلیارد تومان برآورد می‌گردد که از این مقدار حدود ۴۰ درصد آن مربوط به استان تهران می‌باشد. لذا در خصوص مالیات بر درآمد اجاره، اولاً، پیشنهاد می‌شود که درآمد اجاره املاک متفاوت از درآمد حاصل از کار و فعالیت اقتصادی مشمول مالیات گردد. ثانیاً، معافیت‌های موضوع این مالیات بر حسب میزان درآمد اجاره ای املاک

بررسی تطبیقی برنامه‌های توسعه شهری در کلان‌شهرهای جهان اسلام

خلاصه اثر:

علی‌رغم آنکه در دوران معاصر، مفهوم شهرسازی اسلامی توسط محققین و شهرسازان متعددی مطرح نظر قرار گرفته، اما هنوز به ایقان نظری و عملی دست نیافته و الگوی مورد وفاقی در رابطه با آن ارائه نشده است. فارغ از اینکه مفهوم شهر اسلامی را در ارزش‌ها، مناسبات و رویه‌ها جستجو نماییم و یا در کالبد و ظواهر و فضاهای شهر؛ شواهد نشان می‌دهد کلانشهر تهران به عنوان پایتخت ایران اسلامی دارای فاصله معنی‌داری با مطلوبات مفهوم شهر اسلامی است. در این رابطه نقش طرح‌های توسعه شهری به عنوان چارچوب و مسیر تحولات یک شهر چه در ابعاد فضایی و کالبدی و چه در مناسبات اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی غیر قابل انکار است. هدف کلی این پژوهش بررسی تطبیقی برنامه‌های توسعه شهری در کلانشهرهای جهان اسلام است که در قالب ۵ نمونه موردی به ارائه دستاوردهای برنامه‌های این کلانشهرها در حوزه شهرسازی اسلامی پرداخته است. با توجه به اینکه یکی از چشم‌انداز تبدیل تهران به الگوی کلانشهرهای جهان اسلام، تلاش در راستای ابهام‌زدایی از نظریه و عمل و ایجاد نوعی وفاق در مسیر حرکت

اثر برگزیده

نویسندگان: مهرداد رحمانی - فاطمه جمال آبادی
محور: حکمرانی و سیاست‌گذاری شهری
قالب: طرح پژوهشی

به سمت مفهوم شهر اسلامی ضروری به نظر می‌رسد. هدف از این تلاش نیز ایجاد پیوندی دوباره میان مبانی اندیشه اسلامی با نیازهای زمانه و ویژگی‌های زمینه در برنامه‌ریزی کلانشهر تهران است. در این طرح با استفاده از روشی نوین در تحلیل کیفی تلاش شده تا مولفه‌های سازنده کلانشهر اسلامی طبقه بندی شده و در قالبی مفهومی مورد سنجش قرار گیرند. در نهایت رهیافت‌های گذار تهران به سوی یک کلانشهر اسلامی تبیین شده است.

کتاب جامع روستای آسفالتی

خلاصه اثر:

بهبود و توسعه شبکه زیرساخت حمل و نقل جاده‌ای از جمله شاخص‌های اصلی رشد اقتصادی بوده و طی قرن‌های متمادی تأثیرات گسترده‌ای در توسعه اجتماعی و مرادات فرهنگی و گردشگری کشورها داشته است. در کشورمان گستردگی شبکه راه‌های برون‌شهری در حدود ۳۰۰ هزار کیلومتر بوده که حفظ و نگهداری از این سرمایه ملی، نیازمند توجه روزافزون به وضعیت روستای به عنوان عنصر کلیدی در ایمی، کیفیت سواری و سرویس‌دهی به کاربران جاده‌ها در نظر گرفته می‌شود. در سال‌های گذشته، طراحی و اجرای روستای راه براساس دستورالعمل و آیین‌نامه‌های قدیمی که عمدتاً حاصل آزمایش‌های تجربی بوده، صورت می‌گرفت. امروزه در اکثر کشورهای توسعه یافته از آزمایش‌ها و روش‌هایی که برپایه شبیه‌سازی عملکرد رویه در شرایط واقعی متاثر می‌باشد، الزامی و در دستور کار قرار گرفته است.

طی سالیان اخیر تجهیزات و آزمایش‌های پیشرفته برای طرح اختلاط روستای و همچنین استفاده از روستای‌های نوین و روش‌های اقتصادی و حفاظتی در سطح شبکه راه‌های کشور به طور قابل توجهی به کار گرفته شده است که کتب و منابع مختلفی به طور مجزا برای هر یک از این موضوعات در دسترس می‌باشد. در این بین، فقدان منبع فارسی جامعی که بتواند طیف گسترده روستای‌های آسفالتی و حفاظتی را به همراه تشریح ضوابط،

اثر برگزیده

نویسنده: فریدون مقدس‌نژاد، حمید جهانیان
محور: زیرساخت و عمران شهری
قالب: کتاب

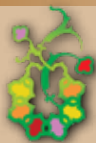
معیارهای داخلی و بین‌المللی طراحی، اجرا و نگهداری در یک مجلد پوشش دهد؛ نویسندگان کتاب حاضر را بر آن داشت تا با تألیف کتاب جامع روستای آسفالتی، گامی در اعتلای دانش مهندسی کشور و جامعه مهندسان عمران بردارند. مطالب کتاب در ۱۱ فصل به گونه‌ای تنظیم گردیده است که خواننده را در حوزه روستای آسفالتی از مراجعه به سایر منابع بی‌نیاز می‌سازد. این اثر می‌تواند به عنوان یک منبع جامع درسی مورد استفاده اساتید و دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و همچنین نهادهای و مجموعه‌های ذی‌ربط شامل کارشناسان وزارت راه و شهرسازی، شهرداری‌ها، مهندسان مشاور و پیمانکاران حوزه راهسازی قرار گیرد.

معماری مزارع تاریخی ایران

خلاصه اثر:

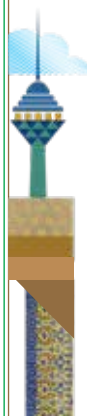
کشاورزی و زراعت در جغرافیای ایران دارای پیشینه وسیعی است. دسترسی به آب در کنار ثبات سیاسی و امنیت اقتصادی، موجب شکل‌گیری واحدهای کوچک و مستقل کشاورزی در مناطق مختلف ایران شد. این واحدها، مجتمع‌های زیستی کوچک‌تر از روستا بودند که وظیفه تولید محصولات کشاورزی و ایجاد ارزش اقتصادی را برعهده داشتند. آن‌ها از ترکیب عناصر کالبدی مسکونی، مذهبی و خدماتی و زمین‌های زراعی به وجود آمدند و در کنار دشت‌ها و در مسیر قنوات به وسعت مختلف و فاصله متفاوت از یکدیگر شکل گرفتند. در اسناد حقوقی و ادبیات مکتوب ایران از آن‌ها با عنوان «مزارع مسکون» یاد می‌شود و جوامع محلی نیز آن‌ها را با نام «مزرعه» می‌شناسند. این مجتمع‌های زیستی در طول زمان به تکامل رسید و با دو گونه قلاع کشاورزی و مجموعه‌های کشاورزی در فلات مرکزی ایران دیده شده‌است. علت شکل‌گیری آن‌ها علاوه بر متغیرهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، ویژگی‌هایی بوده است که به تدریج در آن‌ها رشد کرده است. مزارع در ایران در نقش یک پایگاه اجتماعی و بنگاه اقتصادی قدرتمند ظاهر می‌شدند. دارای نظام‌های اجتماعی و مالی ویژه‌ای بودند و در قالب تیول در اختیار حاکمان قرار می‌گرفتند. بنابراین پژوهش بر روی آن‌ها به عنوان

اثر برگزیده

نویسنده: حسین رازی
محور: معماری و شهرسازی
قالب: کتاب

بسته‌های فرهنگی و اقتصادی درون‌زا در ایران قابل تأمل است و می‌تواند منجر به شناخت ظرفیت‌های کشور در زمینه تولیدات کشاورزی و رشد صنعت آگری توریسم و فارم توریسم گردد. بسیاری از مالکان می‌توانند با فعال کردن صنایع تولیدی وابسته به مزارع در قالب بسته‌های اقتصادی، فرهنگی و گردشگری دوباره به احیاء آن‌ها بیاورند. این کتاب توانسته است برای نخستین بار در ایران و جهان این موضوع را مطرح نماید. تعداد بسیاری از مزارع را شناسایی و برخی را به طور کامل مستندسازی نموده و ویژگی‌های کالبدی و کارکردی آن‌ها را تشریح نماید.

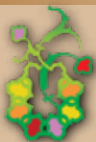
منتخبان جشنواره با

رتبه شایسته تقدیر

ردیف	محور	عنوان	قالب اثر	نویسندگان	بهره بردار/کارفرما
۱	ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	ارزیابی کارایی مدل‌های مکانمند و تحلیل شبکه در کاهش آسیب‌پذیری بافت‌های شهری در مواقع بحرانی (مطالعه موردی: شهر گرگان)	طرح پژوهشی	فریاد پرهیز	شهرداری گرگان
۲	ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	تبیین چالش‌های اجرایی میانی مدیریت بحران و پدافند غیر عامل شهری در شهر اندیشه با مدل ماتریس کارور	مقاله	حسن حسینی امینی، آریتا رجبی، اردوان بهزاد	---
۳	حمل‌ونقل و ترافیک	بررسی جایگاه، ابعاد قانونی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با مسائل موتورسیکلت‌ها و ارائه راهبرد ساماندهی تردد، کاهش تخلفات و پارک موتورسیکلت‌ها در شهر اصفهان	طرح پژوهشی	مرکز پژوهشی حمل‌ونقل پایدار دانشگاه یزد (مهدی فلاح تفتی)	شهرداری اصفهان
۴	خدمات شهری	زری اسکپ: رویکردی مناسب برای توسعه منظرسازی کم نیاز به آب	کتاب	پیمان گلچین، رضا فرهادی	---
۵	اجتماعی و فرهنگی	بررسی تصویر ذهنی ذینفعان نسبت به حمل‌ونقل عمومی مبتنی بر استفاده از تاکسی در شهر تهران	طرح پژوهشی	هادی برغمی	مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
۶	اجتماعی و فرهنگی	چارچوبی نظری در تعیین آستانه بهینه دگرگونی، پیوستگی و پایداری مفهوم خاطره جمعی در مرکز تاریخی تهران	پایان نامه	مصطفی حسینی کومله	---
۷	هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری	فرآیند برنامه‌ریزی شهری در راستای هوشمندسازی شهرها در ایران	طرح پژوهشی	الهام ضابطیان طرقي	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
۸	هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری	طرح جامع بررسی موانع ایجاد و توسعه شهر الکترونیک در اردبیل	طرح پژوهشی	دلاور زارعی	شهرداری اردبیل
۹	محیط‌زیست و آلودگی	سهم پرندگان بر بلندای یادگیرهای شهر یزد	ایده‌های خلاقانه	ریحانه بابایی، مهدیه پیروی، محمد علی فیض پور	---
۱۰	حقوق شهری	بررسی تطبیقی ماهیت حقوقی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات هوشمند حمل‌ونقل (اسنپ و اوبر) در نظام‌های حقوقی ایران، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا	مقاله	صادق صیادی، منصور امینی	---
۱۱	حکمرانی روستایی	On the post-pandemic travel boom: How capacity building and smart tourism technologies in rural areas can help - evidence from Iran	مقاله	ذبیح‌الله ترابی، محمد رضا رضوانی، C.Michael Hall، زهیر علم	---
۱۲	حکمرانی روستایی	مطالعه ی زمینه‌ها و چالش‌های فعالیت سازمان‌های مردم نهاد در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی مناطق روستایی در برابر کم آبی (مورد مطالعه فعالیت جامعه نیکوکاری ابرار در روستاهای بخش مرکزی شهرستان قائنات)	پایان‌نامه	محمد مهدیزاده اردکانی	---
۱۳	اقتصاد شهری	بسته سرمایه‌گذاری لجج بوم گوهری	طرح پژوهشی	گروه مهندسين مشاور معماری و شهرسازی پردیس نصیری	شهرداری بندر خمیر و استانداری هرمزگان
۱۴	اقتصاد شهری	واکاوی ارزش افزوده ایجاد شده ناشی از اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری از منظر عدالت فضایی (نمونه مورد مطالعه: شهر گلبایگان)	مقاله	اعظم افشارنیا، اسفندیار زبردست	---
۱۵	حکمرانی و سیاست‌گذاری شهری	مردم‌شهر_سنجش وضعیت مشارکت مینا شناسایی مسائل و مشکلات محلی و شهری	طرح پژوهشی	استودیو نوآوری شهری شتاب‌دهنده ماموت،	شهرداری کیشهر
۱۶	برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی	مطالعه و گونه شناسی نیازهای شهروندان شهر کاشان به تفکیک مناطق و نواحی	طرح پژوهشی	محمدعلی یوسفی، ابوالفضل زارع، محمد گنجی	شهرداری کاشان
۱۷	برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی	طراحی الگوی همراستایی برنامه و بودجه در شهرداری تهران با استفاده از متدولوژی سیستم نرم (SSM)	مقاله	امیر شهبازی فراهانی، رضا قنبریان، سالار دانش‌فر	---
۱۸	حکمرانی و سیاست‌گذاری شهری	بررسی طرح‌های مداخله‌جویانه توسعه شهری از منظر فقه اسلامی	مقاله	کسری کتاب‌اللهی، مرتضی میرغلامی، میلاد دوست‌وندی	---
۱۹	زیرساخت و عمران شهری	Automated operational modal analysis based on long-term records: A case study of Milad Tower structural health monitoring	مقاله	اکبر اسفندیاری، امیرعلی صادقی، مسعود صناعی، محمد رشوند	---
۲۰	معماری و شهرسازی	برنامه‌ریزی در رویارویی با تنوع: بازآهنگی از روابط قدرت	مقاله	محمد قضائی، مجتبی رفیعیان، هاشم داداشپور	---
۲۱	معماری و شهرسازی	A designerly approach to Algae-based large open office curtain wall Façades to integrated visual comfort and day-light efficiency	مقاله	حانیه سرمدی، محمدجواد مهدوی‌نژاد	

اثر شایسته تقدیر

نویسنده: فریاد پرهیز

محور: ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل

قالب: طرح پژوهشی

بهره بردار: شهرداری گرگان

برخوردار هستند و مناطق غربی و شرقی شهر گرگان از لحاظ آسیب پذیری در وضعیت نامناسبتری قرار دارند. در این پژوهش ده سناریو منتخب و محتمل در آینده مدیریت بحران کالبدی- فضایی شهر گرگان ارائه شده است و وضعیت نیروهای پیشران کلیدی از جمله نفوذ ناپذیری بافت، ریزدانی بافت، ظرفیت تخلیه اضطراری، کاربری اراضی، بهسازی و نوسازی بافت، کیفیت ابنیه، قدمت بنا، مقاوم سازی ساختمانها، ناپایداری بناهای تاریخی و زیرساخت تعیین شده است.

ارزیابی کارایی مدل های مکانمند و تحلیل شبکه در کاهش آسیب پذیری بافت های شهری در مواقع بحرانی (مطالعه موردی: شهر گرگان)

خلاصه:

آسیب پذیری را می توان مجموع سه عامل مقاومت کالبدی بافت، عدم امکان امداد رسانی و عدم توان بازگشت پذیری شهر پس از بحران دانست. در این پژوهش، کوشش شده است تا میزان آسیب پذیری شهر گرگان با تعریف معیارهای کالبدی و محیطی جهت برنامه ریزی صحیح و مناسب مورد ارزیابی قرار گیرد. روش پژوهش از لحاظ هدف توسعه ای- کاربردی و روش بررسی آن توصیفی- تحلیلی است. جهت سنجش معیارها و شاخص ها از مدل های برنامه ریزی شهری ANP، AHP، Getis-Ord، VIKOR و روش های آماری دلفی، Fuzzy C-mean Clustering، Ordinary Kriging در محیط نرم افزار Arc GIS، Matlab، Super Decisions و MICMAC استفاده شده است.

یافته ها نشان می دهد مدل های مورد استفاده در پژوهش با ۰.۹۲ و تعدیل شده برابر با ۰.۸۴ از دقت قابل قبولی در مدل سازی روابط فضایی عوامل موثر بر آسیب پذیری بافت های شهری گرگان برخوردار است و شکاف بین مرکز و جنوب شهر گرگان با سایر مناطق شهر گرگان را نشان می دهد، این محدوده ها در زمان بحران از آسیب پذیری کمتری

تبیین چالش های اجرایی مبانی مدیریت بحران و پدافند غیر عامل شهری در شهر اندیشه با مدل ماتریس کارور

خلاصه:

فلسفه شکل گیری زندگی جمعی و یکجانشینی عامل امنیت و دفاع بوده است، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل و کاربرد آن در شهر قدمت تاریخی دارد، صحت این ادعا را می توان در تدابیر دفاعی همچون: حفر خندق و حصار، ساخت زیگورات، کهن دژ، شهرستان، رباط، دیوار، سد و غیره جستجو نمود، اما با توجه به پیشرفت فناوری و تغییر در تسلیحات نظامی، لزوم به کارگیری پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در کاهش تلفات و خسارات مخاطرات به خصوص در شهرها، بیش از پیش احساس می شود. شهر اندیشه به دلیل نزدیکی به تهران، تراکم جمعیت، وجود مراکز مهم و استراتژیک در داخل و اطراف شهر، قرارگیری در مسیر توسعه کلان شهر تهران، مهاجرپذیری دارای اهمیت راهبردی می باشد، این مراکز نیز به دلیل عدم اجرا و رعایت اصول و دستورالعمل های مصوب پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در معرض خطر هستند و آستانه مقاومت آن ها پایین می باشد، هدف این پژوهش بالا بردن آستانه مقاومت، شهرسازی دفاعی و آمایش دفاعی شهری است که در اهداف بعدی پایش و تحلیل شهر جدید اندیشه به لحاظ اصول پدافند غیرعامل شهری نیز مدنظر است. این پژوهش از نوع کاربردی است و متغیرهای مورد بررسی در آن شامل شناسایی زیرساخت ها و مکان های حیاتی، حساس و مهم شهر اندیشه، به منظور کاهش خسارت های ناشی از مخاطرات، حملات دشمن و بالا

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: حسن حسینی امینی، آریتا رجیبی، اردوان بهزاد

محور: ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل

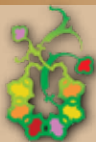
قالب: مقاله

بردن تاب آوری شهری است. روش جمع آوری اطلاعات عمدتاً کتابخانه ای بوده و با توجه به نوع تحقیق از مطالعات میدانی (مصاحبه و مشاهده) نیز استفاده شده است در این پژوهش از تکنیک ماتریسی برای بررسی انطباق نظام شهری اندیشه با اصول پدافند غیرعامل و مدیریت بحران جهت ارزیابی مراکز ثقل استفاده شده است که به ارائه الگوی اجرایی راهبردی مدیریت بحران و پدافند غیرعامل برای شهر اندیشه منجر شود؛ نتایج پژوهش بیانگر عدم رعایت الزامات و اصول پدافند غیرعامل در این شهر است؛ در نهایت بدین طریق می توان قبل از وقوع جنگ و مخاطرات برای کاهش خسارات جانی و مالی مراکز ثقل شهر، جایی که ادامه حیات شهر و مقاومت آن وابسته به این مراکز است اقدام نمود.

کلیدواژه: پدافند غیرعامل، جنگ، شهر اندیشه، برنامه ریزی شهری

اثر شایسته تقدیر

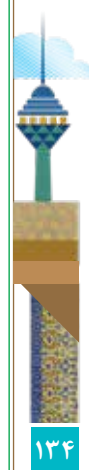
نویسنده: مهدی فلاح تفتی مرکز پژوهشی حمل و نقل پایدار دانشگاه یزد
محور: حمل و نقل و ترافیک
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: شهرداری اصفهان

و ویژگی‌های راکبان موتورسیکلت از یک سو، با احتمال تعداد تصادف آن‌ها در طی ۲ سال گذشته از سوی دیگر، با استفاده از روش رگرسیون لجستیک و تحلیل عاملی تاکیدی مورد بررسی قرار گرفت. روش‌های آماری توصیفی نیز برای تحلیل تمامی داده‌های جمع‌آوری شدن در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند. بر مبنای این تحلیل‌ها، مسائل مرتبط با موتورسیکلت‌ها شناسایی و اولویت‌بندی شدند. برای هر مسئله، راهکارهای مناسب برای رفع یا کاهش آن پیشنهاد شدند. نتایج، مجموعه‌ای متشکل از ۹۰ راهکار مرتبط با حوزه‌های «قوانین و اعمال قانون»، «زیرساخت و محیط پیرامونی تردد موتورسیکلت‌ها»، «آموش و فرهنگ سازی»، و بالاخره حوزه «وسایل نقلیه و تجهیزات جانبی آن» پیشنهاد شدند. برای هر راهکار، متولی اجرایی آن، دستگاه‌های همکار اجرای راهکار، درجه اهمیت و اولویت زمانی اجرای آن نیز پیشنهاد شدند. بخش پایانی این پژوهش شامل مجموعه‌ای از پیشنهادات برای ایجاد تشکیلات سازمانی متشکل از ارگان‌های مسئول فعلی در این زمینه است تا از طریق ارتباطات بین سازمانی پیشنهاداتی بتوانند پیگیر تحقق راهکارهای پیشنهادی بوده و نظارت بر چگونگی اجرا و نیز ارزیابی راهکارهای اجرا شده را به عهده بگیرند. یک برنامه عملیاتی در جهت دستیابی به این اهداف پیشنهاد شده است. در پایان، مطالعات بعدی مورد نیاز به منظور تکمیل مطالعات این پژوهش نیز پیشنهاد شده‌اند.

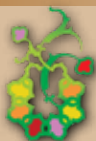
بررسی جایگاه، ابعاد قانونی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با مسائل موتورسیکلت‌ها و ارائه راهبردها و ساماندهی تردد، کاهش تخلفات و پارک موتورسیکلت‌ها در شهر اصفهان

خلاصه:

هدف از این طرح پژوهشی، بررسی جایگاه، ابعاد قانونی، حقوقی و اجتماعی مرتبط با مسائل موتورسیکلت‌ها و ارائه راهبرد ساماندهی تردد، کاهش تخلفات و پارک موتورسیکلت‌ها در محدوده مرکزی شهر اصفهان می‌باشد. در این راستا، به منظور بهره‌گیری از تجربیات گذشته در سطح جهانی و در داخل کشور، ابتدا یک مرور ادبیات نسبتاً جامعی در این رابطه انجام گرفت. برای آشنائی به وضعیت و مسائل موجود، دو پرسشنامه طراحی شدند. پرسشنامه اول به منظور شناسائی و اولویت‌بندی مسائل موجود در رابطه با موتورسیکلت‌ها از منظر خبرگان محلی مورد استفاده قرار گرفت. برای پرسشنامه دوم، ابتدا پرسشنامه شناخته شده در سطح جهانی برای ارزیابی رفتاری راکبان موتورسیکلت بنام MRBQ، برای در نظر گرفتن شرایط خاص کشور ایران اصلاح و سپس مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های لازم مربوط به ویژگی‌های مختلف موتورسواران شامل مشخصات فردی، منظور اصلی آن‌ها برای استفاده از موتورسیکلت (مثلاً رفتن به محل کار، رفتن به محل تحصیل، برای انجام خرید و یا دیدار با آشنایان)، مدل وسیله و کیفیت فنی و ایمنی آن، استفاده از کلاه ایمنی و سایر تجهیزات ایمنی توسط موتورسوار، رفتار رانندگی و تجربه در معرض موقعیت‌های خطرناک قرار گرفتن آن‌ها مورد استفاده قرار گرفت. همچنین رفتار رانندگی واقعی موتورسواران از طریق بازیابی فیلم‌های ضبط شده از ترافیک ۱۰ تقاطع منتخب در ناحیه مرکزی اصفهان که از دوربین‌های نظارت تصویری مرکز کنترل ترافیک شهرداری اصفهان دریافت شده بودند نیز مورد بررسی و تجربه و تحلیل قرار گرفتند. جهت تکمیل مشاهدات میدانی، پیمایش میدانی از یکی از محورهای خیابانی تقاطع‌های دهگانه منتخب به طول چند صد متر به عمل آمد. پائانی و روائی اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه‌ها بررسی و تأیید شد. داده‌های حاصله از پرسشنامه‌های MRBQ با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. رابطه بین عامل‌های طبقه بندی شده

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: بهمان گلچین، رضا فرهادی
محور: خدمات شهری
قالب: کتاب

این کتاب در چاپ نخست موفق به دریافت جایزه لوح افتخار و رتبه دوم بین ۲۸۴ کتاب ارسالی به ششمین جایزه دوسالانه کتاب معماری و شهرسازی نیز گردید.

زری اسکپ: رویکردی مناسب برای توسعه منظر سازی کم نیاز به آب

خلاصه:

زری اسکپ یا منظرپردازی خشک بخشی از علم منظر است که در مواجهه با شرایط و اقلیم‌های گرم و خشک مطرح می‌شود. زری اسکپ علاوه بر زیبایی خاص به مدیریت صحیح منابع آب و آبیاری درست و بهینه همچنین استفاده از گیاهان بومی و یا گیاهان سازگار شده با محیط اشاره شده است که همگی در مقابله با فرآیند خشکسالی کمک شایانی می‌کند. کتاب فوق برای جامعه علمی و حرفه‌ای همه رشته‌های مرتبط با حوزه محیط‌های انسان ساخت (Built Environments) معماری منظر، طراحی محیط، فضای سبز، معماری، برنامه‌ریزی شهری، محیط‌زیست شهری، طراحی شهری، شهرسازی، عمران، مدیریت پروژه و ... می‌تواند مفید و کاربردی باشد.

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: هادی برغمندی - غلامرضا اسکندریان - زینب رضایی
حسین یادگاری - زهرا خستو - بهار نزهت سرشت
محور: اجتماعی فرهنگی
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

بسیار نا امید کننده است».

نیایح حاصل از گفتگو با خانواده‌های رانندگان نیز نشان داد که مشکلات بیمه و بازنشستگی، درآمد پایین رانندگان و منزلت اجتماعی پایین به عنوان شرایط علی؛ فراهم نبودن امکان استراحت در محل کار، سختی شرایط کار و هزینه بالای نگهداری خودرو به عنوان شرایط زمینه‌ای؛ گرانی قطعات خودرو، نبود امکانات رفاهی و چالش‌های موجود با مسافران به عنوان شرایط مداخله‌گر؛ راهبردهایی چون اجبار به ماندن در شغلی با آینده مبهم، محرومیت‌های پی‌در پی در مواجهه داریم با مشکلات مالی و پایین بودن سلامت روان سرپرست خانوار را در پی خواهد داشت که در نهایت پیامد این شرایط، ایجاد تصویر ذهنی منفی به این شغل در بین خانواده‌های رانندگان تاکسی بوده است.

در پایان و با توجه به نتایج پژوهش می‌توان اصلاح رویه‌های مدیریت سازمان و کاهش فاصله میان سازمان و مخاطبان کلیدی اعم از مسافران و رانندگان را کم هزینه‌ترین و پربازده ترین فعالیتی دانست که بهبود شرایط تصویر ذهنی مخاطبان را به همراه خواهد داشت.

واژه‌های کلیدی: تصویر ذهنی، رانندگان تاکسی، مسافر، رضایت‌مندی، تهران.

بررسی تصویر ذهنی ذینفعان نسبت به حمل و نقل عمومی مبتنی بر استفاده از تاکسی در شهر تهران

خلاصه:

پژوهش حاضر با هدف بررسی تصویر ذهنی مسافران، رانندگان و خانواده آن‌ها نسبت به تاکسی، مسائل مرتبط با آن و رضایت‌مندی از متغیرهای مرتبط با آن اجرا شده است. این پژوهش با رویکردی ترکیبی و بهره‌گیری از ابزار پرسشنامه (برای مسافران و رانندگان تاکسی) و مصاحبه (برای خانواده‌های رانندگان تاکسی) اجرا شده است. به این منظور با ۴۴۹ راننده، و ۴۴۸ مسافر در قالب پرسشنامه گفتگو صورت گرفت. همچنین با ۳۰ نفر از اعضای خانواده رانندگان نیز با استفاده از مصاحبه نامه (مصاحبه عمیق) گفتگو شد. انتخاب رانندگان و مسافران با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی و در پنج پایانه منتخب (در شمال، جنوب، مرکز، غرب و شرق تهران) صورت گرفت و خانواده‌ها نیز با روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس انتخاب شدند.

در بخش مسافران بیشترین نارضایتی به نحوه ارائه خدمات و عملکرد سازمان تاکسیرانی و در بخش رانندگان مهمترین مساله ارائه نشدن خدمات رفاهی به رانندگان توسط سازمان تاکسیرانی و نداشتن احساس امنیت شغلی بوده است.

شرایط موجود برای مسافران تصویری اینچنین را رقم زده است: «گرچه تاکسی وسیله نقلیه عمومی مناسبی جهت تردد به لحاظ دسترسی است؛ اما به لحاظ ارائه خدمات، عملکرد سازمان متولی، در نظر گرفتن رفاه، تأمین امنیت و ارتباطات رانندگان با مسافران، تصویر ذهنی منفی را در ذهن مسافران ایجاد نموده است».

همچنین تصویر ایجاد شده برای رانندگان را نیز می‌توان اینگونه مطرح نمود: «شغل رانندگی تاکسی، شغلی با احساس امنیت بسیار پایین است. در این شغل همکاران از تعامل خوبی برخوردار هستند. اما رانندگان نسبت به سبک مدیریت سازمان خوش‌بین نیستند و تعلق خاطر چندانی به سازمان تاکسیرانی ندارند. از نظر رانندگان، ماهیت شغل رانندگی تاکسی، نظام درآمدی در این شغل، شرایط محیط کار و کیفیت ارائه خدمات از سوی سازمان متولی،

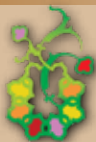

چارچوبی نظری در تعیین آستانه بهینه دگرگونی، پیوستگی و پایایی مفهوم خاطره جمعی در مرکز تاریخی تهران

خلاصه:

دگرگونی ارزش‌ها، آداب فکری و زیستی و تغییر رابطه انسان با جهان و طبیعت، مخدوش شدن انسجام دیرینه کالبدی، اجتماعی و فرهنگی از جمله چالشهای شهرهای ایرانی در دوران معاصر است که فراموشی خاطرات جمعی و دگرگونی مفهوم شهر را در پی داشته است. هدف از نوشتار حاضر، مطالعه آستانه بهینه دگرگونی، پیوستگی و پایایی در راستای حفاظت از مفهوم شهر و خاطره جمعی در مرکز تاریخی تهران است. پژوهش، از روش کیفی و راهبرد پدیدارشناسانه (پدیدارشناسی توصیفی) با تکیه بر مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته استفاده می‌کند. نتایج این پژوهش، علاوه بر گونه‌بندی خاطرات جمعی (خاطرات خانه و محله، خاطرات فرهنگی-اجتماعی، مذهبی، ملی-سیاسی، طبیعی و شهری)، صورت‌بندی نظری مفاهیم «دگرگونی»، «پیوستگی» و «پایایی» را در بر می‌گیرد. صورت‌بندی نظری مفهوم دگرگونی در مرکز تاریخی تهران، حکایت از چهار سندروم یا نشانگان «دگرگونی متداوم»، «ترک محله پدری»، «آشیانه خالی» و «فراموشی متداوم» دارد. برپایه چارچوب نظری پژوهش، می‌توان گفت که آستانه بهینه دگرگونی، پیوستگی و پایایی در مرکز تاریخی تهران در حدودی است که در آن، «دگرگونی متداوم» محدوده متوقف گردد و ساختار هویتی آن از طریق غلبه فرهنگ مرمت

اثر شایسته تقدیر

نویسنده: مصطفی حسینی کومله
محور: اجتماعی فرهنگی
قالب: پایان نامه

بر فرهنگ تخریب و نوسازی، حفظ شخصیت مرکز تاریخی و حفظ سبک زندگی و شیوه سکونت اصیل تداوم یابد که این خود متضمن «توقف ترک محله پدری» و «بازگشت به آشیانه‌های خالی» است. همچنین لنگرگاههای خاطره از طریق حفظ یا یازبایی سرنخهای کالبدی (ابنیه تاریخی)، سرنخهای اجتماعی (یافت اجتماعی) و سرنخهای فرهنگی (قصه‌ها و ضرب‌المثلها و زبان شیرین تهران) تثبیت گردند که این خود منجر به توقف «فراموشی متداوم» و حفظ خاطره جمعی خواهد شد. واژگان کلیدی: خاطره جمعی، دگرگونی، پیوستگی، پایایی، آستانه بهینه، مرکز تاریخی تهران

فرآیند برنامه‌ریزی شهری در راستای هوشمندسازی شهرها در ایران

خلاصه:

مطالعات حاکی است که طرح‌های جامع شهری در شکل و رویکرد کنونی خود نتوانسته اهدافی را که برای آن وضع شده‌اند، ارتقاء دهند و با فن‌آوری‌های نوین و تحولات الگوی مصرف مکان در محتوا و روش، بهنگام نشده‌اند. این پژوهش با تاکید بر بهره‌گیری از بهترین نمونه تجارب جهانی در فرآیند برنامه‌ریزی شهری و مدل‌سازی برای نیل به شهرهای هوشمند، سعی دارد تا پیشنهادهایی برای تغییر در فرآیند سنتی برنامه‌ریزی در جهت نیل به برنامه شهرهای هوشمند ارائه دهد. پژوهش حاضر به طریق چندروشی و مطالعات کیفی انجام شده است. در مرحله اول با روش مفهوم‌سازی و پس از مرور مبانی و اسناد فرادست برنامه‌ریزی شهرهای هوشمند در پنج کشور منتخب کره جنوبی، هند، آمریکا، چین و هلند (که بر اساس معیارهایی برای قابلیت استفاده در ایران انتخاب شده‌اند)، جداول تحلیل تطبیقی ارزیابی اهداف، برنامه‌های کلان و خرد تهیه شده است. در مرحله بعد با روش مصاحبه نیمه ساختاریافته با گروهی از مدیران شهری، جامعه متخصصین دانشگاهی و مهندسين مشاور تهیه‌کننده طرح‌های توسعه شهری، آسیب‌شناسی وضع موجود و درک اولویت‌ها، نیازها، نگرش‌ها و مشکلات صورت گرفته است. حجم نمونه مصاحبه‌ها برای هر گروه ده

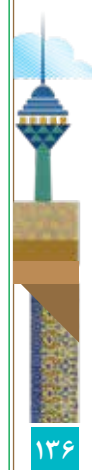
اثر شایسته تقدیر

نویسنده: الهام ضابطیان طرقي
محور: هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

نفر بوده است که نتایج با این تعداد به اشباع رسیده و با روش تفسیری و جداول مربوطه تحلیل شده‌اند. در نهایت باتوجه به نمونه تجارب موفق جهانی، پیشنهادهایی در قالب اسناد لازم، فرآیند ارائه پروپوزال شهر هوشمند و انتخاب مشاور و تهیه و اجرای و نظارت بر آن و ساختار نهادی لازم در قالب طرح‌های ویژه شهر هوشمند در ایران ارائه شده است.

واژگان کلیدی: شهر هوشمند، برنامه‌ریزی شهری، بازیگران شهر هوشمند، پروپوزال شهر هوشمند، نهادسازی.

طرح جامع بررسی موانع ایجاد و توسعه شهر الکترونیک در اردبیل

خلاصه:

توجه به رویکرد استراتژیک در طرح‌های جامع فناوری اطلاعات و کسب و کار شهرداری‌ها از نکات حائز اهمیت است که باعث می‌شود علاوه بر پرداختن به مباحث راهبردی و استراتژیک به مباحث فنی و عملیاتی در شهرداری نیز پرداخته شود. در همین راستا سند راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات بعد از انجام فاز شناخت (کلی، تفصیلی و انفورماتیکی) به منظور جهت دهی مناسب در تدوین برنامه عملیاتی و با در نظر گرفتن چشم‌انداز، اهداف، استراتژی‌ها و خواسته‌های واحدهای شهرداری و ذینفعان آن در زمینه ICT، مسیر معماری مطلوب را ترسیم و شفاف می‌نماید.

مطالعه و استفاده از اسناد بالادستی کشوری و استانی، مصاحبه با مدیران ارشد شورای شهر، شهرداری‌ها و خبرگان این حرفه و نیم نگاهی هم به تجربیات موفق شهرداری اردبیل (داخلی و خارجی)، از جمله نکات قوت در تدوین و ترسیم مسیر وضعیت مطلوب این طرح می‌باشد. هدف

اثر شایسته تقدیر

نویسنده: دلاور زارعی

محور: هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری

قالب: طرح پژوهشی

بهره بردار: شهرداری اردبیل

اصلی سند راهبردی شناسایی دقیق ابعاد ماموریت شهرداری و نگاشت آن با اهداف و استراتژی‌های ICT این دستگاه در راستای چگونگی بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات است. و همچنین ارائه ی نمایی کلان، با رویکرد استراتژیک می‌باشد تا سناریوی کل طرح بوسیله آن ردیابی گردد.

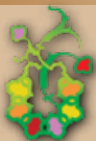
سهم‌پرندگان بر بلندای بادگیرهای شهر یزد

خلاصه:

معماری سنتی ایران دارای جنبه‌های ناشناخته‌ای است که پی‌بردن به رمز و راز آن زمان و پژوهش‌های گسترده‌ای را میطلبد. در این میان بافت تاریخی شهر یزد، به عنوان شهر تاریخ میراث جهانی، از این منظر بی‌نظیر است. بر این اساس، این ایده برگرفته از یکی از جنبه‌های ناشناخته معماری بر بلندای ناپیدای بادگیرهای یزد است که شاید به دلیل در معرض دید نبودن و دستیابی مشکل به آن کمتر مورد توجه و کنکاش قرار گرفته است. برای تیم مرمت‌کننده یکی از بناهای تاریخی ثبت‌شده در فهرست میراث فرهنگی یزد (شماره ۱۴۸۷۰) این اقبال پدید آمده تا پدیده منحصر به فرد کارگزاری تغارهایی بزرگ بر بلندای بادگیر این بنا را نظاره‌گر باشد. با راهنمایی استادکاران قدیمی مشاهده گردید که کارکرد این تغارها جمع‌آوری آب‌های برف و باران و ذخیره‌سازی آن برای پرندگانی است که بر فراز این شهر در کویری پهناور پرواز می‌کنند. معمار یزدی سهم‌پرندگان را در جایگاه بالاترین نقطه مسکونی خویش قرار داده و با این رویکرد، تمرکز این ایده بر توجه به محیط زیست در معماری و بویژه در معماری شهری است. این ایده سه هدف اصلی را دنبال مینماید:

۱- بازشناسی جنبه‌های ناشناخته معماری سنتی از زوایای زیست‌محیطی و

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: زیحانه بابایی، مهدیه پیروی، محمدعلی فیض‌پور

محور: محیط زیست و آلودگی

قالب: ایده‌های خلاقانه

کاربرد نمودن آن در معماری شهری
۳- فرهنگ سازی توجه به محیط زیست و همه موجودات این اکوسیستم در تمامی طراحی‌های معماری شهری
۴- نشر ملی و بین‌المللی زیبایی‌های معماری سنتی ایران از زوایای گوناگون توجه به محیط زیست
انتظار بر آن است تا این ایده بتواند با ایجاد حس دغدغه‌مندی در هر فرد ایرانی و بویژه شهروندان، گامی برای بهتر زیستن با نگاهی به سنت‌های زیبا و ناشناخته‌ی فرهنگی بردارد.

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: منصور امینی - صادق صیادی
محور: حقوق شهری
قالب: مقاله

در روابط میان رانندگان و کاربران خود، از طریق مطابقت و اتصال آن‌ها به یکدیگر، تعیین هزینه حمل و نقل، درخواست امتیازدهی به یکدیگر و مدیریت آن‌ها به موجب امتیازات مذکور و غیره، مداخله می‌کنند و این امر تعیین کننده ماهیت حقوقی آن‌هاست. همچنین، شرکت‌ها با استفاده از «شرایط و قوانین» داخلی خود رانندگان و کاربران را در چارچوب قواعد آن شرکت قرار می‌دهند و آن‌ها را ملزم به رعایت مقررات خویش می‌کنند. در نتیجه، این عوامل سبب شده‌اند که دولت‌های گوناگون ماهیت حقوقی این شرکت‌ها را با تصویب مقررات مخصوص یا شناسایی در قالب یکی از نهادهای موجود مشمول مقررات حوزه «حمل و نقل» کنند و آن‌ها را با عنوان «متصدی حمل و نقل» معرفی کنند.

بررسی تطبیقی ماهیت حقوقی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات هوشمند حمل و نقل (اسنپ و اوبر) در نظام‌های حقوقی ایران، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا

خلاصه:

تفاوت ساختار و عملکرد «شرکت‌های ارائه دهنده خدمات هوشمند حمل و نقل» با «شرکت‌های سنتی حمل و نقل» باعث شده تا فعالیت‌شان با مشکلات حقوقی بسیاری روبه‌رو شود. «ماهیت حقوقی» از جمله مشکلات مطرح در این زمینه است. هدف از پژوهش حاضر شناسایی ماهیت حقوقی «شرکت‌های ارائه دهنده خدمات هوشمند حمل و نقل» در نظام‌های حقوقی ایران، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپاست. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی است. روش آن توصیفی - تحلیلی است و بر پایه اسناد و منابع کتابخانه‌ای نگاشته شده است. در این تحقیق به مطالعه و بررسی شرکت‌های اسنپ و اوبر پرداخته شده است. این شرکت‌ها با استفاده از فناوری‌هایی همچون هوش مصنوعی، تلفن همراه و اینترنت صرفاً به منزله واسطه‌ای میان راننده و کاربر مسافر معرفی شده‌اند. از همین رو برداشت این است که یکی از طرفین مورد قرارداد حمل و نقل نیستند و مسئولیتی نیز در قبال این خدمات ندارند. اما طبق یافته‌های پژوهش، که برحسب بررسی ساختار فنی و حقوقی عملکرد این شرکت‌ها به دست آمده است، ادعاهای مذکور رد می‌شود و مشخص می‌شود که سهم آن‌ها فراتر از یک واسطه است. شرکت‌ها با استفاده از سامانه‌های هوشمندشان به شدت

On the post-pandemic travel boom: How capacity building and smart tourism technologies in rural areas can help - evidence from Iran

Abstract

While there have been numerous studies investigating the impact of the COVID-19 pandemic on tourism, few research projects have examined the impact of the outbreak on using smart tourism technologies (STT), especially in developing countries. This study adopted thematic analysis, with data collected using in-person interviews. The participants for the study were selected using the snow-balling technique. We explored the process of developing smart technologies during the pandemic and its impact on smart rural tourism technology development upon travel restart. The subject was investigated by focusing on five selected villages in central Iran which have tourism dependent economies. Overall, the results indicated that the pandemic partially changed the governments resistance towards the fast development of smart technologies. Thus, the role of smart technologies in curbing the virus spread was officially recognized. This change of policy led to the implementation of Capacity Building (CB) programs to improve digital

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: ذبیح الله ترابی، محمدرضا رضوانی، C. Michael Hall، زهیر علم
محور: حکمرانی روستایی
قالب: مقاله (انگلیسی)

literacy and minimize the digital gap that exists between urban and rural areas in Iran. Implementing CB programs during the pandemic directly and indirectly contributed to the digitalization of rural tourism. Implementing such programs enhanced tourism stakeholders' individual and institutional capacity to gain access to and creatively use STT in rural area. The results of this study improve our understanding and knowledge of the impact of crises on the degree of acceptability and use of STT in traditional rural societies

اثر شایسته تقدیر

نویسنده: محمد مهدیزاده اردکانی
اثر شایسته تقدیر
محور: حکمرانی روستایی
قالب: پایان نامه

و جلوگیری از هدر رفت آن، فعالیتهای آموزشی و فرهنگی و ریل گذاری و تسهیل در امور مردم زمینههای فعالیت جامعه نیکوکاری ابرار از نگاه جامعه محلی را تشکیل می دهند. عدم همکاری برخی نهادهای دولتی با مردم محلی، عدم همکاری مالکان بیرونی قناتها، تلاطم در بازار محصولات کشاورزی، شرایط بد اقتصادی در سطح جامعه و زمان بر شدن دریافت وامها نیز از جمله چالشهایی است که از منظر جامعه محلی، جامعه ی نیکوکاری ابرار با آنها روبرو بوده است. کاستیها و پیامدهای حضور موسسه در روستاها نیز شناسایی شده که در متن پژوهش به آنها اشاره شده است. تجربه و فعالیتهای موسسه ابرار و بازخوردهای مردم محلی در این رابطه نشان می دهد می توان به سازمانهای مردم نهاد به عنوان یک ظرفیت اجتماعی داوطلبانه برای ارتقای تابآوری اجتماعی مناطق روستائی و سازگاری آنها در برابر کم آبی امیدوار بود که این مهم نیازمند همکاری سایر نهادها از جمله نهادهای دولتی در این زمینه است، لذا در پایان پژوهش، الگوی مشارکتی (دولتی- تشکلی) ارتقای تابآوری مناطق روستائی در برابر کم آبی ارائه شده است. واژگان کلیدی: روستا، سازمانهای مردم نهاد، تسهیلگری، کم آبی، تابآوری اجتماعی، قاینات

مطالعه ی زمینه ها و چالش های فعالیت سازمان های مردم نهاد در ارتقای تاب آوری اجتماعی مناطق روستائی در برابر کم آبی (مورد مطالعه فعالیت جامعه نیکوکاری ابرار در روستاهای بخش مرکزی شهرستان قائنات)

خلاصه

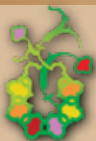
هدف کلی پژوهش حاضر مطالعه و شناسایی چالشها و زمینههای فعالیت جامعه ی نیکوکاری ابرار به عنوان یک سازمان مردم نهاد در ارتقای تابآوری اجتماعی مناطق روستائی در برابر پدیده کم آبی است و بر اقدامات جامعه نیکوکاری ابرار در مناطق روستائی اندریک، خونیک، خونیک تجن و فلک واقع در بخش مرکزی شهرستان قائنات تمرکز شده است. این پژوهش، پژوهشی اکتشافی و با رویکرد کیفی انجام شده است. ابزار جمع آوری دادهها؛ مصاحبه ی نیمه ساختار یافته و برای تجزیه و تحلیل دادههای حاصل از مصاحبه، از تکنیک تحلیل مضمون استفاده شده است. این پژوهش حاصل تلاش مصاحبه با ۱۲ نفر از تسهیلگران موسسه ابرار و ۳۲ نفر از افراد محلی روستاهای مورد مطالعه است. با آغاز فرآیند کدگذاری، ۷۱۹ مفهوم اولیه، ۱۳۴ مضمون فرعی و ۲۱ مضمون اصلی در رابطه با تسهیلگران و ۵۲۰ مفهوم اولیه، ۵۷ مضمون فرعی و ۱۱ مضمون اصلی در مصاحبه با مردم محلی شناسائی شد. یافتهها در بخش مصاحبه با تسهیلگران نشان می دهد جامعه نیکوکاری ابرار در روستاهای مورد مطالعه در حوزههای اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی، محیط زیست و کشاورزی و بهداشت و سلامت به فعالیت و تسهیلگری پرداخته است. همچنین یافتهها در این بخش نشان می دهد بی اعتمادی اولیه مردم، بی اعتمادی مردم به نهادهای دولتی، ضعف نیروی انسانی با کیفیت در روستا، نبود زیر ساختهای مناسب روستائی، تورم و مشکلات اقتصادی و... از جمله چالشهایی است که موسسه در مسیر خود با آنها روبرو بوده است. در بخش مصاحبه با مردم محلی ضمن شناسایی پیامدها و اثرات مختلف کم آبی در روستاهای مورد مطالعه؛ آگاهی بخشی به مردم، فعالیتهای اقتصادی، مدیریت منابع آبی

بسته سرمایه گذاری لنج بوم گوهری

خلاصه:

در این طرح یک لنج بوم از کار افتاده دوباره بازآفرینی شده و با در نظر گرفتن و مناسب سازی برای کاربری اقامتی در ابعاد محدود طرح و استفاده از فضای مناسب کافه و رستوران طرح می توان این طرح را در قالب ترکیبی از یک هتل رستوران کوچک در نظر گرفت: باز آفرینی هنرهای بومی و باستانی مردمان ساحل نشین یکی از نکات جذابی می باشد که در این پروژه مورد توجه قرار گرفته است. بازآفرینی و استفاده مجدد از یک لنج از کار افتاده یکی از نکات مثبت و حائز اهمیت در این طرح می باشد. ظرفیت اقامتی به صورت محدود می باشد و امکانات رفاهی مناسب و کافی برای ساکنین در این بوم در نظر گرفته شد و برای سرمایه گذار طرح نکات فانتزی و منحصر به فرد و چشم اندازی که این طرح دارد می تواند در درجه اهمیت بالایی طرح را قرار بدهد.

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: گروه مهندسين مشاور معماری و شهرسازی پردیس نصیری
محور: اقتصاد شهری
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: شهرداری بندر خمیر و استانداری هرمزگان

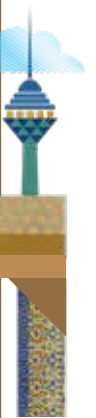

واکاوی ارزش افزوده ایجاد شده ناشی از اجرای طرح های توسعه و عمران شهری از منظر عدالت فضایی (نمونه مورد مطالعه: شهر گلپایگان)

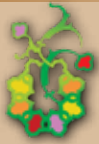
خلاصه:

طرح های توسعه شهری از طریق برنامه ریزی شهری و سرمایه گذاری در زیرساخت ها ارزش افزوده ایجاد می کنند. بسیاری از برنامه ریزان شهری با توجه به تغییراتی که در ارزش املاک و اراضی واقع در طرح های توسعه شهری ایجاد می گردد، درصدد تنظیم و اجرای روش هایی بوده اند که در روند توسعه شهرها، بهره وران از منافع توسعه شهری را ملزم به پرداخت حداقل بخشی از این ارزش افزوده به مدیریت شهری کنند. در این خصوص توجه به مولفه های عدالت فضایی در جهت کاهش نابرابری ها مورد تاکید برنامه ریزان شهری می باشد. در این پژوهش رویکردهای مختلف اخذ ارزش افزوده ناشی از اجرای طرح های توسعه شهری و جبران خسارت مالکان از منظر عدالت فضایی و روش های باز توزیع منافع خصوصی ناشی از هدایت توسعه شهرها مورد بررسی قرار گرفته است.

جهت دستیابی به یک برنامه ریزی صحیح در طرح های توسعه شهری باید شناخت کافی از ابعاد و میزان عوامل مؤثر بر ارزش افزوده ناشی از اجرای طرح های توسعه داشت. تحلیل ارزش افزوده اراضی شهری گویای تعدد و پیچیدگی عوامل مؤثر بر ارزش املاک و اراضی شهر از جمله سیاست های کلان مالی و پولی، سیاست های مدیریت شهری، گرایش های تورمی و میزان عرضه و موجودی مسکن و خدمات شهری و ... می باشد. در این پژوهش عوامل مؤثر بر ارزش اراضی و املاک شهری به متغیرهای درونی و بیرونی تقسیم بندی شده است. متغیرهای درونی ارزش افزوده املاک و اراضی

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: اعظم افشارنیا، اسفندیار زبردست
محور: اقتصاد شهری
قالب: مقاله

شهری دربرگیرنده موضوعاتی از جمله اندازه قطعات، موقعیت اراضی، وضعیت ملک و سرمایه گذاری مالک می باشد. ارزش افزوده ناشی از اقدامات عمومی در برگیرنده انواع طرح های توسعه شهری و ایجاد زیرساخت های شهری می باشد. از آنجا که بررسی اثرگذاری طرح های توسعه شهری بر ارزش اراضی و املاک شهری در صورتی امکان دارد که اثر سایر عوامل بر ارزش اراضی شهری حذف گردد، در این پژوهش وضعیت قیمت اراضی شهر مورد مطالعه (شهر گلپایگان در استان اصفهان) در سال تهیه طرح توسعه شهر بی وزن شده و عددی بین صفر تا یک را به خود اختصاص داد. در این روش مقایسه قیمت اراضی نسبت به سایر نقاط شهر به صورت نسبی مشخص شد. همین عملیات پس از اجرای طرح توسعه و عمران شهر و در سال تهیه طرح تفصیلی صورت گرفت. با توجه به نقشه های استاندارد شده در این مرحله امکان تحلیل میزان تغییرات ارزش اراضی شهری از طریق نرم افزار GIS فراهم شد.

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: استودیو نوآوری شهری شتابدهنده ماموت
محور: حکمرانی و سیاست گذاری شهری
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: شهرداری کیشهر

خلاق محلی، توان های نهادی، قابلیت های مکانی و فضایی و فرصت های پیش روی هر محله، طراحی شده اند. بنابراین «مردمشهر» یک الگوی برنامه نوآورانه در خلق ارزش برپایه ظرفیت های محلی و مشارکت جامعه فعال کیشهر بوده است. نتایج این پژوهش در قالب برنامه اقدام عملیاتی که شامل راه حل های طراحی شده ارتقا دهنده کیفیت سکونت و فعالیت بوده هم اکنون در دست اجرا توسط شهرداری کیشهر است.

مردمشهر: سنجش وضعیت مشارکت مبنا شناسایی مسائل و مشکلات محلی و شهری

خلاصه:

مردمشهر یک پلتفرم مشارکتی است که هدف غایی آن طراحی راه حل براساس دارائی ها و ظرفیت های محلی است. دستیابی به این هدف مستلزم طراحی فرایندی پاسخگو در زمینه سنجش وضعیت و کشف مسئله/مسائل توسعه شهری است.

مفاهیم «سنجش وضعیت» و «کشف یا شناسایی مسئله» از جمله مفاهیم هستند که در غالب فرایندها و روش های برنامه ریزی نوین همچون برنامه ریزی راهبردی، برنامه ریزی سیستمی و ... مورد استفاده قرار می گیرند. اما آنچه ماهیت این مفاهیم را در رویکرد و فرایند «مردمشهر» متمایز ساخته و سبب شکل گیری نتایج مؤثر و متفاوت از انواع برنامه ریزی های عنوان شده گردیده، رویکرد «دارائی مبنا»ی حاکم بر آن است.

در پژوهش پیش رو که در شهر کیشهر اجرایی شده است، در هر یک از محلات شهری، نه تنها مسئله یا مسائل در فرایندی طراحی شده و با تکنیک های نوآورانه جلب مشارکت مستقیم مردم و مدیران شهری شناسایی گردیده، بلکه راه حل های مشارکتی با گروه های ذی نفع و ذی نفوذ مبتنی بر ظرفیت های اجتماعی و اقتصادی از جمله افراد و گروه های

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: محمدعلی یوسفی، ابوالفضل زارع، محمد گنجی
محور: برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی
قالب: طرح پژوهشی
بهره بردار: شهرداری کاشان

و هریک از مناطق و نواحی به تفکیک ارائه و در پایان به مقایسه نیازهای متنوع شهروندان بر مبنای مأموریت‌های شهرداری و برحسب مناطق و نواحی مختلف شهری، پرداخته شده است. در بخش کیفی نیز تلاش شده تا با مصاحبه‌های عمیق، نظرگاه مدیران، نخبگان و مطلعین محلی برحسب ویژگی‌ها، ظرفیت‌ها و امکانات بالقوه و نیز نیازهای هر منطقه، مقوله‌بندی و تفسیر شود. امید است داده‌های پژوهش حاضر، با ترسیم خواسته‌ها و نیازهای واقعی شهروندان، نقشی اثرگذار در سیاستگذاری راهبردی و توسعه متوازن شهر کاشان داشته باشد.

مطالعه و گونه‌شناسی نیازهای شهروندان شهر کاشان به تفکیک مناطق و نواحی

تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که در نظام برنامه‌ریزی شهری، اعتمادسازی و افزایش مشارکت شهروندان در اداره امور شهر، محقق نمی‌شود مگر اینکه رضایت و آرامش شهروندان از زندگی در شهر تأمین شود. از سویی دیگر، جلب رضایت شهروندان منوط به میزان و درجه شناخت از نیازهای آنان و نحوه برآوردن آن است. مبتنی بر این رویکرد است که در طرح پژوهشی پیش روی، فرایند ارزیابی، گروه‌بندی و اولویت‌بندی نیازهای شهری (نیازسنجی) از منظر شهروندان شهر کاشان و نیز نخبگان، مدیران و مطلعین محلی با هدف نیل به سیاستگذاری شهری مطلوب به بحث گذاشته می‌شود. در پژوهش حاضر، تلاش شده است تا نیازهای شهر کاشان از دو زاویه گردآوری و تحلیل شوند. نخست از نگاه نخبگان، مدیران و مطلعین محلی شهر کاشان که هریک دارای تجاربای ارزنده از زیستن در شهر کاشان هستند و دوم از نگاه شهروندان مناطق و نواحی مختلف به عنوان کنشگرانی که زیستن در شهر و بهره‌مندی از امکانات آن را حق خود برمی‌شمردند. پس از مطالعه عمیق پیشینه پژوهش‌های انجام شده، مطالعات نظری، مصاحبه‌های اکتشافی، تحلیل اسناد فرداستی و محتویات سامانه ۱۳۷، مدل ترکیبی گونه‌های نیاز، تنظیم و در قالب پرسشنامه در بین شهروندان توزیع شده است. توصیف و تحلیل نیازها در سطوح کل کاشان

طراحی الگوی همراه استای برنام و بودجه در شهرداری تهران با استفاده از متدولوژی سیستم نرم (MSS)

عدم همراه استایی برنامه و بودجه در سازمان‌های عمومی مشکلی همیشگی است. با این حال، کاهش شکاف‌ها برای ایجاد دولتی کارآمد و اثربخش ضرورتی انکارنشدنی است. هدف پژوهش حاضر، طراحی مدلی برای همراه استایی برنامه و بودجه شهرداری تهران است. با توجه به پیچیدگی مساله پژوهش، طراحی مدلی براساس روش‌شناسی سیستم نرم و نگاشت‌شناسی، در قالب یک مطالعه کیفی با رویکرد توصیفی-اکتشافی انجام شد. جامعه مورد بررسی شامل ذینفعان و طرف‌های درگیر با برنامه و بودجه بوده که شامل طیف وسیعی از نهادها و بخش‌های داخلی شهرداری تهران هستند. جهت انتخاب نمونه با ۲۵ نفر از افراد صاحب‌نظر با روش گلوله‌برفی مصاحبه به عمل آمد و فرآیند مصاحبه تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. در نهایت نگاشت ذهنی هر کدام از آنها ترسیم شده و با تجميع این نقشه‌ها تصویر غنی شده از مساله تحقیق ایجاد شد. جهت تبیین تعاریف ریشه‌ای از رویکرد CATWOE استفاده شد و بر اساس تعاریف ریشه‌ای ارائه شده مدلی مفهومی فعالیت‌ها استخراج گردید. بر اساس نتایج حاصله، عدم ارتباط بین برنامه و بودجه در شهرداری

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: امیر شهرابی فراهانی، رضا قنبریان، سالار دانش‌فر
محور: برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی
قالب: مقاله

تهران صرفاً یک مساله فنی (ارتباط بین کدینگ برنامه و بودجه) نیست بلکه تحت تأثیر عوامل ریشه‌ای درون و برون‌سازمانی از جمله نبود قوانین پشتیبان، ضعف در سیستم بودجه‌ریزی، ضعف ساختار برنامه، ضعف در سازوکارهای نظارت درون و برون‌سازمانی بر برنامه و بودجه، ضعف‌های مالی و حسابداری، الزامات زیرساختی، نبود هماهنگی بین ذینفعان و... است که در این راستا ۱۱ فعالیت هدفمند و اقدامات متناظر با هر کدام از آن‌ها برای همراه استایی برنامه و بودجه شهرداری تهران پیشنهاد شده‌اند.

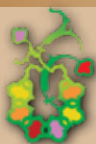

بررسی طرح های مداخله جویانه توسعه شهری از منظر فقه اسلامی

خلاصه:

طرح های توسعه شهری بایستی متضمن منافع جمعی همه یا اکثر ساکنین باشد. در خلال طرح های توسعه شهری، بسیاری از مردم متضرر می شوند لذا ضروری می نماید مباحث مربوط به تحصیل زمین و مسکن جهت این طرح ها مورد بررسی قرار گیرد. در اسلام همواره به بحث عدالت و انصاف توجه ویژه ای شده است و در ساحت جهان بینی اسلامی مفاهیم متعددی چون اکرام انسانی، تعادل فضایی، ظلم ستیزی، انصاف گرایی، حق گرایی و ... وجود دارد که نمود عینی آن را می توان در قواعد فقهی متعددی که بر اخلاق اسلامی تمرکز دارد، مورد بررسی قرار داد. آنچه امروزه به عنوان ملاک عمل در تملک اراضی در طرح ها مورد استفاده قرار می گیرد، بهره مندی از روش های مبتنی بر اندیشه غرب همچون انتقال حقوق توسعه مالکیت می باشد. بر این اساس سؤالات اصلی پژوهش این است که «۱. رویکرد انتقال حقوق توسعه (TDR) از منظر اندیشه اسلامی چگونه ارزیابی می شود؟» و «۲. قوانین در زمینه تملک اراضی و انتقال حقوق توسعه چگونه تعریف شده است؟». لذا در این پژوهش با هدف بررسی قوانین مرتبط با طرح های توسعه شهری و تطبیق آن ها با فقه اسلامی و رویکرد انتقال حقوق توسعه، تحقیقات بر سه بعد، فقهی، اخلاقی و حقوقی در قالب مطالعات اسنادی و بررسی نصوص دینی به انجام می رسد. این

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: کسری کتاب الهی، مرتضی میر غلامی، میلاد دوست وندی
محور: حکمرانی و سیاست گذاری شهری
قالب: مقاله

پژوهش از نظر هدف، کاربردی و توسعه ای بوده و از نظر ماهیت تحلیلی-توصیفی می باشد. بررسی ها نشان می دهد که اگر قوانین مشارالیه، منطبق بر اصول فقهی-اخلاقی دین مبین اسلام بازبینی گردند و الگوهای در نظر گرفته شده برای تملک دارای کمترین میزان مداخله و همچنین رضایت کامل مالکینی باشد که مال آنان در مسیر طرح های توسعه قرار می گیرد، می توان تلاش تحقق احکام اسلامی را در شهرها نظاره گر بود. در پایان ضمن پاسخگویی به سؤالات، پیشنهادهایی جهت بهره مندی از قواعد فقهی/اخلاقی مبتنی بر اندیشه اسلامی در طرح های توسعه شهری ارائه می گردد.

Automated operational modal analysis based on long-term records: A case study of Milad Tower structural health monitoring

Abstract

Structural modal identification is time-consuming for large-scale structures with continuous data recordings and long-term data collections. This paper proposes an automated three-step procedure to simplify the identification and monitoring of modal parameters. In the first step, the recorded data are divided into small segments and evaluated in energy and frequency contents to select high-quality segments. In the second step, the high-quality segments are utilized in a simplified stochastic subspace identification algorithm to determine the modal parameters. Finally, the modal parameters' statistical features and uncertainty bounds are extracted for structural health monitoring. The procedure is implemented on Milad Tower in Tehran as a real-world case study. The modal parameters are identified based on the data continuously recorded for 3 years, and their variations are publicly reported for the first time. The effectiveness of the simplified subspace algorithm is also

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: اکبر اسفندیاری، امیرعلی صادقی، مسعود صناعی، محمد رشوند
محور: زیرساخت و عمران شهری
قالب: مقاله (انگلیسی)

examined versus the frequently used alternatives. Several identification scenarios are planned based on different sensor arrangements on the tower. Carrying out a statistical study reveals a slight change in Milad Tower's natural frequencies. The findings confirm the capability of the proposed procedure for large-scale structures and digital records for long-term structural health monitoring.

برنامه‌ریزی در رویارویی با تنوع: باز آهنگی از روابط قدرت

خلاصه:

مطالعه حاضر با تمرکز بر روی تنوع (کار با تفاوت‌ها)، به بررسی تجربه زیسته افراد از زندگی در کنار دیگران متفاوت می‌پردازد. از این‌رو، این مقاله درصدد است تا درک افراد از محله‌های متنوع، پرونده‌های همجواری تفاوت‌ها و رویه‌ای را که «برنامه‌ریزی برای تنوع» نام‌گذاری شده است، مورد توجه قرار دهد. بدین‌منظور، ۹۵ مصاحبه عمیق با ساکنان پنج محله متفاوت از شهر تهران با رویکرد پدیدارنگاری صورت گرفت. نتایج نشان می‌دهند که درک افراد از تنوع عموماً مکان‌مبنا بوده و با سطح رفاه یا نابرابری ساختاری که تجربه کرده‌اند، در ارتباط است. جنبه‌های مدیریتی، کارکردی، جامعه‌شناختی و کالبدی چهار رکن یک محله متنوع هستند که به‌عنوان یک واحد فضایی نه‌تنها زمینه را برای بازنمایی‌هایی کمی و سلسله‌مراتبی تفاوت‌ها فراهم می‌آورد، بلکه در برابر تفاوت‌ها نیز تاب‌آور است. با این‌وجود، تجارب زیسته ساکنان نشان می‌دهد که همجواری دیگران متفاوت در تهران در مجموع منجر به زانو زدن یا انزوای افرادی شده است. اما نتایج جزئی‌تر حاکی از معمول بودن تعامل‌های بین گروهی در محله‌هایی است که تنوع در تمام ابعادش موجود است. تنوع اقتصادی به‌عنوان کاتالیزور تنوع اجتماعی معرفی

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: محمد قضائی، مجتبی رفیعیان، هاشم داداش‌پور
محور: معماری و شهرسازی
قالب: مقاله

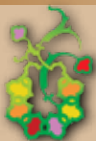
شده که می‌تواند زمینه‌ساز تعامل‌های بین گروهی باشد، درحالی‌که تمرکز ثروت و بی‌تفاوتی نسبت به تفاوت‌ها دو مؤلفه اصلی برای پیدایش فردگرایی در تهران هستند. همچنین، تلاش‌های آگاهانه از طریق برنامه‌ریزی برای تنوع، که مردم‌مدار و رویه‌ای بوده و به دنبال بازآهنگی از مناسبات قدرت است، می‌تواند زمینه‌ساز بروز تفاوت‌ها، شکل‌گیری تعامل‌های بین گروهی و هویت‌های منفعت‌مبنا باشد. رویه‌ای مبتنی بر شدن و نظریه برنامه‌ریزی رادیکال، که به محله به‌عنوان هدف و نه ابزار رسیدن به هدف می‌نگرد.

A designerly approach to Algae-based large open office curtain wall Façades to integrated visual comfort and daylight efficiency

خلاصه:

استفاده از پنل‌های جلبیکی در شهرهای آلوده، هر روز بیش از پیش مورد توجه قرار می‌گیرد؛ این مهم در روزهای آلوده سال بیشتر می‌شود، یعنی زمانی اهمیت میزان اکسیژن موجود در هوا بیشتر احساس می‌شود. این پژوهش بر آن است تا استفاده از پنل‌های جلبیکی را به دلیل تولید اکسیژن و کنترل نور مزاحم خورشید، به بخشی از اجزاء قابل استفاده در طراحی نمای ساختمان‌های اداری معرفی نماید. استفاده بهینه از نور روز در کنار کنترل نور مزاحم و میزان خیرگی، علاوه بر بهره‌وری و مصرف هوشمندانه انرژی، تأمین کننده سلامت استفاده‌کنندگان از فضاهای اداری شهر تهران خواهد بود. این پژوهش بر اساس شرایط اقلیمی شهر تهران، به تحلیل الگوهای بهینه طراحی نماها از نظر میزان انرژی-دیدکارایی می‌پردازد و بر اساس آن ابعاد و مشخصات بهینه دیوارهای جلبیکی برای ساختمان‌های اداری شهر تهران را توصیه می‌کند. پژوهش در ادامه، بر اساس نظریه معماری سرآمد، طراحی الگوی تخلخل در ساختمان پربازده

اثر شایسته تقدیر

نویسندگان: حانیه سرمدی، محمدجواد مهدوی‌نژاد
محور: معماری و شهرسازی
قالب: مقاله (انگلیسی)

با کارایی بالا، در تعامل معماری نوردوست و معماری بادآهنگ مطرح می‌شود. مطالعات صورت گرفته در تحلیل معماری آینده و آینده معماری نشان می‌دهد که استفاده از معماری زنده و زیست‌مبنا در نمای ساختمان، علاوه بر تأمین سلامت استفاده‌کنندگان، می‌تواند به عنوان یک موضوع طراحی در نگرش یکپارچه به طراحی نمای ساختمان‌های اداری شهر تهران مورد استفاده قرار گیرد؛ الگویی که با سازگاری شهرها برای تاب‌آوری در برابر تغییرات اقلیمی هماهنگ می‌شود.

۱۵ پانزدهمین جشنواره بین‌المللی

پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری

مجمع شهری تهران (TUF)

دهمین جشنواره پژوهش و آموزش

در مدیریت شهری و روستایی

بارویکرد: عدالت شهری و روستایی

در محورهای:

- معماری و شهرسازی ■ خدمات شهری ■ محیط زیست و آلودگی
- اجتماعی و فرهنگی ■ اقتصاد شهری ■ برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی
- حمل و نقل و ترافیک ■ هوش مصنوعی، هوشمندسازی و فناوری‌های نوین شهری
- زیرساخت و عمران شهری ■ ایمنی، مدیریت بحران و پدافند غیرعامل
- حکمرانی و سیاست‌گذاری شهری ■ پایش و ارزیابی سیاست‌های شهری
- آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری شهری ■ حقوق شهری ■ حکمرانی روستایی

برگزاری: ۲۹ آذرماه ۱۴۰۲

مکان: مرکز همایش‌های برج میلاد

rpc.tehran.ir
tufiran.com

عزراشخترتاش و سرنزنج

جشنواره پژوهش و نوآوری در مدیریت شهری
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

